

Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan

Datum Juli 2020

Colofon

Plaats	Den Haag
Opgesteld door	Afdeling Ambtsberichten (AB)

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	5
1 Politieke en veiligheidssituatie	7
1.1 Politieke situatie	7
1.1.1 Parlementsverkiezingen van 2015	8
1.1.2 Referendum van 2016	9
1.1.3 Presidentsverkiezingen van 2018	10
1.1.4 Benoemingen van eind 2019	11
1.1.5 Gemeenteraadsverkiezingen van 2019	12
1.1.6 Parlementsverkiezingen van 2020	13
1.1.7 Buitenlandse betrekkingen	14
1.2 Veiligheidssituatie	16
1.2.1 Vierdaagse Oorlog	16
1.2.2 Defensie-uitgaven	18
2 Identiteit, nationaliteit en documenten	19
2.1 Identificatieplicht, identiteits- en reisdocumenten	19
2.1.1 Identificatieplicht	19
2.1.2 Identiteitsdocumenten	19
2.1.3 Reisdocumenten	19
2.1.4 ASAN service	20
2.1.5 Geboorteakte	21
2.1.6 Nationale identiteitskaart	22
2.1.7 Paspoort	24
2.1.8 Documentfraude	25
2.2 Staatsburgerschap	27
2.2.1 Overgangsrecht	27
2.2.2 Documenten	28
2.2.3 Meervoudig staatsburgerschap	28
2.2.4 Verkrijging van het staatsburgerschap	28
2.2.5 Kinderen van vreemdelingen en staatlozen	29
2.2.6 Toetreding via naturalisatie	29
2.2.7 Toetreding via herstel	30
2.2.8 Eedaflegging	31
2.2.9 Beëindiging van het staatsburgerschap	31
2.2.10 Beëindiging op verzoek	31
2.2.11 Onvrijwillig verlies	31
2.2.12 Bepalingen uit de Grondwet	32
3 Mensenrechten	33
3.1 Positie van specifieke groepen	33
3.1.1 Etnische groepen	33
3.1.2 Dienstplichtweigeraars en deserteurs	35
3.1.3 Leden van oppositiepartijen en politieke activisten	40
3.1.4 LHBTI	45
3.1.5 Vrouwen	50
3.1.6 (Alleenstaande) minderjarigen	54

3.2	Nalevingen en schendingen.....	55
3.2.1	Vrijheid van meningsuiting	55
3.2.2	Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging	72
3.3	Toezicht en rechtsbescherming	82
3.3.1	Rechtsbescherming.....	82
3.3.2	Rechtsgang.....	83
3.3.3	Arrestaties, bewaring en detenties.....	85
3.3.4	Mishandeling en foltering.....	87
4	Vluchtelingen en ontheemden	94
4.1	Binnenlandse ontheemden.....	94
4.2	Vluchtelingen en asielzoekers.....	95
4.3	Refoulement	96
5	Terugkeer	98
5.1	Problemen bij terugkeer	98
5.2	Reizen in Azerbeidzjan	99
6	Bijlagen	100
6.1	Lijst van gebruikte afkortingen.....	100
6.2	Rapporten en publicaties	102
6.3	Websites	112
6.4	Nieuwsbronnen	114
6.5	Wetten.....	115
6.6	Kaart van Azerbeidzjan	116

Inleiding

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van de in de door het ministerie van Justitie en Veiligheid opgestelde *Terms of Reference* (ToR) gestelde vragen en genoemde aandachtspunten. De ToR voor dit ambtsbericht is vastgesteld op 11 september 2019. Een geanonimiseerde versie van deze ToR is tezamen met het ambtsbericht gepubliceerd op de website van de rijksoverheid.¹

In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Azerbeidzjan beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielaanvragen van personen die afkomstig zijn uit dit land en voor de besluitvorming over terugkeer van afgewezen Azerbeidzjaanse asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van het algemeen ambtsbericht van 25 november 2013.² De verslagperiode beslaat de periode van december 2013 tot en met juni 2020. Relevante ontwikkelingen zijn tot aan de publicatiedatum meegenomen. Dit ambtsbericht betreft een feitelijke, neutrale en objectieve weergave van de bevindingen gedurende de onderzochte periode en biedt geen beleidsaanbevelingen.

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van openbare en vertrouwelijke bronnen waarbij gebruik is gemaakt van zorgvuldig geselecteerde, geanalyseerde en gecontroleerde informatie. Bij de opstelling is onder meer gebruik gemaakt van informatie van niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur, berichtgeving in de media en relevante overheidsinstanties. De passages in dit ambtsbericht berusten op meerdere bronnen, tenzij anders vermeld of in het geval van algemeen onbetwiste feiten. De geraadpleegde openbare bronnen zijn opgenomen in de bijlagen bij dit ambtsbericht.

Een deel van de gebruikte vertrouwelijke informatie is ingewonnen tijdens een onderzoeksmis­sie naar Bakoe. Deze vond plaats van 23 februari 2020 tot 29 februari 2020. In dit ambtsbericht is gebruik gemaakt van informatie van tijdens deze mis­sie gehouden interviews met relevante en deskundige bronnen ter plaatse. Daarnaast is gebruik gemaakt van vertrouwelijke informatie afkomstig van de diplomatieke vertegenwoordiging van Nederland in Azerbeidzjan en vertrouwelijke gesprekken en correspondentie buiten de dienstreis om. De op vertrouwelijke basis ingewonnen informatie is voornamelijk gebruikt ter ondersteuning van en aanvulling op passages die zijn gebaseerd op openbare informatie. De vertrouwelijke bronnen zijn in het voetnotenapparaat aangemerkt als ‘vertrouwelijke bron’ en voorzien van een datum.

Hoofdstuk één behandelt de politieke situatie en de veiligheidssituatie.

Hoofdstuk twee behandelt Azerbeidzjaanse documenten en de Azerbeidzjaanse staatsburgerschapswetgeving. Dit hoofdstuk is deels een actualisering van en een aanvulling op het thematisch ambtsbericht staatsburgerschafts- en vreemdelingenwetgeving in Azerbeidzjan van 4 juli 2011.³

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten>.

² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 25 november 2013.

³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht staatsburgerschafts- en vreemdelingenwetgeving in Azerbeidzjan*, 4 juli 2011.

Hoofdstuk drie behandelt de mensenrechtensituatie in Azerbeidzjan. Daarbij wordt aandacht besteed aan de positie van enkele specifieke groepen, waaronder politieke activisten dan wel leden van de buitenparlementaire oppositie, mensenrechtenactivisten en journalisten.

Hoofdstuk vier behandelt de situatie van ontheemden en vluchtelingen.

Hoofdstuk vijf behandelt de praktische omstandigheden voor Azerbeidzjanen die terugkeren naar Azerbeidzjan.

Het Azerbeidzjaanse alfabet telt 32 letters, waarvan 9 klinkers en 23 medeklinkers. Van het Nederlandse alfabet afwijkende letters zijn Çç, Əə, Ğğ, Xx, İi, Öö, Şş en Üü. Omwille van de leesbaarheid en de uitspraak zijn in de hoofdtekst de letters Cc, Əə, Xx, İi en Iı vervangen door respectievelijk Jj, Aa/Ee, Khkh, Ii en Ii. Dus İlham Aliyev in plaats van İlham Əliyev, Lankaran in plaats van Lənkəran, Akhundov in plaats van Axundov en Ganja in plaats van Gəncə.

1 Politieke en veiligheidssituatie

Dit hoofdstuk sluit aan op de beschrijving van de politieke en veiligheidssituatie zoals beschreven in het ambtsbericht van 25 november 2013 en beschrijft relevante ontwikkelingen sinds december 2013.

1.1 Politieke situatie

In de verslagperiode bleef İlham Aliyev aan als president van de Republiek Azerbeidzjan. Hij regeert het land sinds 31 oktober 2003. Het zwaartepunt van de macht ligt in Azerbeidzjan bij het presidentiële apparaat.⁴

In het Azerbeidzjaanse meerpartijstelsel domineerde in de verslagperiode de regeringspartij *New Azerbaijan Party* (NAP)⁵ van president Aliyev.⁶ Van de 55 geregistreerde politieke partijen is de NAP veruit de grootste.⁷ Volgens de NAP heeft zij ruim 756.000 leden.⁸ Deze partij staat geheel in dienst van de president. Eén van de vier vicevoorzitters van de NAP is zijn echtgenote, Mehriban Aliyeva.⁹ Sinds 21 februari 2017 vervult zij ook de functie van eerste vicepresident van Azerbeidzjan.¹⁰

Op de *Democracy Index 2019* van *The Economist* staat Azerbeidzjan op plaats 146 van 167. *The Economist* beschouwt de autoriteiten in de landen vanaf plaats 114 als autoritair. Sinds 2013 is Azerbeidzjan zes plaatsen gezakt.¹¹

⁴ Voor een beschrijving van de staatsinrichting zie het algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan van 23 mei 2012, p. 8-11. Voor een overzicht van de ontstaansgeschiedenis van de Republiek Azerbeidzjan zie het algemeen ambtsbericht van 30 maart 2010, p. 9. Voor algemene landeninformatie zie het algemeen ambtsbericht van 23 mei 2012, p. 6.

⁵ In het Azerbeidzjaans: *Yeni Azərbaycan Partiyası* (YAP).

⁶ Audrey Altstadt, *Frustrated democracy in post-Soviet Azerbaijan*, Woodrow Wilson Center Press, 2017, p. 23; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, Rowman & Littlefield, 2018, p. 155; Freedom House, *Freedom in the world 2020, Azerbaijan*, 4 maart 2020.

⁷ USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 29; CEC, *Information on political parties included in state registration in the Republic of Azerbaijan*, <http://www.msk.gov.az/uploads/partiyalar/2018/GeneralInformation.php>, geraadpleegd op 24 juni 2020; BAMF, *Länderreport 23. Aserbaidzjan. Das Parteiensystem*, april 2020, p. 1.

⁸ New Azerbaijan Party, <http://yap.org.az/en/>, geraadpleegd op 24 juni 2020; News.az, *Azerbaijan's ruling party surpassed 730,000 members*, 19 januari 2019; News.az, *Number of Azerbaijan's ruling party members disclosed*, 6 maart 2020.

⁹ Heydar Aliyev Foundation, *President of the Heydar Aliyev Foundation Mehriban Aliyeva is elected a deputy chairperson of the New Azerbaijan Party (YAP)*, 7 juni 2013; Meydan TV, *Azerbaijani referendum opens politics to president's teenage son, Heydar Aliyev*, 23 september 2016; New Azerbaijan Party, *Deputy party chairmen*, <http://www.yap.org.az/en/view/nouns/>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

¹⁰ RFE/RL, *Aliyev appoints wife as first vice president of Azerbaijan*, 21 februari 2017; Eurasianet, *Azerbaijan: President names his wife as VP*, 21 februari 2017; Meydan TV, *Mrs. Vice-President power struggles inside the Azerbaijani government*, 24 maart 2017; Turan, *Russian presentation*, 23 november 2019; Eurasianet, *"Queen of the Caucasus" makes state visit to Moscow*, 26 november 2019.

¹¹ EIU, *Democracy index 2013. Democracy in limbo*, 2014, p. 7; EIU, *Democracy Index 2019. A year of democratic setbacks and popular protest*, 2020, p. 13.

1.1.1 Parlementsverkiezingen van 2015

Het parlement¹² bestaat uit één kamer met 125 zetels.¹³ Dit parlement komt in het voorjaar en najaar bijeen.¹⁴ Azerbeidzjan heeft een kiesdistrictenstelsel met één zetel per district. Om de vijf jaar kiest het electoraat de afgevaardigden in een kiesronde rechtstreeks bij een meerderheid van de stemmen in één van de 125 kiesdistricten.¹⁵ De kandidaten mogen geen dubbele nationaliteit hebben. Verder mogen zij niet zijn veroordeeld voor een zwaar misdrijf, zoals bedoeld in de artikelen 15.4 en 15.5 van het Azerbeidzjaanse Wetboek van Strafrecht (WvS).¹⁶ Daarnaast moeten kandidaten voor hun deelname ten minste 450 handtekeningen verzamelen van geregistreerde kiezers in hun kiesdistrict.¹⁷

Op 1 november 2015 vonden voor de vijfde keer parlementsverkiezingen plaats. Daarbij waren zevenhonderd kandidaten verkiesbaar. In 2015 waren volgens het *State Statistical Committee* (SSC) ongeveer 6,8 miljoen burgers in de kiesgerechtigde leeftijd. Dit cijfer verschilde van het cijfer van 5,2 miljoen kiezers dat de *Central Election Commission* (CEC) in het kiesregister had ingeschreven. Het SSC verklaarde dit verschil door te stellen dat zij ook Azerbeidzjaanse burgers die in het buitenland verbleven en buitenlanders die in Azerbeidzjan verbleven had meegeteld.¹⁸ Volgens de CEC bedroeg de opkomst in 2015 bijna 56 procent. De NAP behaalde 71 zetels. Onafhankelijke kandidaten behaalden 42 zetels. Elf kleinere politieke partijen behaalden de twaalf resterende zetels. Tijdens de verkiezingen ontbrak een daadwerkelijke competitie tussen politieke partijen. Zo vonden er geen televisiedebatten plaats. Verder kreeg de oppositie moeilijk toegang tot de officiële media. De oppositie had ook een gebrek aan financiële middelen. De belangrijkste oppositiepartijen, de *Azerbaijan Popular Front Party* (APFP),¹⁹ de *Müsavat Party* (hierna: *Müsavat*)²⁰ en de overkoepelende oppositiebeweging de *National Council of Democratic Forces* (NCDF), boycotten daarom de verkiezingen. De verkiezingsuitslag vormde dan ook geen verrassing.²¹

¹² Formeel heet dit orgaan de Nationale Vergadering van de Republiek Azerbeidzjan (*Milli Meclis*); Faradj Koliev, *The result of Azerbaijani parliamentary elections. Dominance of the ruling party under uncertainty*, 7 januari 2016; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 155.

¹³ Hooggerechtshof van de Republiek Azerbeidzjan, *Legislative power*; <http://www.supremecourt.gov.az/en/static/view/2>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Freedom House, *Freedom in the World 2020, Azerbaijan*, 4 maart 2020.

¹⁴ De Grondwet van de Republiek Azerbeidzjan, art. 88.1. De Grondwet is aangenomen op 12 november 1995. Na drie constitutionele referenda is de Grondwet geamendeerd en uitgebreid. Deze drie referenda vonden plaats op 24 augustus 2002, 18 maart 2009 en 26 september 2016. Voor een Engelse vertaling van de Grondwet zie: <https://en.president.az/azerbaijan/constitution>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Blijkens artikel 1 van de Wet op de interne reglementen van het parlement van de Republiek Azerbeidzjan van 17 mei 1996 loopt de voorjaarssessie van 1 februari tot 31 mei en de najaarssessie van 30 september tot 30 december, <http://www.meclis.gov.az/?/en/law/1/1>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Report, *Milli Majlis fall session starts today*, 2 oktober 2017; Report, *Milli Majlis autumn session ends, lawmakers go on vacation*, 29 december 2017.

¹⁵ De Grondwet van de Republiek Azerbeidzjan, art. 82, 83 en 84.1; OSCE/ODIHR, *Republic of Azerbaijan parliamentary elections, 1 November 2015*, 31 augustus 2015, p. 1; Farid Guliyev, *The 2015 parliamentary elections in Azerbaijan: The neglected category of independents*, 3 december 2015.

¹⁶ De Grondwet van de Republiek Azerbeidzjan, art. 85; De Kieswet van de Republiek Azerbeidzjan, art. 13.3.2; https://www.legislationline.org/download/id/7885/file/Azerbaijan_Election_am2017_en.pdf, geraadpleegd op 24 juni 2020.

¹⁷ OSCE/ODIHR, *Republic of Azerbaijan: Parliamentary elections, 1 November 2015. OSCE/ODIHR needs assessment mission report, 12-14 August 2015*, 31 augustus 2015, p. 6; IPU, *Azerbaijan. Milli Mejlis (National Assembly)*, http://archive.ipu.org/parline-e/reports/2019_B.htm, geraadpleegd op 24 juni 2020.

¹⁸ OSCE/ODIHR, *Republic of Azerbaijan: Parliamentary elections, 1 November 2015*, 31 augustus 2015, p. 6; CEC, *Protocol of Central Election Commission on general results of the Elections to the Milli Majlis of the Republic of Azerbaijan on November 1, 2015*, <http://www.msk.gov.az/en/elections/milli-meclise-seckiler/parlament-01-11-15/862/>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

¹⁹ In het Azerbeidzjaans: *Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyası* (AXCP). Deze partij is op 1 september 1995 geregistreerd; CEC, *Information on political parties included in state registration in the Republic of Azerbaijan*.

²⁰ In het Azerbeidzjaans: *Müsavat Partiyası* (MP). Deze partij is op 8 december 1992 geregistreerd; CEC, *Information on political parties included in state registration in the Republic of Azerbaijan*.

²¹ BBC News, *Azerbaijan election: Ruling party wins amid boycott*, 1 november 2015; PACE, *Observation of the parliamentary elections in Azerbaijan (1 November 2015)*, 20 november 2015, p. 6; Farid Guliyev, *The 2015 parliamentary elections in Azerbaijan: The neglected category of independents*, 3 december 2015, p. 5; Faradj

Nadat het *Office for Democratic Institutions and Human Rights* (ODIHR) van de *Organisatie voor Vrede en Samenwerking in Europa* (OVSE) bij de vorige presidentsverkiezingen van 9 oktober 2013 aanzienlijke tekortkomingen had geconstateerd, zijn de betrekkingen tussen Azerbeidzjan en de OVSE verslechterd. De Azerbeidzjaanse autoriteiten besloten om de samenwerking met de OVSE te herzien. Op 5 juni 2015 verzochten zij de OVSE om het OVSE kantoor in Bakoe te sluiten.²² Desondanks nodigden de autoriteiten de OVSE/ODIHR in augustus 2015 uit om waarnemers te sturen voor de aankomende parlementsverkiezingen. In september 2015 gaven de autoriteiten aan dat zij slechts een deel van het aantal waarnemers dat door de OVSE/ODIHR voorgesteld was, wilden toelaten. Mede vanwege deze inperking besloot de OVSE geen verkiezingswaarnemers te sturen.²³

De *Parliamentary Assembly of the Council of Europe* (PACE) verklaarde de dag na de verkiezingen dat deze in overeenstemming met de kieswet van Azerbeidzjan waren gehouden.²⁴ De oppositie en onafhankelijke lokale en internationale waarnemers constateerden echter serieuze misstanden, waaronder het tegenhouden van waarnemers bij stembureaus, het volstoppen van stembussen met valse stembiljetten, het op meerdere plekken stemmen en het stemmen door niet-geregistreerde personen.²⁵ Uit een onderzoek dat nadien in opdracht van de Raad van Europa is uitgevoerd kwam naar voren dat enkele leden van PACE waren beïnvloed door de Azerbeidzjaanse overheid.²⁶

1.1.2

Referendum van 2016

President Aliyev versterkte zijn positie via een referendum op 26 september 2016. De kiezers kregen bij dit referendum 29 amendementen op de Grondwet voorgelegd. Zeven amendementen hadden betrekking op de positie van de president. Eén daarvan betrof het wijzigen van de presidentiële regeertermijn van vijf naar zeven jaar.²⁷ Verder kreeg de president het recht om meerdere vicepresidenten te benoemen. Daarbij kon de eerste vicepresident, in plaats van de premier, de plaats van de president innemen wanneer de president niet langer kon

Koliev, *The result of Azerbaijani parliamentary elections. Dominance of the ruling party under uncertainty*, 7 januari 2016; Bertelsmann Stiftung, *2018 country report Azerbaijan*, 2018, p. 11; The Economist, *Azerbaijan: Political forces at a glance*, 12 juni 2019; CoE, *Electoral assistance*, <https://www.coe.int/en/web/electoral-assistance/eledata-azerbaijan>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

²² Report, *OSCE comments on suspension of mandate of OSCE representative in Azerbaijan*, 2 juni 2015; RFE/RL, *Azerbaijan orders OSCE to close Baku office*, 5 juni 2015.

²³ Reuters, *OSCE says Azerbaijan restrictions make poll monitoring impossible*, 12 september 2015; IWPR, *Euro-observers shun Azerbaijan election*, 23 oktober 2015; RFE/RL, *'Never been worse': opposition, election monitors boycott vote in Azerbaijan*, 31 oktober 2015; BBC News, *Azerbaijan election: ruling party wins amid boycott*, 1 november 2015; Reuters, *Azeri ruling party wins majority in parliamentary election*, 1 november 2015; USDoS, *Azerbaijan 2015 human rights report*, 13 april 2016, p. 26.

²⁴ PACE, *Statement by PACE Election Observation Mission on the parliamentary elections in Azerbaijan on 1 November 2015*, 2 november 2015; PACE, *Observation of the parliamentary elections in Azerbaijan (1 November 2015)*, 20 november 2015.

²⁵ RFE/RL, *Azerbaijan's ruling party claims win in poll boycotted by opposition*, 1 november 2015; Reuters, *Azeri ruling party wins majority in parliamentary election*, 1 november 2015; USDoS, *Azerbaijan 2015 human rights report*, 13 april 2016, p. 26-27.

²⁶ The Guardian, *Everything you need to know about the Azerbaijani Laundromat*, 4 september 2017; Audrey Altstadt, *The Azerbaijani Laundromat: why it matters*, 23 november 2017; CoE, *Report of the Independent Investigation Body on the allegations of corruption within the Parliamentary Assembly*, 15 april 2018, p. 82-93; Transparency International, *In whose interest? Analysing how corrupt and repressive regimes seek influence and legitimacy through engagement with UK parliamentarians*, juli 2018; Die Zeit, *Razzia im Bundestag wegen Lobbyarbeit für Aserbaidschan*, 30 januari 2020; OC Media, *German police raid MP's homes in Azerbaijan bribery probe*, 31 januari 2020; Tweede Kamer der Staten-Generaal, *Antwoord op vragen van het lid Omtzigt over omkoping van parlementariërs vanuit Azerbeidzjan*, 23 augustus 2018; Open Azerbaijan, *Corruption in Azerbaijan: Past five years*, 2019, p. 5.

²⁷ De Grondwet van de Republiek Azerbeidzjan, art. 101-1; Thomas de Waal, *Azerbaijan at Twenty-Five: A new era of change and turbulence*, 23 september 2016; IWPR, *Protests mark Azerbaijan's referendum*, 24 september 2016.

functioneren.²⁸ Daarnaast kreeg de president het recht om het parlement te ontbinden.²⁹ Verder was er niet langer sprake van een leeftijdsgrens van 35 jaar voor presidentskandidaten.³⁰ Op ieder voorgesteld amendement konden kiezers apart hun stem uitbrengen. Na afloop verklaarde de CEC dat de opkomst 63 procent was geweest en dat alle 29 amendementen waren aangenomen met 69,8 procent van de stemmen.³¹ Onafhankelijk waarnemers rapporteerden na afloop serieuze misstanden zoals het volstoppen van stembussen met valse stembiljetten, het op meerdere plekken stemmen en een lagere opkomst dan was gemeld door de CEC.³²

1.1.3 *Presidentsverkiezingen van 2018*

In februari 2018 besloot president Aliyev om de datum voor de presidentsverkiezingen, die aanvankelijk gepland stonden op 17 oktober 2018, naar voren te halen naar 11 april 2018.³³ De campagneperiode begon op 19 maart 2018 en duurde 22 dagen.³⁴ Vanwege de korte voorbereidingstijd en het ontbreken van een gelijk speelveld besloten de belangrijkste oppositiepartijen van dat moment, de APFP, de NCDF, Məsavat en de *Republican Alternative Party* (ReAl)³⁵, om de verkiezingen te boycotten.³⁶ De CEC registreerde acht kandidaten.³⁷ Bij gebrek aan serieuze tegenkandidaten was al duidelijk dat İlham Aliyev ruimschoots zou winnen. Volgens de CEC bedroeg de opkomst 74 procent.³⁸ Aliyev ontving volgens de CEC al in de eerste stemronde 86 procent van de stemmen. De overige zeven kandidaten ontvingen ieder tussen de 0,7 en 3,1 procent van de stemmen. Aliyev is thans bezig met zijn vierde presidentstermijn.³⁹

De OVSE/ODIHR concludeerde dat er geen sprake was van een daadwerkelijke competitie tussen presidentskandidaten. Er was geen speelveld aanwezig waarin tegenkandidaten de president openlijk konden bekritisseren of de strijd met de

²⁸ Grondwet, art. 103-1.1.

²⁹ Grondwet, art. 98-1.1.

³⁰ Grondwet, art. 100; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 76; Oxford Analytica, *Azerbaijan reforms by swapping old for young loyalists*, 14 november 2019.

³¹ European Commission for Democracy through Law (Venice Commission), *Azerbaijan, modifications to the constitution, submitted to the referendum of 26 september 2016, unofficial translation*, 19 september 2016; RFE/RL, *Azerbaijan holds controversial constitutional referendum*, 26 september 2016; USDoS, *Azerbaijan 2016 human rights report*, 3 maart 2017, p. 29.

³² PACE, *Statement of the PACE assessment mission for the constitutional referendum in Azerbaijan*, 27 september 2016; RFE/RL, *Azerbaijan holds controversial constitutional referendum*, 26 september 2016; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 29.

³³ Freedom House, *Freedom in the world 2020, Azerbaijan*, 4 maart 2020.

³⁴ OSCE/ODIHR, *Republic of Azerbaijan: Early presidential election, 11 April 2018. ODIHR election observation mission. Final report*, 18 juli 2018, p. 35.

³⁵ In het Azerbeidzjaans: *Respublikaçı Alternativ Partiyası* (ReAl).

³⁶ Euractiv, *Azerbaijan opposition vows to boycott snap presidential vote*, 12 februari 2018; CSCE, *Azerbaijan's 2018 presidential election: the outcome was never in doubt*, 31 mei 2018; OSCE/ODIHR, *Republic of Azerbaijan: Early presidential election, 11 April 2018. ODIHR election observation mission. Final report*, 18 juli 2018, p. 1; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 28.

³⁷ Het ging om de volgende acht kandidaten: İlham Aliyev (NAP), Zəhid Oruc (onafhankelijk), Sərdar Jalaloğlu (ADP), Güdrat Həsənguliyev (WPFP), Hafiz Hacıyev (MEP), Araz Alizadə (SDP), Fəraj Guliyev (NRMP) en Rəzi Nəurullayev (FIG); EurAsia Daily, *Azerbaijan CEC: İlham Aliyev re-elected with 86% of votes*, 12 april 2018; OSCE/ODIHR, *Republic of Azerbaijan: Early presidential election, 11 April 2018. ODIHR election observation mission. Final report*, 18 juli 2018, p. 2-3.

³⁸ PACE, *Observation of the early presidential election in Azerbaijan (11 April 2018)*, 25 juni 2018, p. 2.

³⁹ Sinds het constitutionele referendum van 18 maart 2009 zit er geen beperking op het aantal termijnen; Reuters, *Azerbaijan votes to lift Aliyev term limit*, 18 maart 2009; Reuters, *Azerbaijan's Aliyev wins fourth term as president*, 10 april 2018; RFE/RL, *Azerbaijan's president secures fourth term in vote criticized as uncompetitive*, 11 april 2018; Eurasianet, *Five remarkable things about Azerbaijan's unremarkable election*, 13 april 2018; Heinrich Böll Stiftung, *Elections in Azerbaijan: Insights from the supply-demand model of democratization*, 9 november 2018; Freedom House, *Freedom in the world 2020, Azerbaijan*, 4 maart 2020; CEC, *Protocol of Central Election Commission on the results of the Presidential Elections in the Republic of Azerbaijan conducted on April 11, 2018*, <http://www.msk.gov.az/en/elections/prezident-seckileri/11-04-2018/1011/>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

president konden aangaan.⁴⁰ De CEC liet in duizend stembureaus webcams ophangen. Via deze webcams kwamen misstanden in beeld, waaronder het volstoppen van stembussen met valse stembiljetten.⁴¹ Internationale organisaties beoordeelden de presidentsverkiezingen als niet vrij en niet eerlijk.⁴²

1.1.4

Benoemingen van eind 2019

Sinds de onafhankelijkheid van Azerbeidzjan concentreerde de politieke en economische macht zich feitelijk rond de president en de zogenoemde westerse clans waarvan de leden oorspronkelijk afkomstig waren uit Armenië en de exclave Nachitsjevan.⁴³ Zo was de eerste president van Azerbeidzjan, Heydar Aliyev, afkomstig uit Nachitsjevan. De Nachitsjevan-clan werkte vaak samen met een groep Azerbeidzjanen die eind jaren tachtig uit Jerevan was verdreven.⁴⁴ In de verslagperiode kwamen steeds meer sleutelposities in handen van personen die verbonden waren met de Pashayev-clan waarvan de leden oorspronkelijk afkomstig waren uit Bakoe en omgeving. Een prominent lid van deze clan is Mehriban Aliyeva.⁴⁵

Op 21 april 2018, enkele dagen na zijn inauguratie voor de vierde termijn, stelde president Aliyev zijn adviseur internationale betrekkingen, Novruz Mammadov, aan als premier.⁴⁶ Achttien maanden later, op 8 oktober 2019, diende Novruz Mammadov onverwacht en zonder nadere toelichting zijn ontslag in. Enkele uren later nomineerde de president Ali Asadov, het plaatsvervangend hoofd van het presidentiële apparaat en tevens zijn economisch adviseur, als nieuwe premier. Het parlement keurde deze benoeming unaniem goed.⁴⁷ Verder benoemde de president Mikayil Jabbarov op 23 oktober 2019 tot de nieuwe minister van Economische Zaken

⁴⁰ Freedom House, *Freedom in the world 2020, Azerbaijan*, 4 maart 2020; OSCE/ODIHR, *Republic of Azerbaijan: Early presidential election, 11 April 2018. ODIHR election observation mission. Final report*, 18 juli 2018, p. 1; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 28.

⁴¹ RFE/RL, *Azerbaijan's president secures fourth term in vote criticized as uncompetitive*, 11 april 2018; Eurasianet, *Five remarkable things about Azerbaijan's unremarkable election*, 13 april 2018; CSCE, *Azerbaijan's 2018 presidential election*, 31 mei 2018; OSCE/ODIHR, *Republic of Azerbaijan: Early presidential election, 11 April 2018. ODIHR election observation mission. Final report*, 18 juli 2018, p. 1 en 8; Freedom House, *Freedom in the world 2020, Azerbaijan*, 4 maart 2020; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 28; Voor een overzicht van de stemlokalen waar webcams waren opgehangen zie: CEC, *Information on the polling stations with webcams in the Presidential elections appointed to April 11, 2018*, <http://www.msk.gov.az/en/elections/prezident-seckileri/11-04-2018/996/>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

⁴² Reuters, *Azeri president's supporters heckle as observers declare election unfair*, 12 april 2018; Reuters, *Observers say Azeri vote was unfair, lacked genuine competition*, 12 april 2018; Azertac, *New Azerbaijan Party condemns biased assessment of presidential election*, 14 april 2018; EIU, *Country report januari 2020*, 17 januari 2020, p. 2.

⁴³ Nachitsjevan is een autonome republiek binnen Azerbeidzjan met een eigen parlement. De volledige naam van het parlement van Nachitsjevan is de *Supreme Assembly of the Nakhchivan Autonomous Republic (Nakhçivan Mukhtar Respublikasinin Ali Meclisi)*. Dit parlement bestaat uit één kamer met 45 zetels. Sinds 1995 is Vasif Talibov de voorzitter; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 23 mei 2012, p. 75; Eurasianet, *Azerbaijan: Aliyev shuffles security advisers*, 5 juni 2017; Freedom House, *Nations in transit 2018: Confronting illiberalism, Azerbaijan*, 11 april 2018; Trend, *President İlham Aliyev presents "Şəraf" order to Vasif Talibov*, 4 februari 2020; Turan, *Vasif Talibov re-elected head of the Supreme Majlis of Nakhchivan*, 24 februari 2020.

⁴⁴ Azer News, *President Aliyev visits grave of academician Jalal Aliyev*, 3 februari 2016; Audrey Altstadt, *Frustrated democracy in post-soviet Azerbaijan*, 2017, p. 63; Bertelsmann Stiftung, *2020 country report Azerbaijan*, 29 april 2020, p. 11.

⁴⁵ The Guardian, *US embassy cables: Who owns what in Azerbaijan*, 12 december 2010; Eurasianet, *Azerbaijan's new vice president(s) and its house of clans*, 23 februari 2017; Meydan TV, *Mrs. Vice-President: Power struggles inside the Azerbaijani government*, 24 maart 2017; Turan, *Azerbaijan replaces prime minister*, 8 oktober 2019; Meydan TV, *Freedom House: First lady expected to takeover from President Aliyev*, 6 mei 2020; Stiftung Wissenschaft und Politik, *Korruption und Korruptionsbekämpfung im Südkaukasus*, mei 2020, p. 27.

⁴⁶ Eurasianet, *Azerbaijan appoints new prime minister from old elite*, 23 april 2018; Heinrich Boll Stiftung, *Elections in Azerbaijan: Insights from the supply-demand model of democratization*, 9 november 2018.

⁴⁷ Al Jazeera, *Azerbaijan PM resigns, president replaces him with loyalist*, 8 oktober 2019; Eurasianet, *Azerbaijan replaces prime minister*, 8 oktober 2019; Al Jazeera, *Azerbaijan to hold snap parliamentary election on Februari 9*, 5 december 2019.

ter vervanging van Şahin Mustafayev, op wie de president enkele dagen daarvoor nog kritiek had geleverd vanwege zijn economisch beleid.⁴⁸

De invloedrijkste persoon na president Aliyev was lange tijd de uit Nachitsjevan afkomstige Ramiz Mehdiyev. Hij was sinds 1995 hoofd van het presidentiële apparaat. Op 23 oktober 2019 ontsloeg de president hem, omdat het volgens de president tijd was dat de 81-jarige Mehdiyev plaatsmaakte voor de nieuwe generatie. Volgens enkele critici gebeurde dit echter omdat Mehdiyev de hervormingsplannen van de president in de weg stond. Anderen gaven aan dat zijn ontslag mogelijk verband hield met een machtsstrijd tussen de clans.⁴⁹ Op 1 november 2019 volgde Samir Nuriyev Mehdiyev op.⁵⁰

Ali Hasanov was een andere invloedrijke persoon die al sinds 1995 binnen het presidentiële apparaat werkzaam was. Als hoofd van de afdeling Sociale- en politieke kwesties was hij een van de belangrijkste adviseurs van de president, met name op mediagebied. Hij stond erom bekend dat hij een aantal media gebruikte om druk te zetten op politieke opposanten. Aliyev ontsloeg Hasanov op 29 november 2019. Hij hief meteen ook zijn afdeling op.⁵¹ Volgens een bron was dit ontslag mogelijk het gevolg van een conflict met Mehriban Aliyeva.⁵²

1.1.5

Gemeenteraadsverkiezingen van 2019

Op 23 december 2019 vonden in 1606 gemeenten gemeenteraadsverkiezingen plaats.⁵³ De meeste oppositiepartijen deden niet mee aan deze verkiezingen, omdat het volgens hen nog steeds ontbrak aan de voorwaarden om eerlijke verkiezingen te houden. Deze verkiezingen gingen eveneens gepaard met verschillende misstanden, waaronder het volstoppen van stembussen met valse stembiljetten en intimidatie van journalisten.⁵⁴ Volgens de CEC bedroeg de opkomst bijna 33 procent.⁵⁵ Volgens de ngo *Election Monitoring and Democracy Studies Center* (EMDS)⁵⁶ was de opkomst in werkelijkheid 21 procent.⁵⁷

⁴⁸ Reuters, *Azeri leader slams government for frequent economic forecast changes*, 17 oktober 2019; Reuters, *Azerbaijan's president appoints tax minister as new economy minister*, 23 oktober 2019; Turan, *Mikayil Jabbarov is appointed the Minister of Economy*, 23 oktober 2019.

⁴⁹ Reuters, *Azeri leader dismisses head of administration in deepening shake-up*, 23 oktober 2019; JAM News, *Azerbaijani authorities shuffle around officials and ministries*, 23 oktober 2019; Turan, *Ramiz Mehdiyev "left" for the presidency of the Academy of Sciences*, 23 oktober 2019; Thomas de Waal, *Is change afoot in Azerbaijan?*, 5 november 2019; Meydan TV, *Aliyev's shakeup prompts speculation on political reforms*, 19 november 2019; AI, *Annual report 2019, Azerbaijan*, 16 april 2020.

⁵⁰ Turan, *Who is Samir Nuriyev and what awaits him?*, 1 november 2019; Azer News, *Samir Nuriyev vows to do his best to justify Azerbaijani president's confidence*, 2 november 2019; EIU, *Azerbaijan. Country report januari 2020*, 17 januari 2020, p. 4.

⁵¹ Azer News, *Ali Hasanov dismissed by order of president Ilham Aliyev*, 29 november 2019; JAM News, *Azerbaijani president fires country's 'chief censor', replaces several members of team*, 30 november 2019; Eurasianet, *Azerbaijan's notorious ideologue suffers precipitous fall*, 17 januari 2020; Oxford Analytica, *Azerbaijan reforms by swapping old for young loyalists*, 14 november 2019; EIU, *Country report januari 2020*, 17 januari 2020, p. 4; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

⁵² Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁵³ CEC, *Protocol of the Central Election Commission of the Republic of Azerbaijan on the voting results in municipal elections conducted on December 23, 2019*, <http://www.msk.gov.az/en/elections/belediyye-seckileri/belediyye-23-12-2019/1107/>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

⁵⁴ RFE/RL, *Azerbaijanis vote in municipal elections*, 23 december 2019; JAM News, *Feminist activist elected to municipal body for first time in Azerbaijani elections*, 24 december 2019; OC Media, *Municipal elections in Azerbaijan marred by violations*, 27 december 2019; JAM News, *Results of Azerbaijan municipal elections approved amid claims of falsification*, 13 januari 2020.

⁵⁵ Trend, *Azerbaijani CEC discloses results of municipal elections*, 23 december 2019; JAM News, *Independents, observers in Azerbaijani municipal elections point at irregularities*, 23 december 2019; Freedom House, *Freedom in the World 2020, Azerbaijan*, 4 maart 2020.

⁵⁶ In het Azerbeidzjaans: *Seçkilerin Monitorinqi ve Demokratiyanin Tedrisi Merkezi* (SMDT).

⁵⁷ EMDS, *Preliminary report on the results of the Municipal Elections of 23 december 2019*, 24 december 2019.

1.1.6 Parlementsverkiezingen van 2020

De president ontbond op 5 december 2019 het parlement⁵⁸ nadat op 2 december 2019 met 99 stemmen voor, één stem tegen en één onthouding een resolutie van de NAP was aangenomen en dit besluit op 4 december 2019 was goedgekeurd door het Constitutioneel Hof.⁵⁹ Volgens deze resolutie was een nieuw parlement nodig om economische hervormingen sneller door te kunnen voeren. De president besloot om de parlementsverkiezingen met negen maanden te vervroegen naar 9 februari 2020. Dit gaf de oppositie slechts een korte voorbereidingstijd.⁶⁰

Tussen 21 december 2019 en 10 januari 2020 konden kandidaten zich registreren bij de CEC. De campagne duurde slechts 21 dagen, van 17 januari tot en met 8 februari 2020.⁶¹ Van de 1314 kandidaten waren 246 kandidaten genomineerd door negentien politieke partijen.⁶² In tegenstelling tot de voorgaande parlementsverkiezingen besloot een deel van de oppositie mee te doen. Een aantal oppositieleden kon zich met succes registreren. Zestig kandidaten waren van Məsavat, 31 van ReAl en zestien van jongerenbeweging *Hereket (de Beweging)*.⁶³ De CEC weigerde echter İlqar Mammadov, de voorzitter van ReAl, te registreren vanwege zijn strafblad. Later bleek dat hij ten onrechte een strafblad had (zie paragraaf 3.1.3). De APFP en de NCDF boycotten ook ditmaal de verkiezingen vanwege het ontbreken van een gelijk speelveld voor vrije en eerlijke verkiezingen.⁶⁴

De NAP behaalde 70 van de 125 zetels. Onafhankelijke kandidaten behaalden 41 zetels. Acht kleine partijen behaalden tien zetels.⁶⁵ 87 van de 125 zittende parlementsleden kwamen opnieuw in het parlement. Slechts één lid van de oppositie, Erkin Gadirli van ReAl, behaalde een zetel.⁶⁶ Op 13 februari 2020 verklaarde de CEC de resultaten in vier kiesdistricten ongeldig. Binnen zes maanden moeten daar nieuwe verkiezingen plaatsvinden.⁶⁷ Op 5 maart 2020 bekrachtigde het Constitutioneel Hof het resultaat van de verkiezingen.⁶⁸

⁵⁸ In december 2019 had de NAP nog 65 zetels en de onafhankelijke kandidaten 38 zetels. Tien zetels in het parlement waren vacant; OSCE/ODIHR, *Early parliamentary elections 9 February 2020*, 26 december 2019, p. 5.

⁵⁹ Reuters, *Azeri ruling party calls for early parliamentary election: official*, 28 november 2019; Al Jazeera, *Azerbaijan's MPs ask president to dissolve parliament*, 2 december 2019.

⁶⁰ Trend, *Azerbaijan discloses number of MP candidates registered for early parliamentary election*, 12 januari 2020; EIU, *Country report januari 2020*, 17 januari 2020, p. 4.

⁶¹ Eurasianet, *In Azerbaijan's elections, a new hope*, 20 december 2019; RFE/RL, *Azerbaijans equal coverage law stifles media reports on elections*, 6 februari 2020.

⁶² Euractiv, *In snap parliamentary elections, Azeris put hopes in young candidates*, 10 februari 2020; BAMF, *Länderreport 23. Aserbajdschan. Das Parteiensystem*, april 2020, p. 2; Een overzicht van de kandidaten is terug te vinden op <http://secki-2020.az/en/candidates>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

⁶³ JAM News, *Protest youth movement preparing for snap parliamentary elections in Azerbaijan*, 26 december 2019; Eurasianet, *Young Azerbaijani opposition candidates have a plan for that*, 7 februari 2020; Sofie Bedford, *Azerbaijan's snap parliamentary election: one step forward two steps back*, 17 februari 2020; OC Media, *Azerbaijani authorities close down opposition office over coronavirus fears*, 10 maart 2020.

⁶⁴ OC Media, *Azerbaijan's opposition split over snap election*, 13 december 2019; Azer News, *19 political parties nominated their candidates for parliamentary elections in Azerbaijan*, 2 januari 2020; JAM News, *Parliamentary elections in Azerbaijan: what's happening and why it's important*, 6 februari 2020; Sofie Bedford, *Azerbaijan's snap parliamentary election: one step forward two steps back*, 17 februari 2020.

⁶⁵ RFE/RL, *Ruling party declares victory in Azerbaijan's parliamentary elections*, 9 februari 2020; Oxford Analytica, *Azerbaijan election brings rejuvenation without reform*, 10 februari 2020; Bloomberg, *Azeri snap elections condemned by monitors for vote 'violations'*, 10 februari 2020; RFE/RL, *Scores of opposition leaders, activists detained ahead of election protest in Baku*, 16 februari 2020; OC Media, *Azerbaijani police strand Baku protesters around the country*, 17 februari 2020.

⁶⁶ Eurasianet, *In Azerbaijan, surprise elections yield usual results*, 10 februari 2020; JAM News, *Azerbaijan confirms election results and dissatisfied candidates plan to complain to the ECHR*, 5 maart 2020.

⁶⁷ Het ging om de kiesdistricten nummer 33 (Khatai), 35 (Khatai), 74 (Lankaran) en 80 (İmişli-Beylağan); Azer News, *Azerbaijan cancels election results for 80th İmişli-Beylağan constituency*, 13 februari 2020; OC Media, *Azerbaijan cancels election results for 'at least 4 constituencies' due to electoral fraud*, 14 februari 2020; JAM News, *Azerbaijan annuls results of elections in several constituencies – why?*, 14 februari 2020; Caucasus Watch, *Azerbaijan's election commission annuls the results in four constituencies*, 15 februari 2020.

⁶⁸ JAM News, *Azerbaijan confirms election results, and dissatisfied candidates plan to complain to the ECHR*, 5 maart 2020; OC Media, *Constitutional court approved final results of Azerbaijani elections*, 7 maart 2020; JAM News,

De OVSE stelde dat er ondanks het grote aantal kandidaten geen sprake was van een echte competitie vanwege het restrictieve wettelijke en politieke klimaat. Daarbij wees de OVSE onder meer op een aantal aanbevelingen die de ODIHR en de *Venice Commission*⁶⁹ op het gebied van verkiezingsgerelateerde wetgeving hadden gedaan. Het ging onder meer om aanpassingen van de Wet op de vrijheid van vergadering, de Wet op de politieke partijen en de Wet op de ngo's. Deze aanbevelingen waren niet overgenomen door Azerbeidzjan. De OVSE constateerde wederom veel onregelmatigheden, waaronder het volstoppen van stembussen met valse stembiljetten en het afdekken van webcams in stembureaus. In zeven procent van de stemlokalen constateerde de OVSE onregelmatigheden bij de stemming. De OVSE nam ook bij het tellen van de stemmen vele schendingen van protocollen waar.⁷⁰ Net als bij de parlementsverkiezingen van 2015 wees de oppositie op het verschil tussen de cijfers van het SSC en de CEC.⁷¹ Volgens de CEC was de opkomst bijna 48 procent. Volgens verschillende onafhankelijke waarnemers lag de opkomst tussen de vijftien en twintig procent.⁷²

1.1.7

Buitenlandse betrekkingen

Sinds februari 2017 vinden onderhandelingen plaats over een nieuw partnerschapsakkoord tussen de EU en Azerbeidzjan. Op 4 juli 2018 verklaarde het Europees parlement dat het de besprekingen met Azerbeidzjan over partnerschap niet zou voortzetten als Azerbeidzjan de mensenrechtensituatie niet zou verbeteren.⁷³ Er was in de verslagperiode onenigheid over bepaalde handelsparagrafen en meer in het algemeen verweet Azerbeidzjan de EU dat zij teveel kritiek had op de mensenrechten en te weinig aandacht had voor de kwestie Nagorno Karabach.⁷⁴

Omdat de Azerbeidzjaanse autoriteiten de arresten van het *Europees Hof voor de Rechten van de Mens* (EHRM) vaak niet of maar gedeeltelijk uitvoerden, startte de Raad van Europa eind 2017 een procedure tegen Azerbeidzjan. Een groot deel van de arresten ging over schendingen van artikel 18 (misbruik van bevoegdheden) van het *Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens* (EVRM).⁷⁵

De betrekkingen met Armenië zijn sinds het conflict om Nagorno Karabach zeer gespannen. De jaarlijkse herdenkingen van het Khojaly bloedbad op 26 februari lieten zien dat het conflict om Nagorno Karabach nog altijd doorwerkte. Tijdens deze

Azerbaijan continues to argue about the role of a member of the opposition REAL party in parliament, 1 mei 2020.

⁶⁹ De *Venice Commission* heet voluit de *Europese Commissie voor Democratie door Recht*. Het is een adviesorgaan van de Raad van Europa. Deze commissie houdt zich vooral bezig met het adviseren over grondwetsontwerpen en constitutionele amendementen.

⁷⁰ OSCE/ODIHR & PACE, *International election observation mission. Republic of Azerbaijan: Early parliamentary elections, 9 February 2020: Statement of preliminary findings and conclusions*, 10 februari 2020, p. 1-3.

⁷¹ Azerbeidzjan telde volgens het SSC op 1 januari 2019 9.981.500 inwoners; SSC, *Population of Azerbaijan*, 2019, p. 11. In 2020 had de CEC 5.387.600 kiezers geregistreerd; Trend, *Azerbaijan starts issuing ballots for parliamentary elections*, 27 januari 2020; RFE/RL, *Azerbaijans equal coverage law stifles media reports on elections*, 6 februari 2020.

⁷² Vertrouwelijke bron, 14 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁷³ European Parliament, *Negotiations on the EU-Azerbaijan Comprehensive Agreement. European Parliament recommendation of 4 July 2018 to the Council, the Commission and the Vice-President of the Commission, High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy on the negotiations on the EU-Azerbaijan Comprehensive Agreement (2017/2056(INI))*, 4 juli 2018.

⁷⁴ Euractiv, Mogherini: 'Inshallah, EU and Azerbaijan will soon finalise their agreement', 4 april 2019; Eurasia Daily Monitor, *EU, Azerbaijan struggling to convert partnership priorities into agreement*, 22 mei 2019; Euractiv, *Juncker Commission still hopes to finalise agreement with Azerbaijan*, 28 augustus 2019; Vertrouwelijke bron, 13 februari 2020.

⁷⁵ CoE, *Committee of Ministers launches infringement proceedings against Azerbaijan*, 5 december 2017; ECHR, *Azerbaijan authorities prosecuted two civil society activists on drugs charges in retaliation for political graffiti on statue*, 13 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 29 januari 2020.

dag van nationale rouw lieten de nationale televisiezoekers voortdurend beelden zien van de Azerbeidzjaanse burgerslachtoffers in Khojaly, die door het Armeense leger waren gedood. Deze beelden kwamen ook voorbij op tal van websites en op de scholen in Azerbeidzjan.⁷⁶

In de verslagperiode had Azerbeidzjan zijn grensovergangen met Armenië nog steeds gesloten.⁷⁷ De OVSE Minsk Groep, onder gedeeld voorzitterschap van Frankrijk, de Russische Federatie en de Verenigde Staten streeft al sinds het begin van de jaren negentig naar een oplossing van het Nagorno Karabach conflict.⁷⁸ In de verslagperiode vonden enkele ontmoetingen plaats tussen president İlham Aliyev van Azerbeidzjan en premier Nikol Pashinyan van Armenië, waaronder in Wenen op 29 maart 2019 en München op 15 februari 2020. In de verslagperiode zat er echter geen voortgang in de onderhandelingen.⁷⁹

Azerbeidzjan onderhield in de verslagperiode goede economische relaties met de Russische Federatie. Zo werkten vele Azerbeidzjanen als seizoenarbeiders in Rusland.⁸⁰ Er was in de verslagperiode veel culturele invloed. Russische media en televisiezoekers waren populair in Azerbeidzjan. Ongeveer zeven procent van de Azerbeidzjaanse bevolking gebruikte het Russisch als eerste taal, hoewel het aantal Russischsprekenden afnam. Dit kwam voornamelijk omdat op de staatsscholen buiten Bakoe alleen in het Azerbeidzjaans werd onderwezen. Volgens het Azerbeidzjaanse ministerie van Onderwijs gaven ongeveer 340 van de 4.472 middelbare scholen in Azerbeidzjan hun onderwijs in het Russisch.⁸¹

Azerbeidzjan onderhield in de verslagperiode eveneens goede economische betrekkingen met Turkije. Turkije was een van de belangrijkste handelspartners en Turkse bedrijven investeerden veel in Azerbeidzjan. Andersom investeerde de *State Oil Company of the Azerbaijan Republic* (SOCAR) veel in Turkije. Op 25 februari 2020 bracht de Turkse president Recep Tayyip Erdoğan een bezoek aan Azerbeidzjan.⁸²

⁷⁶ Thomas de Waal, *The Caucasus. An introduction*, 2019, p. 120; JAM News, *Anniversary of Khojaly tragedy in Azerbaijan: Thousands march, opposition clashes with police*, 26 februari 2019; Daily Sabah, *Horrors of Khojaly massacre still hamper peace in Azeri-Armenian conflict*, 25 februari 2020; JAM News, *Azerbaijan marks 28 years since Khojaly tragedy*, 26 februari 2020.

⁷⁷ Thomas de Waal, *The Nagorno Karabakh conflict in its fourth decade*, 6 december 2019, p. 1; Freedom House, *Nations in transit 2020: Dropping the democratic façade*, Armenia, 2020.

⁷⁸ USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 3; OSCE, *Press statement by the co-chairs of the OSCE Minsk Group*, 31 maart 2020.

⁷⁹ RFE/RL, *Armenia-Azerbaijan Summit Described As 'Positive,' 'Constructive'*, 30 maart 2019; Eurasianet, *Armenian, Azerbaijani leaders spar in unprecedented public debate*, 16 februari 2020.

⁸⁰ Eurasia Daily Monitor, *How much does Baku control ethnic Azerbaijanis inside Russia?*, 20 januari 2016; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 195; Zaur Shiryev, *Azerbaijan's relations with Russia: Closer by default?*, 14 maart 2019; EPRS, *Azerbaijan ahead of the parliamentary elections*, februari 2020.

⁸¹ OC Media, *A nation divided by language: Azerbaijan's Russian legacy*, 8 februari 2018; Eurasianet, *Russian-speaking students squeezed out of schools in Azerbaijan*, 4 oktober 2018; Eurasia Daily Monitor, *Rising profile of Russian-language schooling in Azerbaijan: Inferiority, opportunity or challenge?*, 24 oktober 2018; JAM News, *Is Russian still dividing Azerbaijan in two?*, 22 maart 2019; Azer News, *First VP Mehriban Aliyeva: Azerbaijan-Russia relations based on firm, good traditions of neighborliness, friendship*, 23 november 2019; Vertrouwelijke bron, 22 mei 2020; Vertrouwelijke bron, 26 juni 2020.

⁸² Hürriyet Daily News, *Giant refinery opens in Turkey's İzmir for \$6.3 bln investment*, 19 oktober 2018; Daily Sabah, *Energy firm SOCAR pledges to increase investments in Turkey*, 22 mei 2019; Hürriyet Daily News, Turkey, *Azerbaijan 'determined to boost cooperation'*, 12 juni 2019; Daily Sabah, *The Azerbaijan-Turkey friendship is a role model*, 21 juli 2019; Daily Sabah, Ankara, *Baku agree to maximize efforts for \$15B trade volume goal*, 25 februari 2020; AA, *President of Turkey Recep Tayyip Erdogan in Azerbaijan*, 25 februari 2020; Meydan TV, *Erdogan and Aliyev promise gas supply and trade improvements*, 26 februari 2020.

1.2 Veiligheidssituatie

In de verslagperiode is de veiligheidssituatie ten opzichte van de informatie in het vorige ambtsbericht niet veel gewijzigd.⁸³ Azerbeidzjan bleef op misdaadgebied een relatief veilig land. Het was een tamelijk strak gecontroleerde staat met veel politie, camera's en videosurveillance.⁸⁴ Wel dreigde voortdurend een crisis rondom Nagorno Karabach en de aangrenzende zeven districten die niet onder controle stonden van de Azerbeidzjaanse autoriteiten, zoals tijdens de Vierdaagse Oorlog van april 2016 (zie paragraaf 1.2.1).⁸⁵

De wapenstilstand tussen Azerbeidzjan en Armenië geldt sinds mei 1994. Zes waarnemers van de OVSE zien toe op het staakt-het-vuren langs de 250 kilometer lange zwaar gemilitariseerde *line of contact* (LoC).⁸⁶ Ondanks de wapenstilstand vonden er langs de LoC regelmatig schietincidenten plaats waarbij regelmatig doden en gewonden vielen, inclusief burgerslachtoffers.⁸⁷ Sinds de zomer van 2014 nam het aantal incidenten en slachtoffers toe. Zo haalde het Azerbeidzjaanse leger op 12 november 2014 een Armeense helikopter neer bij Ağdam.⁸⁸

1.2.1 Vierdaagse Oorlog

In de nacht van 1 op 2 april 2016 braken gevechten uit langs de LoC.⁸⁹ Op 3 april 2016 kondigde Azerbeidzjan na een ochtend van zware gevechten met tanks en artillerie eenzijdig een staakt-het-vuren af. Desondanks gingen de gevechten door. Tijdens de Vierdaagse Oorlog zetten beide legers nieuwe wapentechnologie in. Zo maakte het Azerbeidzjaanse leger op 4 april 2016 gebruik van Israëlische Harop kamikaze drones.⁹⁰ Na bemiddeling door met name Rusland kwamen Azerbeidzjan en Armenië op 5 april 2016 een staakt-het-vuren overeen.⁹¹ Het Azerbeidzjaanse leger behield uiteindelijk twee strategische heuvels langs de LoC, waaronder

⁸³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 25 november 2013, p. 10.

⁸⁴ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

⁸⁵ Deze zeven districten (*rayonlar*) betreffen: Kalbajar, Laçın, Qubadli, Zangilan, Füzuli, Jabrayıl en Ağdam; UN Human Rights Council, *Report of the special rapporteur on the human rights of internally displaced persons*, 8 april 2015, p. 13; Eurasianet, *For Armenians, they're not occupied territories – they're the homeland*, 6 augustus 2018.

⁸⁶ Eurasianet, *Nagorno-Karabakh: Trying to separate fact from fiction*, 8 april 2016; ICR, *A listening tour of the Azerbaijani front lines*, 17 september 2019; Caucasian Knot, *OSCE monitoring reveals no violations in Karabakh conflict zone*, 13 november 2019; Thomas de Waal, *The Caucasus. An introduction*, Oxford University Press, 2019, p. 129; Thomas de Waal, *The Nagorno Karabakh conflict in its fourth decade*, 6 december 2019, p. 7.

⁸⁷ UN Human Rights Council, *Report of the special rapporteur on the human rights of internally displaced persons*, 8 april 2015, p. 10; USDoS, *Azerbaijan 2014 human rights report*, 25 juni 2015, p. 3; Thomas de Waal, *The Nagorno Karabakh conflict in its fourth decade*, 6 december 2019, p. 2.

⁸⁸ The Guardian, *Armenian military helicopter shot down by Azerbaijani forces, killing three*, 12 november 2014; Reuters, *Bodies of Armenian pilots removed from helicopter crash site*, 22 november 2014; Laurence Broers, *The Nagorno Karabakh conflict: Defaulting to war*, juli 2016, p. 8.

⁸⁹ The New York Times, *Fighting between Azerbaijan and Armenia flares up in Nagorno-Karabakh*, 2 april 2016; Azer News, *April 2016 – victory that crossed out phenomenon of Armenian army's invincibility*, 2 april 2019; The New York Times, *Azerbaijan claims to halt violence in Nagorno-Karabakh, but warns Armenia*, 3 april 2016; De Volkskrant, *Gevechten Nagorno-Karabach: nieuwe brandhaard dreigt aan rand van Europa*, 3 april 2016; BBC News, *Nagorno-Karabakh violence: Worst clashes in decades kill dozens*, 3 april 2016; JAM News, *A four-day war*, 13 april 2016.

⁹⁰ Laurence Broers, *The Nagorno Karabakh conflict: Defaulting to war*, juli 2016, p. 15; International Crisis Group, *Nagorno-Karabakh: New opening, or more peril?*, 4 juli 2016, p. 2; The Times of Israel, *Israeli dronemaker said to have bombed Armenians for Azerbaijan faces charges*, 29 augustus 2018.

⁹¹ BBC News, *Nagorno-Karabakh: Azeri-Armenian ceasefire agreed*, 5 april 2016; The Guardian, *Azerbaijan and Armenian separatists agree ceasefire over disputed territory*, 5 april 2016; Los Angeles Times, *Here's why a 'frozen' conflict between Armenia and Azerbaijan has gotten hot*, 19 april 2016; Laurence Broers, *The Nagorno Karabakh conflict: Defaulting to war*, juli 2016, p. 12.

Lele Tepe in de buurt van Jabrayil.⁹² De Azerbeidzjaanse media presenteerden dit als een overwinning. Daarom vierden jongeren op 5 en 6 april 2016 in onder meer Bakoe en Ganja de overwinning.⁹³

Informatie over het precieze aantal slachtoffers tijdens de Vierdaagse Oorlog is nog altijd niet bekend. Schattingen lopen uiteen van 141 tot minstens 470 dodelijke slachtoffers.⁹⁴

Na de Vierdaagse Oorlog bleven incidenten met (dodelijke) slachtoffers zich in het grensgebied voordoen. Daarbij ging het veelal om confrontaties tussen militairen van beide partijen in de vorm van beschietingen vanuit de loopgraven met onder meer scherpshuttersgeweren, machinegeweren en mortieren.⁹⁵ In 2018 nam het aantal slachtoffers af, mede door de totstandkoming van een directe hotline tussen de ministers van Defensie in Bakoe en Jerevan in oktober 2018.⁹⁶ Desondanks vielen in 2018 nog steeds twintig doden. In 2019 en 2020 vielen opnieuw enkele (dodelijke) slachtoffers.⁹⁷

⁹² Caucasian Knot, *Analysts treat capturing Lele Tepe height as main Azeri's success*, 6 april 2016; Thomas de Waal, *The Nagorno Karabakh conflict in its fourth decade*, 6 december 2019, p. 8.

⁹³ Azer News, *Youth in Baku celebrating Azerbaijani army's victory*, 6 april 2016; Laurence Broers, *The Nagorno Karabakh conflict: Defaulting to war*, juli 2016, p. 13; International Crisis Group, *Nagorno-Karabakh: New opening, or more peril?*, 4 juli 2016, p. 14; APA, *Azerbaijan marks anniversary of successful April battles*, 2 april 2020.

⁹⁴ Het Uppsala Conflict Data Program (UCDP) schatte in dat er 141 doden vielen. Volgens de *European Commission's Humanitarian Aid and Civil Protection Operations (ECHO)* kwamen meer dan 150 militairen en tien burgers om. Verder raakten volgens ECHO tweehonderd mensen, waaronder negentig burgers, gewond. Het Azerbeidzjaanse ministerie van Buitenlandse Zaken verklaarde dat aan Azerbeidzjaanse zijde 31 militairen en zes burgers omkwamen en dat 26 burgers gewond raakten. Volgens het Armeense ministerie van Defensie kwamen er tussen 2 en 13 april 2016 aan Armeense zijde 92 personen om, onder wie vier burgers. Andere bronnen spraken van in totaal minstens tweehonderd dodelijke slachtoffers. Bellingcat schatte het aantal dodelijke slachtoffers op minstens vierhonderd aan Azerbeidzjaanse zijde en meer dan zeventig aan Armeense zijde; UCDP, *Government of Azerbaijan – Republic of Artsakh*, <https://ucdp.uu.se/additionalinfo/833/4>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Azer News, *Baku says Armenia's military dictatorship threatens values that civilized world stands for*, 6 april 2016; Bellingcat, *Azerbaijan's incremental increase on the Nagorno Karabakh frontline*, 12 april 2016; Armenia Now, *Karabakh War Casualty Update: Armenia puts April death toll at 92*, 14 april 2016; Reuters, *Armenia-backed forces report 97 dead in Nagorno-Karabakh fighting*, 14 april 2016; Laurence Broers, *The Nagorno Karabakh conflict: Defaulting to war*, juli 2016, p. 14; International Crisis Group, *Nagorno-Karabakh: New opening, or more peril?*, 4 juli 2016; Eurasianet, *Armenians and Azerbaijanis commemorate two years since breakout of "April War"*, 2 april 2018; Thomas de Waal, *The Caucasus. An introduction*, Oxford University Press, 2019, p. 129; ECHO, *Factsheet. Southern Caucasus*, januari 2017, p. 3.

⁹⁵ BBC News, *Azerbaijan toddler killed in Nagorno-Karabakh shelling*, 5 juli 2017; Caucasian Knot, *Azerbaijan claims shelling of village*, 16 juni 2020; Caucasian Knot, *Azerbaijan registers machine gun and sniper shelling attacks in Karabakh conflict zone*, 22 juni 2020.

⁹⁶ Eurasianet, *Aliyev and Pashinyan hold first talks, agree on tension-reducing measures*, 1 oktober 2018; OC Media, *Pashinyan and Aliyev vow to reduce tensions after meeting in Tajikistan*, 2 oktober 2018; Partnership for Peace Consortium, *Armenia and Azerbaijan implement crises hotline in the wake of RSSC SG recommendation; ceasefire violations decline*, 7 december 2018; Zaur Shiriyev, *Perceptions in Azerbaijan of the impact of revolutionary changes in Armenia on the Nagorno-Karabakh peace process*, Journal of Conflict Transformation. Caucasus Edition, 2018, p. 134; Eurasia Daily Monitor, *Shadows of the April 2016 War: Armenia and Azerbaijan back in a deadlock*, 1 april 2019; News.am, *Armenia PM on solution to Nagorno-Karabakh issue, casualties*, 17 juli 2019; Thomas de Waal, *Why the long conflict over Nagorno-Karabakh could heat up again*, 18 oktober 2019; AI, *Annual report 2019, Azerbaijan*, 16 april 2020.

⁹⁷ Hürriyet Daily News, *Azeri soldier killed as Armenia 'violates' ceasefire: Azeri MoD*, 20 mei 2018; Caucasian Knot, *Azerbaijan reports mortar shelling attacks in border area*, 12 juni 2019; Daily Sabah, *Azerbaijani soldier killed on Nagorno-Karabakh line*, 23 september 2019; Caucasian Knot, *Azerbaijani military killed on Armenian border*, 8 januari 2020; JAM News, *Skirmish on Armenian-Azerbaijani border results in casualties*, 24 februari 2020; Turan, *Clash in Gazakh, Azerbaijani border guard killed*, 24 februari 2020; Anadolu Agency, *Azerbaijani soldier martyred in Armenian mortar attack*, 24 februari 2020; Trend, *State Border Service: Azerbaijani soldier killed in ceasefire violation by Armenia*, 5 maart 2020; RFE/RL, *Armenia, Azerbaijan trade accusations over fresh border fighting*, 6 maart 2020; Report, *Azerbaijani soldier dies on duty*, 7 maart 2020.

1.2.2

Defensie-uitgaven

Onder invloed van de spanningen rondom Nagorno Karabach investeerde Azerbeidzjan in de verslagperiode veel van zijn inkomsten uit de olieexport in het leger. Weliswaar daalden de defensie-uitgaven van 3,4 miljard dollar in 2014 als gevolg van de dalende olieprijs naar 1,4 miljard in 2016, maar sindsdien stegen de uitgaven weer naar 1,7 miljard in 2018. Dit kwam neer op 3,8 procent van het bruto binnenlands product.⁹⁸ Voor 2019 en 2020 verhoogde Azerbeidzjan de defensiebudgetten opnieuw.⁹⁹ De belangrijkste wapenleverancier voor zowel Azerbeidzjan als Armenië was Rusland.¹⁰⁰

⁹⁸ Trend, *Azerbaijan increasing defense, security expenditures*, 13 juni 2018; Caspian News, *New arms purchases push Azerbaijan higher in global military ranking*, 19 september 2018; Caspian News, *Azerbaijan's army celebrate 101 years since its creation*, 26 juni 2019; Thomas de Waal, *The Nagorno Karabakh conflict in its fourth decade*, 6 december 2019, p. 6; CIA, *The World Factbook*, 2 januari 2020.

⁹⁹ Audrey Altstadt, *Frustrated democracy in post-Soviet Azerbaijan*, 2017, p. 21; Worldbank, *Military expenditure (current USD) – Azerbaijan*, <https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.CD?end=2018&locations=AZ&start=1992&view=chart>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Azer News, *Azerbaijan to increase spending on defense, national security*, 23 oktober 2018; Caspian News, *Azerbaijan announces all-time high defense budget for 2019*, 22 januari 2019; Eurasia Daily Monitor, *Azerbaijan's military exercises send defiant message to Armenia*, 11 juli 2019; APA, *Azerbaijan to increase spending on defense by 20,9%*, 18 oktober 2019; APA, *AZN 3 billion 354,2 million allocated for defense expenditures in Azerbaijan*, 16 mei 2020.

¹⁰⁰ IWPR, *Yerevan angry at Russian arms sales to Baku*, 22 juli 2014; Laurence Broers, *The Nagorno Karabakh conflict: Defaulting to war*, juli 2016, p. 6; Eurasia Daily Monitor, *Russia's arms sales: A foreign policy tool in relations with Azerbaijan and Armenia*, 28 maart 2018; Eurasianet, *Armenia-Azerbaijan: Who's the big defense spender?*, 28 oktober 2019.

2 Identiteit, nationaliteit en documenten

2.1 Identificatieplicht, identiteits- en reisdocumenten

2.1.1 *Identificatieplicht*

Blijkens artikel 1 van de Wet op de identiteitskaart van de burger van de Republiek Azerbeidzjan dient iedere burger die de leeftijd van vijftien jaar bereikt en iedere persoon die het Azerbeidzjaanse staatsburgerschap verwerft binnen één maand een identiteitskaart aan te vragen.¹⁰¹ Een burger die de leeftijd van vijftien jaar bereikt ontvangt geen oproep voor het aanvragen van een identiteitsdocument. De documentaanvraag vindt op eigen initiatief plaats. Er staat geen boete of een andere sanctie op wanneer de aanvraag van een identiteitskaart niet binnen een maand plaatsvindt. De wet voorziet niet in een verplichting om op straat altijd een identiteitsdocument mee te dragen.¹⁰²

2.1.2 *Identiteitsdocumenten*

De nationale identiteitskaart en het paspoort gelden in Azerbeidzjan als identiteitsdocumenten.¹⁰³ In enkele semiofficiële en niet-officiële gelegenheden kunnen burgers ook een rijbewijs gebruiken als identiteitsdocument, bijvoorbeeld ter legitimatie voor de beveiliging in een kantoorgebouw.¹⁰⁴ Verder gebruiken militairen een militaire identiteitskaart als identiteitsdocument.¹⁰⁵

2.1.3 *Reisdocumenten*

Het paspoort, dat over het algemeen tien jaar geldig is, geldt als reisdocument.¹⁰⁶ Azerbeidzjaanse zeelieden in de internationale scheepvaart maken gebruik van het identiteitsdocument voor zeelieden. De *State Maritime Administration* (SMA) geeft dit reisdocument sinds 1 januari 2008 met een geldigheidsduur van vijf jaar af.¹⁰⁷ Verder geeft de *State Migration Service* (SMS) sinds 23 januari 2020 een reisdocument af aan door Azerbeidzjan erkende vluchtelingen en staatlozen. Dit document is eveneens vijf jaar geldig. Hiermee kunnen vluchtelingen en staatlozen

¹⁰¹ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 22 juni 2020.

¹⁰² Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 23 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 25 juni 2020.

¹⁰³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 23 mei 2012, p. 14; Ministerie van Binnenlandse Zaken van de Republiek Azerbeidzjan, *Identity documents*, www.mia.gov.az/?/en/content/29260, geraadpleegd op 24 juni 2020.

¹⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

¹⁰⁵ In het Azerbeidzjaans: *harbi билет*; Trend, *Azerbaijani citizens to be able to obtain military duty documents at ASAN service centres*, 13 januari 2014; AzVision, *Azerbaijan makes amendments to law on military duty and military service*, 30 december 2014.

¹⁰⁶ Naast het reguliere paspoort kan het ook gaan om een diplomatiek paspoort of een dienstenpaspoort; Ministerie van Buitenlandse Zaken van de Republiek Azerbeidzjan, *Ordinary passport*, <http://mfa.gov.az/en/content/94/ordinary-passport>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Immigration and Refugee Board of Canada, *Azerbaijan: Exit procedures and documents required for citizens leaving the country; whether passports are scanned and interviews are conducted by customs officials; whether persons wanted by authorities are able to leave the country legally or without difficulty (2015-January 2017)*, 26 juni 2017; MPRMD, *On passport*, <https://bpgmi.gov.az/?/en/menu/38/>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

¹⁰⁷ In het Azerbeidzjaans: *Danizcinin saxsiyyet sanadi*; PRADO, *Document: AZE-IO-01001*, <https://www.consilium.europa.eu/prado/en/AZE-IO-01001/index.html>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Immigration and Refugee Board of Canada, *Azerbaijan: Exit procedures and documents required for citizens leaving the country; whether passports are scanned and interviews are conducted by customs officials; whether persons wanted by authorities are able to leave the country legally or without difficulty (2015-January 2017)*, 26 juni 2017.

Azerbeidzjan uitreizen en tot drie maanden voor de vervaldatum weer inreizen.¹⁰⁸ Daarnaast kunnen Azerbeidzjaanse ambassades en consulaten in het buitenland een *re-entry certificate to the Republic of Azerbaijan* afgeven. De ambassades en consulaten geven dit nooddocument in een aantal situaties af, bijvoorbeeld bij verlies of diefstal van een paspoort in het buitenland, bij een verlopen paspoort of wanneer een van de kinderen in het buitenland een identiteitskaart wil aanvragen.¹⁰⁹

De nationale identiteitskaart kan in theorie ook dienen als reisdocument als Azerbeidzjan daarover een internationaal verdrag met een ander land heeft afgesloten. In de verslagperiode is een dergelijk verdrag niet afgesloten.¹¹⁰

2.1.4

ASAN service

Via ASAN service kunnen burgers diensten aanvragen bij diverse overheidsinstanties en private ondernemingen. Zo kunnen burgers geboorteaktes, identiteitskaarten en paspoorten via de front office van ASAN service aanvragen.¹¹¹ ASAN service valt onder de *State Agency for Public Service and Social Innovations under the President of the Republic of Azerbaijan* (SAPSSI).¹¹² Er zijn achttien ASAN service centra verspreid over het land.¹¹³ Deze zijn dagelijks geopend. Daarnaast beschikt ASAN service over een website, een callcenter¹¹⁴ en mobiele ASAN service centra in de vorm van tien autobussen¹¹⁵ en een trein.¹¹⁶ De mobiele centra zijn bedoeld voor de afgelegen regio's. Via ASAN Visa kunnen buitenlanders en staatlozen online

¹⁰⁸ SMS, *Presentation of "Travel document" to persons who obtained refugee status in Azerbaijan and www.migrationto.az website held*, 23 januari 2020; Trend, *Azerbaijan's Migration Service begins issuing "travel document" to foreign refugees*, 23 januari 2020; IOM, *Non-citizens receive right-to-travel documents from Azeri State Migration Services*, 7 februari 2020.

¹⁰⁹ In het Azerbeidzjaans heet dit certificaat: *Azərbaycan Respublikasında Qayıdış Şəhadətnaməsi*; Embassy of the Republic of Azerbaijan to Canada, *Re-entry Certificate to the Republic of Azerbaijan*, <http://ottawa.mfa.gov.az/en/content/67>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Immigration and Refugee Board of Canada, *Azerbaijan: Exit procedures and documents required for citizens leaving the country; whether passports are scanned and interviews are conducted by customs officials; whether persons wanted by authorities are able to leave the country legally or without difficulty (2015-January 2017)*, 26 juni 2017; MPRMD, *In case of loss or deterioration of international passport*, <https://bpgmi.gov.az/?/en/menu/26/>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

¹¹⁰ Trend, *Azerbaijani citizens to travel abroad with new ID cards*, 28 december 2011; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 23 mei 2012, p. 16; MPRMD, *Feature of new identity cards and what will happen to the old ones*, 5 december 2018; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

¹¹¹ ASAN staat voor *Azerbaijan Service and Assessment Network*. Het woord *asan* betekent ook 'gemakkelijk' in het Azerbeidzjaans. Bij presidentieel decreet nr. 685 van 13 juli 2012 is ASAN service (in het Azerbeidzjaans: ASAN xidmet) opgericht; Caspian News, *Azerbaijan expands one-stop-shop public services network*, 6 februari 2020; ASAN services, *About us*, <https://asan.gov.az/en/about>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

¹¹² In het Azerbeidzjaans: *Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi* (VXSİDA).

¹¹³ De ASAN service centers nummer 1 t/m 5 bevinden zich in Baku. De overige twaalf kantoren bevinden zich in Sumqayıt, Ganja, Barda, Sabirabad, Gabala, Masallı, Quba, Mingəçevir, İmişli, Şeki, Şamaxı, Kürdəmir en Aghjabadi; ASAN services, *34 millionth application at "ASAN service"*, 14 november 2019; President van de Republiek Azerbeidzjan, *İlham Aliyev inaugurated "ASAN xidmet" center in Kürdəmir*, 12 februari 2020; President van de Republiek Azerbeidzjan, *İlham Aliyev inaugurated "ASAN xidmet" center in Aghjabadi*, 3 juni 2020; ASAN services, *About us*.

¹¹⁴ Te bereiken via het algemene telefoonnummer 108; ASAN services, *Providing information on all services rendered by the state entities in "ASAN service" centers*, <https://asan.gov.az/en/service/asan-xidmetler/doevlet-organlarinin-asan-xidmet-merkezlerinde-goesterdikleri-buetuen-xidmetler-uezre-informasiya-xidmetinin-heyata-kecirilmesi>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

¹¹⁵ SAPSSI, *Mobile ASAN service concurrently provides services in 10 regions*, 19 november 2015; ASAN service, *Mobile ASAN service in Mashtaga and Beylagan*, 24 april 2017; ASAN service, *28 millionth application at "ASAN service"*, 1 april 2019.

¹¹⁶ Deze mobiele ASAN trein heet in het Azerbeidzjaans: *ASAN qatar*; Report, *First destination of travelling 'ASAN Qatar' will be Qazakh district*, 28 december 2016; Caspian News, *Azerbaijan expands one-stop-shop public services network*, 6 februari 2020; ASAN services, *Mobile ASAN service*, <https://asan.gov.az/en/mobile-service>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

e-visa aanvragen.¹¹⁷ Daarnaast zijn in Bakoe nog twee zogeheten *ASAN Kommunal* centra actief. Daar kunnen burgers hun nutsvoorzieningen, bankzaken en verzekeringen regelen.¹¹⁸ ASAN service komt niet in de plaats van de bestaande structuren. Dat betekent dat burgers zelf kunnen kiezen of zij een bepaalde dienst via ASAN service of rechtstreeks bij een bepaalde overheidsinstantie aanvragen. ASAN service heeft geleid tot een vermindering van de bureaucratie en tot het terugdringen van corruptie onder ambtenaren, onder meer omdat burgers bij documentaanvragen vooraf online kunnen betalen.¹¹⁹

2.1.5 Geboorteakte¹²⁰

De registratiekantoren van het ministerie van Justitie zijn verantwoordelijk voor de afgifte van een geboorteakte.¹²¹ Deze kan ook via ASAN service worden aangevraagd. Op de website van ASAN service staan alle voorwaarden vermeld.¹²²

Bij het aanvragen van een geboorteakte zijn de identiteitskaarten en geboorteaktes van beide ouders vereist. Indien de ouders zijn gehuwd, moeten zij ook de huwelijksakte overleggen. Op de rechterzijde van de geboorteakte staan de gegevens van de ouders vermeld, inclusief hun etniciteit.¹²³ Volgens een bron staat in de geboorteakte van het kind geen informatie over de etniciteit als de geboorteaktes van de ouders ontbreken of wanneer er onduidelijkheid is over de etniciteit van de ouders. Op de betreffende regels bij de ouders zet de ambtenaar dan een streep.¹²⁴ Verder moeten de ouders een formulier van een geboortekliniek of een ziekenhuis overleggen met daarop het geboortetijdstip en de geboorteplaats. Voor kinderen die thuis zijn geboren moeten de ouders een document overleggen van een dokter die bij de geboorte heeft geassisteerd of van een dokter die na de geboorte door hen is benaderd.¹²⁵

Eén van de ouders moet binnen een maand na de geboorte de geboorteaangifte doen. Indien de ouders een geldige reden hebben waarom zij de aangifte niet kunnen doen, kunnen hun familieleden, hun bureaus, de medische instelling waar het kind is geboren of een gevolmachtigde dat doen. Op de website van ASAN service is niet nader gespecificeerd wat een geldige reden zou kunnen zijn. Indien de aangifte te laat is krijgen de ouders een waarschuwing of een boete van tien Azerbeidzjaanse *manat* (AZN). Dit bedrag komt blijkens de wisselkoers van 24 juni 2020 overeen met 5,21 euro.¹²⁶

¹¹⁷ Embassy of the Republic of Azerbaijan in Japan, *ASAN Viza (e-Visa)*, <http://tokyo.mfa.gov.az/content/43>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Embassy of the Republic of Azerbaijan to the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, *ASAN Viza (e-Visa)*, <http://london.mfa.gov.az/content/55>, geraadpleegd op 24 juni 2020; ASAN service, *It is possible to get e-visa via "ASAN Visa" within three hours*, 30 augustus 2017.

¹¹⁸ Azer News, *President Aliyev attends opening of "ASAN Kommunal" in Baku*, 28 december 2016; ASAN service, *ASAN Kommunal*, <https://www.asan.gov.az/en/category/asan-kommunal>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

¹¹⁹ OC Media, *Imagining a life without bribery in Azerbaijan*, 25 oktober 2018; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

¹²⁰ In het Azerbeidzjaans heet dit een *doğum haqqında arayış*. Voor meer informatie over geboorteaktes zie de algemene ambtsberichten van 23 mei 2012 en 25 november 2013.

¹²¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 23 mei 2012, p. 11; Azer News, *Birth certificate presented to parents of Azerbaijan's 10 millionth citizen*, 11 april 2019.

¹²² ASAN service, *Birth registration*, <https://asan.gov.az/en/service/asan-xidmetler/vetendasliq-veziyyeti-aktlarinin-doevlet-qeydiyyatidogumun-qeyde-alinmasi>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

¹²³ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

¹²⁴ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

¹²⁵ ASAN service, *Birth registration*.

¹²⁶ Omrekenkoers volgens www.wisselkoers.nl, geraadpleegd op 24 juni 2020; ASAN service, *Birth registration*.

2.1.6

Nationale identiteitskaart¹²⁷

De *Registration and identity card office* van het ministerie van Binnenlandse Zaken in het lokale politiebureau is verantwoordelijk voor de afgifte van een nationale identiteitskaart. Deze kan ook via ASAN service worden aangevraagd of bij een mobiel team van het ministerie van Binnenlandse Zaken.¹²⁸ Het is niet mogelijk om in het buitenland een identiteitskaart aan te vragen of te vernieuwen.¹²⁹ Op de website van ASAN service staan alle voorwaarden vermeld.¹³⁰

Azerbeidzjan verstrekt sinds 1 september 2018 biometrische identiteitskaarten. Deze bevatten een chip met daarop onder meer de voornaam van de kaarthouder, de achternaam, de handtekening, de woonplaatsregistratie, de militaire verplichting en de burgerlijke staat.¹³¹ Deze gegevens zijn ook opgenomen in een centrale database. Bij het doorgeven van een verhuizing volgt een wijziging van de woonplaatsregistratie op de chip. Dit voorkomt dat burgers na een verhuizing of een huwelijk een nieuwe identiteitskaart moeten aanvragen.¹³² Stembureaus hanteren tijdens de verkiezingen een cardreader voor het aflezen van de woonplaatsregistratie op de chip.¹³³

Bij de eerste keer dat iemand een identiteitskaart aanvraagt is een aanvraagformulier vereist. Een medewerker van het ministerie van Binnenlandse Zaken vult dit formulier digitaal in. Daarbij moet de aanvrager een geboorteakte of een identiteitsbewijs overleggen. Wanneer een woonplaatsregistratie ontbreekt moet de aanvrager een verklaring van registratie in een woonplaats in Azerbeidzjan overleggen. Wanneer de aanvrager ouder dan vijftien is moet de aanvrager een medische verklaring overleggen omtrent de bloedgroep, de kleur ogen en de lengte.¹³⁴ Deze medische verklaring kan de aanvrager verkrijgen bij een dokterspost in een ASAN service center. Daar kan de aanvrager ook een bloedtest doen.¹³⁵ Tot slot moet de aanvrager een bewijs van legesbetaling overleggen.¹³⁶

Een ouder of wettelijke vertegenwoordiger kan indien gewenst een identiteitskaart aanvragen voor een kind jonger dan vijftien jaar. Het kind moet dan fysiek aanwezig zijn bij de aanvraag van de identiteitskaart.¹³⁷ Wanneer een adoptieouder, een

¹²⁷ In het Azerbeidzjaans: *Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi*.

¹²⁸ Main Police Department of Baku City, *A joint meeting on the application of the new generation identity card was held*, 30 augustus 2018; Azer News, *New generation biometric ID to be issued in Azerbaijan*, 31 augustus 2018; Ministerie van Transport, Communicatie en Technologie van de Republiek Azerbeidzjan, *New generation ID cards will have e-signature certificates*, 31 augustus 2018; APA, *ID cards to be issued regardless of residence registration in Azerbaijan from today*, 1 november 2019; MPRMD, *An offsite service has been organized to issue next generation biometric identity cards*, 26 december 2019.

¹²⁹ MPRMD, FAQ, <https://bpgmi.gov.az/?/en/faq/>, 8 mei 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

¹³⁰ ASAN service, *Issuance and renewal of identity cards*, <https://asan.gov.az/en/service/asan-xidmetler/seksiyyet-vesiqelerinin-verilmesi-ve-deyisdirilmesi>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

¹³¹ Op de voorzijde van de identiteitskaart staan de naam, achternaam, patroniem, geslacht, nationaliteit, geboortedatum, persoonsnummer en handtekening vermeld. Op de achterzijde staan de geboorteplaats en de bloedgroep vermeld; Report, *Parliament: Azerbaijan will not issue new generation ID cards in 2018*, 17 november 2017; Ministerie van Transport, Communicatie en Technologie van de Republiek Azerbeidzjan, *New generation ID cards will have e-signature certificates*, 31 augustus 2018; Turan, *New generation identity cards introduced*, 1 september 2018; Turan, *Electronic signature in identity of new generation does not work*, 26 september 2018.

¹³² MPRMD, *Feature of new identity cards and what will happen to the old ones*, 5 december 2018; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

¹³³ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 23 juni 2020.

¹³⁴ Turan, *New generation identity cards introduced*, 1 september 2018; ASAN service, *Issuance and renewal of identity cards*.

¹³⁵ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

¹³⁶ De leges voor een burger van vijftien jaar of ouder bedragen 5 AZN bij een afgifte binnen tien werkdagen na de aanvraag. Een spoedprocedure van drie werkdagen kost 25 AZN. Een spoedprocedure van een werkdag kost 35 AZN. De leges voor een burger jonger dan vijftien bedragen 4 AZN bij een afgifte binnen tien werkdagen. Een spoedprocedure van drie werkdagen kost 20 AZN. Een spoedprocedure van een werkdag kost 25 AZN. Bij verlies of beschadiging bedragen de leges respectievelijk 15, 35 en 45 AZN.

¹³⁷ MPRMD, *Procedures on issuing identity card*, <https://www.bpgmi.gov.az/?/en/menu/7/>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Report, *Identity cards will be issued to Azerbaijani citizens under 15*, 8 december 2015; Azerbaijan 24,

wettelijke voogd of het hoofd van de instelling waar het kind verblijft de aanvraag indient, dan moet deze hiervan bij de aanvraag een verklaring overleggen.¹³⁸

Als een kind tussen de vijftien en achttien is mag het kind zelf of zijn of haar wettelijke vertegenwoordiger de aanvraag indienen. Dit gebeurt bijvoorbeeld wanneer het kind naar het buitenland wil reizen. Een burger van vijftien jaar of ouder heeft een identiteitskaart nodig om een paspoort aan te kunnen vragen.¹³⁹ Bij de aanvraag voor een identiteitskaart moet de handtekening van het kind tussen de vijftien en achttien jaar op het aanvraagformulier staan.¹⁴⁰

Een medewerker neemt in het registratiekantoor of bij een ASAN service center ter plekke bij personen ouder dan vijftien jaar van beide handen de vingerafdrukken af.¹⁴¹ De medewerker maakt daar ook een pasfoto volgens de richtlijnen van de *International Civil Aviation Organization* (ICAO).¹⁴²

Een identiteitskaart is tien jaar geldig. Een identiteitskaart voor personen vanaf 55 jaar is onbeperkt geldig.¹⁴³ De oude niet-biometrische identiteitskaarten blijven geldig totdat de kaarthouder de leeftijd van 25, 35 of 50 jaar bereikt of wanneer er sprake is van een naamswijziging, een woonplaatswijziging, een wijziging in de burgerlijke staat of een wijziging in de militaire verplichtingen.¹⁴⁴

Een burger moet binnen een maand een nieuwe identiteitskaart aanvragen bij het verstrijken van de geldigheidsduur van de kaart, bij een naamswijziging, bij foutieve informatie op het document of bij beschadiging. Daarbij neemt de ambtenaar opnieuw een foto en vingerafdrukken af. Verder is een nieuw aanvraagformulier vereist dat een medewerker van het ministerie van Binnenlandse Zaken digitaal invult. De aanvrager moet ook de oude identiteitskaart en een bewijs van legesbetaling overleggen.¹⁴⁵

De nationale identiteitskaart geldt ook voor binnenlandse ontheemden als identiteitsdocument. Zij hoeven daarvoor geen leges te betalen. Zie paragraaf 4.1 voor meer informatie over binnenlandse ontheemden.¹⁴⁶

Entry into force of Law "On Issue of Identity Card of citizen of the Azerbaijan under 15" postponed, 12 juni 2019; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

¹³⁸ ASAN services, *Issuance and renewal of identity cards*.

¹³⁹ Report, *Identity cards will be issued to Azerbaijani citizens under 15*, 8 december 2015; MPRMD, FAQ, <https://bpgmi.gov.az/?/en/faq/>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 23 juni 2020.

¹⁴⁰ ASAN services, *Issuance and renewal of identity cards*; Main Police Department of Baku City, *Identity card*, <https://www.bakupolice.gov.az/?/en/menu/77/>, geraadpleegd op 24 juni 2020; MPRMD, *Procedures on issuing identity card*.

¹⁴¹ Azer News, *New generation biometric ID to be issued in Azerbaijan*, 31 augustus 2018; Turan, *New generation identity cards introduced*, 1 september 2018.

¹⁴² Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

¹⁴³ The Ministry of Transport, Communications and high technologies of the Republic of Azerbaijan, *New generation ID cards will have e-signature certificates*, 31 augustus 2018; MPRMD, *Feature of new identity cards and what will happen to the old ones*, 5 december 2018; ASAN services, *Issuance and renewal of identity cards*.

¹⁴⁴ MPRMD, FAQ, <https://bpgmi.gov.az/?/en/faq/>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Turan, *New generation identity cards introduced*, 1 september 2018; MPRMD, *Feature of new identity cards and what will happen to the old ones*, 5 december 2018.

¹⁴⁵ ASAN service, *Issuance and renewal of identity cards*.

¹⁴⁶ UN Human Rights Council, *Report of the special rapporteur on the human rights of internally displaced persons*, 8 april 2015, p. 11; Immigration and Refugee Board of Canada, *Azerbaijan: Whether individuals are required to replace identity documents that include an address, such as identity cards, driver licenses, military cards, and work books, after a change of address; consequences for not replacing these documents (2017-February 2018)*, 23 februari 2018.

2.1.7

Paspoort

Het *Main Passport, Registration and Migration Department* (MPRMD)¹⁴⁷ van het ministerie van Binnenlandse Zaken in Bakoe en de negen regionale kantoren van de MPRMD zijn verantwoordelijk voor de afgifte van het reguliere paspoort.¹⁴⁸ Dit kan ook via ASAN service worden aangevraagd of bij een mobiel team van de regionale kantoren van de MPRMD. De plaats waar de aanvraag wordt ingediend is niet afhankelijk van de woonplaatsregistratie.¹⁴⁹ Op de websites van ASAN service en de MPRMD staan alle voorwaarden vermeld.¹⁵⁰

Azerbeidzjan verstrekt sinds 2 september 2013 biometrische paspoorten.¹⁵¹ Deze bevatten een chip met daarop onder meer een digitale foto en persoonlijke data van de houder.¹⁵²

Bij de paspoortaanvraag is een geldige identiteitskaart vereist. Verder moet de aanvrager een bewijs van legesbetaling overleggen.¹⁵³ De aanvrager kan de betaling online doen.¹⁵⁴ Volgens de MPRMD ontvangt de aanvrager een sms'je, zodra het paspoort klaarligt.¹⁵⁵

Als de aanvrager onder de achttien is moet de aanvrager een toestemmingsformulier van de ouders of de wettelijke vertegenwoordigers overleggen samen met zijn of haar geboorteakte en de identiteitskaarten van de ouders.¹⁵⁶ Kinderen onder de achttien jaar staan niet bijgeschreven in de biometrische paspoorten van de ouders. Dat betekent dat de ouders voor ieder kind apart een paspoort moeten aanvragen.¹⁵⁷

¹⁴⁷ In het Azerbeidzjaans: *Baş Pasport, Qeydiyyat ve Miqrasiya idaresi* (BPQMI).

¹⁴⁸ De negen regionale kantoren bevinden zich in Barda, Ganja, Göyçay, Quba, Lankaran, Shamakhi, Şeki, Nakhçivan (Nachitsjevan) en Şirvan; MPRMP, *Structures*, <https://bpqmi.gov.az/?en/menu/13/>, geraadpleegd op 24 juni 2020; MPRMP, *MPRMD and regional department*, <https://bpqmi.gov.az/?en/menu/regional/>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Immigration and Refugee Board of Canada, *Azerbaijan: Biometric passports, including issuance procedures within the country and abroad*, 9 juni 2014.

¹⁴⁹ MPRMD, *Regional coverage*, <https://bpqmi.gov.az/?en/menu/44/>, geraadpleegd op 24 juni 2020; MPRMD, *FAQ*; Immigration and Refugee Board of Canada, *Azerbaijan: Biometric passports, including issuance procedures within the country and abroad*, 9 juni 2014; MPRMD, *Our outreach services continue to provide citizens with international passport*, 19 juli 2016.

¹⁵⁰ ASAN services, *Issuance and renewal of passport of citizen*, <https://asan.gov.az/en/service/asan-xidmetler/umumvetendas-pasportlarinin-verilmesi-ve-deyisdirilmesi>, geraadpleegd op 24 juni 2020; MPRMD, *The procedure for the issue of passports*, <https://bpqmi.gov.az/?en/menu/22/>, geraadpleegd op 24 juni 2020; MPRMD, *Duties on issuing of international passports*, <https://bpqmi.gov.az/?en/menu/53/>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

¹⁵¹ President van de Republiek Azerbeidzjan, *Ilham Aliyev was awarded the first biometric passport of a citizen of the Republic of Azerbaijan*, 2 september 2013; Azer News, *President Aliyev receives first biometric passport*, 3 september 2013.

¹⁵² Immigration and Refugee Board of Canada, *Azerbaijan: Biometric passports, including issuance procedures within the country and abroad*, 9 juni 2014; Embassy of the Republic of Azerbaijan to Canada, *Passport Issues*, <http://www.ottawa.mfa.gov.az/en/content/64>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

¹⁵³ ASAN service levert afhankelijk van de betaalde leges binnen één werkdag (170 AZN vanaf achttien jaar, 130 AZN tussen drie en achttien jaar, 90 AZN tussen een en drie, 50 AZN van nul tot een), vijf werkdagen (90 AZN boven de achttien, 70 AZN tussen drie en achttien, 50 AZN tussen een en drie, 30 AZN van nul tot een) of tien werkdagen (50 AZN boven de achttien, 40 AZN tussen drie en achttien jaar, 30 AZN tussen een en drie, 20 AZN van nul tot een) na de aanvraag een paspoort; ASAN service, *Issuance and renewal of passport of citizen*.

¹⁵⁴ Embassy of the Republic of Azerbaijan to Canada, *Passport Issues*; MPRMD, *Online payment of fines & duties*, <https://bpqmi.gov.az/?en/menu/25/>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

¹⁵⁵ MPRMD, *The procedure for the issue of passports*.

¹⁵⁶ MPRMD, *Procedures on the issue of an international passport to citizens under 18 years old*, <https://bpqmi.gov.az/?en/menu/24/>, geraadpleegd op 24 juni 2020; ASAN service, *Issuance and renewal of passport of citizen*.

¹⁵⁷ Immigration and Refugee Board of Canada, *Azerbaijan: Biometric passports, including issuance procedures within the country and abroad*, 9 juni 2014; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

Dienstplichtigen kunnen alleen een paspoort krijgen als zij uitstel of afstel hebben gekregen.¹⁵⁸

In het kantoor van de MPRMD of bij een ASAN service center worden ter plekke bij personen van vijftien jaar of ouder vingerafdrukken afgenomen. De ambtenaar maakt daar ook een pasfoto volgens de richtlijnen van de ICAO.¹⁵⁹

Biometrische paspoorten van personen van achttien jaar en ouder zijn tien jaar geldig. De geldigheidsduur kan niet worden verlengd. Paspoorten afgegeven aan kinderen onder de één jaar hebben een geldigheidsduur van een jaar. Bij kinderen tussen één en drie is de geldigheidsduur drie jaar en bij kinderen tussen drie en achttien is de geldigheidsduur vijf jaar.¹⁶⁰

Op grond van artikel 10 van de Paspoortenwet dient een nieuw paspoort te worden aangevraagd bij een naamswijziging, foutieve informatie op het paspoort of beschadiging.¹⁶¹

Vanuit het buitenland kan men in persoon onder overlegging van onder meer een originele identiteitskaart via een Azerbeidzjaanse ambassade of consulaat een paspoort aanvragen. Binnen twee tot drie maanden na de aanvraag wordt het paspoort verstrekt.¹⁶²

2.1.8

Documentfraude

In Azerbeidzjan zijn veel documenten illegaal te koop. Hierbij kan gedacht worden aan lidmaatschapskaarten, verklaringen, vergunningen en diploma's. Daarbij kan ook sprake zijn van fraude in de vorm van valse, vervalste of onterecht afgegeven documenten.¹⁶³ Met de komst van ASAN service is het moeilijker geworden om langs informele weg aan documenten te komen.¹⁶⁴ Wel kon dat omzeilt worden via omkoping van (politie-)ambtenaren in de regionale en lokale kantoren.¹⁶⁵ Corruptie is nog steeds een groot probleem in Azerbeidzjan. Blijkens *Transparency International* stond Azerbeidzjan op plaats 126 (van de 180 landen) van de

¹⁵⁸ ASAN service, *Issuance and renewal of passport of citizen*; MPRMD, *The procedure for the issue of passports*; MPRMD, *35 year old men present military ticket*, 9 juni 2017.

¹⁵⁹ Immigration and Refugee Board of Canada, *Azerbaijan: Biometric passports, including issuance procedures within the country and abroad*, 9 juni 2014; ASAN service, *Issuance and renewal of passport of citizen*; MPRMD, *All questions on regular passports were answered – Official interpretation*, 13 september 2018; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

¹⁶⁰ MPRMD, *Procedures on the issue of an international passport to citizens under 18 years old*; PRADO, *Document: AZE-AO-02002*, <https://www.consilium.europa.eu/prado/en/AZE-AO-02002/index.html>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Embassy of the Republic of Azerbaijan to Canada, *Passport Issues*.

¹⁶¹ De Paspoortenwet van de Republiek Azerbeidzjan, zoals geamendeerd op 2 juli 2002. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/64883/61605/F1972660646/AZE64883.pdf>, geraadpleegd op 24 juni 2020; MPRMD, *Renewal procedures*, <https://bpgmi.gov.az/?/en/menu/23/>, geraadpleegd op 24 juni 2020; ASAN service, *Issuance and renewal of passport of citizen*; MPRMD, *Rules for replacement of general civil passports*, 10 april 2018.

¹⁶² Consulate General of the Republic of Azerbaijan in Los Angeles, *Issuance of passport for the 1st time*, <https://www.azconsulatela.org/Consular-and-Legal-Issues/Passport-Issues/İlk-dəfə-pasportun-alınması>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Embassy of the Republic of Azerbaijan to Canada, *Passport Issues*; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

¹⁶³ OECD, *Anti-corruption reforms in Azerbaijan. 4th round of monitoring of the Istanbul Anti-Corruption Action Plan*, 2016, p. 86; Meydan TV, *Destination: Germany*, 22 oktober 2017; ONA, *Group, preparing fake driving licenses of Georgia, neutralized in Baku*, 30 oktober 2019; Trend, *Azerbaijani Operational Headquarters: Severe measures to be taken towards quarantine regime violators*, 6 april 2020; Turan, *People selling fake journalist IDs detained*, 8 april 2020; Press Klub, *Press Council member detained for selling fake documents*, 17 april 2020; Eurasianet, *Several local officials arrested in Azerbaijan for COVID corruption*, 5 mei 2020.

¹⁶⁴ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

¹⁶⁵ Eurasianet, *Azerbaijan: Anti-corruption initiative draws decent public reviews*, 16 oktober 2014; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

Corruption Perception Index 2019.¹⁶⁶ Op alle niveaus van het openbare leven, het onderwijs en de gezondheidszorg komt corruptie op grote schaal voor.¹⁶⁷ Desondanks gaf een bron aan nooit valse identiteitskaarten te hebben gezien. Wel stelde de bron enkele geboorteaktes en huwelijksaktes te zijn tegengekomen. Lege exemplaren van aktes werden dan ingevuld en voorzien van een handtekening en een zegel.¹⁶⁸ Daarnaast werden er volgens bronnen regelmatig valse gerechtelijke documenten en valse documenten van de politie aangetroffen.¹⁶⁹

Op 13 november 2019 vonden in meer dan 38 woningen en bedrijven in Duitsland invallen plaats waarbij uiteindelijk onder meer acht Azerbeidzjaanse staatsburgers wegens mensenhandel zijn gearresteerd. Bij de invallen trof de Duitse politie onder meer lidmaatschapskaarten van oppositiepartij Məsavat, referentiebrieven van Məsavat, stempels, dagvaardingen van de Azerbeidzjaanse politie en medische stukken uit Azerbeidzjan aan. De Duitse autoriteiten klaagden de acht verdachten aan voor het smokkelen van ten minste twintig personen tegen betaling van drieduizend tot tienduizend euro, voor het vervalsen van documenten ten behoeve van Azerbeidzjaanse asielaanvragen in Duitsland en voor witwassen.¹⁷⁰

¹⁶⁶ Caucasian Knot, *Transparency International sharply drops Azerbaijani rating in the Corruption Perception Index*, 30 januari 2019; Meydan TV, *Transparency International: level of corruption in Azerbaijan increased*, 31 januari 2019; Transparency International, *Corruption Perception Index 2019*, p. 3.

¹⁶⁷ OC Media, *Imagining a life without bribery in Azerbaijan*, 25 oktober 2018; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 76; Audrey Altstadt, *Frustrated democracy in post-Soviet Azerbaijan*, Woodrow Wilson Center Press, 2017, p. 98; Open Azerbaijan, *Corruption in Azerbaijan. Past five years*, 2019, p. 29; Bertelsmann Stiftung, *2020 country report Azerbaijan*, 29 april 2020, p. 38; Azer News, *Azerbaijani district head arrested on embezzlement, bribery charges*, 1 mei 2020; ONA, *Tax department employees detained while taking bribe in Azerbaijan*, 5 mei 2020.

¹⁶⁸ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

¹⁶⁹ Meydan TV, *Running into a trap: The emigration mafia of Azerbaijan*, 23 mei 2017; Open Democracy, *Azerbaijani mafia in the heart of Europe?*, 5 april 2018; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

¹⁷⁰ Der Spiegel, *Bundespolizei geht mit Großeinsatz gegen Schleuser vor*, 13 november 2019; Turan, *Political immigrants from Azerbaijan detained in Germany*, 14 november 2019; APA, *Sabir Rustamkhanli: "German government suspected Alovzat Aliyev of illegal transportation of citizens"*, 14 november 2019; Azerbaycan24, *Germany applies preventive measure of remand in custody in respect of 7 citizens of Azerbaijan over migrant trafficking*, 14 november 2019; News.Az, *Foreign Ministry comments on the detention of Azerbaijani emigrants in Germany*, 14 november 2019; Caucasus Watch, *Sieben aserbajdschanische Staatsbürger in Deutschland wegen des Verdachts der illegalen Einwanderung inhaftiert*, 16 november 2019; Turan, *Khabib Muntazir's statements do not have official confirmation – Musavat*, 16 november 2019; Trend, *Arrests over "emigration business" ongoing in Europe; Netherlands, Sweden next in line*, 18 november 2019; Azer News, *New fact on "emigration business" of Azerbaijani opposition Musavat party disclosed*, 19 november 2019; Azeri Daily, *Koblenz prosecutor on 'Musavat case' in Germany: 'Detained persons may be imprisoned for up to 10 years'*, 20 november 2019; Trend, *German court: Shocking facts about profiteering from Azerbaijani immigrants*, 20 november 2019; Turan, *No charges brought against Alovzat Aliyev*, 21 november 2019; Turan, *Musavat on the results of the initial investigation of the "migrant case"*, 22 november 2019; Azer News, *Members of Azerbaijan's Musavat opposition party being interrogated in Europe*, 16 december 2019; OC Media, *Azerbaijan's opposition in hot water over German migrant trafficking scandal*, 17 december 2019; Global Voices, *Inside the party membership scandal rocking Azerbaijan's opposition*, 21 december 2019; Turan, *German authorities release member of Musavat ECC*, 8 januari 2020; Report, *Germany releases Alovzat Aliyev, arrested for migrant trafficking*, 13 februari 2020; Turan, *German police released Alovzat Aliyev on bail*, 13 februari 2020.

2.2 Staatsburgerschap¹⁷¹

Sinds het thematisch ambtsbericht Staatsburgerschs- en vreemdelingenwetgeving in Azerbeidzjan van juli 2011¹⁷² is de Staatsburgerschs- en vreemdelingenwet van 1998 enkele keren geamendeerd, laatstelijk op 1 mei 2020.¹⁷³

De Staatsburgerschs- en vreemdelingenwet telt 26 artikelen, verdeeld over vijf hoofdstukken. In hoofdstuk 1 (art. 1 t/m 10) worden de algemene bepalingen die betrekking hebben op het staatsburgerschap uiteengezet. Sinds het verschijnen van het ambtsbericht van juli 2011 zijn de artikelen 5, 6 en 10 gewijzigd (zie de paragrafen 2.2.1 t/m 2.2.3 van het huidige ambtsbericht). Hoofdstuk 2 (art. 11 t/m 15-1) heeft betrekking op het verkrijgen van het Azerbeidzjaans staatsburgerschap. Sinds het verschijnen van het ambtsbericht van juli 2011 zijn de artikelen 11, 12, 14, 15 en 15-1 gewijzigd (zie de paragrafen 2.2.4 t/m 2.2.8). In hoofdstuk 3 (art. 16 t/m 18) is het verlies van staatsburgerschap geregeld. Sinds het verschijnen van het ambtsbericht van juli 2011 zijn de artikelen 16, 17 en 18 gewijzigd (zie de paragrafen 2.2.9 t/m 2.2.11). Hoofdstuk 4 (art. 19 t/m 25) regelt het staatsburgerschap van kinderen bij adoptie en in geval van wijziging van staatsburgerschap door hun ouders. In hoofdstuk 5 (art. 26) staat dat internationaalrechtelijke normen boven de daarmee strijdige nationale regels prevaleren. Deze laatste twee hoofdstukken zijn sinds het verschijnen van het ambtsbericht van juli 2011 niet gewijzigd.¹⁷⁴

2.2.1 Overgangsrecht

Artikel 5 van de Staatsburgerschs- en vreemdelingenwet bepaalt wie geacht wordt Azerbeidzjaans staatsburger te zijn op het tijdstip van de inwerkingtreding van deze wet. Bij wet van 30 mei 2014¹⁷⁵ is de eerste paragraaf van de eerste bepaling van artikel 5 gewijzigd. Deze paragraaf stelt thans dat personen, die op de dag van de inwerkingtreding van deze wet het staatsburgerschap van de Republiek Azerbeidzjan bezaten, staatsburgers van de Republiek Azerbeidzjan zijn, op voorwaarde van registratie van betrokkene als burger van de Republiek Azerbeidzjan in een woonplaats in de Republiek Azerbeidzjan op de dag van de inwerkingtreding van deze wet. Verder is een bepaling toegevoegd die stelt dat de relevante uitvoerende autoriteit de aansluiting van de persoon bij het staatsburgerschap van de Republiek Azerbeidzjan bepaalt en goedkeurt. Hiervoor kan via ASAN service een aanvraag

¹⁷¹ In dit ambtsbericht zal consequent de term 'staatsburgerschap' worden gehanteerd en niet de term 'nationaliteit'. In landen die behoorden tot de voormalige Sovjet-Unie kan deze laatste term verwarring veroorzaken omdat dit begrip veelal gebruikt wordt om een etnische komaf mee te duiden en niet het staatsburgerschap. Zie hiertoe het thematisch ambtsbericht Staatsburgerschs- en vreemdelingenwetgeving in Azerbeidzjan van juli 2011, voetnoot 8, p. 6.

¹⁷² Zie hiertoe de website van de Rijksoverheid:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2011/07/07/thematisch-ambtsbericht-azerbeidzjan>.

¹⁷³ De amendementen dateren van 30 mei 2014, 30 december 2014, 30 september 2015, 4 december 2015, 24 juni 2016, 31 mei 2017, 1 februari 2018, 1 oktober 2018, 1 februari 2019 en 1 mei 2020; De Staatsburgerschs- en vreemdelingenwet van de Republiek Azerbeidzjan, zoals geamendeerd op 2 juli 2014, <https://www.refworld.org/pdfid/3ae6b52717.pdf>, geraadpleegd op 24 juni 2020; VIND Burgerzaken, Azerbeidzjan nationaliteit, <https://portal.vindburgerzaken.nl/doc/265867/>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Legal Acts, On citizenship of the Republic of Azerbaijan, 1 februari 2019; Azer News, Parliament makes changes to law on citizenship of Azerbaijan, 1 mei 2020.

¹⁷⁴ De Staatsburgerschs- en vreemdelingenwet van de Republiek Azerbeidzjan, zoals geamendeerd op 2 juli 2014; VIND Burgerzaken, Azerbeidzjan nationaliteit; Legal Acts, On citizenship of the Republic of Azerbaijan, 1 februari 2019.

¹⁷⁵ Wet van 30 mei 2014, nummer 973-IVQD, in werking getreden op 1 juli 2014; VIND Burgerzaken, Azerbeidzjan nationaliteit; ILO, Law No. 973-IVQD of 30 May 2014 to Amend the Law on Citizenship of the Republic of Azerbaijan, http://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=97860&p_classification=01.03, geraadpleegd op 24 juni 2020; Maxim Tabachnik, Report on citizenship law Azerbaijan, januari 2019, p. 7.

ingediend worden.¹⁷⁶ Voor het overige wordt verwezen naar paragraaf 4.4 van het ambtsbericht van juli 2011.

2.2.2 Documenten

Artikel 6 van de Staatsburgerschapswet heeft betrekking op de documenten die het Azerbeidzjaans staatsburgerschap bevestigen. Bij wet van 30 mei 2014 is de eerste paragraaf van artikel 6, dat verwijst naar de geboorteakte, komen te vervallen.¹⁷⁷ Bij wet van 1 februari 2019 is paragraaf 2-1 aan artikel 6 toegevoegd. Deze paragraaf verwijst naar de nationale identiteitskaart voor staatsburgers onder de vijftien jaar.¹⁷⁸

2.2.3 Meervoudig staatsburgerschap

Artikel 10 van de Staatsburgerschapswet heeft betrekking op dubbel of meervoudig staatsburgerschap. Bij wet van 30 mei 2014 is artikel 10 herschreven. De eerste bepaling van artikel 10 stelt dat het staatsburgerschap van een vreemde mogendheid niet erkend wordt, ingeval van personen die staatsburger van de Republiek Azerbeidzjan zijn, behalve in gevallen voorzien in internationale overeenkomsten gesloten door de Republiek Azerbeidzjan dan wel voorzien door artikel 109, lid 32, van de Grondwet. De tweede bepaling van artikel 10 stelt dat een staatsburger van de Republiek Azerbeidzjan die het staatsburgerschap van een vreemde mogendheid verkrijgt, gehouden is om binnen één maand het bevoegd orgaan daarvan schriftelijk in kennis te stellen.¹⁷⁹ Voor het overige wordt verwezen naar paragraaf 4.5 van het ambtsbericht van juli 2011.

2.2.4 Verrijking van het staatsburgerschap

Artikel 11 van de Staatsburgerschapswet somt de vier bepalingen op voor het verkrijgen van het staatsburgerschap. In de eerste bepaling staat dat het staatsburgerschap van de Republiek Azerbeidzjan van rechtswege kan worden verkregen door geboorte op het grondgebied van de Republiek Azerbeidzjan,¹⁸⁰ of door geboorte uit ten minste één ouder met het Azerbeidzjaanse staatsburgerschap.¹⁸¹ Hoewel deze bepalingen veronderstellen dat geboorte op het

¹⁷⁶ Immigration and Refugee Board of Canada, *Azerbaijan: Requirements and procedures for individuals born in the country in the late 1970s to obtain citizenship, if they departed the country in the early 1990s (2015-November 2016)*, 25 november 2016; VIND Burgerzaken, *Azerbeidzjan nationaliteit*; De Staatsburgerschapswet van de Republiek Azerbeidzjan, 2 juli 2014; Legal Acts, *On citizenship of the Republic of Azerbaijan*, 1 februari 2019; Trend, *Azerbaijan's State Migration Service changes procedure for providing services to foreigners*, 28 april 2020; ASAN services, *Receiving and responding of surveys regarding the determination of a person's affiliation to the citizenship of the Republic of Azerbaijan*, <https://asan.gov.az/en/service/asan-xidmetler/miqrasiya-xidmetleri/seksin-azerbaycan-respublikasinin-vetendasligina-mensubiyetinin-mueeyyenlesdirilmesi-ile-bagli-sorgularin-qebulu-ve-cavablandirilmasi>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

¹⁷⁷ APA, *Azerbaijan to change rules on renouncing and obtaining citizenship*, 21 mei 2014; VIND Burgerzaken, *Azerbeidzjan nationaliteit*; Maxim Tabachnik, *Report on citizenship law: Azerbaijan*, januari 2019, p. 7.

¹⁷⁸ Wet van 1 februari 2019, nummer 1468-VQD, in werking getreden op 14 maart 2019; Legal Acts, *On citizenship of the Republic of Azerbaijan*, 1 februari 2019.

¹⁷⁹ Today.az, *Hiding second citizenship becomes criminal actions in Azerbaijan*, 31 mei 2014; Trend, *Azerbaijan introduces criminal liability on second citizenship concealment*, 30 mei 2014; SMS, *To the attention of citizens of the Republic of Azerbaijan, who have adopted citizenship of a foreign state since July 1, 2014*, <https://migration.gov.az/citizenship/citizenship3>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Azadliq Radio, *New penalties are proposed for nationals of Azerbaijan attaining new citizenship*, 22 april 2015; VIND Burgerzaken, *Azerbeidzjan nationaliteit*; Maxim Tabachnik, *Report on citizenship law: Azerbaijan*, januari 2019, p. 11; Legal Acts, *On citizenship of the Republic of Azerbaijan*, 1 februari 2019; APA, *Criminal responsibility of Azerbaijani citizen for not reporting of adoption of foreign state's citizenship abolished*, 14 april 2020; Trend, *Azerbaijani citizens free of criminal liability for not informing on adopting foreign citizenship*, 25 april 2020; Azer News, *Parliament makes changes to law on citizenship of Azerbaijan*, 1 mei 2020; News.az, *Azerbaijan develops new law for citizens obtaining citizenship of another country*, 20 mei 2020.

¹⁸⁰ Dit is het *ius soli* principe (grondrecht).

¹⁸¹ Dit is het *ius sanguinis* principe (bloedrecht, afstammingsrecht).

grondgebied van Azerbeidzjan voldoende is om het staatsburgerschap te verkrijgen, ligt dat in de praktijk ingewikkelder. Daarom is ter verduidelijking bij wet van 30 mei 2014 achter het zinsdeel 'door geboorte op het grondgebied van de Republiek Azerbeidzjan' het zinsdeel 'onder voorbehoud van hetgeen is bepaald in het eerste en tweede deel van artikel 12 van deze wet' toegevoegd.¹⁸² Voor het overige wordt verwezen naar paragraaf 4.1 van het ambtsbericht van juli 2011.

2.2.5 *Kinderen van vreemdelingen en staatlozen*

Artikel 12 van de Staatsburgerschapswet vermeldt dat indien een kind wordt geboren uit staatloze ouders, die permanent verblijven in de Republiek Azerbeidzjan, het van rechtswege het staatsburgerschap van Azerbeidzjan verkrijgt. Bij wet van 30 mei 2014 is dit artikel met twee bepalingen uitgebreid. In de eerste bepaling staat dat een kind geboren op het grondgebied van de Republiek Azerbeidzjan, wiens beide ouders vreemdeling zijn, geen staatsburger van de Republiek Azerbeidzjan is. In de tweede bepaling staat dat een kind geboren op het grondgebied van Azerbeidzjan, van wie één van de ouders vreemdeling is, terwijl de andere ouder staatloos is, geen staatsburger van de Republiek Azerbeidzjan is.¹⁸³

Voor het overige wordt verwezen naar paragraaf 4.1.1 van het ambtsbericht van juli 2011.

2.2.6 *Toetreding via naturalisatie*

Artikel 14 van de Staatsburgerschapswet heeft betrekking op naturalisatie. Bij wet van 24 juni 2016 is het zinsdeel 'of de vluchtelingenstatus' toegevoegd aan de tweede bepaling van artikel 14.¹⁸⁴ Verder is bij wet van 1 februari 2018 aan deze bepaling het zinsdeel '(behalve in het in de vierde bepaling van dit artikel bedoelde geval)' toegevoegd. In de tweede bepaling van artikel 14 wordt thans gesteld dat de termijn van het permanent verblijf van een buitenlander of een staatloze op Azerbeidzjaans grondgebied wordt gerekend vanaf de datum waarop hem een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd of de vluchtelingenstatus is verleend (behalve in het in de vierde bepaling van dit artikel bedoelde geval). Tevens is aan artikel 14 een nieuwe vierde bepaling toegevoegd, waardoor de vierde tot en met de negende bepalingen zijn gewijzigd in de vijfde tot en met de tiende bepalingen. Deze nieuwe bepaling stelt dat een rechtbank de staatloosheid moet vaststellen van een persoon, die vóór 1 januari 2006 met een paspoort of een ander document van een burger van de voormalige Sovjet-Unie naar de Republiek Azerbeidzjan is gekomen en daar sindsdien permanent woont, die geen staatsburgerschap van een vreemde mogendheid heeft en die geen betrouwbare documenten heeft die de identiteit van deze persoon bewijzen, alsmede het feit dat deze persoon permanent verblijf heeft in de Republiek Azerbeidzjan. Deze bepaling is niet van toepassing op personen die vrijwillig afstand hebben gedaan van het staatsburgerschap dat zij

¹⁸² Immigration and Refugee Board of Canada, *Azerbaijan: Requirements and procedures for individuals born in the country in the late 1970s to obtain citizenship, if they departed the country in the early 1990s*, 25 november 2016; VIND Burgerzaken, *Azerbeidzjan nationaliteit*; Maxim Tabachnik, *Report on citizenship law: Azerbaijan*, januari 2019, p. 7; Legal Acts, *On citizenship of the Republic of Azerbaijan*, 1 februari 2019.

¹⁸³ APA, *Azerbaijan to change rules on renouncing and obtaining citizenship*, 21 mei 2014; Immigration and Refugee Board of Canada, *Azerbaijan: Requirements and procedures for individuals born in the country in the late 1970s to obtain citizenship, if they departed the country in the early 1990s*, 25 november 2016; Turan, *ECHR to consider complaints about refusal to grant Azerbaijani citizenship*, 14 mei 2018; VIND Burgerzaken, *Azerbeidzjan nationaliteit*; Maxim Tabachnik, *Report on citizenship law: Azerbaijan*, januari 2019, p. 9; Legal Acts, *On citizenship of the Republic of Azerbaijan*, 1 februari 2019.

¹⁸⁴ Wet van 24 juni 2016, nummer 302-VQD, in werking getreden op 5 augustus 2016; APA, *Azerbaijani president approves amendment to law "on citizenship of the Republic of Azerbaijan"*, 4 augustus 2016; VIND Burgerzaken, *Azerbeidzjan nationaliteit*; Legal Acts, *On citizenship of the Republic of Azerbaijan*, 1 februari 2019.

hadden.¹⁸⁵ Bij wet van 31 mei 2017 is in de negende bepaling van artikel 14 een verwijzing opgenomen naar de wet op de leges van de Republiek Azerbeidzjan.¹⁸⁶

Uit de volkstelling van 2009 volgde dat er 3.585 staatlozen in Azerbeidzjan waren.¹⁸⁷ De SMS hield sinds 2016 een campagne om staatlozen de mogelijkheid te bieden om te naturaliseren. Daarbij maakte de SMS gebruik van mobiele kantoren waar staatlozen hun naturalisatieaanvragen konden indienen.¹⁸⁸ Tot oktober 2019 zijn 1.619 staatlozen genaturaliseerd.¹⁸⁹ Op 27 februari 2020 verkregen 343 personen, waaronder 86 staatlozen, per presidentieel decreet het Azerbeidzjaanse staatsburgerschap.¹⁹⁰

Voor het overige wordt verwezen naar paragraaf 4.1.2.1 van het ambtsbericht van juli 2011.

2.2.7

Toetreding via herstel

Artikel 15 van de Staatsburgerschapswet gaat over het herstel van het Azerbeidzjaans staatsburgerschap van personen die ooit staatsburger van Azerbeidzjan zijn geweest en van wie het staatsburgerschap is komen te vervallen. Bij wet van 30 mei 2014 is in de eerste bepaling van artikel 15 de verwijzing naar de tweede bepaling van artikel 14 vervangen door een verwijzing naar de zevende bepaling van artikel 14.¹⁹¹ Vervolgens is bij wet van 1 oktober 2018¹⁹² in de eerste bepaling van artikel 15 de verwijzing naar de zevende bepaling van artikel 14 vervangen door een verwijzing naar de achtste bepaling van artikel 14. Bij wet van 31 mei 2017 is in de tweede bepaling van artikel 15 een verwijzing opgenomen naar de Wet op de leges. Bij wet van 30 september 2015 is een nieuwe derde bepaling toegevoegd aan artikel 15. Deze derde bepaling stelt dat het besluit tot herstel van het staatsburgerschap van de Republiek Azerbeidzjan overeenkomstig artikel 109, lid 20, van de Grondwet wordt genomen.¹⁹³

Iemand die het Azerbeidzjaanse staatsburgerschap wil laten herstellen, moet daarvoor een verzoek indienen via een aanvraagformulier dat gericht is aan de president. Bij dit aanvraagformulier moet de aanvrager vier pasfoto's (3x4 cm), een kopie van een identiteitsdocument, een bewijs van legesbetaling (110 AZN), een akte waaruit blijkt dat de aanvrager een aidstest heeft ondergaan en een

¹⁸⁵ Wet van 1 februari 2018, nummer 980-VQD, in werking getreden op 3 maart 2018; Azərbaycan 24, *Azerbaijani parliament approves amendment to law on citizenship*, 1 februari 2018; Maxim Tabachnik, *Report on citizenship law: Azerbaijan*, januari 2019, p. 10; Legal Acts, *On citizenship of the Republic of Azerbaijan*, 1 februari 2019; Azer News, *What are conditions for granting Azerbaijani citizenship?*, 14 februari 2019.

¹⁸⁶ Wet van 31 mei 2017, nummer 705-VQD, in werking getreden op 30 juni 2017; Legal Acts, *On citizenship of the Republic of Azerbaijan*, 1 februari 2019.

¹⁸⁷ OSCE/ODIHR, *Republic of Azerbaijan: Early presidential election, 11 April 2018*. ODIHR election observation mission. Final report, 18 juli 2018, p. 9; UNHCR, *Factsheet Azerbaijan*, 1 december 2019, p. 1; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 27.

¹⁸⁸ SMS, *A conference dedicated to the eradication of statelessness held in Khachmaz*, 27 maart 2018; SMS, *Next mobile service organized in Zagatala*, 29 oktober 2019; SMS, *Mobile service organized in Zagatala district*, 30 januari 2020; SMS, *State Migration Service organized mobile service in Gobustan*, 30 januari 2020.

¹⁸⁹ UNHCR, *Statement by the representative of the Republic of Azerbaijan, Director-General of the Directorate-General on Citizenship Affairs of the State Migration Service of the Republic of Azerbaijan Mr. Rza Talibov in seventieth session of the Executive Committee of the High Commissioner's Programme*, 8 oktober 2019, p. 2; SMS, *Delegation of the State Migration Service attends the 70th session of the UNHCR Executive Committee*, 9 oktober 2019; UNHCR, *Factsheet Azerbaijan*, 1 december 2019, p. 2.

¹⁹⁰ SMS, *Oath ceremony of persons who acquired citizenship of Azerbaijan*, 6 maart 2020; UNHCR, *Factsheet Azerbaijan*, 1 april 2020, p. 2.

¹⁹¹ ILO, *Law No. 973-IVQD of 30 May 2014 to Amend the Law on Citizenship of the Republic of Azerbaijan*; VIND Burgerzaken, *Azerbeidzjan nationaliteit*.

¹⁹² Wet van 1 oktober 2018, nummer 1267-VQD, in werking getreden op 27 oktober 2018; Legal Acts, *On citizenship of the Republic of Azerbaijan*, 1 februari 2019.

¹⁹³ Wet van 30 september 2015, nummer 1340-IVQD, in werking getreden op 21 november 2015; Legal Acts, *On citizenship of the Republic of Azerbaijan*, 1 februari 2019.

gezondheidsverklaring overleggen. Als blijkt dat de aanvrager een besmettelijke ziekte heeft, wordt het Azerbeidzjaanse staatsburgerschap niet hersteld. Deze akte en gezondheidsverklaring zijn niet vereist wanneer de aanvrager Azerbeidzjan in de tussengelegen tijd niet heeft verlaten. Dat geldt ook voor staatlozen die in Azerbeidzjan woonachtig zijn en het Azerbeidzjaanse staatsburgerschap aanvragen.¹⁹⁴

Voor het overige wordt verwezen naar paragraaf 5.1.2 van het ambtsbericht van juli 2011.

2.2.8 *Eedaflegging*

In artikel 15-1 van de Staatsburgerschapswet staat de eed die een persoon aan wie het staatsburgerschap van de Republiek Azerbeidzjan is verleend of van wie het staatsburgerschap is hersteld én die de leeftijd van veertien jaar heeft bereikt, dient af te leggen. Dit artikel is bij wet van 30 december 2014 toegevoegd.¹⁹⁵

2.2.9 *Beëindiging van het staatsburgerschap*

Artikel 16 van de Staatsburgerschapswet behandelt de gronden voor beëindiging van het staatsburgerschap van de Republiek Azerbeidzjan. Bij wet van 30 september 2015 is de tweede bepaling van artikel 16 die stelt dat het besluit inzake verlies van het staatsburgerschap van de Republiek Azerbeidzjan geschiedt in overeenstemming met artikel 109, lid 20, van de Grondwet, komen te vervallen.¹⁹⁶ Voor het overige wordt verwezen naar paragraaf 4.2 van het ambtsbericht van juli 2011.

2.2.10 *Beëindiging op verzoek*

Artikel 17 van de Staatsburgerschapswet gaat over beëindiging op verzoek. Bij wet van 30 mei 2014 is in de derde bepaling van artikel 17 het zinsdeel 'als verdachte in een strafrechtelijke procedure' vervangen door het zinsdeel 'als verdachte in een strafzaak'.¹⁹⁷ Bij wet van 31 mei 2017 is in de vierde bepaling van artikel 17 een verwijzing opgenomen naar de Wet op de leges. Bij wet van 30 september 2015 is een vijfde bepaling toegevoegd aan artikel 17. Hierin staat dat het besluit tot beëindiging van het staatsburgerschap van de Republiek Azerbeidzjan in overeenstemming met artikel 109, lid 20, van de Grondwet wordt genomen. Deze aanvulling geeft de president het eindoordeel over alle staatsburgerschapswettelijke kwesties.¹⁹⁸ Voor het overige wordt verwezen naar paragraaf 4.2.1 van het ambtsbericht van juli 2011.

2.2.11 *Onvrijwillig verlies*

Artikel 18 van de Staatsburgerschapswet gaat over onvrijwillig verlies van het Azerbeidzjaanse staatsburgerschap. Bij wet van 30 mei 2014 is aan artikel 18 een

¹⁹⁴ Consulate General of the Republic of Azerbaijan in Los Angeles, *Restoration of the citizenship of the Republic of Azerbaijan*, <https://www.azconsulatela.org/Consular-and-Legal-Issues/Citizenship/V%C9%99t%C9%99nda%C5%9F%C4%B1%C4%9Fa-b%C9%99rpa>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 17 april 2020; Vertrouwelijke bron, 22 juni 2020.

¹⁹⁵ Wet van 30 december 2014, nummer 1161-IVQD, in werking getreden op 5 februari 2015; Report, *Azerbaijan parliament made amendments to the law "On citizenship"*, 30 december 2014; Legal Acts, *On citizenship of the Republic of Azerbaijan*, 1 februari 2019; Maxim Tabachnik, *Report on citizenship law: Azerbaijan*, januari 2019, p. 10.

¹⁹⁶ Legal Acts, *On citizenship of the Republic of Azerbaijan*, 1 februari 2019.

¹⁹⁷ VIND Burgerzaken, *Azerbeidzjan nationaliteit*.

¹⁹⁸ Maxim Tabachnik, *Report on citizenship law: Azerbaijan*, januari 2019, p. 12; Legal Acts, *On citizenship of the Republic of Azerbaijan*, 1 februari 2019.

aantal nieuwe gronden toegevoegd, waaronder de situatie waarbij een staatsburger zich gedraagt op een wijze die de staatsveiligheid schaadt.¹⁹⁹ Bij wet van 4 december 2015²⁰⁰ zijn lid 3-1 en lid 3-2 toegevoegd aan de eerste bepaling van artikel 18. Lid 3-1 gaat over de betrokkenheid van een staatsburger van de Republiek Azerbeidzjan bij terreurdaden of activiteiten die gericht zijn op het gewelddadig wijzigen van de constitutionele orde van de Republiek Azerbeidzjan. Lid 3-2 gaat over de deelname van een staatsburger van de Republiek Azerbeidzjan aan extremistische religieuze activiteiten, of het verbreiden van religieuze sektes op basis van religieuze vijandigheid, of deelname aan een gewapend conflict in het buitenland onder het mom van het verspreiden van religieuze handelingen, of het betrekken van een ander persoon bij het conflict, of het voor dit doel vormen van een permanente groepering of deelname aan een militaire opleiding in het buitenland onder het mom van religieus onderwijs.²⁰¹ Bij wet van 30 september 2015 is aan de tweede bepaling van artikel 18 de zinsnede 'door een rechtbank' toegevoegd. Deze bepaling stelt dat de kwestie van het verlies van het staatsburgerschap van de Republiek Azerbeidzjan door een rechtbank wordt opgelost, rekening houdend met de beperkingen die zijn gespecificeerd in de tweede en derde bepaling van artikel 17 van deze wet. Uit deze bepaling kan worden opgemaakt dat het Azerbeidzjaanse staatsburgerschap niet van rechtswege en enkel door het zich voordoen van de feiten zoals genoemd in de derde bepaling, verloren gaat, maar dat het daadwerkelijke verlies pas intreedt nadat de Azerbeidzjaanse autoriteiten kennis hebben genomen van die omstandigheden en het verlies hebben bevestigd.²⁰² Voor het overige wordt verwezen naar paragraaf 4.2.2 van het ambtsbericht van juli 2011.

2.2.12

Bepalingen uit de Grondwet

Naast de Staatsburgerschapswet is een aantal bepalingen uit de Grondwet van toepassing op de vaststelling van het staatsburgerschap in Azerbeidzjan, in het bijzonder de artikelen 52, 53 en 109, lid 20 en lid 32. De Grondwet is op 12 november 1995 per referendum aangenomen en op 27 november 1995 in werking getreden.²⁰³ Bij referendum van 26 september 2016 is het eerste lid van artikel 53 gewijzigd. Het eerste lid stelt dat een staatsburger van de Republiek Azerbeidzjan het staatsburgerschap van de Republiek Azerbeidzjan niet ontnomen mag worden, behalve wanneer hij het staatsburgerschap verliest in die gevallen waarin de wet voorziet.²⁰⁴ Deze aanpassing van de Grondwet maakt het verlies van staatsburgerschap mogelijk, bijvoorbeeld vanwege deelname aan een illegale terroristische groepering zoals Islamitische Staat.²⁰⁵

¹⁹⁹ APA, *Azerbaijan to change rules on renouncing and obtaining citizenship*, 21 mei 2014; Today.az, *Hiding second citizenship becomes criminal actions in Azerbaijan*, 31 mei 2014; Dominika Bychawska-Siniarska, *An alarming situation in Azerbaijan*, New Eastern Europe, 7 augustus 2014.

²⁰⁰ Wet van 4 december 2015, nummer 28-VQD, in werking getreden op 6 december 2015; Legal Acts, *On citizenship of the Republic of Azerbaijan*, 1 februari 2019.

²⁰¹ Report, *Milli Majlis adopted bill on terrorists' removal from Azerbaijani citizenship*, 4 december 2015; Trend, *Azerbaijanis engaged in terrorist activity to lose citizenship*, 4 december 2015; VIND Burgerzaken, *Azerbeidzjan nationaliteit*; Maxim Tabachnik, *Report on citizenship law: Azerbaijan*, januari 2019, p. 11.

²⁰² SMS, *Grounds for loss of citizenship of the Republic of Azerbaijan*, <https://migration.gov.az/citizenship/citizenship1>, geraadpleegd op 24 juni 2020; VIND Burgerzaken, *Azerbeidzjan nationaliteit*; Maxim Tabachnik, *Report on citizenship law: Azerbaijan*, januari 2019, p. 10; Legal Acts, *On citizenship of the Republic of Azerbaijan*, 1 februari 2019.

²⁰³ VIND Burgerzaken, *Azerbeidzjan nationaliteit*; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Staatsburgerschap- en vreemdelingenwetgeving in Azerbeidzjan*, juli 2011, p.10.

²⁰⁴ European Commission for Democracy through Law (Venice Commission), *Azerbaijan, modifications to the constitution, submitted to the referendum of 26 september 2016, unofficial translation*, 19 september 2016, p. 5; Maxim Tabachnik, *Report on citizenship law: Azerbaijan*, januari 2019, p.8.

²⁰⁵ Maxim Tabachnik, *Report on citizenship law: Azerbaijan*, januari 2019, p. 12; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

3 Mensenrechten

Dit hoofdstuk gaat in op de mensenrechtensituatie in Azerbeidzjan sinds het laatste algemene ambtsbericht van 25 november 2013.

3.1 Positie van specifieke groepen

3.1.1 *Etnische groepen*

Blijkens de volkstelling van 2009 behoort minder dan negen procent van de bevolking tot een etnische minderheid.²⁰⁶ In oktober 2019 is een nieuwe volkstelling gehouden. Het SSC deelde mee dat zij de resultaten daarvan in juli 2022 zullen bekendmaken.²⁰⁷ De Grondwet erkent het recht op behoud van de eigen etnische identiteit, inclusief het verbod op gedwongen wijziging van etniciteit, alsmede het recht op onderwijs in de eigen taal.²⁰⁸ Volgens verschillende bronnen is er over het algemeen, afgezien van etnische Armenen, geen sprake van discriminatie van etnische minderheden in Azerbeidzjan.²⁰⁹

Lezgins

Lezgins vormen de grootste etnische minderheid in Azerbeidzjan. Zij leven voornamelijk in de noordoostelijke regio's Qusar, Quba en Khaçmaz, aan de grens met Dagestan.²¹⁰ Lezgins zijn overwegend soennitische moslims. Op school kregen Lezgins in de verslagperiode onderwezen in het vak Lezgische taal en cultuur.²¹¹ Hun lesboeken kwamen uit Rusland.²¹²

Vanaf eind jaren tachtig begon het salafistische gedachtengoed zich te verspreiden in Azerbeidzjan. Dit vond met name plaats in Bakoe, in Sumqayit en in de noordelijke regio's aan de grens met Dagestan onder de soennitische minderheden, zoals de Lezgins, de Avaren en de Tsakhuren. In de Abu Bakr moskee en de Lezgische moskee in Bakoe kwamen tot aan de sluiting daarvan groepen salafisten bij elkaar (zie paragraaf 3.2.2). Het exacte aantal salafisten in Azerbeidzjan is onbekend. Schattingen lopen uiteen van 50.000 tot 100.000.²¹³

²⁰⁶ Bij de volkstelling van 2009 konden de deelnemers in een vakje op een formulier invullen wat hun etniciteit was. Hieruit volgde dat 91,6% van de bevolking zich een Azeri noemde. Minder dan tien procent van de behoorde zodoende tot een etnische minderheid. In volgorde van percentages ging het om Lezgins (2,0%), Armenen (1,3%), Russen (1,3%), Talysh (1,3%) en overige etniciteiten (2,4%); SSC, *Population of Azerbaijan*, 2019, p. 21.

²⁰⁷ Turan, *The census of the population of Azerbaijan will be held in October*, 22 februari 2019; Azer News, *Population census to be held soon*, 3 juli 2019; JAM News, *Azerbaijanis left out by 'official' census speak out on social media*, 14 oktober 2019; SSC, *Population census data of the State Statistical Committee*, 16 oktober 2019.

²⁰⁸ De Grondwet van de Republiek Azerbeidzjan, art. 44 en 45, 26 september 2016.

²⁰⁹ Bertelsmann Stiftung, *2020 country report Azerbaijan*, 29 april 2020, p. 15; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

²¹⁰ MRGI, *World directory of minorities and indigenous peoples*, maart 2018; OC Media, *Lezgins - a prominent ethnic group in Azerbaijan*, 5 april 2017; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

²¹¹ UNPO, *Member profile. Lezghin. Federal Lezghin national and cultural autonomy*, oktober 2017; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 146; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

²¹² OC Media, *Lezgins - a prominent ethnic group in Azerbaijan*, 5 april 2017; USDOS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 38.

²¹³ Arif Yunusov, *The islamic factor in Azerbaijan*, Adiloglu, 2013, p. 83-85 en 106; Eurasianet, *Azerbaijan: Baku wrestles with a Syria-Salafi connection*, 29 januari 2014; Eurasianet, *Azerbaijan: Time to address the potential salafi danger*, 31 oktober 2014. Altay Goyushov en Kanan Rovshanoglu, *A brief history of Salafism in Azerbaijan*, 20 juni 2018.

Begin jaren negentig heeft de Sadval beweging²¹⁴ onder leiding van de in maart 2016 in Dagestan omgekomen Nazim Gadzhiev gepleit voor afscheiding, maar in de verslagperiode was er geen sprake van een actieve Lezgische afscheidingsbeweging in Azerbeidzjan.²¹⁵

Talysh

Talysh leven voornamelijk in de zuidelijke regio's Lankaran, Astara, Masalli, Lerik en Bilasuvar. Zij zijn overwegend sjiitische moslims. Op school kregen Talysh in de verslagperiode in onder meer Lankaran en Masalli één uur per week les in hun taal en cultuur. Het Azerbeidzjaanse ministerie van Onderwijs stelde in 2005/2006 voor de tweede en derde klassen lesboeken samen.²¹⁶

Op 21 juni 2012 arresteerde de politie Hilal Mammadov. Hij was de uitgever van de enige Talysh-talige krant.²¹⁷ In 2013 veroordeelde een rechtbank hem tot vijf jaar gevangenisstraf wegens hoogverraad, het aanwakken van etnische haat en illegaal drugsbezit. Bij het *novruz*²¹⁸ pardon van maart 2016 kwam hij vrij.²¹⁹ Op 7 december 2019 richtte hij met een aantal andere vertegenwoordigers van de Talysh gemeenschap in Bakoe de *Talysh Public Council of Azerbaijan* (TPCA) op. Deze organisatie richtte zich onder meer op het behoud van de eigen taal en cultuur.²²⁰

Op 21 juni 1993 riep kolonel Alikram Humbatov in het zuiden van Azerbeidzjan de Talysh-Muğan Autonome Republiek uit.²²¹ De historicus Fahraddin Abbasov wierp zich op als parlementsvoorzitter van deze republiek, die echter nauwelijks van de grond kwam. Op 24 augustus 1993 maakte het Azerbeidzjaanse leger een einde aan deze republiek. In 1995 vertrok Abbasov naar Rusland waar hij in 2014 een verblijfsvergunning kreeg.²²² Op 28 februari 2019 zetten de Russische autoriteiten hem uit naar Azerbeidzjan, naar verluidt omdat zijn verblijfsvergunning was verlopen. Meteen na aankomst op het vliegveld van Bakoe arresteerden de

²¹⁴ De Sadval beweging was begin jaren negentig in Dagestan opgericht. Deze beweging streefde naar een unificatie van alle Lezgins aan beide zijden van de Azerbeidzjaans-Russische grens; Eurasia Daily Monitor, *Lezgin leader assassinated in Dagestan*, 31 maart 2016; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 202.

²¹⁵ Bertelsmann Stiftung, *2018 country report Azerbaijan*, 2018, p. 35; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 146 en 202; Eurasia Daily Monitor, *Lezgin leader assassinated in Dagestan*, 31 maart 2016.

²¹⁶ Meydan TV, *The Talysh people demand cultural autonomy in Azerbaijan*, 18 april 2017; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 219-220; USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 35; Turan, *OSTA proposed measures for the development of the Talysh language*, 22 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

²¹⁷ De naam van deze krant is *Tolişi Sado*, letterlijk: De stem van de Talysh; RFE/RL, *Why did Azerbaijani authorities arrest Talysh activist?*, 2 juli 2012; ECRI, *ECRI report on Azerbaijan (fifth monitoring cycle)*, 7 juni 2016, p. 19; Meydan TV, *No free speech for ethnic minority*, 3 augustus 2018.

²¹⁸ Novruz is in Azerbeidzjan een vakantieperiode die begint op 20 of 21 maart. Daarin vieren de inwoners het begin van het astronomische nieuwe jaar en de komst van de lente; Azertac, *Azerbaijan celebrates novruz holiday*, 19 maart 2019; Caucasian Knot, *Azerbaijan celebrates Novruz amid restrictions*, 20 maart 2020.

²¹⁹ USDoS, *Azerbaijan 2016 human rights report*, 3 maart 2017, p. 11; Meydan TV, *The Talysh people demand cultural autonomy in Azerbaijan*, 18 april 2017.

²²⁰ Deze vereniging staat ook bekend onder de afkortingen OSTA en ATİŞ; Turan, *Talysh Public Council of Azerbaijan (TPCA) created*, 10 december 2019; Turan, *Talysh Council's governing bodies formed*, 3 februari 2020; Turan, *Talysh Public Council criticizes election results*, 11 februari 2020; Turan, *OSTA proposed measures for the development of the Talysh language*, 22 februari 2020; Turan, *Talysh council regrets lack of reaction of authorities to proposals for development of Talysh language*, 24 april 2020; Turan, *Political Prisoners Monitoring Center and Talysh Public Council condemn police violence against citizens*, 9 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

²²¹ Trend, *European Court takes decision on Azerbaijan*, 29 november 2007; Turan, *Alikram Humbatov's statement is widespread in Armenia*, 3 maart 2019.

²²² Eurasia Daily Monitor, *Talysh issue, dormant in Azerbaijan, reopened in Armenia*, 27 mei 2005; Meydan TV, *Chairman of separatist movement to be extradited to Azerbaijan*, 11 september 2018; Turan, *Talysh separatist Fakhreddin Abbasov disappeared in Moscow*, 1 maart 2019.

Azerbeidzjaanse autoriteiten hem.²²³ Op 14 februari 2020 veroordeelde een rechtbank hem tot zestien jaar gevangenisstraf, onder meer wegens hoogverraad.²²⁴ In de verslagperiode is voor zover bekend verder geen sprake geweest van problemen vanwege een roep om afscheiding binnen de Talysh gemeenschap in Azerbeidzjan.²²⁵

Armenen

Het is onbekend hoeveel etnische Armenen daadwerkelijk in Azerbeidzjan wonen. De autoriteiten hanteerden soms het getal van 30.000 etnische Armenen die in Bakoe zouden wonen, maar het is niet duidelijk waar dat getal op gebaseerd is.²²⁶

Etnische Armenen houden in Azerbeidzjan hun Armeense etniciteit zoveel mogelijk verborgen, omdat zij worden gediscrimineerd zodra hun etnische achtergrond bekend wordt.²²⁷ Etnische Armenen zijn als zodanig niet herkenbaar in de Azerbeidzjaanse samenleving, alleen al omdat hun namen 'geazerbeidzjaniseerd' zijn.²²⁸

In de Azerbeidzjaanse media, onder politici en onder grote delen van de bevolking is er over het algemeen een negatieve en soms zelfs een met haat doordrongen kijk op alles wat met Armenië te maken heeft.²²⁹ Dat kwam bijvoorbeeld tot uiting toen op 29 mei 2019 de Europa League finale in Bakoe plaatsvond. Een van de spelers van Arsenal, Henrich Mkhitarian, achtte het vanwege zijn Armeense afkomst niet veilig om naar Azerbeidzjan te reizen.²³⁰ Verder controleerden de autoriteiten personen met Armeens klinkende namen vaak extra aan de grensposten, waarbij iemand soms geen toegang kreeg tot Azerbeidzjan.²³¹

3.1.2

Dienstplichtweigeraars en deserteurs

Dienstweigering en desertie, alsmede andere misdrijven tegen het leger van Azerbeidzjan, zijn strafbaar.²³² Dienstweigeraars kunnen te maken krijgen met strafvervolgning, maar dat gebeurt niet in alle gevallen.²³³ In de verslagperiode is

²²³ RFE/RL, *Ethnic Talysh activist arrested in Baku after being deported from Russia*, 1 maart 2019; JAM News, *Russia extradites Talysh rights activist to Baku*, 2 maart 2019; Eurasia Daily Monitor, *Moscow signals a not-so-subtle tilt toward Baku*, 14 maart 2019; AI, *Annual report 2019, Azerbaijan*, 16 april 2020.

²²⁴ Turan, *Separatist sentenced to 16 years in prison*, 14 februari 2020; Caucasian Knot, *Rights defenders criticize sentence to Talysh activist Abbasov*, 18 februari 2020.

²²⁵ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020.

²²⁶ CoE, Advisory Committee on the Framework convention for the protection of national minorities, *Fourth opinion on Azerbaijan – adopted on 8 November 2017*, 8 november 2017, p. 10; Eurasianet, *Arsenal's return to Azerbaijan raises concerns for Armenian player*, 18 mei 2019; Embassy of the Republic of Azerbaijan to the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, *Letter by Mr. Tahir Taghizade, Ambassador of the Republic of Azerbaijan in the UK to the editor of The Independent*, 29 mei 2019; Diplomat Magazine, *Azerbaijan is a model of multiculturalism and tolerance*, 5 april 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

²²⁷ ECRI, *ECRI report on Azerbaijan (fifth monitoring cycle)*, 7 juni 2016, p. 17; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

²²⁸ Meydan TV, *Enemies in love*, 11 juli 2016; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020.

²²⁹ ECRI, *ECRI report on Azerbaijan (fifth monitoring cycle)*, 7 juni 2016, p. 16; Turan, *Armenian, Azerbaijani journalists make landmark exchange*, 28 november 2019; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

²³⁰ The Guardian, *Arsenal urge Uefa to guarantee Henrich Mkhitarian's safety for Baku final*, 10 mei 2019; RFE/RL, *Azerbaijan indicates Armenian soccer star will be allowed in for Europa Final*, 11 mei 2019; Eurasianet, *Arsenal's return to Azerbaijan raises concerns for Armenian player*, 18 mei 2019; The Economist, *The footballer caught up in Armenia's conflict with Azerbaijan*, 21 mei 2019.

²³¹ UN Human Rights Committee, *Concluding observations on the fourth periodic report of Azerbaijan*, 16 november 2016, p. 10; Eurasianet, *Russia complains to Azerbaijan about discrimination against Armenians*, 5 juli 2017; JAM News, *Moscow accuses Azerbaijan of discriminating against Russian citizens who are ethnic Armenians*, 13 maart 2019; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 38; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020.

²³² Zie pagina 65 van het algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan van 23 mei 2012 voor de wettelijk bepaalde bestraffing.

²³³ Caucasian Knot, *Residents of Dagestan complain about Azerbaijan's demand to take army service there*, 17 mei 2017; OC Media, *Former Azerbaijani citizens in Dagestan called for military service in Azerbaijan*, 18 mei 2017;

melding gemaakt van enkele zaken van Jehova's getuigen die geldboetes of (voorwaardelijke) gevangenisstraffen kregen opgelegd vanwege hun dienstweigering. Zo kreeg Jehova's getuige Emil Mehdiyev op 6 juli 2018 één jaar voorwaardelijke gevangenisstraf met een proeftijd van één jaar opgelegd door de districtsrechtbank in Barda vanwege ontduiking van de dienstplicht. De voorwaarden betroffen een wekelijkse meldplicht en reisbeperkingen. Het Hooggerechtshof heeft de uitspraak in hoger beroep op 10 april 2019 bevestigd.²³⁴ Jehova's getuige Vahid Abilov kreeg op 6 september 2018 eveneens één jaar voorwaardelijk opgelegd door de rechtbank van het district Ağdam. Het Hooggerechtshof heeft de uitspraak in hoger beroep op 24 april 2019 bevestigd.²³⁵ Een aantal Jehova's getuigen diende een klacht in bij het EHRM. Het EHRM oordeelde bij uitspraak van 17 oktober 2019 dat er sprake was van een schending van artikel 9 EVRM (vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst) en dat Jehova's getuigen in Azerbeidzjan niet gedwongen kunnen worden tot het vervullen van de militaire dienstplicht.²³⁶

Artikel 76, tweede lid, van de Grondwet, voorziet in een alternatieve dienstplicht die bij wet geregeld moet worden. Dat was ook een van de toezeggingen die Azerbeidzjan in 2001 deed bij zijn toetreding tot de Raad van Europa. In de verslagperiode is echter geen wet op de alternatieve dienstplicht aangenomen, waardoor alternatieve dienstplicht in de praktijk niet mogelijk is.²³⁷

Deserteurs kunnen binnen het leger te maken krijgen met strafvervolging.²³⁸ Volgens een bron zond het leger militairen die voor de eerste keer deserteerden meestal niet door naar de procureur-generaal, maar legde het deserteurs intern straffen op van vijf tot tien dagen detentie op een militaire basis.²³⁹ Een andere bron gaf aan dat in 2019 66 personen wegens desertie strafrechtelijk zijn vervolgd. Zij kregen volgens deze bron gevangenisstraffen van drie tot zeven jaar opgelegd. Deze tijd moesten zij doorbrengen in een militaire strafinstelling. Zij moesten alsnog de dienstplicht vervullen als hun straf erop zat. Volgens dezelfde bron was het voor hen wel mogelijk om strafvervolging te ontlopen door smeergeld te betalen.²⁴⁰

Er zijn geen gevallen bekend van strafrechtelijke vervolging op grond van dienstweigering of desertie waarbij sprake was van een onevenredige of discriminatoire bestraffing of tenuitvoerlegging van de straf wegens ras, religie,

Caucasian Knot, *Azerbaijani lawyers state legal grounds for searching Dagestani conscripts*, 19 mei 2017; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

²³⁴ Wetboek van Strafrecht, artikel 321.1; Forum 18, *Azerbaijan: Conscientious objector's criminal conviction – more to follow?*, 29 augustus 2018; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 8; European Association of Jehovah's Witnesses, *Azerbaijan. Religious freedom issues. OSCE Human Dimension Implementation Meeting, Warsaw, 16-27 September 2019*, 2019, p. 9; Forum 18, *Azerbaijan: Supreme Court rejects conscientious objectors' appeals*, 1 mei 2019.

²³⁵ Jehovah's Witnesses, *Azerbaijan convicts one of our brothers for refusing to participate in military service*, 24 augustus 2018; Forum 18, *Azerbaijan: Second 2018 conscientious objector conviction*, 18 september 2018; Forum 18, *Azerbaijan: Supreme Court rejects conscientious objectors' appeals*, 1 mei 2019; Eurasia Review, *Azerbaijan: supreme court rejects conscientious objectors' appeals*, 2 mei 2019; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 8; European Association of Jehovah's Witnesses, *Azerbaijan. Religious freedom issues. OSCE Human Dimension Implementation Meeting, Warsaw, 16-27 September 2019*, 2019, p. 8.

²³⁶ ECHR, *Lack of civilian service as an alternative to military service precluded recognition of conscientious objection, in breach of the Convention*, 17 oktober 2019.

²³⁷ Immigration and Refugee Board of Canada, *Azerbaijan: compulsory military service, including requirements and exemptions; penalties for evasion or desertion (2011-May 2016)*, 2 juni 2016; EBCO, *Conscientious objection to military service*, mei 2019, p. 7; ECRI, *ECRI conclusions on the implementation of the recommendations in respect of Azerbaijan subject to interim follow-up*, 6 juni 2019; ECHR, *Lack of civilian service as an alternative to military service precluded recognition of conscientious objection, in breach of the Convention*, 17 oktober 2019; Forum 18, *Will regime implement alternative service commitment?*, 28 april 2020.

²³⁸ Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

²³⁹ Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

²⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

nationaliteit, lidmaatschap van een bepaalde sociale groep of politieke overtuiging.²⁴¹

Dienstplichtigen

De militaire dienstplicht geldt voor alle mannelijke staatsburgers van Azerbeidzjan tussen de achttien en 35 jaar die geschikt zijn voor het vervullen van de dienstplicht.²⁴² Dit geldt ook voor mannen die buiten Azerbeidzjan verblijven.²⁴³ Blijkens artikel 18 van de Wet op de dienstplicht kunnen mannen die het 35ste levensjaar hebben bereikt, niet meer worden opgeroepen.²⁴⁴ Er geldt geen dienstplicht voor vrouwen. Gelet op artikel 3.4, van deze wet, mogen vrouwen tussen de negentien en veertig jaar beroepshalve in het leger dienen.²⁴⁵

Tussen januari en maart dienen alle jongens in Azerbeidzjan die dat jaar de leeftijd van vijftien jaar bereiken zich te laten registreren bij een van de districtskantoren van de *State Service for Mobilization and Conscription* (SSMC). Bij het amendement op de Wet op de dienstplicht van 12 oktober 2018 is deze leeftijd teruggebracht van zestien naar vijftien jaar.²⁴⁶ De initiële registratie vindt over het algemeen plaats wanneer de jongens in de negende klas zitten.²⁴⁷ De jongens dienen uit eigen beweging te verschijnen, hoewel de school de jongens vaak naar de SSMC brengt. Na afgifte van een registratiekaart vindt er bij de SSMC een eerste medische keuring plaats.²⁴⁸

De president vaardigt ieder seizoen een decreet uit waarin staat welk cohort aan dienstplichtigen gedurende een ronde van één maand een oproep ontvangt. De landelijke televisiezenders en kranten maken dit decreet verder bekend.²⁴⁹ Tegelijkertijd worden degenen die hun dienstplicht erop hebben zitten uit dienst ontslagen en als reservist aangemerkt. De vier oproeprondes vinden plaats in januari, april, juli en oktober.²⁵⁰

²⁴¹ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

²⁴² Immigration and Refugee Board of Canada, *Azerbaijan: compulsory military service, including requirements and exemptions; penalties for evasion or desertion (2011-May 2016)*, 2 juni 2016; USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 29; Permanent Mission of the Republic of Azerbaijan to the OSCE, *Azerbaijan, information exchange on the OSCE code of conduct on politico-military aspects of security 2019*, 5 juni 2019, p. 26.

²⁴³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 25 november 2013, p. 38.

²⁴⁴ In het Azerbeidzjaans: *Harbi vazifa ve harbi khidmet haqqinda Azərbaycan respublikasının qanunu*. Deze wet, bestaande uit 54 artikelen, dateert van 10 februari 2012. Op 30 december 2014, 3 april 2015, 29 mei 2015, 31 mei 2016, 14 juni 2016, 2 oktober 2017, 29 juni 2018, 12 oktober 2018, 1 februari 2019, 5 maart 2019 en 3 mei 2019 is deze wet geamendeerd, <http://www.e-qanun.az/framework/23021>, geraadpleegd op 24 juni 2020; AzVision, *Azerbaijan makes amendments to law on military duty and military service*, 30 december 2014; Report, *President signs decree on implementation of law on making amendments to law "on military duty and military service"*, 4 mei 2015; Immigration and Refugee Board of Canada, *Azerbaijan: compulsory military service, including requirements and exemptions; penalties for evasion or desertion (2011-May 2016)*, 2 juni 2016; Eurasianet, *Aliyev's son starts military service*, 17 september 2018; Report, *Milli Majlis starts plenary meeting*, 12 februari 2019.

²⁴⁵ Azeri Daily, *Azerbaijani army of about a thousand women*, 12 augustus 2014; Report, *More than 300 women accepted into Azerbaijan armed forces*, 29 oktober 2014; APA, *Nearly 1,000 women performing military service in Azerbaijan*, 19 februari 2015; Azer News, *Azerbaijani women snipers: fragile, but fearless*, 2 juli 2015; Eurasianet, *Azerbaijan's model soldier: Pinup, writer and fighter*, 22 januari 2018.

²⁴⁶ De Wet op de dienstplicht, art. 6, lid 1, <http://www.e-qanun.az/framework/23021>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

²⁴⁷ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

²⁴⁸ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

²⁴⁹ De Grondwet van de Republiek Azerbeidzjan, artikel 109, lid 26; Permanent Mission of the Republic of Azerbaijan to the OSCE, *Azerbaijan, information exchange on the OSCE code of conduct on politico-military aspects of security 2019*, 5 juni 2019, p. 26; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

²⁵⁰ AzVision.az, *Azerbaijan starts next conscription*, 2 april 2018; Azertac, *Azerbaijani president sighs order on conscription*, 26 november 2018; SSMC, *The president of Azerbaijan has signed a decree on calling to active military service*, 3 juni 2019; AzVision.az, *Azerbaijani President signs order on conscription*, 4 juni 2019; Report, *July conscription for military service ended in Azerbaijan*, 31 juli 2019; News.az, *Azerbaijani president signs order on conscription*, 27 november 2019; SSMC, *The conscripts of active military service were informed about their*

Bij het bereiken van de achttienjarige leeftijd krijgen de jongens die medisch goedgekeurd zijn een individuele oproep voor het vervullen van de militaire dienst thuisgestuurd van het districtskantoor van de SSMC.²⁵¹ Het kan zijn dat de dienstplichtige zich op dat moment buiten Azerbeidzjan bevindt en daarom geen gehoor geeft aan de oproep. Volgens een bron informeren de lokale autoriteiten in dat geval vaak gedurende een paar rekruteringsrondes bij de familieleden naar de dienstplichtige en krijgt de dienstplichtige de kans om zich bij een van de volgende rondes alsnog te melden alvorens er eventueel een strafzaak wordt geopend.²⁵²

Als de dienstplichtige gehoor geeft aan de oproep en hij verschijnt bij het districtskantoor van de SSMC vindt er een medische keuring plaats.²⁵³ Wanneer de SSMC een dienstplichtige goedkeurt, moet de dienstplichtige de nationale identiteitskaart (en indien van toepassing het paspoort en het rijbewijs) bij de SSMC inruilen voor een militaire identiteitskaart. Hierdoor kan de dienstplichtige Azerbeidzjan niet zonder toestemming van de militaire autoriteiten op legale wijze verlaten.²⁵⁴

De dienstplicht duurt achttien maanden (landmacht en luchtmacht) of 24 maanden (marine) met uitzondering van universitair opgeleiden. Voor personen met een universitair diploma geldt een termijn van twaalf maanden.²⁵⁵ De tijd die een militair in een strafbataljon doorbrengt, telt niet mee als periode van actieve militaire dienst.²⁵⁶

Reservisten kunnen tot de leeftijd van vijftig jaar worden opgeroepen om dienst te doen in het leger in het geval van oorlog.²⁵⁷ In de verslagperiode zijn geen reservisten opgeroepen voor herhalingsoefeningen of voor inzet in een conflictsituatie.²⁵⁸

Uitstel

Blijkens artikel 18 van de Wet op de dienstplicht kan tijdelijk uitstel van dienstplicht worden verleend. Blijkens artikel 22 van de Wet op de dienstplicht zijn dienstplichtigen tijdelijk niet oproepbaar als zij gedetineerd zitten.²⁵⁹ Het kwam in de verslagperiode voor dat de autoriteiten druk zetten op activisten door hen

service locations, 24 december 2019; SSMC, *The meeting was held in Ujar with the young men who were transferred from the ranks of the Azerbaijani Armed Forces to the reserve*, 18 januari 2020; Defence.az, *Discharge of servicemen from active military service began*, 20 april 2020; APA, *Conscription starts in Azerbaijan from today*, 1 mei 2020.

²⁵¹ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

²⁵² Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

²⁵³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 23 mei 2012, p. 62.

²⁵⁴ ASAN service, *Issuance and renewal of passport of citizen*; MPRMD, *The procedure for the issue of passports*; MPRMD, *35 year old men present military ticket*, 9 juni 2017; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

²⁵⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 23 mei 2012, p. 62; Eurasianet, *The poor are the first to fight in Nagorno-Karabakh*, 11 mei 2016; Immigration and Refugee Board of Canada, *Azerbaijan: compulsory military service, including requirements and exemptions; penalties for evasion or desertion (2011-May 2016)*, 2 juni 2016; Ministerie van Binnenlandse Zaken van de Republiek Azerbeidzjan, *Main Department of Internal Troops*, <https://m.mia.gov.az/?/en/content/28974/>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

²⁵⁶ De Wet op de dienstplicht, art. 38.1.1. <http://www.e-qanun.az/framework/23021>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

²⁵⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 23 mei 2012, p. 63.

²⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

²⁵⁹ Zie voor de uitstelgronden pagina 62 van het Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan van 23 mei 2012; Immigration and Refugee Board of Canada, *Azerbaijan: compulsory military service, including requirements and exemptions; penalties for evasion or desertion (2011-May 2016)*, 2 juni 2016; Permanent Mission of the Republic of Azerbaijan to the OSCE, *Azerbaijan, information exchange on the OSCE code of conduct on politico-military aspects of security 2019*, 5 juni 2019, p. 27.

ondanks een eerder verleend uitstel op medische gronden alsnog op te roepen voor militaire dienst.²⁶⁰

Vrijstelling

Blijkens artikel 23.1 van de Wet op de dienstplicht zijn burgers met een doctorsgraad vrijgesteld van actieve militaire dienst in vrede-tijd. Blijkens artikel 23.2 zijn dienstplichtigen die niet geschikt zijn voor actieve militaire dienst in vrede-tijd vanwege hun gezondheidstoestand en die beperkt geschikt zijn voor dienst in oorlogstijd, of die ongeschikt zijn voor militaire dienst in zowel vrede-tijd als oorlogstijd, ook vrijgesteld. In dat geval ontvangt hij na de medische keuring van de SSMC zijn militaire boekje waarin dit aangetekend staat.²⁶¹ Hij hoeft zijn nationale identiteitskaart, paspoort en/of rijbewijs niet in te leveren in ruil voor het militaire boekje. Blijkens artikel 23.3 zijn dienstplichtigen die tot hun 35ste nog niet hebben gediend eveneens vrijgesteld. Verder zijn blijkens artikel 23.4 dienstplichtigen die een alternatieve dienstplicht toegewezen hebben gekregen vrijgesteld. In de praktijk is alternatieve dienstplicht echter niet mogelijk. Tot slot zijn blijkens artikel 23.5 burgers die zijn genaturaliseerd en eerder al dienst hebben vervuld in het land waar zij voorheen het staatsburgerschap van hadden ook vrijgesteld.²⁶²

Afkoop

Er bestaat geen officiële afkoopregeling, maar algemeen wordt aangenomen dat dienstplicht kan worden afgekocht of dat tegen betaling van geld uitstel op medische gronden kan worden geregeld. Verder wordt aangenomen dat militair personeel tegen betaling van steekpenningen eenvoudigere baantjes of een plaatsing in een militaire eenheid achter het front, bijvoorbeeld in Bakoe, kan verwerven.²⁶³

Ontgroening

Ontgroeningsrituelen²⁶⁴ waarbij dienstplichtigen zware verwondingen opliepen of zelfs omkwamen, kwamen in de verslagperiode in het leger voor. Verder was sprake van een aantal onverklaarbare sterfgevallen.²⁶⁵ Zo berichtte Meydan TV over de dood van de negentienjarige Parviz Pashayev. Volgens het leger kwam hij op 30 juli 2016 door verdrinking om het leven nadat hij in een kanaal zou zijn gevallen. Zijn vader volgde deze verklaring niet vanwege de sporen op zijn lichaam.²⁶⁶ Verder berichtte het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken over Hüseyn Qurbanov die volgens het leger op 13 september 2018 zelfmoord pleegde, maar volgens zijn familie omkwam tijdens een ontgroeningsritueel.²⁶⁷

²⁶⁰ Turan, *NIDA activist taken to army, despite postponement from service*, 26 oktober 2017; Meydan TV, *Opposition activist forced into military service*, 30 oktober 2017; AI, *Azeri activist conscripted despite ill-health*, 8 februari 2018; Turan, *Ruslan Izzetli drafted into army*, 9 mei 2020; OC Media, *Azerbaijani opposition leader ruled 'fit for army service' despite health problems*, 15 mei 2020; Turan, *Ruslan Izzetli considers his conscription political order*, 22 mei 2020.

²⁶¹ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

²⁶² Permanent Mission of the Republic of Azerbaijan to the OSCE, *Azerbaijan, information exchange on the OSCE code of conduct on politico-military aspects of security 2019*, 5 juni 2019, p. 27-28; IPHR, *Freedom of religion and belief in Azerbaijan*, 2019, p. 27.

²⁶³ USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

²⁶⁴ Ten tijde van de Sovjet-Unie werd dit ook wel *dedovtsjina* genoemd; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 25 november 2013, p. 63.

²⁶⁵ Caucasian Knot, *Sumerinli: Enlightenment can reduce non-combat losses in Azerbaijani army*, 15 april 2014; CAT, *Concluding observations on the fourth periodic report of Azerbaijan*, 27 januari 2016, p. 6; USDoS, *Azerbaijan 2015 human rights report*, 13 april 2016, p. 2-3 en 5; USDoS, *Azerbaijan 2016 human rights report*, 3 maart 2017, p. 3; Caucasian Knot, *Soldier dies in Azerbaijan*, 22 september 2019.

²⁶⁶ Meydan TV, *Non-combatant soldier deaths in Azerbaijan*, 12 oktober 2017.

²⁶⁷ USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 2.

In 2016 kwamen volgens het *Caspian Defence Studies Institute* (CDSI) 147 dienstplichtigen om. Daarvan sneuvelden er 109 in een gevechtssituatie. In 2017 kwamen 59 dienstplichtigen om. In 2018 kwamen minstens 37 dienstplichtigen om. Daarvan sneuvelden er slechts zes in een gevechtssituatie. In de eerste helft van 2019 kwamen volgens het CDSI twintig dienstplichtigen om. Daarvan sneuvelden er vijf in een gevechtssituatie bij de LoC.²⁶⁸

3.1.3

Leden van oppositiepartijen en politieke activisten

Sinds februari 2020 zitten er 41 onafhankelijke kandidaten in het parlement. Deze kandidaten zijn in de praktijk nauw verbonden met de regering. Verder bezetten acht kleine partijen tien zetels.²⁶⁹ Daarvan kunnen zeven partijen als satellietpartijen van de NAP worden beschouwd. Slechts één zetel behoort toe aan een oppositiepartij, te weten die van Erkin Qadirli van ReAl.²⁷⁰ De jongerenbeweging ReAl verklaarde op 9 april 2018 dat het zich had omgevormd tot een politieke partij, maar dat het zich niet officieel als zodanig zou laten registreren.²⁷¹

Leden van oppositiepartijen en politieke activisten kregen in de verslagperiode te maken met represailles van de zijde van de Azerbeidzjaanse autoriteiten zoals intimidatie, fysiek geweld, arrestatie, detentie en strafrechtelijke vervolging. Vaak gebeurde dit op basis van oneigenlijke argumenten. Zo veroordeelde de rechtbank van Şeki İlqar Mammadov van ReAl op 17 maart 2014 tot zeven jaar gevangenisstraf.²⁷² De autoriteiten beschuldigden hem van het organiseren van de rellen in Ismaili op 23 januari 2013.²⁷³ In een uitspraak van 22 mei 2014 oordeelde het EHRM dat er sprake was van een schending van artikel 18 EVRM (misbruik van bevoegdheden) en dat het werkelijke doel van zijn detentie was om hem het zwijgen op te leggen en hem te straffen voor zijn kritiek op de overheid. Op 4 december 2014 verzocht de Raad van Europa tevergeefs om zijn onmiddellijke en onvoorwaardelijke vrijlating. In een uitspraak van 16 november 2017 oordeelde het EHRM dat er sprake was van een schending van artikel 6 EVRM (recht op een eerlijk proces).²⁷⁴ Omdat Azerbeidzjan niet meteen gevolg gaf aan de uitspraken van het EHRM en İlqar Mammadov bleef vastzitten in de gevangenis, kon hij niet meedoen aan de presidentsverkiezingen van 11 april 2018.²⁷⁵ Pas na een uitspraak in hoger beroep van de rechtbank in Şeki kwam hij op 13 augustus 2018 voorwaardelijk vrij.

²⁶⁸ CDSI, *Loss of Azeri armed forces in 2016 totaled 147, Armenians lost 165*, 3 januari 2017; JAM News, *Military casualties in 2016*, 11 januari 2017; Meydan TV, *The father of a soldier: Fighting peacetime deaths in the military*, 16 april 2017; Meydan TV, *Why does the military draft still exist in countries of the former Soviet Union?*, 19 april 2017; OC Media, *Duty of an only son: to serve the motherland or continue the family name?*, 13 december 2017; Center for Defense of Political Prisoners, *Conditions in jails and the problem of political prisoners in Azerbaijan current situation and next steps*, december 2018, p. 17; Caucasian Knot, *CDSI notes high non-combat losses in Azerbaijani Army*, 4 januari 2019; Turan, *Azerbaijan lost 37 military men, Armenia lost 45 in 2018*, 4 januari 2019; Caucasian Knot, *CDSI reports 20 perished Azerbaijani soldiers in 2019*, 23 juli 2019.

²⁶⁹ RFE/RL, *Ruling party declares victory in Azerbaijan's parliamentary elections*, 9 februari 2020; Oxford Analytica, *Azerbaijan election brings rejuvenation without reform*, 10 februari 2020; Bloomberg, *Azeri snap elections condemned by monitors for vote 'violations'*, 10 februari 2020; RFE/RL, *Scores of opposition leaders, activists detained ahead of election protest in Baku*, 16 februari 2020; OC Media, *Azerbaijani police strand Baku protesters around the country*, 17 februari 2020.

²⁷⁰ Eurasianet, *In Azerbaijan, surprise elections yield usual results*, 10 februari 2020; JAM News, *Azerbaijan confirms election results and dissatisfied candidates plan to complain to the ECHR*, 5 maart 2020.

²⁷¹ RFE/RL, *Jailed Azerbaijani opposition leader's movement declares itself a party*, 9 april 2018; JAM News, *Republican Alternative Movement (ReAl) officially becomes a political party*, 10 april 2018; Sofie Bedford, *Azerbaijan's snap parliamentary election: One step forward two steps back*, 17 februari 2020.

²⁷² USDoS, *Azerbaijan 2014 human rights report*, 25 juni 2015, p. 12; Thomas de Waal, *Azerbaijan's inconvenient prisoner*, 1 februari 2018; ECHR, *Proceedings under article 46 par. 4 in the case of İlqar Mammadov v. Azerbaijan*, 29 mei 2019.

²⁷³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen amtsbericht Azerbeidzjan*, 25 november 2013, p. 21-22.

²⁷⁴ ECHR, *Serious shortcomings in the criminal proceedings against Azerbaijani opposition politician, İlqar Mammadov*, 16 november 2017.

²⁷⁵ Sofie Bedford, *Azerbaijan's mysterious snap presidential election*, 12 april 2018; PACE, *Observation of the early presidential election in Azerbaijan (11 april 2018)*, 25 juni 2018, p. 2.

Daarbij kreeg hij een voorwaardelijke gevangenisstraf van twee jaar, een meldplicht en een uitreisverbod opgelegd.²⁷⁶ Bij uitspraak van het Hooggerechtshof in maart 2019 kwamen de voorwaarden te vervallen.²⁷⁷ Omdat hij op dat moment formeel geen blanco strafblad had, kon hij niet meedoen aan de parlementsverkiezingen van februari 2020.²⁷⁸ Een volledige vrijspraak volgde bij uitspraak van het Hooggerechtshof op 23 april 2020.²⁷⁹

Naast leden van ReAl kregen in de verslagperiode ook leden van oppositiepartij Məsavat te maken met arrestaties en veroordelingen op basis van diverse beschuldigingen. Zo veroordeelde de districtsrechtbank van Şeki Tofiq Yaqublu, de vicevoorzitter van Məsavat, op 17 maart 2014 tot vijf jaar gevangenisstraf. Hij was net als İlqar Mammadov beschuldigd van het organiseren van de rellen in Ismaili van 23 januari 2013.²⁸⁰ In een uitspraak van 5 november 2015 oordeelde het EHRM dat er sprake was van een schending van artikel 5 EVRM (recht op vrijheid en veiligheid).²⁸¹ Bij het novruz pardon van maart 2016 kwam hij vrij.²⁸² Op 22 maart 2020 arresteerde de politie hem opnieuw nadat hij betrokken was bij een aanrijding. De volgende dag volgde een aanklacht wegens hooliganisme omdat hij de twee inzittenden van de andere auto zou hebben bedreigd. Een rechtbank plaatste hem voor drie maanden in voorarrest in afwachting van het onderzoek. Volgens zijn dochter Nigar Hazi waren de aanrijding en de daaropvolgende aanklacht tegen haar vader Tofiq Yaqublu vooropgezet.²⁸³

Leden van oppositiepartij APFP kregen in de verslagperiode eveneens te maken met arrestaties en veroordelingen op basis van verschillende beschuldigingen. Zo arresteerde de politie Mammad Ibrahim op 30 september 2015 nadat hij een man zou hebben aangevallen. Ibrahim was een adviseur van de voorzitter van de APFP. Op 15 maart 2016 veroordeelde de districtsrechtbank van Narimanov hem tot drie jaar gevangenisstraf wegens hooliganisme. Hij zou in september 2018 vrijkomen, maar twee dagen voor het einde van de termijn volgde een nieuwe aanklacht. Daarbij voerden de autoriteiten aan dat zij een mes onder zijn kussen hadden

²⁷⁶ RFE/RL, *Azerbaijani opposition leader Mammadov released from prison*, 13 augustus 2018; Freedom House, *Freedom in the world 2019, Azerbaijan*, 4 februari 2019; European Interest, *İlqar Mammadov, the famous prisoner of Bakou*, 2 april 2019.

²⁷⁷ ECHR, *Azerbaijan failed to comply with the European Court's 2014 judgment in the case of political activist İlqar Mammadov*, 29 mei 2019; AI, *Annual report 2019, Azerbaijan*, 16 april 2020.

²⁷⁸ Freedom House, *Freedom in the world 2019, Azerbaijan*, 4 februari 2019; European Implementation Network, *Banning political opposition in Azerbaijan: the case of İlqar Mammadov*, 6 december 2019; OC Media, *Azerbaijani opposition candidates 'prevented from registering for elections'*, 15 januari 2020; CoE, *General environment not appropriate for democratic elections, says PACE pre-electoral delegation to Azerbaijan*, 24 januari 2020.

²⁷⁹ RFE/RL, U.S., *EU welcome full acquittal of Azerbaijani politician, rights defender*, 24 april 2020; OC Media, *Azerbaijani activists react with scepticism to ReAl party acquittals*, 25 april 2020; CoE, *Azerbaijani Supreme Court acquits human rights defenders to execute the European Court's judgments*, 28 april 2020.

²⁸⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 25 november 2013, p. 22; Norwegian Helsinki Committee, *One family's tragedy: the Yagublus*, 4 maart 2016.

²⁸¹ ECHR, *Judgments and decisions of 5 November 2015*, 5 november 2015; ECHR, *Case of Yagublu v. Azerbaijan (Application no. 31709/13)*, 5 februari 2016; International Justice Resource Center, *European Court condemns detention of Azerbaijani opposition politician and journalist*, 16 november 2015.

²⁸² HRW, *Dispatches: Good news from Azerbaijan (for a change)*, 17 maart 2016; RFE/RL, *Freed opposition leader prevented from leaving Azerbaijan*, 20 mei 2016; HRW, *Azerbaijan: Opposition leader arrested*, 25 maart 2020.

²⁸³ Caucasian Knot, *Azerbaijani activist Yagublu detained on suspicion of hooliganism*, 23 maart 2020; Meydan TV, *Opposition politician Yagublu arrested in Baku*, 23 maart 2020; AI, *Azerbaijan: opposition activist detained, health at risk: Tofiq Yagublu*, 25 maart 2020; HRW, *Azerbaijan: Opposition leader arrested*, 25 maart 2020; Meydan TV, *Civil liberties during COVID-19 severely suppressed in Azerbaijan*, 8 april 2020; Turan, *Tofiq Yagublu needs urgent medical aid*, 11 april 2020; OC Media, *Six more opposition activists arrested in Azerbaijan*, 11 april 2020; Turan, *Prison Service on the status of Tofiq Yagublu*, 13 april 2020; JAM News, *Azerbaijani opposition leader cut off from outside world, president again calls opposition 'enemies of the people'*, 15 april 2020; Caucasian Knot, *Defense points to political context of Yagublu's arrest*, 21 april 2020; Turan, *Court of appeal leaves Tofiq Yagublu under arrest*, 4 mei 2020; HRW, *Azerbaijan should release jailed opposition leader*, 20 mei 2020; Turan, *Tofiq Yagublu's health worsened*, 12 juni 2020.

gevonden. Hiervoor kreeg hij vijf maanden en 22 dagen aanvullende detentie opgelegd. Op 13 februari 2019 kwam hij vrij.²⁸⁴

Daarnaast arresteerde de politie Faiq Amirli van de APFP op 20 augustus 2016 nadat bij hem twee verboden boeken en diverse opnames van preken van Fethullah Gülen waren aangetroffen. Een van aanklachten luidde het aanwakkeren van religieuze haat. Op 24 juli 2016 veroordeelde de districtsrechtbank van Sabail hem tot drie jaar en drie maanden gevangenisstraf, onder meer wegens belastingontduiking.²⁸⁵ Op 15 september 2017 kwam hij vrij nadat de rechtbank de gevangenisstraf in hoger beroep had omgezet in een voorwaardelijke gevangenisstraf.²⁸⁶ Op 8 april 2020 arresteerde de politie hem opnieuw wegens het schenden van de quarantainemaatregelen. De districtsrechtbank van Sabail veroordeelde hem tot dertig dagen administratieve detentie.²⁸⁷ Op 25 mei 2020 arresteerde de politie hem wederom. Ditmaal legde de districtsrechtbank van Sabirabad hem vijftien dagen administratieve detentie op wegens hooliganisme.²⁸⁸

Verder veroordeelde de districtsrechtbank van Qazakh de vicevoorzitter van de APFP, Gozel Bayramli, op 23 januari 2018 tot drie jaar gevangenisstraf wegens geldsmokkel. Bij het novruz pardon van 16 maart 2019 kwam zij vrij.²⁸⁹

Daarnaast veroordeelde een rechtbank in Bakoe Saleh Rustamov van de APFP op 27 februari 2019 tot zeven jaar en drie maanden gevangenisstraf wegens witwassen en illegaal ondernemerschap.²⁹⁰

²⁸⁴ Azadliq Radio, *Opposition member detained after a scuffle*, 5 oktober 2015; RFE/RL, *Azerbaijani opposition figure gets three years in prison*, 15 maart 2016; Meydan TV, *Two days before his release Mammad Ibrahim is placed in solitary confinement*, 28 september 2018; Center for Defense of Political Prisoners, *Conditions in jails and the problem of political prisoners in Azerbaijan; current situation and next steps*, december 2018, p. 9; Meydan TV, *New charge filed against political prisoner Mammad Ibrahim on day of scheduled release*, 2 oktober 2018; Turan, *Court leaves Mammad Ibrahim in custody*, 4 oktober 2018; Turan, *Court sentenced Mammad Ibrahim to 5 months and 22 days in prison*, 10 januari 2019; EMDS, *Fact sheet – 2018. On human rights situation in Azerbaijan*, februari 2019, p. 6; HRC, *Opposition activist Mammad Ibrahim released from prison*, 17 februari 2019; HRW, *World report 2020, Azerbaijan*, 29 januari 2020; Turan, *Mammad Ibrahim arrested for 10 days*, 27 februari 2020.

²⁸⁵ IWPR, *Azerbaijan continues anti-Gülen campaign*, 2 september 2016; Meydan TV, *Health of imprisoned leader of Popular Front Party of Azerbaijan deteriorating*, 14 april 2017; Meydan TV, *Investigation into high profile opposition party member complete, trial in may*, 20 april 2017; RFE/RL, *Opposition politician jailed in Azerbaijan*, 24 juli 2017; CPJ, *Newspaper financial director jailed in Azerbaijan*, 24 juli 2017; OC Media, *Financial director of Azerbaijani newspaper sentenced to three years in prison*, 25 juli 2017.

²⁸⁶ RFE/RL, *Opposition newspaper executive released from prison in Azerbaijan*, 15 september 2017; APA, *APFP chairman's assistant released from prison*, 15 september 2017.

²⁸⁷ Turan, *Oppositionist Faiq Amirli arrested for 30 days*, 9 april 2020; Meydan TV, *Azerbaijani opposition member sentenced to 30 days in jail*, 9 april 2020; Eurasianet, *Azerbaijan cracks down on opposition amid coronavirus outbreak*, 13 april 2020; Caucasian Knot, *Threat of crisis spurs Azerbaijani authorities to tighten persecution of opposition*, 25 april 2020; Turan, *Helsinki Commission: Azerbaijani authorities should stop pressure on PFA and other activists*, 11 mei 2020.

²⁸⁸ Turan, *Faiq Amirli arrested again*, 25 mei 2020; JAM News, *Azerbaijani opposition member arrested for the second time in six weeks*, 26 mei 2020; Caucasian Knot, *Faiq Amirli re-arrested for 15 days*, 26 mei 2020; OC Media, *Azerbaijan re-arrests opposition activists detained for 'quarantine violation'*, 1 juni 2020.

²⁸⁹ RFE/RL, *Prominent Azerbaijani opposition figure jailed on smuggling charges*, 23 januari 2018; HRW, *Azerbaijan: Courts convict two outspoken government critics*, 25 januari 2018; RFE/RL, *Three-year prison term of jailed opposition leader in Azerbaijan cut by two months*, 14 november 2018; RFE/RL, *Azerbaijani president pardons hundreds, including political prisoners*, 17 maart 2019; Caucasian Knot, *Azerbaijani oppositionist complained about refusal to give foreign passport*, 24 juli 2019.

²⁹⁰ Turan, *The trial in the case of the former head of the Gedabay region*, 15 januari 2019; Turan, *Saleh Rustamov speaks about torture before court*, 24 januari 2019; Turan, *Verdict of accused in PFA illegal financing case read*, 27 februari 2019; Turan, *Court decides to confiscate property of Saleh Rustamov and his relatives*, 1 maart 2019; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 4 en 13; AI, *Annual report 2019, Azerbaijan*, 16 april 2020; Turan, *Political prisoner has signs of coronavirus*, 18 mei 2020; Turan, *The accused PFA member is threatened in prison*, 4 juni 2020.

De voorzitter van de APFP, Ali Karimli, had in de verslagperiode eveneens regelmatig te maken met intimidaties en arrestaties. Zo arresteerde de politie hem op 17 november 2018 wegens deelname aan een illegale demonstratie. Daarvoor kreeg hij een boete. De politie liet hem na twee dagen vrij.²⁹¹ Op 28 juni 2019 arresteerde de politie hem opnieuw. Na een waarschuwing om geen manifestaties te gaan organiseren, liet de politie hem na anderhalf uur weer gaan.²⁹²

In de verslagperiode zaten nog verschillende leden van de APFP vast, onder wie Asif Yusifli, Orkhan Bakhishli, Aqil Maharramov, Babek Hasanov, Fuad Ahmadli, Elchin Ismayilli en Ziya Asadli.²⁹³

Activisten van jeugdbeweging N!DA²⁹⁴ kregen in de verslagperiode eveneens te maken met arrestaties en veroordelingen op basis van verschillende beschuldigingen. Zo volgde op 10 mei 2016 de arrestaties van Bayram Mammadov en Qiyasaddin Ibrahimov wegens het aanbrengen van graffiti op de voet van een standbeeld van Heydar Aliyev.²⁹⁵ De rechtbank veroordeelde hen daarop tot tien jaar gevangenisstraf wegens drugshandel. Na een presidentieel pardon kwamen zij in 2019 vrij. In een uitspraak van 13 februari 2020 oordeelde het EHRM dat er in hun zaken sprake was van een schending van artikel 3 (verbod op martelen), 5 (recht op vrijheid en veiligheid), 10 (vrijheid van meningsuiting) en 18 (misbruik van bevoegdheden) van het EVRM.²⁹⁶ Naast vermoedelijk valse drugsgerelateerde aanklachten legden de autoriteiten politieke activisten regelmatig een administratieve detentie op wegens het negeren van politiebevelen.²⁹⁷

²⁹¹ Meydan TV, *Ali Karimli and other activists fined and released, three sentenced to prison*, 19 november 2018; JAM News, *Recently arrested Azerbaijani opposition leader party released*, 19 november 2018; Eurasianet, *Azerbaijani police detain dozens of oppositionists in Baku*, 20 november 2018; Open Azerbaijan, *Corruption in Azerbaijan. Past five years*, 2019, p. 24.

²⁹² RFE/RL, *Police detain Azerbaijani opposition leader after fundraiser*, 28 juni 2019; Turan, *Ali Kerimli detained*, 28 juni 2019; Caucasian Knot, *PFFA leader Ali Kerimli released from police after warning*, 28 juni 2019.

²⁹³ Caucasian Knot, *Azerbaijani journalist claims being prosecuted for reporting about protests*, 5 mei 2017; RFE/RL, *Opposition activist sentenced to four years in prison in Azerbaijan*, 16 juni 2017; Meydan TV, *Another youth activist detained*, 8 mei 2018; Turan, *Court leaves activist of PFFA Babek Hasanov in custody*, 4 augustus 2018; JAM News, *Azerbaijani opposition figure sentenced to six years on drug charges*, 19 september 2018; Caucasian Knot, *Court mitigates sentence for Azerbaijani journalist Elchin Ismayilli*, 21 november 2018; Turan, *Verdict of accused in PFFA illegal financing case read*, 27 februari 2019; OC Media, *Aliyev frees 52 'political prisoners' as part of Novruz amnesty*, 20 maart 2019; Turan, *Democratic National Council condemns pressure on Babek Hasanov and Ahsan Nuruzade*, 31 mei 2019; Union for the Freedom for Political Prisoners of Azerbaijan, *List of political prisoners*, 15 november 2019, p. 6-10; Turan, *Political prisoner Asif Yusifli released*, 25 november 2019; HRW, *Prominent journalist freed in Azerbaijan*, 18 maart 2020; HRW, *Azerbaijan: Opposition leader arrested*, 25 maart 2020; Caucasian Knot, *PFFA announces detention of its activist*, 16 april 2020; Caucasian Knot, *Seven PFFA activists arrested during quarantine*, 19 april 2020; Turan, *Another PFFA activist arrested*, 7 mei 2020; Caucasian Knot, *Ramid Nagiev, PFFA activist, arrested*, 8 mei 2020; Caucasian Knot, *Azerbaijani opposition declares hunger strike in prison, his brother reports*, 19 mei 2020.

²⁹⁴ Nida betekent letterlijk 'uitroepteken'.

²⁹⁵ Zij hadden op 9 mei 2016, een dag voor de geboortedag van Heydar Aliyev, in plaats van 'gül bayraminiz mübarak' ('Gelukkige Bloemendag') 'qul bayraminiz mübarak' geschreven ('Gelukkige Slavendag') samen met de frase 'F**k the System'; Meydan TV, *Statue of Heydar Aliyev adorned with holiday greeting: Happy Slave Day!*, 10 mei 2016; IWPR, *Azerbaijan: Happy Slaves' Day*, 24 mei 2016.

²⁹⁶ ECHR, *Azerbaijan authorities prosecuted two civil society activists on drugs charges in retaliation for political graffiti on statue*, 13 februari 2020; RFE/RL, *Azerbaijan ordered to compensate activists for 'arbitrary' drug arrests*, 13 februari 2020.

²⁹⁷ Een administratieve detentie betreft in de Azerbeidzjaanse context een detentie wegens een overtreding op grond van het Wetboek van administratiefrechtelijke overtredingen. Dit in tegenstelling tot een gevangenisstraf wegens een misdrijf op grond van het Wetboek van Strafrecht. Een administratieve detentie kan maximaal negentig dagen duren; CoE, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 23 to 30 October 2017*, 18 juli 2018, p. 12; Turan, *D18 activist detained*, 8 november 2018; EMDS, *Politically motivated administrative detentions*, 2019, p. 2; EMDS, *Report on court trials on Gozeti.az*, 2019, p. 3.

Op 16 maart 2019 verleende president Aliyev tijdens het jaarlijkse novruz pardon aan meer dan vierhonderd gevangenen amnestie, onder wie politieke opposanten, journalisten en bloggers.²⁹⁸ Desondanks bleven de veroordelingen van kracht en kregen sommigen een uitreisverbod opgelegd. Een van hen was de eerdergenoemde N!DA-activist Bayram Mammadov. Twee weken na zijn vrijlating op basis van het pardon arresteerde de politie hem opnieuw. De rechtbank van het district Sabunçu veroordeelde hem tot dertig dagen administratieve detentie wegens het negeren van politiebevelen na zijn vrijlating. Volgens Mammadov had de politie hem na zijn arrestatie mishandeld.²⁹⁹

De autoriteiten richtten zich ook op familieleden van opposanten, zoals bijvoorbeeld op Gunel Hasanli. Haar vader Jamil Hasanli was een van de kandidaten tijdens de presidentsverkiezingen van oktober 2013. Op 19 september 2014 kwam een bejaarde vrouw voor de auto van Gunel Hasanli ten val. Daarop bracht Gunel Hasanli haar naar het ziekenhuis. In het ziekenhuis bleek dat de bejaarde vrouw niets mankeerde. Op 29 september 2014 moest Gunel Hasanli echter op het politiebureau verschijnen wegens het niet melden van een aanrijding met ernstige gevolgen. De rechtbank van het district Yasamal veroordeelde haar om die reden op 22 februari 2015 tot anderhalf jaar opsluiting in een strafkolonie. Op 19 november 2015 liet een rechtbank in Bakoe deze veroordeling in hoger beroep in stand. Op 29 september 2016 kwam zij vrij.³⁰⁰

Registratie van politieke partijen

In de jaren negentig verboden de autoriteiten Sadval. Daarnaast verboden de autoriteiten de organisatie achter de Talysh-Muğan Autonome Republiek alsmede de *Islamic Party of Azerbaijan* (IPA).³⁰¹ De op 7 oktober 2011 wegens onder meer het voorbereiden van terrorisme tot twaalf jaar gevangenisstraf veroordeelde voorzitter van de IPA, Movsum Samadov, zat in de verslagperiode nog steeds vast.³⁰² Hoewel de IPA sinds 1995 niet langer geregistreerd was, waren de activiteiten van deze partij niet verboden.³⁰³ In de verslagperiode zijn geen politieke partijen expliciet

²⁹⁸ Azertac, *President Ilham Aliyev issues order to pardon group of convicts*, 16 maart 2019; RFE/RL, *Azerbaijani president pardons hundreds, including political prisoners*, 17 maart 2019; Freedom House, *Freedom in the world 2020*, Azerbaijan, 4 maart 2020.

²⁹⁹ HRW, *World report 2020, Azerbaijan*, 29 januari 2020; RFE/RL, *Pro-democracy activist rearrested in Azerbaijan after amnesty release*, 2 april 2019; OC Media, *Pardoned 'political prisoner' re-arrested in Azerbaijan*, 2 april 2019; JAM News, *Azerbaijan: Recently re-jailed prisoner of conscience says he's being tortured*, 3 april 2019; Meydan TV, *Rearrested Bayram Mammadov's health deteriorating*, 9 april 2019; Caucasian Knot, *Police disrupt march in defence of political prisoners in Baku*, 12 april 2019; JAM News, *Azerbaijani activist Bayram Mammadov out of jail, serves term immediately after pardon*, 29 april 2019; AI, *Azerbeidzjan laat activist Bayram Mammadov weer vrij*, 3 mei 2019.

³⁰⁰ Turan, *Jamil Hasanli: provocation against me is since presidential elections*, 6 oktober 2014; Meydan TV, *Court rejects petition of oppositionist's daughter*, 15 september 2015; Working Group led by Leyla Yunus and Rasul Jafarov, *The list of political prisoners in Azerbaijan*, december 2015, p. 96; Freedom House, *Nations in transit 2016: Europe and Eurasia brace for impact, Azerbaijan*, 12 april 2016; USDoS, *Azerbaijan 2015 human rights report*, 13 april 2016, p. 15; Audrey Altstadt, *Frustrated democracy in post-Soviet Azerbaijan*, 2017, p. 169-170; Caucasian Knot, *"Musavat" activist arrested after criticizing Azerbaijani President*, 22 mei 2018; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 16.

³⁰¹ De IPA is in 1991 in het dorp Nardaran opgericht. Dit dorp met ongeveer 8.000 inwoners ligt op 25 kilometer ten noorden van Bakoe. Nardaran staat bekend als een bolwerk van conservatieve sjiieten; RFE/RL, *Why did Azerbaijani authorities arrest Talysh activist?*, 2 juli 2012; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, Rowman & Littlefield, 2018, p. 202; Arif Yunusov, *Islam im postsowjetischen Aserbajdschan*, in: Olaf Leisse (red.), *Politik und Gesellschaft im Kaukasus. Eine unruhige Region zwischen Tradition und Transformation*, Springer VS, 2019, p. 199; Vertrouwelijke bron, 12 maart 2020.

³⁰² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 25 november 2013, p. 24; Union for the Freedom for Political Prisoners of Azerbaijan, *List of political prisoners*, 20 maart 2019, p. 14.

³⁰³ Murad Ismayilov, *Islamic radicalism that never was: Islamic discourse as an extension of the elite's quest for legitimization. Azerbaijan in focus*, Journal of Eurasian Studies, 2019, p. 4; Working Group on a Unified List of Political Prisoners in Azerbaijan, *A unified list of political prisoners in Azerbaijan*, 26 november 2019, p. 51; Turan, *Acting chair of the Islamic Party arrested*, 2 maart 2020.

verboden verklaard. Er zijn geen gevallen bekend van personen die zijn veroordeeld wegens lidmaatschap van een verboden politieke partij of politieke organisatie.³⁰⁴

Een van de manieren waarop de regering de oppositie kan controleren is via de registratieprocedure voor politieke partijen. In 2011 is voor het laatst een politieke partij officieel geregistreerd.³⁰⁵ Van de traditionele oppositiepartijen hebben alleen de APFP en Məsavat een officiële registratie.³⁰⁶ Deze twee partijen zijn al sinds de jaren negentig actief. Beide partijen zijn sindsdien gemarginaliseerd. Zij kunnen nauwelijks functioneren als politieke partij. In de verslagperiode verwierven deze partijen geen zetels in het parlement.³⁰⁷

Op 28 februari 2020 bevestigde het *Corona Crisis Centrum* in Bakoe het eerste geval van coronabesmetting in Azerbeidzjan.³⁰⁸ In de verslagperiode waren er signalen dat de autoriteiten de coronadreiging aangrepen om de politieke oppositie onder druk te zetten. Zo ontruimden de autoriteiten op 8 maart 2020 het kantoor van de D18 beweging onder het mom van de coronacrisis.³⁰⁹

3.1.4

LHBTI³¹⁰

In de positie en wetgeving ten aanzien van LHBTI is sinds het ambtsbericht van 25 november 2013 geen verandering opgetreden. Mannelijke en vrouwelijke homoseksuele gerichtheid zijn in Azerbeidzjan op zichzelf wettelijk niet strafbaar of verboden. De wet voorziet evenmin in de strafbaarheid van het uiten van een transgender- of interseks identiteit.³¹¹ Het verrichten van homoseksuele handelingen is formeel en wettelijk evenmin strafbaar.³¹² De seksuele meerderjarigheid is zestien jaar. Daarbij geldt geen onderscheid tussen

³⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

³⁰⁵ Registratie van politieke partijen geschiedt op basis van de Wet inzake politieke partijen van 3 juni 1992; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 29; CEC, *Information on political parties included in state registration in the Republic of Azerbaijan*, <http://www.msk.gov.az/uploads/partiyalar/2018/GeneralInformation.php>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 12 maart 2020.

³⁰⁶ OSCE/ODIHR, *Republic of Azerbaijan: Early parliamentary elections, 9 February 2020. ODIHR needs assessment mission report, 19-21 December 2019*, 26 december 2019, p. 14; Turan, *Arif Hajili re-elected head of Musavat*, 13 oktober 2019; Turan, *Musavat leader Arif Hajili detained*, 12 november 2019.

³⁰⁷ Al Jazeera, *Azerbaijan's MPs ask president to dissolve parliament*, 2 december 2019; Eurasianet, *In Azerbaijan surprise elections yield usual results*, 10 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 12 maart 2020.

³⁰⁸ Reuters, *Azerbaijan reports first case of coronavirus – Ifax*, 28 februari 2020; Meydan TV, *Azerbaijan confirms first coronavirus case*, 28 februari 2020; Trend, *No need to announce emergency situation due to coronavirus in Azerbaijan*, 16 maart 2020.

³⁰⁹ In het Azerbeidzjaans: *D18 Herekati*. *Hereket* betekent letterlijk 'actie' of 'beweging'. De D18 beweging is opgericht in 2013; D18 Movement, *About D18 Movement*, 28 maart 2014. Een van de oprichters is Ruslan Izzetli; Turan, *D18 Movement launches student campaign*, 10 oktober 2019; Turan, *Leader of D18 Movement sues CEC*, 26 januari 2020; Turan, *Police put D18 out of office*, 8 maart 2020; OC Media, *Azerbaijani authorities close down opposition office 'over coronavirus fears'*, 10 maart 2020; Eurasianet, *Azerbaijan's president suggests coronavirus may require a crackdown on opposition*, 19 maart 2020; OC Media, *Azerbaijan arrests opposition activists during Covid-19 outbreak*, 24 maart 2020; Eurasianet, *Azerbaijan cracks down on opposition amid coronavirus outbreak*, 13 april 2020; Caucasus Watch, *Azerbaijani opposition complains on politically motivated arrests during the Covid-19 pandemic*, 14 april 2020; HRW, *Azerbaijan: Crackdown on critics amid pandemic*, 16 april 2020; Meydan TV, *Coronavirus vs. Azerbaijan's opposition*, 22 mei 2020.

³¹⁰ De afkorting LHBTI staat voor lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender- en interseks personen.

³¹¹ Eurasianet, *Azerbaijan: Family is the first fear of LGBT community*, 27 augustus 2014; The Guardian, *Outcry as Azerbaijan police launch crackdown on LGBT community*, 28 september 2017; ILGA, *State-sponsored homophobia – A world survey of sexual orientation laws: criminalization, protection and recognition*, 20 maart 2019, p. 189; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

³¹² RFE/RL, *Dozens of gays reported arrested in Azerbaijani police crackdown*, 29 september 2017; ILGA World, *State-sponsored homophobia. Global legislation overview update*, 10 december 2019, p. 174; Freedom House, *Freedom in the World 2020, Azerbaijan*, 4 maart 2020, p. 13; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

homoseksuele en heteroseksuele betrekkingen.³¹³ Volgens verschillende bronnen leidde het bekend zijn van LHBTI gedragingen of gerichtheid van een persoon voor zover bekend in de praktijk niet tot een onevenredige of discriminatoire bestraffing of een tenuitvoerlegging van een straf die wordt opgelegd bij strafrechtelijke vervolging wegens een misdrijf.³¹⁴ Desondanks plaatste LHBTI-belangenorganisatie ILGA-Europe Azerbeidzjan in 2020 op de 49ste en tevens laatste plaats in de Rainbow Europe Index. ILGA-Europe vergelijkt de positie van LHBTI in 49 Europese landen met elkaar op basis van 69 criteria. Slechts op twee criteria, bloeddonaties en het ontbreken van wetten die de vrijheid van meningsuiting inperken, scoorde Azerbeidzjan voldoende.³¹⁵

De Azerbeidzjaanse samenleving is over het algemeen tamelijk conservatief. In Azerbeidzjan is homoseksualiteit voor veel mensen een groot taboe.³¹⁶ Vooral buiten Bakoe worden personen die openlijk LHBTI zijn niet door hun familie en hun directe omgeving geaccepteerd. Daarom houden de meeste LHBTI buiten Bakoe hun seksuele gerichtheid verborgen. Er is weinig bewustwording rondom dit thema. Sommige inwoners van Azerbeidzjan beschouwen homoseksualiteit als een ziekte waarvan iemand kan genezen.³¹⁷

LHBTI die openlijk LHBTI zijn kunnen soms moeite hebben om een baan te vinden, waardoor sommige LHBTI in de prostitutie terecht komen. Daarnaast kunnen LHBTI die openlijk LHBTI zijn op hun werk te maken krijgen met discriminatie. Het kwam voor dat collega's LHBTI van hun werkplek wegpestten als zij achter hun seksuele gerichtheid kwamen. In 2014 deed *Nefes LGBT Azerbaijan Alliance* (hierna: Nefes)³¹⁸ onderzoek naar LHBTI in verschillende werkomgevingen. Daarbij gaf 64 procent van de respondenten in de leeftijdscategorie 18 tot 35 jaar aan niet met LHBTI te willen samenwerken.³¹⁹ Een werknemer ontslaan vanwege zijn of haar seksuele geaardheid is bij wet verboden. Werkgevers zouden echter beweren LHBTI om andere redenen te ontslaan. Meestal durven LHBTI bij ontslag geen klacht in te dienen of een zaak aan te spannen bij de rechtbank uit vrees dat de familie en de omgeving achter de geaardheid zouden komen.³²⁰ Verder zijn in de verslagperiode gevallen bekend waarbij LHBTI uit hun woonruimte zijn gezet nadat hun huurbazen achter hun seksuele gerichtheid waren gekomen (zie hieronder).

³¹³ Brian Redford (red.), *Spartacus: International gay guide 2017*, Bruno Gmünder GmbH, april 2017, p. 904; JAM News, *Sex at an early age – what do Azerbaijanis think about it*, 18 maart 2018; OC Media, *Two suicides in one week: the cost of forced marriages in Azerbaijan*, 28 augustus 2019.

³¹⁴ Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

³¹⁵ Rainbow Europe, *Azerbaijan*, <https://www.rainbow-europe.org/#8622/0/0>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

³¹⁶ Eurasianet, *Azerbaijan: 'Family is the first fear' of LGBT community*, 27 augustus 2014; OC Media, *Azerbaijan's media – spreading fear and hate of queer people*, 2 mei 2017; OC Media, *Life on the margins: Lesbian families in Azerbaijan*, 29 september 2017; Eurasianet, *Azerbaijan: Parents recount struggles to gain acceptance for LGBT children*, 12 september 2018; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

³¹⁷ OBCT, *The rainbow colors are not for Azerbaijani taste*, 4 maart 2014; Eurasianet, *Azerbaijan: 'Family is the first fear' of LGBT community*, 27 augustus 2014; IWPR, *Being gay in Azerbaijan*, 7 juli 2016; JAM News, *How should gays survive in Europe's most homophobic country?*, 1 maart 2017; RFE/RL, *Life as a lesbian in Baku*, 12 juli 2017; Eurasianet, *Azerbaijan scale of LGBT persecution is rising*, 27 september 2017; Eurasianet, *Azerbaijan: Parents recount struggles to gain acceptance for LGBT children*, 12 september 2018; Gay Star News, *Azerbaijan is the worst place to be LGBTI in Europe and here's why*, 3 januari 2019; Meydan TV, *What will people say? Parents disown their LGBT children in fear of public opinion*, 17 mei 2019; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

³¹⁸ In het Azerbeidzjaans: *Nefes LGBT Azerbaijan Alyansi*.

³¹⁹ Heinrich Böll Stiftung, *"Live as you wish, but make sure other people do not know"*, 8 december 2016; Nefes, *What percent of LGBT people face violation of employment rights?*, 28 mei 2018; AZAD LGBT Collective, *Minority Azerbaijan & Nafas LGBT Azerbaijan Alliance, Joint submission for the list of issues in relation to the fourth periodic report of Azerbaijan under the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*; 65 Pre-Sessional Working Group (21 Oct 2019 - 25 Oct 2019), 26 augustus 2019, p. 8.

³²⁰ USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 43; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

Volgens een bron zijn er in Azerbeidzjan zeer weinig mensen die openlijk over hun seksuele gerichtheid kunnen vertellen. Daarbij gaat het voornamelijk om transgender vrouwen die werkzaam zijn in de prostitutie. Sommigen van hen geven interviews aan kanalen op You Tube. Over het algemeen werken personen die openlijk LHBTI zijn in de prostitutie of de dienstensector, en dan voornamelijk als stylisten, visagisten of kappers. Personen die openlijk LHBTI zijn, zijn alleen te vinden in Bakoe. In het centrum van deze stad kunnen zij appartementen huren. Medische zorg is voor personen die openlijk LHBTI zijn toegankelijk, hoewel zij soms te maken kunnen krijgen met beledigende opmerkingen van artsen.³²¹

De media in Azerbeidzjan schetsten in de verslagperiode soms het beeld van LHBTI als prostituees of schreven alleen vanuit een sensationeel oogpunt, zonder een objectief beeld te schetsen.³²² Politici deden soms ook homofobe uitspraken.³²³ Er vonden ook regelmatig bedreigingen richting LHBTI en fysieke aanvallen op LHBTI plaats door medeburgers, onder meer door familieleden.³²⁴

Een bron gaf aan dat het mogelijk is om bescherming te vragen bij de autoriteiten wanneer LHBTI ernstige problemen ondervinden van de zijde van medeburgers, maar dat LHBTI deze bescherming meestal niet durven te vragen uit vrees voor wraakacties van deze medeburgers en het sociale stigma.³²⁵ Er zijn geen opvangplaatsen specifiek voor LHBTI in Azerbeidzjan, maar LHBTI kunnen soms wel terecht op een opvangplek.³²⁶ Veel jonge LHBTI lopen weg bij hun ouders of worden door hun ouders uit huis gezet. Zij gaan vervolgens naar Bakoe, omdat LHBTI daar gemakkelijker kunnen leven dan op het platteland waar de sociale en culturele beperkingen groter zijn. Zo zijn alleen in Bakoe homobars aanwezig.³²⁷

De ngo *Gender & Development*³²⁸ zette zich in de verslagperiode onder meer in voor de LHBTI-gemeenschap. Zo was deze ngo betrokken geweest bij de organisatie van een LHBTI-filmfestival.³²⁹ Verder was Nefes in de verslagperiode actief in Azerbeidzjan. Nefes stond niet officieel geregistreerd in Azerbeidzjan. De oprichter van Nefes verbleef in Duitsland, maar in Azerbeidzjan waren leden van Nefes actief. Nefes voerde onder meer onderzoek en bewustwordingscampagnes uit en verschaft online juridisch advies. Daarnaast was Nefes actief op sociale media.³³⁰ In de

³²¹ Vertrouwelijke bron, 25 juni 2020.

³²² OC Media, *Azerbaijan's media — spreading fear and hate of queer people*, 2 mei 2017; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

³²³ Eurasianet, *Azerbaijan's illiberal opposition*, 28 maart 2014; Nefes, *MP's hate speech will increase the hate crimes in Azerbaijan*, 27 januari 2015; Minority Azerbaijan, *Homophobic statement from the Deputy Chairperson of the State Committee*, 23 februari 2019; OC Media, *Leaked Zoom meetings reveal homophobia and discord among Azerbaijan's opposition*, 18 mei 2020.

³²⁴ Gay Star News, *Parents nearly burn teen son to death after they find out he is gay*, 12 augustus 2014; The Guardian, *Gay couple in Azerbaijan forced to flee after engagement vow makes local news*, 26 september 2014; ECRI, *ECRI report on Azerbaijan (fifth monitoring cycle)*, 7 juni 2016, 7 juni 2016, p. 9; Meydan TV, *Azerbaijan's gay and transgender inmates*, 23 september 2016; RFE/RL, *Life as a lesbian in Baku*, 12 juli 2017; ILGA-Europe, *Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people*, 2019, p. 25; JAM News, *Girl held against her will in Azerbaijan by relatives flees*, 17 januari 2020; JAM News, *Girl forcibly held by relatives in Azerbaijan escapes to Russia*, 22 januari 2020; ILGA Europe, *Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people in Europe and Central Asia 2020*, 3 februari 2020, p. 28; Minority Azerbaijan, *Azeri gay couple is in danger*, 19 februari 2020.

³²⁵ Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

³²⁶ The Guardian, *Azerbaijan worst place to be gay in Europe, finds LGBTI index*, 10 mei 2016; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

³²⁷ Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

³²⁸ In het Azerbeidzjaans: *Gender və Tərəqqi İctimai Birliyi*.

³²⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 25 november 2013, p. 41; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

³³⁰ Caucasian Knot, *Azerbaijani LGBT activists demand from authorities to start "hotline" for members of sexual minorities*, 5 februari 2014; Nefes, *Nefes LGBT applies second time for registration*, 28 mei 2018; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 110; Gay Star News, *Azerbaijan is the worst place to be LGBTI in Europe and here's why*, 3 januari 2019; AZAD LGBT Collective, *Minority Azerbaijan & Nafas LGBT Azerbaijan Alliance, Joint submission for the list of issues in relation to the fourth periodic report of Azerbaijan under the*

verslagperiode was ook *AZAD LGBT* actief. Op 22 januari 2014 pleegde de voorzitter van deze organisatie, Isa Şahmarli, zelfmoord door zich op te hangen met een regenboogvlag.³³¹ In zijn afscheidsbriefje gaf hij aan dat hij tot zijn daad kwam uit protest tegen de politieke en sociale druk op de LHBTI gemeenschap in Azerbeidzjan. *AZAD LGBT* organiseerde onder meer filmvoorstellingen in Bakoe. Daarnaast bracht *Minority Azerbaijan* sinds december 2015 vanuit de Verenigde Staten een online tijdschrift uit.³³²

De autoriteiten voerden in de verslagperiode geen actief vervolgingsbeleid tegen LHBTI. De autoriteiten tolereerden LHBTI, zolang zij niet al te zichtbaar waren voor de buitenwereld. Wel waren er berichten van geweld tegen en afpersing van homoseksuelen door de politie. Zo kwam het in de verslagperiode voor dat politieagenten via datingsites of op homo-ontmoetingsplekken contact legden met homoseksuele mannen en vervolgens probeerden deze mannen af te persen.³³³

Verder voerde de politie in Bakoe in de verslagperiode enkele acties uit gericht op de LHBTI-gemeenschap. Daarbij arresteerde de politie in korte tijd een aantal vermeende mannelijke prostituees. Deze acties vonden soms voor en tijdens grote internationale evenementen plaats op momenten dat er veel buitenlandse toeristen in de stad waren.³³⁴ Een voorbeeld hiervan vond op 27 augustus 2016 plaats. Volgens ILGA-Europe pakte de politie in Bakoe die dag ongeveer dertig homoseksuele mannen, transgenders en prostituees op. Naar verluidt omdat toeristen uit het Midden-Oosten over hen had geklaagd. Na deze LHBTI negen uur te hebben vastgehouden liet de politie iedereen weer gaan.³³⁵

Een ander voorbeeld hiervan vond tussen 15 en 30 september 2017 plaats toen de politie vele tientallen homoseksuelen en transvrouwen in Bakoe oppakte. De politie pakte de meesten 's avonds laat op straat op en anderen in nachtclubs, in cafés, thuis of op hun werk. De politie probeerde met sommigen van hen op straat of op sociale media eerst een afspraak te maken alvorens hen te arresteren.³³⁶ Volgens de autoriteiten hadden zij deze arrestaties uitgevoerd, omdat burgers herhaaldelijk geklaagd hadden dat mensen met een niet-traditionele seksuele gerichtheid die

International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights; 65 Pre-Sessional Working Group (21 Oct 2019 - 25 Oct 2019), 26 augustus 2019, p. 5; Nefes, *About us*, <https://www.nefeslgbt.org/en/about-us/>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

³³¹ RFE/RL, *Gay rights defender found dead in Baku*, 22 januari 2014; Pink News, *Leading LGBT activist hangs himself with rainbow flag: 'I can't live in this world any more'*, 23 januari 2014; Turan, *Azerbaijan loses an LGBT human rights defender*, 24 januari 2014; Azadliq Radio, *Gay rights defender found dead in Baku*, 26 januari 2014; IWPR, *Azeri gay rights activist's death raises difficult questions*, 31 januari 2014; Eurasianet, *Azerbaijan: Suicide brings LGBT community out of the closet*, 5 februari 2014; OBCT, *The rainbow colors are not for Azerbaijani taste*, 4 maart 2014; IWPR, *A flag of many colours*, 3 februari 2015; The Guardian, *Azerbaijan worst place to be gay in Europe, finds LGBTI index*, 10 mei 2016; The Guardian, *Outcry as Azerbaijan police launch crackdown on LGBT community*, 28 september 2017; Minority Azerbaijan, *"Love is love" Isa Shahmarli*, 23 januari 2019.

³³² Meydan TV, *Azerbaijan's first LGBT magazine*, 25 augustus 2016; Heinrich Böll Stiftung, *"Live as you wish, but make sure other people do not know"*, 8 december 2016; Gay Star News, *Azerbaijan is the worst place to be LGBTI in Europe and here's why*, 3 januari 2019; OC Media, *Azerbaijani queer sex workers 'offered money to hold anti-opposition rally'*, 30 oktober 2019; Minority Azerbaijan, *About us*, <https://minorityaze.org/en/about-us>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

³³³ ILGA Europe, *Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans, and intersex people in Europe 2017*, mei 2017, p. 51; Nefes, *LGBT people in Baku being blackmailed by authorities*, 28 mei 2018; Turan, *Azerbaijan criticized for LGBTI persecution*, 5 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

³³⁴ Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

³³⁵ ILGA-Europe, *Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans, and intersex people in Europe 2017*, mei 2017, p. 51.

³³⁶ Eurasianet, *Azerbaijan Scale of LGBT persecution is rising - Lawyer*, 27 september 2017; Pink News, *Victims of Azerbaijan's crackdown on LGBT people have been 'brutally beaten by police'*, 28 september 2017; Gay Star News, *Azerbaijan releases many tortured and humiliated LGBTI detainees*, 3 oktober 2017; Freedom House, *Nations in transit 2018, Azerbaijan*, 11 april 2018.

betrokken waren bij prostitutie regelmatig in het centrum van Bakoe bij elkaar kwamen en daar de openbare orde verstoorde.³³⁷ In een andere verklaring stelden de autoriteiten dat zij waren opgepakt omdat zij seksuele diensten aanboden aan lokale inwoners en toeristen in Bakoe. Volgens weer een andere verklaring waren de arrestaties niet tegen alle personen uit de LHBTI-gemeenschap gericht, maar alleen tegen personen die te weinig respect toonden voor de mensen om zich heen, die burgers irriteerden met hun gedrag of die besmettelijke ziektes bij zich droegen. De autoriteiten verklaarden dat zij 32 arrestanten hadden onderworpen aan verplichte medische onderzoeken en dat bij zes personen AIDS was geconstateerd, van wie er vijf ook syfilis hadden.³³⁸ Volgens de advocaten van de verdachten waren velen van de arrestanten helemaal geen sekswerkers, maar pakte de politie hen enkel op vanwege hun seksuele gerichtheid.³³⁹

Het precieze aantal personen dat tussen 15 en 30 september 2017 is gearresteerd is niet bekend. Op 2 oktober 2017 verklaarden de autoriteiten dat zij 83 personen hadden gearresteerd.³⁴⁰ Daarvan zijn 56 personen officieel aangeklaagd wegens hooliganisme of het negeren van politiebevelen.³⁴¹ Achttien personen kregen een boete en negen anderen kregen een waarschuwing.³⁴² Volgens *Freedom House* zijn minstens 84 personen opgepakt.³⁴³ Volgens *Gay Star News* en *Amnesty International* ging het om minstens honderd personen.³⁴⁴ Andere bronnen spreken over 150 tot meer dan tweehonderd personen. Daarvan werden er ongeveer honderd gedurende een maand vastgezet en werden ongeveer honderd personen na enkele dagen vrijgelaten waarbij zij een boete kregen opgelegd. Van sommige arrestanten schoren de autoriteiten het haar af.³⁴⁵ Na internationale protesten zijn alle arrestanten op 2 en 3 oktober 2017 vrijgelaten.³⁴⁶

Volgens verschillende bronnen heeft de politie zich ten opzichte van de opgepakte personen schuldig gemaakt aan mishandeling, verbaal geweld, bedreiging, chantage en afpersing. Daarbij dreigde de politie in sommige gevallen de seksuele oriëntatie van de arrestanten openbaar te maken als zij niet zouden meewerken als getuigen

³³⁷ Caucasian Knot, *Police explain gays' detentions in Baku by townspeople complaints*, 20 september 2017; OC Media, *Mass detention of queer people reported in Azerbaijan*, 25 september 2017; Meydan TV, *The Azerbaijani government cracks down on LGBT people*, 20 oktober 2017.

³³⁸ Eurasianet, *Azerbaijan Scale of LGBT persecution is rising*, 27 september 2017; RFE/RL, *Azerbaijan says detained dozens offering 'sexual services' amid reports of gay arrests*, 2 oktober 2017; Meydan TV, *The Azerbaijani government cracks down on LGBT people*, 20 oktober 2017.

³³⁹ RFE/RL, *Azerbaijan says detained dozens offering 'sexual services' amid reports of gay arrests*, 2 oktober 2017; CoE, Commissioner for Human Rights, *Letter to Colonel General Ramil Usubov*, 9 oktober 2017; RFE/RL, *UN rights experts raise alarm over reports of abuse against LGBT community in Azerbaijan*, 13 oktober 2017.

³⁴⁰ Eurasianet, *Officials: Azerbaijan releases detainees from LGBT crackdown*, 2 oktober 2017; HRW, *Azerbaijan: Anti-Gay crackdown*, 3 oktober 2017; CoE, Commissioner for Human Rights, *Letter to Colonel General Ramil Usubov*, 9 oktober 2017; Meydan TV, *The Azerbaijani government cracks down on LGBT people*, 20 oktober 2017.

³⁴¹ The Guardian, *Outcry as Azerbaijan police launch crackdown on LGBT community*, 28 september 2017; CoE, Commissioner for Human Rights, *Letter to Colonel General Ramil Usubov*, 9 oktober 2017; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

³⁴² Gay Star News, *At least 100 LGBTI people rounded up, tortured and humiliated in Azerbaijan*, 23 september 2017; EurasiaNet, *Azerbaijan: Scale of LGBT persecution is rising – Lawyer*, 27 september 2017; The Guardian, *Outcry as Azerbaijan police launch crackdown on LGBT community*, 28 september 2017; RFE/RL, *Azerbaijan says detained dozens offering 'sexual services' amid reports of gay arrests*, 2 oktober 2017.

³⁴³ Freedom House, *Nations in transit 2018, Azerbaijan*, 11 april 2018.

³⁴⁴ Gay Star News, *At least 100 LGBTI people rounded up*, 23 september 2017; AI, *Azerbaijan: Mass raid and detention of LGBTI people in Baku*, 2 oktober 2017; AI, *Annual report 2017/18, Azerbaijan*, 22 februari 2018.

³⁴⁵ Pink News, *Victims of Azerbaijan's crackdown on LGBT people have been brutally beaten by police*, 28 september 2017; Norwegian Helsinki Committee, *Azerbaijan: Tortured for being gay*, 25 oktober 2017; Vice, *A gay couple is in hiding after their kiss went viral*, 28 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

³⁴⁶ HRW, *Azerbaijan: Anti-gay crackdown*, 3 oktober 2017; Gay Star News, *Azerbaijan releases many tortured and humiliated LGBTI detainees*, 3 oktober 2017; CoE, Commissioner for Human Rights, *Letter to Colonel General Ramil Usubov*, 9 oktober 2017; Meydan TV, *The Azerbaijani government cracks down on LGBT people*, 20 oktober 2017; Eurasianet, *Azerbaijan: Detentions end but pressure on LGBT community continues*, 29 november 2017; AI, *Annual report 2017/18, Azerbaijan*, 22 februari 2018, p. 4.

in andere zaken. In andere gevallen liet de politie de vrijlating afhangen van het betalen van smeergeld.³⁴⁷ De politie zette sommige LHBTI ook onder druk om de gegevens van andere personen uit de LHBTI-gemeenschap op te geven.³⁴⁸ Na hun vrijlating bleven de slachtoffers onder druk staan. Huurbazen zegden de huur van de slachtoffers op nadat door de politieactie hun seksuele gerichtheid bekend was geworden en de politie verhuurders onder druk had gezet. Anderen kregen ontslag nadat de politie hun werkgevers had geïnformeerd. Velen kregen te maken met financiële en medische problemen. De gevolgen van de actie van september 2017 in de periode daarna waren dat verschillende LHBTI zich enige tijd verborgen hielden of naar het buitenland vertrokken. Verder veranderde er weinig in de positie van LHBTI in Azerbeidzjan.³⁴⁹ Naar aanleiding van de actie van september 2017 dienden 25 personen een klacht in bij het EHRM.³⁵⁰

Op 1 april 2019 vond een nieuwe serie arrestaties plaats. Daarbij pakte de politie in Bakoe minstens zeven homoseksuelen en transgenders op wegens illegale prostitutie. Enkele dagen later arresteerde de politie nog minstens zeven anderen. Sommigen van hen moesten gedwongen een test op geslachtsziektes ondergaan. Twee personen werden beboet en veroordeeld tot respectievelijk tien en vijftien dagen administratieve detentie wegens hooliganisme. Drie personen werd beboet wegens het negeren van politiebevelen. Informatie over de bestraffing van de andere personen is niet bekend. Het vermoeden bestaat dat deze actie verband hield met de Grand Prix Formule 1 die op 28 april 2019 op het Baku City Circuit plaatsvond.³⁵¹

3.1.5

Vrouwen

In Azerbeidzjan zijn vrouwen wettelijk volledig handelingsbekwaam. Voor de wet zijn mannen en vrouwen gelijk.³⁵² In de samenleving zijn echter tal van traditionele patronen en sociale normen aanwezig die een negatieve invloed uitoefenen op de economische, sociale en culturele positie van vrouwen, met name buiten Bakoe. Binnen de Azerbeidzjaanse samenleving domineert een traditionele kijk op de man-vrouw verhouding.³⁵³

³⁴⁷ The Guardian, *Outcry as Azerbaijan police launch crackdown on LGBT community*, 28 september 2017; Gay Star News, *Gay man beaten and electrocuted while kept in detention in Azerbaijan*, 1 oktober 2017; AI, *Annual report 2017/18, Azerbaijan*, 22 februari 2018.

³⁴⁸ Eurasianet, *Officials Azerbaijan releases detainees from LGBT crackdown*, 2 oktober 2017; Meydan TV, *The Azerbaijani government cracks down on LGBT people*, 20 oktober 2017; Freedom House, *Nations in transit 2018, Azerbaijan*, 11 april 2018.

³⁴⁹ The New York Times, *Azerbaijan detains dozens of gay and transgender people*, 29 september 2017; OC Media, *Arrests, threats, and humiliation in Azerbaijan's crackdown on queer people*, 12 oktober 2017; Eurasianet, *Azerbaijan: Detentions end but pressure on LGBT community continues*, 29 november 2017; Meydan TV, *A year after the LGBT raids, has anything changed in Azerbaijan?*, 18 september 2018, geraadpleegd van <https://www.youtube.com/watch?v=QEboq6cJOi4>; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

³⁵⁰ ECHR, *Fifth section. Application no. 17184/18*, 26 februari 2019.

³⁵¹ Eurasianet, *New wave of detentions among LGBT in Azerbaijan*, 2 april 2019; Minority Azerbaijan, *LGBTQ hunting in Baku. Several LGBTQ individuals were detained by police in Baku*, 2 april 2019; Minority Azerbaijan, *Details of the police LGBTQ raid*, 3 april 2019; Gay Star News, *Azerbaijan police 'broke the law' in randomly detaining LGBTI people*, 3 april 2019; Reuters, *Fresh arrests evoke chilling memories for Azeri LGBT+*, 3 april 2019; Minority Azerbaijan, *The arrested LGBTQ individuals were released*, 5 april 2019; HRW, *World report 2020, Azerbaijan*, 29 januari 2020; ILGA-Europe, *Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people in Europe and Central Asia 2020*, 3 februari 2020, p. 28; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

³⁵² Damir Kaufman, Eva Maria Melis, Amit Mukherjee & Christian Michel-Casulleras, *Gender equality and access to justice in Azerbaijan after 100 years*, november 2017, p. 1-2; UNFPA, *Gender equality and gender relations in Azerbaijan current trends and opportunities*, 2018, p. 12; Asian Development Bank, *Azerbaijan country gender assessment*, december 2019, p. 51; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

³⁵³ Meydan TV, *Hijab or work: Muslim Azerbaijani women forced to choose*, 3 december 2018; IWPR, *Azerbaijan: Celebrating women with slaps and kicks*, 28 maart 2019; JAM News, *'Azerbaijan is a traditional country, will not*

Blijkens de *Global Gender Gap Index 2020* van het *World Economic Forum* (WEF) staat Azerbeidzjan op een lijst van 153 landen op de 94ste plaats.³⁵⁴ Daaruit blijkt dat de genderongelijkheid in Azerbeidzjan redelijk groot is. De positionering op deze index komt onder meer voort uit de scheve man-vrouw verhouding bij geboortes in Azerbeidzjan. Families passen vaak genderselectieve abortus toe omdat zij de voorkeur geven aan jongens.³⁵⁵ Verder speelt het grote verschil in salaris tussen mannen en vrouwen een rol. In 2017 bedroeg volgens het *State Statistical Committee* (SSC) het gemiddelde maandsalaris voor vrouwen 335,70 AZN en voor mannen 663,10 AZN.³⁵⁶ Vrouwen zijn ook ondervertegenwoordigd in de politiek. In het 125 zetels tellende parlement zitten 22 vrouwen (17,6 procent).³⁵⁷ Azerbeidzjan kent geen vrouwelijke minister. Wel is de voorzitter van het parlement een vrouw en is één vrouw voorzitter van een staatscomité.³⁵⁸ De Ombudsman is eveneens een vrouw.³⁵⁹ Verder benoemde president İlham Aliyev zijn echtgenote Mehriban Aliyeva op 21 februari 2017 tot eerste vicepresident.³⁶⁰ Volgens het CEC was bij de recente gemeenteraadsverkiezingen 61,19 procent van de gekozen afgevaardigden een man en 38,81 procent een vrouw.³⁶¹ Azerbeidzjan scoort wel goed op het gebied van gezondheid en onderwijs voor vrouwen, hoewel het in de verslagperiode soms nog voorkwam dat ouders hun dochters vanaf een leeftijd van dertien of veertien jaar weghielden van school.³⁶²

integrate into Europe' – President Aliyev, 27 november 2019; JAM News, *Things you cannot touch – a photo essay on Azerbaijan*, 2 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020.

³⁵⁴ World Economic Forum, *Global Gender Gap report 2020*, 16 december 2019, p. 9 en 77; Azer News, *Azerbaijan improves its position in Global Gender Gap Index*, 17 december 2019.

³⁵⁵ RFE/RL, *Sex-selective abortions take a toll in Azerbaijan*, 15 oktober 2016; OC Media, *The young women fleeing forced marriage in Azerbaijan*, 12 september 2017; OC Media, *Duty of an only son: to serve the motherland or continue the family name?*, 13 december 2017; Human Rights House, *Two decades empowering women in Azerbaijan*, 31 augustus 2018; Eurasianet, *Azerbaijan's new sex-ed curriculum targets sex-selective abortions*, 11 januari 2019; USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 32; JAM News, *Battle against selective abortion begins in Azerbaijan*, 3 maart 2020; UNICEF Azerbaijan, *Let's make every day Women's Day*, 7 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

³⁵⁶ 335,70 AZN komt overeen met 175,80 euro. 663,10 AZN komt overeen met 347,25 euro. Omrekenkoers volgens www.wisselkoers.nl, geraadpleegd op 17 juni 2020; USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 39.

³⁵⁷ Meydan TV, *Women in positions of power: Guarantors of women's rights or just lip service*, 1 april 2020; Parlement van de Republiek Azerbeidzjan, *Deputatlar* (afgevaardigden), <https://www.meclis.gov.az/?/az/deputat/>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

³⁵⁸ Sahiba Gafarova volgde op 10 maart 2020 Oqtay Asadov op als parlementsvoorzitter. Bahar Muradova volgde op 12 maart 2020 Hijran Huseynova op als voorzitter van het *State Committee for Family, Women and Children Affairs* (SCFWCA); RFE/RL, *Azerbaijani parliament elects speaker*, 2 december 2005; Anews.az, *Oqtay Asadov re-elected speaker of Azerbaijan's parliament*, 24 november 2015; Turan, *How free and where is the modern Azerbaijani woman*, 8 maart 2020; Trend, *Chairperson of Azerbaijani State Committee for Family, Women and Children Affairs dismissed*, 9 maart 2020; Trend, *Speaker of Azerbaijan's parliament elected*, 10 maart 2020; Turan, *Sahiba Gafarova elected speaker of parliament*, 10 maart 2020; APA, *Chairpersons of committees elected in Azerbaijani parliament*, 10 maart 2020; Turan, *Heads of parliamentary committees elected*, 10 maart 2020; Eurasianet, *Azerbaijan's parliament has new look, old habits*, 11 maart 2020; APA, *Bahar Muradova appointed chairperson of state committee*, 12 maart 2020; Turan, *Former vice-speaker appointed head of women's state committee*, 12 maart 2020.

³⁵⁹ Turan, *Wife of deputy chairman of ruling party becomes Ombudswoman*, 29 november 2019; The commissioner for human rights of the Republic of Azerbaijan (Ombudsman), *Ombudsman Sabina Aliyeva met with the representative of the UN High Commissioner for refugees in Azerbaijan*, 12 februari 2020; Meydan TV, *Women in positions of power: Guarantors of women's rights or just lip service*, 1 april 2020.

³⁶⁰ RFE/RL, *Aliyev appoints wife as first vice president of Azerbaijan*, 21 februari 2017; Reuters, *Azeri president appoints wife as deputy, entrenches family power*, 21 februari 2017; Eurasianet, *Azerbaijan: president names his wife as VP*, 21 februari 2017; Eurasianet, *Azerbaijan's new vice president(s) and its house of clans*, 23 februari 2017.

³⁶¹ SCFWCA, *Municipal elections were held in Azerbaijan on Dec. 23*, <http://www.scfwca.gov.az/en/post/1879/belediyye-uzvu-seclen-qadinlarin-sayi-artib>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

³⁶² OC Media, *The young women fleeing forced marriage in Azerbaijan*, 12 september 2017; JAM News, *Azerbaijan: A wedding instead of a graduation*, 7 april 2019; Bertelsmann Stiftung, *2020 country report Azerbaijan*, 29 april 2020, p. 28; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

Geweld tegen vrouwen

In Azerbeidzjan komt huiselijk geweld op grote schaal voor.³⁶³ Uit de *International Men and Women Equality Survey* (IMAGES) van 2016 kwam onder meer naar voren dat 32,5 procent van de mannen in Azerbeidzjan wel eens fysiek geweld gebruikte jegens de echtgenote en dat 32,1 procent van de vrouwen wel eens slachtoffer was van fysiek geweld van de zijde van de echtgenoot.³⁶⁴ In 2018 waren volgens het SSC 915 vrouwen slachtoffer van huiselijk geweld, van wie er 42 om het leven kwamen.³⁶⁵ In de verslagperiode verschenen regelmatig berichten in de media over gevallen van femicide. Meestal waren de daders familieleden of ex-echtgenoten.³⁶⁶

Op 18 februari 2015 besprak het *United Nations Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women* (CEDAW) comité een rapport met daarin 74 aanbevelingen om de positie van vrouwen te verbeteren. Enkele aanbevelingen waren onder meer het aannemen van een nationaal actieplan ter voorkoming van huiselijk geweld, het uitbreiden van het aantal opvangplekken voor vrouwen die slachtoffer zijn van geweld en het ondertekenen van het Verdrag van Istanboel.³⁶⁷ Volgens een bron is met deze aanbevelingen weinig gedaan en is de situatie van vrouwen in Azerbeidzjan sindsdien niet wezenlijk veranderd.³⁶⁸ Wel vindt er jaarlijks een bewustwordingscampagne rondom het thema huiselijk geweld plaats.³⁶⁹

³⁶³ IWPR, *Activists dispute Azeri domestic violence figures*, 26 april 2016; JAM News, *558 cases of domestic violence recorded in Azerbaijan so far this year*, 17 augustus 2018; JAM News, *Series of femicides sparks protest campaign on Azerbaijani social media*, 10 oktober 2019; Asian Development Bank, *Azerbaijan. Country gender assessment*, december 2019, p. 43; Freedom House, *Freedom in the World 2020, Azerbaijan*, 4 maart 2020; Meydan TV, *A domestic violence pandemic*, 27 mei 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

³⁶⁴ UNFPA/SCFWCA, *Gender equality and gender relations in Azerbaijan: current trends and opportunities. Findings from the Men and Gender Equality Survey (IMAGES)*, 2018, p. 49.

³⁶⁵ SSC, *Women and men in Azerbaijan*, 2019, p. 186; OC Media, *Opinion – The killing of women in Azerbaijan is a product of our society*, 4 december 2019.

³⁶⁶ JAM News, *What are women in Azerbaijan killed for*, 19 december 2016; JAM News, *Azerbaijani pop singer Nadir Qafarzade defends beheading of “unfaithful” women*, 27 augustus 2019; JAM News, *Series of femicides sparks protest campaign on Azerbaijani social media*, 10 oktober 2019; OC Media, *Opinion – The killing of women in Azerbaijan is a product of our society*, 4 december 2019; JAM News, *“He’ll get out and come after her with a knife again” - victim’s family does not believe that Azerbaijani court will protect her*, 25 februari 2020; Meydan TV, *Identifying and preventing femicide*, 14 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020.

³⁶⁷ Het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld van 11 mei 2011 staat ook wel bekend als het Verdrag van Istanboel. Volgens dit verdrag moeten landen zorgdragen voor voldoende toegankelijke hulpverlening, opvanghuizen, medische hulp, advies en juridische bijstand. Azerbeidzjan heeft dit verdrag in de verslagperiode niet ondertekend; CEDAW, *Concluding observations on the fifth periodic report of Azerbaijan*, 12 maart 2015, p. 6; Report, *Azerbaijan to join Council of Europe Convention on preventing violence against women*, 23 mei 2019; JAM News, *Protest march against violence against women in Baku: rally held despite police efforts*, 20 oktober 2019; Turan, *EU ambassador calls on Azerbaijan to sign Istanbul Convention*, 6 maart 2020; Azer News, *Jankauskas: EU, Azerbaijan continue negotiations on new agreement*, 6 maart 2020.

³⁶⁸ Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

³⁶⁹ Sinds 1991 organiseert het *Centre for Women's Global Leadership* (CWGL) tussen 25 november en 10 december de internationale campagne *16 Days of Activism against gender-based violence*. In de afgelopen jaren organiseerden het VN kantoor in Azerbeidzjan in samenwerking met het *State Committee for Family, Women and Children Affairs* (SCFWCA) in het kader van deze campagne allerlei activiteiten in Azerbeidzjan. Zo had het campagneteam in 2019 een videoclip laten maken ter verspreiding via de (sociale) media. Verder had zij een billboard campagne opgezet; UNDP, *16 days of activism against gender-based violence campaign launched in Azerbaijan*, 21 november 2016; UNFPA, *Organization and conduction of 16 days of activism against GBV campaign*, 29 oktober 2017; USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 32; UNFPA, *16 days of activism on combating gender-based violence launched in Azerbaijan*, 25 november 2019; Turan, *Azerbaijan to host campaign against gender-based violence*, 25 november 2019; UN Women, *16 Days of Activism against gender-based violence*, <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/take-action/16-days-of-activism>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

Een vrouw die slachtoffer is van huiselijk geweld kan daarvan aangifte doen bij de politie.³⁷⁰ Dat kan bijvoorbeeld via de telefonische hulplijn van de politie.³⁷¹ Vrouwen zijn echter over het algemeen terughoudend in het doen van aangifte van huiselijk geweld. Een van de redenen hiervoor is dat de politie en de sociale omgeving huiselijk geweld vaak beschouwen als een familieaangelegenheid.³⁷² Daarbij probeert de politie man en vrouw te verzoenen in plaats van bescherming aan te bieden. Het komt ook voor dat de politie en de sociale omgeving de schuld bij de vrouw neerleggen.³⁷³ Dat alles leidt ertoe dat vrouwen de autoriteiten vaak niet vertrouwen.³⁷⁴ Daarnaast vrezen zij ook dat een aangifte zou kunnen leiden tot een scheiding, eerverlies en verstoting door haar eigen familie en het verlies van de gezinswoning, omdat de woning vaak niet op haar naam staat.³⁷⁵

Op verkrachting staat een gevangenisstraf tot maximaal vijftien jaar.³⁷⁶ Slachtoffers durven echter vaak uit schaamte geen aangifte te doen. Zij zijn vaak bang dat het voor de buitenwereld bekend zal worden of dat hun sociale omgeving de schuld bij hen neerlegt.³⁷⁷

Opvangmogelijkheden

Er zijn drie opvanghuizen waar vrouwelijke slachtoffers van (huiselijk) geweld terecht kunnen, namelijk in Bakoe, Ganja en Sumqayit. De ngo *Clean World*³⁷⁸ beheert de opvang in Bakoe. Deze ngo biedt vrouwen die slachtoffer zijn van geweld onderdak, juridische ondersteuning, psychologische hulp en hulp bij het vinden van werk.³⁷⁹ De ngo *Tamas Regional Development Public Union* beheert de opvang in Ganja. Deze opvang is in januari 2020 gerenoveerd.³⁸⁰ De ngo's die deze drie

³⁷⁰ Eurasianet, *Living with fear: Azerbaijan's domestic abuse victims have nowhere to flee*, 4 oktober 2019; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

³⁷¹ UN Human Rights Council, *National report submitted in accordance with paragraph 5 of the annex to Human Rights Council resolution 16/21: Azerbaijan*, 16 februari 2018, p. 17; OC Media, *Opinion – The killing of women in Azerbaijan is a product of our society*, 4 december 2019; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020.

³⁷² IWPR, *Activists dispute Azeri domestic violence figures*, 26 april 2016; JAM News, *Op-ed: No one to complain to about violence in Azerbaijan?*, 23 juni 2018; Eurasianet, *Teen rape in Azerbaijan spotlights abuse and forced marriages*, 1 augustus 2018; JAM News, *Azerbaijani opposition leader resigns after daughter's accusation of domestic violence*, 21 september 2019; Turan, *Fuad Gahramanli resigned as deputy chair of PFFA*, 21 september 2019; OC Media, *Azerbaijani opposition rocked by domestic violence allegations*, 24 september 2019; JAM News, *Protest march against violence against women in Baku: rally held despite police efforts*, 20 oktober 2019; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 34; Freedom House, *Freedom in the World 2020, Azerbaijan*, 4 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

³⁷³ JAM News, *I'm afraid to speak*, 12 juli 2016; USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 31; Meydan TV, *Identifying and preventing femicide*, 14 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

³⁷⁴ Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

³⁷⁵ Parvana Bayramova, *Barriers, remedies and good practices for women's access to justice in Azerbaijan*, 2017; JAM News, *Divorce in Azerbaijan: how to protect children?*, 5 mei 2017; OC Media, *Divorce in Azerbaijan: women's empowerment or stigma*, 22 december 2017; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

³⁷⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 25 november 2013, p. 40; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 34.

³⁷⁷ OBCT, *No laws, just shame: Sexual harassment in the South Caucasus*, 6 april 2018; JAM News, *Schoolgirl raped in Azerbaijan: public demands investigation, father wants daughter to marry alleged rapist*, 21 juni 2018; Eurasianet, *Teen rape in Azerbaijan spotlights abuse and forced marriages*, 1 augustus 2018; Open Democracy, *Under public stigma, families often force young women in Azerbaijan to marry those who raped them*, 27 mei 2019.

³⁷⁸ In het Azerbeidzjaans: *Temiz Dunya*.

³⁷⁹ JAM News, *Getting married at 14*, 2 november 2016; UN Women, *Shelters and prevention key to addressing domestic violence in Azerbaijan*, 6 december 2017; Turan, *Expert: 70-90 victims of trafficking revealed in Azerbaijan annually*, 30 juli 2019; IOM, *Trafficking victims join fight against COVID-19 in Azerbaijan*, 27 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

³⁸⁰ CoE, *Reply from Azerbaijan to the questionnaire for the evaluation of the implementation of the Council of Europe convention on action against trafficking in human beings by the parties*, 1 juli 2017, p. 55; IOM Azerbaijan, *IOM Azerbaijan finished renovation works to the shelter in Ganja*, 21 januari 2020; Azertac, *IOM Azerbaijan completes renovation works to shelter in Ganja*, 21 januari 2020.

opvanghuizen beheren hebben maar een beperkt aantal opvangplekken en beperkte financiële middelen.³⁸¹

3.1.6 (Alleenstaande) minderjarigen

Vanaf de leeftijd van achttien jaar zijn personen in Azerbeidzjan wettelijk meerderjarig.³⁸² Voor minderjarigen in de leeftijd tussen zestien en achttien jaar geldt een beperkte vorm van handelingsbekwaamheid die vergelijkbaar is met de situatie in Nederland. De leerplicht geldt van zes tot en met zestien jaar.³⁸³ Om naar school te kunnen gaan, moeten kinderen in het bezit zijn van een geboorteakte. Kinderen die thuis zijn geboren hebben niet altijd een geboorteakte.³⁸⁴ De minimumleeftijd voor strafbaarstelling is veertien jaar.³⁸⁵

Aan een minderjarige kan vanaf de geboorte een zelfstandige identiteitskaart en een paspoort worden verstrekt.³⁸⁶ Zie hoofdstuk 2 voor informatie over het aanvragen van deze documenten voor minderjarigen.

Minderjarigen hebben schriftelijke toestemming van beide ouders nodig om uit te mogen reizen. Een notaris moet deze toestemming vastleggen. Dat geldt ook wanneer beide ouders gescheiden zijn.³⁸⁷

Kindhuwelijken

De minimumleeftijd om een burgerlijk huwelijk aan te mogen gaan is achttien jaar voor zowel jongens als meisjes.³⁸⁸ Meisjes mogen ook al voor hun achttiende trouwen wanneer de lokale autoriteiten toestemming geven.³⁸⁹ In 2018 zijn volgens het SSC 338 huwelijken geregistreerd waarbij sprake was van meisjes onder de achttien jaar.³⁹⁰

³⁸¹ CEDAW, *Concluding observations on the fifth periodic report of Azerbaijan*, 12 maart 2015, p. 6; The Advocates for Human Rights, *Azerbaijan: Domestic violence stakeholder report for the United Nations universal periodic review*, mei 2018, p. 7; Eurasianet, *Living with fear: Azerbaijan's domestic abuse victims have nowhere to flee*, 4 oktober 2019; IOM Azerbaijan, *IOM Azerbaijan finished renovation works to the shelter in Ganja*, 21 januari 2020; Meydan TV, *A domestic violence pandemic*, 27 mei 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

³⁸² Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

³⁸³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 23 mei 2012, p. 68-69; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

³⁸⁴ Meydan TV, *Azerbaijan's children: no birth certificate, no right to education*, 1 juni 2018; USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 32; Ministerie van Onderwijs van de Republiek Azerbeidzjan, *Rules for acceptance of pupils to comprehensive schools*, <https://edu.gov.az/en/page/303/5339>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

³⁸⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 23 mei 2020, p. 69; CoE, *Annual Penal Statistics – SPACE I 2019*, 25 maart 2020, p. 38.

³⁸⁶ ASAN service, *Issuance and renewal of identity cards*; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

³⁸⁷ MPRMD, *Procedures on the issue of an international passport to citizens under 18 years old*; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

³⁸⁸ CEDAW, *Concluding observations on the fifth periodic report of Azerbaijan*, 12 maart 2015, p. 11; UN Human Rights Committee, *Concluding observations on the fourth periodic report of Azerbaijan*, 16 november 2016, p. 1; JAM News, *Azerbaijan: two girls commit suicide in one week to avoid forced marriages*, 8 augustus 2019; Asian Development Bank, *Azerbaijan country gender assessment*, december 2019, p. 29; Meydan TV, *Child bride killed two weeks after wedding in Azerbaijan*, 31 januari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

³⁸⁹ USDoS, *Azerbaijan 2015 human rights report*, 13 april 2016; JAM News, *Getting married at 14*, 2 november 2016; Open Democracy, *Under public stigma, families often force young women in Azerbaijan to marry those who raped them*, 27 mei 2019; JAM News, *Husband of 16-year-old girl kills wife in Azerbaijan two weeks after wedding*, 30 januari 2020.

³⁹⁰ SSC, *Women and men in Azerbaijan*, 2019, p. 66; UNICEF Azerbaijan, *Let's make every day Women's Day*, 7 maart 2020.

Volgens de wet moet de burgerlijke stand een huwelijk eerst registreren alvorens er een religieus huwelijk³⁹¹ mag plaatsvinden. In de praktijk voltrekken sommige imams op het platteland huwelijken met minderjarigen, met name in de leeftijdsgroep tussen zestien en achttien, zonder dat er een burgerlijk huwelijk aan vooraf is gegaan. Deze huwelijken gelden niet als wettige huwelijken.³⁹² Volgens een bron treden de autoriteiten meestal niet op tegen de imams die kindhuwelijken afsluiten.³⁹³ Volgens het *United Nations Children's Fund* (UNICEF) was in de periode 2010-2016 elf procent van alle meisjes in Azerbeidzjan voor hun achttiende (illegaal) gehuwd.³⁹⁴

3.2 Nalevingen en schendingen

3.2.1 Vrijheid van meningsuiting

Mensenrechtenactivisten

In de verslagperiode verslechterde de situatie van mensenrechtenactivisten. De autoriteiten tolereerden amper dissidente geluiden. Mensenrechtenactivisten kregen te maken met intimidaties, arrestaties, uitreisverboden en veroordelingen. Deze veroordelingen waren zelden op grond van bijvoorbeeld de inhoud van een artikel, een commentaar op internet of een deelname aan een betoging, maar op grond van vermoedelijk ongegronde aanklachten zoals illegaal ondernemerschap, belastingontduiking, machtsmisbruik of andere delicten.³⁹⁵ Daarnaast gebruikte de overheid de (sociale) media om mensenrechtenactivisten in diskrediet te brengen.³⁹⁶ Verder vielen de autoriteiten familieleden van mensenrechtenactivisten lastig om de activiteiten van die mensenrechtenactivisten te stoppen.³⁹⁷ Een aantal mensenrechtenactivisten vertrok als gevolg van de repressie naar het buitenland.³⁹⁸

In de aanloop naar de Europese Spelen, die in de zomer van 2015 in Bakoe plaatsvonden, kwam in Azerbeidzjan een arrestatiegolf op gang.³⁹⁹ Daarbij zetten de autoriteiten een aantal prominente mensenrechtenactivisten vast. Een van hen was Anar Mammadli, de voorzitter van het *Election Monitoring and Democracy Studies Center* (EMDS). De autoriteiten arresteerden hem op 16 december 2013. Een

³⁹¹ In het Azerbeidzjaans: *Kabin*; USDoS, *Azerbaijan 2015 human rights report*, 13 april 2016, p. 34; JAM News, *Getting married at 14*, 2 november 2016.

³⁹² IWPR, *Azerbaijan urged to act faster on domestic violence*, 14 februari 2014; OC Media, *The young women fleeing forced marriage in Azerbaijan*, 12 september 2017; Turan, *Superstition – the foundation of early marriage*, 10 augustus 2019; OC Media, *Two suicides in one week: the cost of forced marriages in Azerbaijan*, 28 augustus 2019; JAM News, *15% of newborns in Azerbaijan are born to underage moms*, 13 november 2019; Meydan TV, *Identifying and preventing femicide*, 14 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

³⁹³ APA, *Azerbaijan prosecutes some clerics for officiating marriage of minors*, 23 mei 2018; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

³⁹⁴ UNICEF, *The State of the World's Children 2017: Children in a digital world*, december 2017, p. 182; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 36.

³⁹⁵ HRW, *World report 2019, Azerbaijan*, 17 februari 2019; Caucasian Knot, *Azerbaijani prosecutor's office threatens rights defender with criminal punishment*, 14 mei 2019; Turan, *Court arrests Elchin Mammad*, 31 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

³⁹⁶ Eurasianet, *Azerbaijan: Elaborate smear campaign targets prominent activist*, 12 december 2017; HRW, *World report 2020, Azerbaijan*, 29 januari 2020.

³⁹⁷ IWPR, *Azerbaijan: Travel ban for activist's family*, 5 juni 2014; HRW, *Azerbaijani activist's family arrested, harassed*, 1 maart 2017; HRW, *World report 2020, Azerbaijan*, 29 januari 2020; AI, *Urgent action: Harassment of activist and family must stop*, 9 april 2020.

³⁹⁸ Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 111; HRW, *World report 2019, Azerbaijan*, 17 februari 2019.

³⁹⁹ The Guardian, *Azerbaijan detains prominent human rights activists in fresh crackdown*, 15 augustus 2014; IFHR, *Azerbaijan. Crackdown on human rights defenders intensifies as Baku Games approach*, 21 april 2015, p. 5; The Guardian, *Baku European Games crackdown only casts light on human rights issues*, 11 juni 2015; HRW, *Azerbaijan: Baku Games to begin amid widespread repression*, 11 juni 2015; HRW, *Azerbaijan's European Games: giving sport a bad name*, 16 juni 2015.

rechtbank in Bakoe veroordeelde hem in mei 2014 tot 5,5 jaar gevangenschap, onder meer wegens grootschalige belastingontduiking, illegaal ondernemerschap en machtsmisbruik.⁴⁰⁰ Hij kwam op 17 maart 2016 vrij vanwege het novruz pardon.⁴⁰¹ Op 19 april 2018 oordeelde het ECHR dat er in zijn zaken sprake was geweest van een schending van artikel 5 (recht op vrijheid en gelijkheid) en artikel 18 (misbruik van bevoegdheden) van het EVRM.⁴⁰²

Een andere prominente mensenrechtenactivist die vast kwam te zitten was Leyla Yunus. Samen met haar echtgenoot Arif Yunus richtte zij in 1995 de ngo *Institute of Peace and Democracy*.⁴⁰³ De autoriteiten arresteerden haar op 30 juli 2014, onder meer op beschuldiging van spionage voor Armenië.⁴⁰⁴ Op 5 augustus 2014 arresteerde de politie ook haar echtgenoot, onder meer op beschuldiging van spionage voor Armenië.⁴⁰⁵ Een rechtbank in Bakoe veroordeelde Leyla Yunus op 13 augustus 2015 tot 8,5 jaar gevangenisstraf en Arif Yunus tot zeven jaar. Op 12 november 2015 lieten de autoriteiten Arif Yunus om gezondheidsredenen vrij.⁴⁰⁶ Op 9 december 2015 zette een rechtbank in hoger beroep de veroordelingen om in een voorwaardelijke gevangenisstraf van vijf jaar, zodat ook Leyla Yunus vrijkwam. Op 19 april 2016 kreeg het echtpaar toestemming van de autoriteiten om voor een medische behandeling naar Nederland te reizen. Sindsdien keerden zij niet meer terug naar Azerbeidzjan.⁴⁰⁷ Op 2 juni 2016 oordeelde het ECHR dat er in hun zaken sprake was geweest van een schending van artikel 3 EVRM (verbod op martelen).⁴⁰⁸

Verder arresteerden de autoriteiten op 2 augustus 2014 Rasul Jafarov.⁴⁰⁹ Hij was de voorzitter van de ngo *Human Rights Club* (HRC). Op 16 april 2015 veroordeelde de rechtbank hem tot 6,5 jaar gevangenisstraf wegens illegaal ondernemerschap, grootschalige belastingontduiking en machtsmisbruik. Op 17 maart 2016 oordeelde het ECHR dat er in zijn zaak sprake was geweest van een schending van artikel 5 (recht op vrijheid en veiligheid) en artikel 18 (misbruik van bevoegdheden) van het EVRM.⁴¹⁰ Enkele uren na deze uitspraak vaardigde de president het decreet uit voor het novruz pardon dat leidde tot zijn vrijlating.⁴¹¹

⁴⁰⁰ IWPR, *Critic of election conduct arrested in Azerbaijan*, 18 december 2013; OSCE, *Sentencing of Mammadli "an affront to OSCE values" in Azerbaijan*, OSCE PA Human Rights Chair says, 30 mei 2014; IFHR, *Azerbaijan: Concerns over the deterioration of the health of Leyla Yunus, Arif Yunusov and Anar Mammadli while in arbitrary detention*, 13 februari 2015.

⁴⁰¹ HRW, *Dispatches Good news from Azerbaijan for a change*, 17 maart 2016; The Economist, *Azerbaijan frees 14 jailed dissidents. The rest remain locked up*, 22 maart 2016.

⁴⁰² ECHR, *Azerbaijani authorities arrested and detained well-known activist to punish him for his work critising electoral irregularities*, 19 april 2018.

⁴⁰³ In het Azerbeidzjaans: *Sulh ve Demokratiya Institutu*; Leyla & Arif Yunus, *The price of freedom. Torture of political prisoners in Europe today*, Uitgeverij Gopher, 2020, p. 192.

⁴⁰⁴ De autoriteiten klaagden Leyla Yunus aan op grond van artikel 178.3.2, WvS (grootschalige fraude), artikel 192.2.2, WvS (illegaal ondernemerschap), artikel 213.2.2, WvS (grootschalige belastingontduiking), artikel 274, WvS (hoogverraad), artikel 320.1.2, WvS (vervalsing van officiële documenten); ECHR, *Case of Yunusova and Yunusov v. Azerbaijan* (Application no. 59620/14), 17 oktober 2016; USDoS, *Azerbaijan 2014 human rights report*, 25 juni 2015, p. 13; Leyla & Arif Yunus, *The price of freedom*, p. 24.

⁴⁰⁵ HRW, *Azerbaijan: Leading rights defender arrested*, 5 augustus 2014; ECHR, *Case of Yunusova and Yunusov v. Azerbaijan* (Application no. 59620/14), 17 oktober 2016; Leyla & Arif Yunus, *The price of freedom*, p. 29.

⁴⁰⁶ RFE/RL, *Jailed Azerbaijani activist Arif Yunus released from jail, but can't leave Baku*, 12 november 2015; The Guardian, *Azerbaijan releases human rights activist Leyla Yunus*, 10 december 2015; AI, *Annual report 2015/16, Azerbaijan*, 13 april 2016.

⁴⁰⁷ IFHR, *Azerbaijan/The Netherlands: Azeri Court issues decision ordering Leyla Yunus and Arif Yunusov to be forcibly returned to Azerbaijan*, 18 mei 2017; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 240.

⁴⁰⁸ ECHR, *Case of Yunusova and Yunusov v. Azerbaijan* (Application no. 59620/14), 17 oktober 2016.

⁴⁰⁹ USDoS, *Azerbaijan 2014 human rights report*, 25 juni 2015, p. 13; ECHR, *Case of Jafarov and others v. Azerbaijan* (Application no. 27309/14), 25 oktober 2019.

⁴¹⁰ ECHR, *Detention of activist was unjustified and aimed to punish him for activities as human rights defender*, 17 maart 2016; AI, *Annual report 2015/16, Azerbaijan*, 13 april 2016.

⁴¹¹ AI, *Azerbaijan: Release of 10 prisoners of conscience is a glimmer of hope for those still behind bars*, 17 maart 2016; HRW, *Rasul Jafarov – Risks re-arrest to push for rights in Azerbaijan*, 20 oktober 2016.

Daarnaast arresteerden de autoriteiten op 8 augustus 2014 Intigam Aliyev. Hij was de voorzitter van de ngo *Legal Education Society*. Op 22 april 2015 veroordeelde de rechtbank hem tot 7,5 jaar gevangenisstraf wegens illegaal ondernemerschap, grootschalige belastingontduiking en machtsmisbruik.⁴¹² Op 28 maart 2016 lieten de autoriteiten hem voorwaardelijk vrij. Een van de voorwaarden betrof een uitreisverbod.⁴¹³

Ngo's

Door restrictieve wetgeving was internationale steun aan het maatschappelijk middenveld in de verslagperiode moeilijk. In 2013 en in 2014 nam het parlement een aantal amendementen aan op de Wet op de ngo's en de Wet op de donaties. Daarmee konden de autoriteiten nog meer restricties aan ngo's opleggen waardoor ngo's zich moeilijker konden laten registreren.⁴¹⁴ Onafhankelijke ngo's konden moeilijker financiering ontvangen, bijvoorbeeld omdat de autoriteiten hun bankrekeningen bevroren om te voorkomen dat zij gebruik gingen maken van financiering waar de autoriteiten geen toestemming voor hadden verleend.⁴¹⁵ In 2014 sloten bijna alle Azerbeidzjaanse ngo's en internationale ngo's in Azerbeidzjan die zich bezighielden met de mensenrechten, waaronder Oxfam en IREX, hun kantoren in Azerbeidzjan.⁴¹⁶

Om financiële bijdragen en donaties te kunnen ontvangen van zowel binnenlandse als buitenlandse bronnen moest een ngo volgens de wet eerst de donateur registreren bij het ministerie van Justitie. Na deze registratie moest een ngo het ministerie van Financiën om goedkeuring vragen. Dat moest voor iedere financiële bijdrage en donatie individueel gebeuren. Als de toestemming van het ministerie van Financiën binnen was kon een ngo een contract tekenen met de donateur. Daarna moest een ngo dit contract laten registreren bij het ministerie van Justitie, voordat een ngo een financiële bijdrage of een donatie kon ontvangen voor een project. Het was niet mogelijk om in bezwaar te gaan tegen een afwijzing van de registratie door het ministerie van Justitie of een afkeuring van het ministerie van Financiën. Door alle obstakels konden onafhankelijke ngo's vrijwel niet meer functioneren.⁴¹⁷

Journalistiek/persvrijheid

Azerbeidzjan is ten opzichte van 2019 twee plaatsen gezakt en stond in 2020 op de 168ste plaats van de *World Press Freedom Index* van *Reporters without Borders* (van in totaal 180 landen).⁴¹⁸ Sinds 2014 was er nauwelijks nog sprake van pluriformiteit

⁴¹² IFHR, *Azerbaijan: Intigam Aliyev sentenced to 7.5 years of jail for human rights work*, 22 april 2015; AI, *Annual report 2015/16, Azerbaijan*, 13 april 2016.

⁴¹³ AI, *Azerbaijan releases human rights lawyer Intigam Aliyev*, 28 maart 2016; RFE/RL, *Prominent Azerbaijani lawyer to be released from prison*, 28 maart 2016; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁴¹⁴ Caucasian Knot, *Azerbaijan enacts amendments to the law on NGOs and grants*, 20 november 2014; Audrey Altstadt, *Frustrated democracy in post-Soviet Azerbaijan*, 2017, p. 22; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 23.

⁴¹⁵ OC Media, *Azerbaijans paralysed civil society*, 10 juli 2019; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 24; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020.

⁴¹⁶ USDoS, *Azerbaijan 2014 human rights report*, 25 juni 2015, p. 1; European Commission, High representative of the European Union for foreign affairs and security policy, *Implementation of the European neighbourhood policy in Azerbaijan progress in 2014 and recommendations for actions*, 25 maart 2015, p. 2; Audrey Altstadt, *Frustrated democracy in post-Soviet Azerbaijan*, 2017, p. 166-167; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁴¹⁷ Agshin Umudov, *Europeanization of Azerbaijan: Assessment of normative principles and pragmatic cooperation*, in: Olaf Leisse (red.), *Politik und Gesellschaft im Kaukasus. Eine unruhige Region zwischen Tradition und Transformation*, Springer VS, 2019, p. 64-65; OC Media, *Azerbaijan's paralysed civil society*, 10 juli 2019; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 24; AI, *Annual report 2019, Azerbaijan*, 16 april 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁴¹⁸ RSF, *2020 World Press Freedom Index*, <https://rsf.org/en/ranking>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

in de Azerbeidzjaanse media.⁴¹⁹ De vrijheid van journalisten om kritische geluiden te laten horen ten aanzien van de autoriteiten was zeer beperkt. In sommige gevallen was het wel mogelijk om in publicaties kritisch over de autoriteiten te berichten. Deze publicaties bereikten meestal niet het grote publiek, omdat het geen publicaties in de landelijke media waren, maar veelal op de sociale media, op de nieuwswebsite van persbureau Turan of in de Engelstalige media. Zo konden journalisten kritisch berichten over misstanden tijdens de parlementsverkiezingen van februari 2020 en over hongerstakingen van politieke gevangenen.⁴²⁰ Het was ook mogelijk om kritiek te leveren op een minister, maar directe en openlijke kritiek op de activiteiten van de presidentiële familie was taboe.⁴²¹ Kritische stukken over corruptie bij de overheid waren eveneens taboe.⁴²² Daar kwam bij dat smaad en belediging criminele vergrijpen waren, zodat strafvervolgning van journalisten op basis daarvan wettelijk mogelijk was.⁴²³

In de verslagperiode kregen onafhankelijke en kritische journalisten te maken met intimidatie, fysieke bedreigingen, arrestaties, boetes, uitreisverboden, rechtszaken en gevangenisstraffen.⁴²⁴ Arrestaties en veroordelingen van kritische journalisten vonden veelal plaats op grond van aanklachten zoals het negeren van politiebevelen, belastingontduiking, hooliganisme, drugsbezit of andere delicten.⁴²⁵ Daarnaast gebruikten de autoriteiten de media om kritische journalisten in diskrediet te brengen, bijvoorbeeld door hen te beschuldigen pro-Armeens of een spion voor het buitenland te zijn.⁴²⁶ De in november 2019 ontslagen Ali Hasanov stond bijvoorbeeld bekend om de invloed die hij uitoefende op de media en op journalisten.⁴²⁷ De autoriteiten zetten ook familieleden van kritische journalisten onder druk.⁴²⁸

De autoriteiten sloten in de verslagperiode het onderzoek af naar de moord op de bekende in 2005 vermoorde journalist Elmar Huseynov zonder dat dit tot veroordelingen heeft geleid.⁴²⁹

⁴¹⁹ Vertrouwelijke bron, 13 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁴²⁰ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁴²¹ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁴²² Audrey Altstadt, *Frustrated democracy in post-Soviet Azerbaijan*, 2017, p. 24; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

⁴²³ Freedom House, *Freedom in the world 2020, Azerbaijan*, 4 maart 2020; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 19.

⁴²⁴ Caucasian Knot, "Freedom House" highlights harassment of journalists in Azerbaijan, 20 september 2019; Turan, *Public activist Movlamly claims physical pressure on her by police*, 13 oktober 2019; CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 10-11; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 16; RFE/RL, *Azerbaijan urged to lift journalist's 'unjust' travel ban*, 16 januari 2020.

⁴²⁵ CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 8; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

⁴²⁶ BBC News, *Azerbaijan journalist Khadija Ismayilova jailed in Baku*, 1 september 2015; IWPR, *Azerbaijan: Women journalists under pressure*, 16 augustus 2019; HRW, *World report, Azerbaijan*, 29 januari 2020.

⁴²⁷ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁴²⁸ IWPR, *From exile, journalists see relatives targeted in Azerbaijan*, 4 augustus 2015; AI, *Annual report 2015/16, Azerbaijan*, 13 april 2016; AI, "Revolving doors": *The ongoing persecution of government critics in Azerbaijan*, 16 juni 2016, p. 7; RSF, *Azerbaijan: Six years in jail for two of exile journalist's young relatives*, 30 juni 2016; Freedom House, *Nations in transit 2017, Azerbaijan*, 29 maart 2017; Union for the Freedom for Political Prisoners of Azerbaijan, *List of political prisoners*, 20 maart 2019, p. 45; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 16-17.

⁴²⁹ CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 8; Turan, *Journalists demand new investigation into Elmar Huseynov's murder*, 2 maart 2020; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 18.

Een voorbeeld van een journalist die in de verslagperiode te maken kreeg met opsluiting was Seymour Hazi. Op 29 augustus 2014 arresteerden de autoriteiten hem op beschuldiging van het aanvalen van een man bij een bushalte. Hazi werkte voor de krant *Azadliq Radio* (Radio Vrijheid) en het satelliettelevisieprogramma *Azerbaycan Saati* (De Tijd van Azerbeidzjan). Een rechtbank veroordeelde hem op 29 januari 2015 tot vijf jaar gevangenisstraf wegens hooliganisme. Op 29 augustus 2019 kwam hij vrij.⁴³⁰

Een andere bekende journalist die te maken kreeg met opsluiting was Khadija Ismayilova. Op 5 december 2014 arresteerden de autoriteiten haar op beschuldiging van het aanzetten tot zelfmoord van een voormalige collega.⁴³¹ Zij was op dat moment werkzaam voor *Azadliq Radio*. Zij schreef over de corrupte praktijken van de presidentiële familie en hooggeplaatste overheidsambtenaren.⁴³² In februari 2015 volgden als aanvullende aanklachten verduistering, illegaal ondernemerschap, grootschalige belastingontduiking en machtsmisbruik. Een rechtbank in Bakoe veroordeelde haar op 1 september 2015 tot 7,5 gevangenisstraf. Op 25 mei 2016 kwam zij vrij nadat het Hooggerechtshof haar veroordeling omzette in drie jaar voorwaardelijke gevangenisstraf met een proeftijd van vijf jaar. In augustus 2016 wijzigde de rechtbank in Bakoe de veroordeling in twee jaar en drie maanden met een proeftijd van vijf jaar. Dat betekende dat zij Azerbeidzjan vijf jaar lang niet kon verlaten.⁴³³ Op 27 februari 2020 oordeelde het ECHR dat er in haar zaak sprake was van een schending van artikel 5 (recht op vrijheid en veiligheid), 6 (recht op een eerlijk proces) en 18 (misbruik van bevoegdheden) van het EVRM.⁴³⁴

Daarnaast arresteerden de autoriteiten op 2 mei 2017 Aziz Orujev, de directeur van de online televisiezender *Kanal 13*, wegens het negeren van politiebevelen. De rechtbank veroordeelde hem tot dertig dagen administratieve detentie. Op 2 juni 2017, twee uur voordat de detentietermijn afliep, volgden als aanvullende aanklachten illegaal ondernemerschap en machtsmisbruik.⁴³⁵ Op 15 december 2017 veroordeelde een rechtbank in Bakoe hem tot zes jaar gevangenisstraf.⁴³⁶ Op 5 april 2018 kwam hij vrij nadat het Hooggerechtshof zijn veroordeling had omgezet in drie jaar voorwaardelijke gevangenisstraf.⁴³⁷

⁴³⁰ Caucasian Knot, *Azerbaijani court rules to arrest journalist Seimur Khazi*, 30 augustus 2014; Reuters, *Azerbaijan sentences opposition journalist to 5 years in jail*, 29 januari 2015; CoE, *Journalist Seymour Hazi sentenced on hooliganism charges*, 2 april 2015; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 107; Caucasian Knot, *Journalist Khazi released from Azerbaijani prison*, 29 augustus 2019; RFE/RL, *Azerbaijani journalist says five years in prison did not change him*, 29 augustus 2019; JAM News, *Azerbaijani prisoner of conscience released after five-year term*, 29 augustus 2019; Turan, *Seymour Hazi: "The prison term hasn't taken anything from me"*, 29 augustus 2019; CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 8-9.

⁴³¹ RFE/RL, *U.S. protesters demand release of RFE reporter Ismayilova*, 8 december 2014; USDoS, *Azerbaijan 2014 human rights report*, 25 juni 2015, p. 13.

⁴³² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 25 november 2013, p. 16.

⁴³³ IFHR, *Azerbaijan: Investigative journalist Khadija Ismayilova sentenced to 7.5 years in jail*, 1 september 2015; The Guardian, *Investigative journalist Khadija Ismayilova freed in Azerbaijan*, 25 mei 2016; The Guardian, *Journalist's release highlights plight of Azerbaijan's other political prisoners*, 26 mei 2016; RFE/RL, *RFE/RL condemns latest Azerbaijan ruling against Ismayilova*, 8 augustus 2019; Turan, *Khadija Ismayilova invited to testify in London court*, 10 januari 2020.

⁴³⁴ ECHR, *Arrest and detention of Azerbaijan journalist was aimed at silencing and punishing her*, 27 februari 2020; RFE/RL, *European Rights Court issues third ruling in favor of Azerbaijani investigative journalist*, 7 mei 2020.

⁴³⁵ Turan, *At the trial in the case of Aziz Orujev*, 10 oktober 2017; CPJ, *Journalist imprisoned in 2017 – Aziz Orujov*, 31 december 2017.

⁴³⁶ JAM News, *Director of an internet TV channel in Azerbaijan sentenced to 6 years in prison*, 15 december 2017; OC Media, *OSCE calls on Azerbaijan to release illegally jailed journalists*, 20 december 2017; AI, *Annual report 2017/18, Azerbaijan*, 22 februari 2018.

⁴³⁷ Turan, *The health of Aziz Orujov does not improve*, 3 april 2018; HRW, *Azerbaijan released wrongly jailed journalist*, 5 april 2018; AI, *Supreme court orders journalist's release: Aziz Orujov*, 1 mei 2018; Turan, *Court refused to release journalist from probation*, 6 november 2019; Turan, *Criminal record removed from co-founder of "Kanal 13"*, 11 februari 2020.

Op 7 augustus 2017 startten de autoriteiten een onderzoek naar belastingontduiking door persbureau Turan. Op 24 augustus 2017 arresteerden zij de directeur van Turan, Mehman Aliyev, op beschuldiging van belastingontduiking en machtsmisbruik. Op 11 september 2017 plaatsten zij hem onder huisarrest. Op 2 november 2017 sepondeerde de openbare aanklager de zaken tegen Mehman Aliyev en persbureau Turan.⁴³⁸

Op 12 juni 2019 arresteerden de autoriteiten Polad Aslanov op beschuldiging van spionage. In december 2019 kwam daar de aanklacht van bedreiging met de dood bij. Hij was hoofdredacteur van de nieuwswebsites *Xeberman.com* en *Press-az.com*. Hij schreef onder meer over corruptie bij de overheid. In de verslagperiode volgde nog geen veroordeling.⁴³⁹

In de verslagperiode kreeg ook een aantal journalisten buiten Azerbeidzjan te maken met problemen. Een voorbeeld hiervan was Rauf Mirqadirov. Hij was werkzaam voor de Russischtalige krant *Zerkalo*. Sinds 2010 verbleef hij in Turkije. Op 18 april 2014 deelde de Turkse politie hem mee dat zijn verblijfsvergunning en zijn werkvergunning niet meer geldig waren. De volgende dag zetten de Turkse autoriteiten hem het land uit. Bij aankomst in Bakoe hielden de autoriteiten hem aan wegens spionage voor Armenië. Op 28 december 2015 veroordeelde een rechtbank hem tot zes jaar gevangenisstraf. Op 17 maart 2016 kwam hij vrij nadat een rechtbank de veroordeling in hoger beroep omzette in een voorwaardelijke gevangenisstraf van vijf jaar.⁴⁴⁰

Een ander voorbeeld was Afgan Mukhtarli. In 2015 vertrok hij samen met zijn echtgenote Leyla Mustafayeva naar Georgië nadat zij bedreigd waren vanwege hun onderzoek naar corruptie bij de overheid. Op 29 mei 2017 ontvoerden onbekende mannen Afgan Mukhtarli vlakbij zijn woning in Tbilisi. De volgende dag bleek hij vast te zitten in een cel in Azerbeidzjan.⁴⁴¹ Op 12 januari 2018 veroordeelde een rechtbank in Balakan hem tot zes jaar gevangenisstraf, onder meer wegens smokkelen, het illegaal oversteken van de grens en het negeren van politie-

⁴³⁸ Eurasianet, *Azerbaijan's "last independent media outlet" faces persecution*, 14 augustus 2017; HRW, *Azerbaijan's last-standing independent news agency facing closure*, 17 augustus 2017; CPJ, *Azerbaijani news agency's office raided*, 17 augustus 2017; RSF, *Turan news agency director arrested*!, 24 augustus 2017; HRW, *Azerbaijan: Independent news director jailed*, 25 augustus 2017; RFE/RL, *Azerbaijan orders head of independent Turan News Agency held in pretrial detention*, 25 augustus 2017; OBCT, *Azerbaijan: the silent crackdown in the land of fire*, 6 september 2017; RFE/RL, *Azerbaijan drops charges against Turan News Agency, director*, 2 november 2017; AI, *Annual report 2017/18, Azerbaijan*, 22 februari 2018; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 25.

⁴³⁹ Caucasian Knot, *Court arrests Azerbaijani journalist for four months*, 15 juni 2019; RSF, *Azerbaijani reporter facing possible life sentence on treason charge*, 21 juni 2019; Turan, *Court of Appeal leaves Polad Aslanov in custody*, 25 juni 2019; Caucasian Knot, *New charge presented to Azerbaijani journalist Polad Aslanov*, 25 december 2019; Turan, *Investigation Completed Regarding Polad Aslanov*, 29 december 2019; Caucasian Knot, *Case against Azerbaijani journalist Polad Aslanov to be considered by court*, 24 januari 2020; Caucasian Knot, *Journalist Polad Aslanov complains about unfair trial*, 4 februari 2020; Turan, *Polad Aslanov does not consider himself guilty*, 18 februari 2020; Caucasian Knot, *Polad Aslanov associates his prosecution with journalistic activities*, 18 februari 2020; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 17; Turan, *There are 140 political prisoners in Azerbaijan – list of UFPPA*, 30 maart 2020; AI, *Annual report 2019, Azerbaijan*, 16 april 2020; International Press Institute, *Azerbaijan abuses quarantine rules to jail critical journalists and bloggers*, 23 april 2020; Turan, *Arrested journalist appeals to prosecutor general and ombudsman*, 5 juni 2020.

⁴⁴⁰ RFE/RL, *Azerbaijan arrests prominent journalist for espionage*, 20 april 2014; Hürriyet daily news, *Azerbaijan arrests journalist on spying charge after deportation from Turkey*, 21 april 2014; HRW, *Turkey/Azerbaijan: Journalist deported, imprisoned*, 24 april 2014; Al Jazeera, *Azerbaijan: Treason and other charades*, 30 april 2014; FIDH, *Azerbaijan. Crackdown on human rights defenders intensifies as Baku Games approach*, 21 april 2015, p. 7; Freedom House, *Azerbaijan: Journalist Rauf Mirqadirov Sentenced to Prison*, 28 december 2015; RFE/RL, *Azerbaijani court releases journalist jailed for treason*, 17 maart 2016; IFHR, *Azerbaijan: Several human rights defenders free at last, while others remain behind bars*, 18 maart 2016; Audrey Altstadt, *Frustrated democracy in post-Soviet Azerbaijan*, 2017, p. 167.

⁴⁴¹ BBC News, *Afgan Mukhtarli: Did Georgia help abduct an Azeri journalist?*, 17 juli 2017; AI, *Annual report 2017/18, Azerbaijan*, 22 februari 2018; Eurasianet, *Azerbaijan releases imprisoned journalist who had been abducted from Georgia*, 18 maart 2020.

bevelen.⁴⁴² Op 17 maart 2020 gaf een rechtbank in Bakoe opdracht om hem vrij te laten en hem toestemming te geven om naar zijn echtgenote in Duitsland te gaan. Diezelfde dag nog arriveerde hij in Berlijn.⁴⁴³

Verder diende in september 2017 in Frankrijk een rechtszaak tegen de twee Franse journalisten Elise Lucet en Laurent Richard. De Azerbeidzjaanse autoriteiten klaagden hen aan voor laster. Een rechtbank in Parijs verklaarde de aanklacht op 7 november 2017 niet-ontvankelijk.⁴⁴⁴

Televisie

Op 18 juli 2016 haalde de toezichthouder *National Television and Radio Council* (NTRC) de televisiezender ANS TV uit de lucht nadat ANS TV aankondigde een interview met Fethullah Gülen uit te zenden. Volgens de NTRC nam zij deze maatregel onder meer om terroristische propaganda te voorkomen.⁴⁴⁵

Kranten

In de verslagperiode stopten een aantal onafhankelijke en oppositionele kranten. Zo kreeg de Russischtalige krant *Zerkalo* in de verslagperiode steeds meer moeite om aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Omdat de autoriteiten de advertentiemarkt controleerden, moest deze krant in 2014 wegens gebrek aan inkomsten stoppen.⁴⁴⁶ Op 6 september 2017 stopte de papieren versie van de krant *Azadliq* eveneens vanwege financiële moeilijkheden.⁴⁴⁷

Demonstraties

In de verslagperiode weigerden de autoriteiten regelmatig om toestemming te geven voor demonstraties van de oppositie. Indien er wel toestemming kwam ging dat vergezeld van restricties. Een restrictie was bijvoorbeeld dat deze demonstraties niet in het stadscentrum van Bakoe mochten plaatsvinden, maar op verlaten en moeilijk bereikbare terreinen aan de rand van de stad.⁴⁴⁸

⁴⁴² RSF, *Azerbaijan: Abducted journalist gets six years in "terrifying" signal to exiles*, 12 januari 2018; CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 9.

⁴⁴³ OC Media, *Azerbaijani journalist Afgan Mukhtarli freed from prison*, 17 maart 2020; HRW, *Prominent journalist freed in Azerbaijan*, 18 maart 2020; RSF, *Azerbaijan releases jailed journalist Afgan Mukhtarli to Germany*, 23 maart 2020.

⁴⁴⁴ RSF, *Azerbaijani government tries to export intimidation to France*, 4 september 2017; Eurasianet, *Azerbaijan sues French journalists, in France, for defamation*, 5 september 2017; RFE/RL, *French court hears case of journalists accused of calling Azerbaijan 'dictatorship'*, 5 september 2017; CPJ, *Journalists on trial in France after calling Azerbaijan a dictatorship*, 7 september 2017; RFE/RL, *French court rejects Baku's defamation case against journalists*, 7 november 2017; Meydan TV, *French court rejects Azerbaijani lawsuit against reporters*, 8 november 2017; Bertelsmann Stiftung, *2020 country report Azerbaijan*, 29 april 2020, p. 12.

⁴⁴⁵ RFE/RL, *Azerbaijani TV station closed over 'interview' with U.S.-based Turkish cleric accused by Ankara in coup*, 19 juli 2016; Eurasianet, *Coup attempt ripple effect: Azerbaijan closes TV station*, 19 juli 2016; Reuters, *Azerbaijan closes TV station over interview with Turkish cleric Gulen*, 29 juli 2016; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, p. 30 en 243; Freedom House, *Nations in transit 2017, Azerbaijan*, 29 maart 2017.

⁴⁴⁶ IWPR, *In Azerbaijan, it's press unfreedom year*, 1 mei 2015; RSF, *Deprived of income, Azerbaijani paper is forced to stop publishing*, 20 januari 2016; JAM News, *Founder of first independent Russian-language newspaper in Azerbaijan dies in Baku*, 8 mei 2018.

⁴⁴⁷ CoE, *Azadliq newspaper stops publishing in Azerbaijan after arrest of financial director*, 18 januari 2017; Article 19, *Azerbaijan: Censorship of main opposition paper*, 18 januari 2017; Freedom House, *Nations in transit 2017, Azerbaijan*, 29 maart 2017; OBCT, *Azerbaijan: the silent crackdown in the land of fire*, 6 september 2017.

⁴⁴⁸ RFE/RL, *Azerbaijani opposition rallies against crackdown*, 9 november 2014; JAM News, *This time the same old thing*, 17 september 2016; JAM News, *Oppositionists in Azerbaijan fail to agree on holding a joint rally*, 31 maart 2017; Azer News, *Baku city main police department talks on rally of "National Council of Democratic Forces"*, 23 september 2017; RFE/RL, *Azerbaijani opposition holds rally in Baku*, 28 oktober 2017; Meydan TV, *Opposition figures questioned by police ahead of planned rally*, 9 maart 2018; Report, *YAP comments on rally held by National Council together with Musavat Party*, 10 maart 2018; OC Media, *Azerbaijan opposition parties protest snap presidential elections*, 12 maart 2018; Eurasianet, *Azerbaijan detains opposition leader and reportedly many more*, 19 oktober 2019; OC Media, *Police violently disperse Azerbaijan election protest*, 13 februari 2020; Turan, *Baku city hall again offers rally in Lokbatan*, 26 februari 2020; Report, *Baku Mayor's office authorizes women's march*, 5 maart 2020; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 21; Vertrouwelijke bron, 12 maart 2020.

De politie beëindigde illegale demonstraties geregeld op hardhandige wijze. Dat ging veelal gepaard met arrestaties van een groot deel van de demonstranten en soms zelfs van omstanders.⁴⁴⁹ Verder kwam het voor dat de politie voorafgaand aan een demonstratie activisten arresteerde om hun deelname te voorkomen. Betogers die door het ingrijpen van de politie verwondingen opliepen kregen soms geen adequate medische hulp, omdat de politie artsen waarschuwden deze betogers niet te behandelen.⁴⁵⁰

Organisatoren van en deelnemers aan illegale demonstraties konden bestraft worden met een forse boete of met een administratieve detentie van maximaal negentig dagen wegens overtredingen tegen de openbare orde of maximaal dertig dagen wegens het negeren van politiebevelen.⁴⁵¹ Het kwam ook voor dat mensen langer vastzaten op basis van andere aanklachten zoals bijvoorbeeld het gebruik van geweld tegen de politie. Meestal legden de autoriteiten de maximale duur van een administratieve detentie niet op, maar betrof het een forse boete, een overnachting op het politiebureau of dertig dagen administratieve detentie.⁴⁵² Het kwam ook geregeld voor dat de politie de demonstranten met de bus Bakoe uit reed en enkele uren later op het platteland liet gaan.⁴⁵³ Daarnaast zetten de autoriteiten soms familieleden van organisatoren en deelnemers onder druk. Familieleden kwamen bijvoorbeeld enkele uren vast te zitten of zij verloren onder druk van de autoriteiten hun baan.⁴⁵⁴

Demonstraties waarbij de autoriteiten hardhandig ingrepen vonden in de verslagperiode bijvoorbeeld plaats in 2016 toen op verschillende plekken in Azerbeidzjan protesten uitbraken. Zo vond op 12 januari 2016 in het district Lankaran een demonstratie plaats uit onvrede over de prijsstijgingen.⁴⁵⁵ Daarbij arresteerde de politie de lokale voorzitters van de APFP en Məsavat. Beiden kregen dertig dagen administratieve detentie opgelegd wegens deelname aan een illegale demonstratie.⁴⁵⁶ Verder vonden op 13 januari 2016 in Fizuli, Aqsu, Aqcabardi, Siyazan en Lankaran demonstraties plaats waarin de demonstranten hun woede

⁴⁴⁹ OC Media, *Police in Azerbaijan break up women's day march*, 9 maart 2019; HRW, *Azerbaijan Peaceful rallies dispersed violently*, 22 oktober 2019; Eurasianet, *Azerbaijani police violently break up post-election protest*, 12 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

⁴⁵⁰ OC Media, *Police violently disperse Azerbaijan election protest*, 13 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 12 maart 2020.

⁴⁵¹ Freedom House, *Freedom in the world 2019, Azerbaijan*, 4 februari 2019; USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 20.

⁴⁵² USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 21; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

⁴⁵³ OC Media, *Azerbaijani police strand Baku protesters around the country*, 17 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 12 maart 2020.

⁴⁵⁴ USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 16; Eurasianet, *Azerbaijan detains opposition leader and reportedly many more*, 19 oktober 2019; Vertrouwelijke bron, 12 maart 2020.

⁴⁵⁵ De Azerbeidzjaanse economie is voor een groot deel afhankelijk van de olie- en gasindustrie. In 2019 was veertig procent van het BBP afkomstig uit verdiensten in de olie- en gassector. In reactie op de daling van de olieprijs besloot de centrale bank van Azerbeidzjan in februari 2015 om de Azerbeidzjaanse munt met dertig procent te devalueren. Op 21 december 2015 zette de centrale bank de wisselkoers vast op 1,55 AZN voor een dollar. Dat leverde een waardevermindering van nog eens 32 procent op. De inflatie en de daarmee gepaard gaande prijsstijgingen leidden tot meer onrust in Azerbeidzjan. Sinds april 2017 is de koers vastgezet op 1,70 AZN voor een dollar; Reuters, *Update 1 – Azeri central bank devalues currency by 33.5 pct to dollar*, 21 februari 2015; The Guardian, *Azerbaijan in crisis as currency plummets*, 22 december 2015; IWPR, *Azerbaijanis struggle after currency devaluation*, 18 januari 2016; Audrey Altstadt, *Frustrated democracy in post-Soviet Azerbaijan*, 2017, p. 221-222; Trend, *Should we expect a change in rate of Azerbaijani manat?*, 17 april 2018; Eurasianet, *Why has the Azerbaijani manat flatlined?*, 15 november 2018; Thomas de Waal, *Is change afoot in Azerbaijan?*, 5 november 2019; Turan, *Dollar and Euro exchange rates in relation to manat stable*, 29 augustus 2019; EPRS, *Azerbaijan ahead of the parliamentary elections*, februari 2020; Azer News, *Currency rates for March 13*, 13 maart 2020.

⁴⁵⁶ RFE/RL, *Protests erupt in Azerbaijan over jobs, economic woes*, 13 januari 2016; The Guardian, *Azerbaijan forced to cut bread taxes after widespread protests*, 15 januari 2016; AI, *Azerbaijan: Detained political activists and peaceful protesters must be released*, 25 januari 2016; USDoS, *Azerbaijan 2016 human rights report*, 3 maart 2017, p. 23.

uitten over de stijging van de prijs van onder meer meel en brood.⁴⁵⁷ In Siyazan gebruikte de politie traangas en rubberkogels om de demonstranten die voor het stadhuis stonden uiteen te jagen. Om de protesten te stoppen kwam ook het leger naar Siyazan. Volgens de autoriteiten hadden zij in totaal 55 personen gearresteerd vanwege hun deelname aan de protesten.⁴⁵⁸ Van deze 55 zijn elf personen strafrechtelijk veroordeeld. Op 29 maart 2017 veroordeelde de districtsrechtbank van Siyazan hen tot gevangenisstraffen variërend van twee tot zes jaar, onder meer wegens het gebruik van geweld tegen de politie, drugsbezit en illegaal wapenbezit.⁴⁵⁹ Een werkgroep bestaande uit mensenrechtenverdedigers, advocaten, en journalisten uit Azerbeidzjan nam deze elf personen vervolgens op in een lijst van politieke gevangenen.⁴⁶⁰ In februari 2018 had één van hen zijn straf erop zitten. De overige tien personen kwamen bij het novruz pardon van 16 maart 2019 vrij.⁴⁶¹

De laatste keer dat de autoriteiten toestemming gaven voor een demonstratie van de oppositie in Bakoe was op 19 januari 2019.⁴⁶² De NCDP kreeg toen toestemming voor een demonstratie in het Mahsul Stadion in het stadsdistrict Yasamal in Bakoe. Voorafgaand aan de demonstratie pakte de politie ongeveer honderd activisten op. Op de dag zelf was de opkomst hoger dan verwacht. Volgens de politie waren er 2.800 deelnemers, terwijl de organisatie het op 10.000 deelnemers hield. Vijftien minuten na aanvang van de demonstratie sloot de politie de ingang van het stadion. De autoriteiten zetten ook het mobiele internet in de omgeving van het stadion uit, zodat het niet mogelijk was om live verslag te doen via de sociale media. Vertegenwoordigers van Məsavat, ReAl en de APFP hielden tijdens de twee uur durende demonstratie toespraken vanaf een podium. De demonstranten riepen om de vrijlating van blogger Mehman Huseynov en andere politieke gevangenen.⁴⁶³ In de nasleep van deze demonstratie veroordeelden de autoriteiten 31 activisten. Zij kregen een administratieve detentie opgelegd van tussen de tien en dertig dagen. Zo pakte de politie op 22 januari 2019 Elvin Abdullayev van Məsavat op. Op 23 januari 2019 veroordeelde de districtsrechtbank van Khatai hem tot 25 dagen administratieve detentie wegens het negeren van politiebevelen.⁴⁶⁴

⁴⁵⁷ RFE/RL, *Protests erupt in Azerbaijan over jobs, economic woes*, 13 januari 2016; Eurasianet, *Azerbaijan blames protests on everything but economy*, 14 januari 2016; Bertelsmann Stiftung, *2018 country report Azerbaijan*, 2018, p. 13.

⁴⁵⁸ Caucasian Knot, *In Azerbaijan, police use rubber bullets to shell demonstrators*, 13 januari 2016; RFE/RL, *Scores detained in Azerbaijan amid countrywide protests*, 14 januari 2016; Eurasianet, *Azerbaijan blames protests on everything but economy*, 14 januari 2016; BBC News, *Azerbaijan hit by price protests amid oil slump*, 14 januari 2016; Eurasianet, *Azerbaijan: wielding a stick while searching for carrots*, 19 januari 2016; USDoS, *Azerbaijan 2016 human rights report*, 3 maart 2017, p. 23.

⁴⁵⁹ Turan, *Eleven residents of Siyazan sentenced for participating in protests in 2016*, 30 maart 2017; Turan, *Verdict on convicts on Siyazan events to be appealed*, 17 april 2017; Reuters, *Authorities in Azerbaijan use jail, militia to stifle protest movement*, 18 april 2017; Turan, *The Supreme Court rejected the appeal of "Siyazan prisoners"*, 17 juli 2018; CoE, Committee on Legal Affairs and Human Rights, *Political prisoners in Azerbaijan*, 22 januari 2019, p. 8.

⁴⁶⁰ Working Group, *A unified list of political prisoners in Azerbaijan*, 21 februari 2019, p. 103-109.

⁴⁶¹ Turan, *Two political prisoners released*, 27 februari 2018; Turan, *Despite pardon of fifty political prisoners, problem not fully resolved – Human rights activists*, 16 maart 2019; IPHR, *Azerbaijan: 51 political prisoners released during Novruz celebrations*, 19 maart 2019.

⁴⁶² Eurasianet, *Azerbaijani prosecutors drop controversial charges against political prisoner*, 22 januari 2019; CoE, *General environment not appropriate for democratic elections, says PACE pre-electoral delegation to Azerbaijan*, 24 januari 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

⁴⁶³ RFE/RL, *Thousands rally in Baku calling for release of political prisoners*, 19 januari 2019; JAM News, *Opposition protest in support of political prisoners takes place in Baku*, 19 januari 2019; Caucasian Knot, *Rally in Baku demands to release of Guseinov*, 20 januari 2019; OC Media, *Charges dropped against Huseynov after thousands rally in Baku*, 21 januari 2019; OC Media, *Baku authorities 'systematically ban' protests following January rally*, 25 februari 2019.

⁴⁶⁴ Turan, *Musavat activist sentenced to 25 days of administrative arrest*, 23 januari 2019; JAM News, *Azerbaijani opposition party activist arrested for 25 days*, 24 januari 2019; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 21.

Na 19 januari 2019 wezen de autoriteiten aanvankelijk alle verzoeken om te mogen demonstreren af.⁴⁶⁵ Volgens de NCDF waren de autoriteiten geschrokken van de onverwacht hoge opkomst op 19 januari 2019 en gaven zij sindsdien geen toestemming omdat zij vreesden dat de situatie uit de hand zou lopen. De redenen die de autoriteiten aanvankelijk gaven waren dat bij de demonstratie van 19 januari 2019 de openbare orde was geschonden en dat zij wetsovertredingen hadden geconstateerd. Nadien gaven de autoriteiten aan dat het Mahsul stadion gesloten was vanwege verbouwingswerkzaamheden en dat de andere door de oppositie voorgestelde locaties in of vlakbij het centrum van Bakoe, waaronder plaatsen in de buurt van metrostations, om veiligheidsredenen niet toegestaan waren.⁴⁶⁶

Pas op 26 september 2019 gaven de autoriteiten weer toestemming voor een demonstratie in het in de regio van Bakoe gelegen stadje Lokbatan. De NCDF achtte deze locatie niet geschikt en vroeg om een andere locatie. Toen de autoriteiten dat verzoek niet inwilligden kondigde de NCDF aan om op 19 oktober 2019 te gaan demonstreren bij een metrostation in het centrum van Bakoe. Voorafgaand aan deze demonstratie pakte de autoriteiten tussen de vijftig en honderd activisten op.⁴⁶⁷ Zo arresteerden de autoriteiten op 17 oktober 2019 de journalist en tevens de nieuwe vicevoorzitter van de APFP Seymour Hazi op beschuldiging van hooliganisme. Een rechtbank veroordeelde hem op dezelfde dag tot vijftien dagen administratieve detentie.⁴⁶⁸ Op 29 oktober 2019 verzwaarde een rechtbank in Bakoe de veroordeling in hoger beroep tot dertig dagen administratieve detentie.⁴⁶⁹

Op de dag dat de demonstratie zou plaatsvinden, sloot de politie delen van het stadscentrum en drie metrostations af. De autoriteiten sloten ook het mobiel internet en mobiele telefonie in het centrum af.⁴⁷⁰ De politie pakte enkele tientallen activisten en voorbijgangers hardhandig op, onder wie Ali Karimli, de voorzitter van de APFP, en Tofiq Yaqublu van Müsavat. Volgens de politie hadden zij in totaal zestig personen opgepakt, waarvan 42 een waarschuwing hadden gekregen en er bij achttien personen een aanklacht volgde. Volgens de oppositie waren er honderd personen opgepakt.⁴⁷¹

⁴⁶⁵ OC Media, *Baku authorities 'systematically ban' protests following January rally*, 25 februari 2019; Turan, *National Council Appoints protest rally on September 28*, 14 september 2019; OC Media, *Azerbaijani authorities thwart protest by opposition Musavat Party*, 13 november 2019; Turan, *NCDF puts forward demands on authorities*, 9 oktober 2019; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 22.

⁴⁶⁶ Report, *Baku city executive power does not sanction opposition protest on January 26*, 24 januari 2019; OC Media, *Baku authorities 'systematically ban' protests following January rally*, 25 februari 2019; Turan, *Baku authorities offer Musavat to hold rally in the village of Lokbatan*, 6 november 2019; US Department of State, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 23.

⁴⁶⁷ RFE/RL, *Opposition activists protest outside mayor's office in Baku*, 9 oktober 2019; Caucasian Knot, *Opposition reports about detention of activists before rally in Baku*, 18 oktober 2019; Reuters, *Azeri police detain scores of protesters, including opposition party leader*, 19 oktober 2019; OC Media, *Hundreds arrested including opposition leader at Azerbaijani anti-government protest*, 21 oktober 2019.

⁴⁶⁸ Eurasianet, *Azerbaijan detains opposition leader and reportedly many more*, 19 oktober 2019; CPJ, *Azerbaijani journalist Seymour Hazi detained in run-up to protests*, 21 oktober 2019; HRW, *Azerbaijan Peaceful rallies dispersed violently*, 22 oktober 2019; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 22.

⁴⁶⁹ Turan, *Court of Appeal extends arrest of Seymour Hazi and Nijat Nizamov for another 15 days*, 20 oktober 2019; JAM News, *Azerbaijani opposition member denied appeal, sentenced to 30 days, claims was beaten during arrest*, 4 november 2019.

⁴⁷⁰ Eurasianet, *Azerbaijan detains opposition leader and reportedly many more*, 19 oktober 2019; Freedom House, *Freedom in the World 2019, Azerbaijan*, 4 februari 2019.

⁴⁷¹ Caucasian Knot, *Police conduct harsh detentions at rally in Baku*, 20 oktober 2019; HRW, *Azerbaijan Peaceful rallies dispersed violently*, 22 oktober 2019; RFE/RL, *Baku police detain dozens as opposition rallies*, 19 oktober 2019; AI, *Annual report 2019, Azerbaijan*, 16 april 2020.

Ali Karimli kwam 's avonds vrij met hechtingen op zijn hoofd. Hij verklaarde dat hij in het politiebureau en op het politiebureau was mishandeld.⁴⁷² Tofiq Yaqublu kreeg een veroordeling van dertig dagen administratieve detentie opgelegd wegens het negeren van politiebevelen. Hij verklaarde eveneens door de politie te zijn mishandeld na zijn arrestatie. Hij liep daarbij een gebroken rib op.⁴⁷³ De NCDF gaf nadien de plannen voor een vervolgdemonstratie op 2 november 2019 op. Het bleek dat alle activisten die op 19 oktober 2019 in het centrum aanwezig waren geweest begin november 2019 telefonisch een waarschuwing hadden gekregen van de politie. Daarnaast had Ali Karimli doodsb bedreigingen ontvangen.⁴⁷⁴

Op 20 oktober 2019 hield een groep van ongeveer vijftig vrouwen in het centrum van Bakoe een mars tegen geweld tegen vrouwen. Daarbij deden zij een oproep aan de autoriteiten om het Verdrag van Istanboel te ondertekenen en te ratificeren. De politie weigerde een vergunning voor deze demonstratie af te geven. Een aantal deelnemers vroeg om aandacht voor de moord op Leyla Mammadova.⁴⁷⁵ Sommige deelnemers droegen T-shirts waarop zij aandacht vroegen voor Elina Hajiyeva, een scholiere die in april 2019 een zelfmoordpoging had gedaan nadat zij hevig was gepest op school. Tijdens de protestmars pakte de politie ongeveer tien demonstranten op en voerde hen in een bus weg. De politie liet hen enige tijd later ver buiten het centrum van Bakoe vrij.⁴⁷⁶

Op 11 februari 2020 hielden ruim twintig demonstranten op de stoep voor het gebouw van de CEC een sit-in. Rond negen uur 's avonds greep de politie gewelddadig in. Daarbij liepen ongeveer tien demonstranten en journalisten verwondingen op. De politie stopte ongeveer dertig personen, onder wie ook journalisten, in bussen en liet hen rond middernacht in de buitenwijken van Bakoe weer vrij.⁴⁷⁷

ReAl, Məsavat, de D18-beweging en twee onafhankelijke kandidaten kondigden op 11 februari 2020 aan dat zij op 16 februari 2020 een grote demonstratie tegen de verkiezingsuitslag voor het gebouw van de CEC wilden houden. De autoriteiten wilden alleen toestemming geven voor een demonstratie in Lokbatan.⁴⁷⁸ Vlak voor

⁴⁷² Reuters, *Azeri police detain scores of protesters, including opposition party leader*, 19 oktober 2019; Eurasianet, *Azerbaijan detains opposition leader and reportedly many more*, 19 oktober 2019; ONA, *Prosecutor's office: Ali Karimli injured police officers*, 21 oktober 2019; HRW, *Azerbaijan: Peaceful rallies dispersed violently*, 22 oktober 2019; Eurasianet, *Azerbaijani police blame the victim*, 4 november 2019.

⁴⁷³ RFE/RL, *Azerbaijani opposition leader says he was 'tortured' by Baku police*, 5 november 2019; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 22; HRW, *Azerbaijan: Opposition leader arrested*, 25 maart 2020.

⁴⁷⁴ HRW, *Azerbaijan: Peaceful rallies dispersed violently*, 22 oktober 2019; Turan, *NCDF schedules rally on November 2*, 25 oktober 2019; OC Media, *Azerbaijani opposition cancel rally fearing 'government provocations'*, 1 november 2019; JAM News, *Azerbaijan: Police call in oktober 19 rally participants ahead of opposition rally*, 11 november 2019; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 23.

⁴⁷⁵ HRW, *Azerbaijan: Peaceful rallies dispersed violently*, 22 oktober 2019; Caucasian Knot, *Azerbaijani activists find actions against domestic violence to be efficient*, 15 november 2019.

⁴⁷⁶ OC Media, *Anti-domestic violence march goes ahead in Baku despite attempts by police to disperse it*, 21 oktober 2019; HRW, *Azerbaijan: Peaceful rallies dispersed violently*, 22 oktober 2019; Caucasian Knot, *Rights defenders call on Azerbaijani authorities to release detainees*, 25 oktober 2019; ILGA-Europe, *Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people in Europe and Central Asia 2020*, 3 februari 2020, p. 28-29.

⁴⁷⁷ RFE/RL, *Police detain more than 20 opposition candidates at election protest in Baku*, 11 februari 2020; Eurasianet, *Azerbaijani police violently break up post-election protest*, 12 februari 2020; Turan, *Detainees released, several seriously injured*, 12 februari 2020; OVSE, *Harassment and violence against journalists in Azerbaijan is deplorable, says OSCE Media Freedom Representative, calling for swift investigation*, 12 februari 2020; Turan, *Human rights organization condemns brutal crackdown on rally before Central Election Commission*, 12 februari 2020.

⁴⁷⁸ Turan, *Authorities allow rally in distant settlement of Lokbatan*, 12 februari 2020; APA, MIA: *"Unsanctioned rally will be prevented"*, 15 februari 2020; Caucasian Knot, *Law enforcers threatened to disperse oppositional rally in Baku*, 16 februari 2020; JAM News, *Detainees from Baku rally driven out of the city and released*, 16 februari 2020; Meydan TV, *Protest organizers detained in Baku*, 17 februari 2020; OC Media, *Azerbaijani police strand*

de start van de demonstratie hielden de autoriteiten acht prominente opposanten thuis of bij hun partijkantoor aan, onder wie İlqar Mammedov van ReAl, Arif Hajili van Müsavat, Ruslan İzzetli van de D18-beweging en de onafhankelijke kandidaten Mehman Huseynov en Ulvi Hasanli. Daarnaast pakte de politie tientallen demonstranten op die naar het gebouw van de CEC waren gekomen. Müsavat meldde dat minstens 74 personen waren opgepakt. Volgens ReAl waren ongeveer negentig van hun leden opgepakt.⁴⁷⁹ De politie stopte de arrestanten vervolgens in auto's en bussen en liet hen ver buiten de stad achter.⁴⁸⁰ Zo zette de politie Ruslan İzzetli in het driehonderd kilometer buiten Bakoe gelegen stadje Yevlakh uit de bus.⁴⁸¹

In het kader van Internationale Vrouwendag hielden ongeveer twintig vrouwen op 8 maart 2020 op *Fountain Square* in het centrum van Bakoe een betoging. Voor deze betoging was geen toestemming verleend door de autoriteiten. De politie nam vervolgens tien demonstranten mee en liet hen negentig kilometer buiten Bakoe, bij Qobustan, weer gaan.⁴⁸²

Internet en sociale media

In de verslagperiode nam het internetgebruik in Azerbeidzjan toe. Volgens het SSC maakte 79,8 procent van de bevolking in 2018 gebruik van internet. Dit betrof voornamelijk mobiel internet.⁴⁸³ Er waren naar schatting ruim tien miljoen mobiele telefoonabonnementen in Azerbeidzjan. Om het netwerk op te kunnen moesten de gebruikers hun mobiele telefoons eerst laten registreren door het ministerie van Transport, Communicatie en Technologie.⁴⁸⁴ Van de sociale media waren Facebook en You Tube het populairst.⁴⁸⁵ De autoriteiten maakten weinig gebruik van *content filtering* en zij blokkeerden geen sociale media.⁴⁸⁶ Wel sloten of knepen de autoriteiten het internet soms af op verkiezingsdagen of tijdens betogingen.⁴⁸⁷ De autoriteiten monitorde de inhoud van sociale media, tot op het niveau van de likes en comments op Facebook.⁴⁸⁸ Een bron gaf aan dat dit niet beperkt bleef tot

Baku protesters around the country, 17 februari 2020; Azer News, *Interior Ministry denies reports on arrests in post-election rally*, 17 februari 2020; Turan, *Baku city hall again offers rally in Lokbatan*, 26 februari 2020.

⁴⁷⁹ Deutsche Welle, *Azerbaijan police detain opposition protesters*, 16 februari 2020; OC Media, *Azerbaijani police strand Baku protesters around the country*, 17 februari 2020.

⁴⁸⁰ Caucasian knot, *Activists count 55 detainees in Baku*, 17 februari 2020; Meydan TV, *Protest organizers detained in Baku*, 17 februari 2020.

⁴⁸¹ NRC, *Drie oppositieleiders en honderd activisten opgepakt in Azerbeidzjan*, 16 februari 2020; RFE/RL, *Scores of opposition leaders, activists detained ahead of election protest in Baku*, 16 februari 2020; OC Media, *Azerbaijani police strand Baku protesters around the country*, 17 februari 2020.

⁴⁸² RFE/RL, *Police briefly detained dozens at feminist rally in Azerbaijan, release them outside capital*, 9 maart 2020; Turan, *Women's riot and the basics of the Azerbaijani mentality*, 10 maart 2020; Turan, *Lawsuit in the case of suicide attempt by feminist*, 10 maart 2020; OC Media, *Women's Day protest goes ahead in Baku despite attempts by police to disperse it*, 10 maart 2020; OC Media, *Azerbaijani woman attempts to take her own life after outcry over 'vagina poster'*, 11 maart 2020.

⁴⁸³ SSC, *Information society*, https://www.stat.gov.az/source/information_society/?lang=en, geraadpleegd op 24 juni 2020; Freedom House, *Freedom in the world 2019, Azerbaijan*, 4 februari 2019.

⁴⁸⁴ JAM News, *Buying a phone abroad to use in Azerbaijan? Think twice*, 6 augustus 2018; Trend, *New duties regarding mobile devices come into force in Azerbaijan*, 13 augustus 2018; Ministerie van Transport, Communicatie en Technologie, *Information system for new registration fee for mobile devices launched*, 21 augustus 2018; CIA, *The world factbook*, 2 januari 2020.

⁴⁸⁵ Trend, *Number of Facebook users registered in Azerbaijan increases*, 4 juni 2014; JAM News, *Social media in Azerbaijan: The cradle of the protest movement, a nest of debauchery or a champion of the oppressed?*, 27 oktober 2018; Caspian News, *Which social media networks are most popular in Azerbaijan?*, 22 december 2018; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

⁴⁸⁶ Katy Pearce, *Democratizing kompromat: The affordances of social media for state-sponsored harassment*, 27 maart 2015, p. 1160; Freedom House, *Freedom on the net 2016, Azerbaijan*, november 2016; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020.

⁴⁸⁷ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁴⁸⁸ AI, *"Revolving doors": The ongoing persecution of government critics in Azerbaijan*, 16 juni 2016, p. 4; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 19-20; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 12 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 12 maart 2020.

uitingen van personen die zich in Azerbeidzjan bevonden.⁴⁸⁹ Het monitoren vond deels geautomatiseerd plaats via 'black boxes' of 'black rooms' die de autoriteiten installeerden in serverruimtes van mobiele telecombedrijven en internetproviders. Naar verluidt betaalde de politie jongeren om Facebook in de gaten te houden en te rapporteren over oppositionele activiteiten.⁴⁹⁰

Er waren ook aanwijzingen dat door de overheid betaalde trolls⁴⁹¹ actief waren.⁴⁹² Ambtenaren kregen soms ook opdracht om nepaccounts aan te maken. Vervolgens plaatsten zij aan de hand van lijsten met accounts vooraf opgestelde berichten op bijvoorbeeld de Facebookpagina's of YouTube video's van influencers of van kritische journalisten, activisten of onafhankelijke mediakanalen zoals *Meydan TV*, *Osmanqizi TV* of *Azadliq Radio*. Deze berichten vielen soms op door hun taalgebruik, lengte en argumentatie.⁴⁹³ Volgens Freedom House gebruikte de overheid hiervoor ook *bot accounts*.⁴⁹⁴

Sinds maart 2017 had het ministerie van Transport, Communicatie en Technologie het recht om websites te blokkeren zonder dat daar een rechterlijke uitspraak aan ten grondslag lag wanneer de inhoud van deze sites een gevaar vormde voor de staat of de samenleving.⁴⁹⁵ In de verslagperiode waren de belangrijkste onafhankelijke nieuwswebsites geblokkeerd. Zo waren in maart 2017 de websites van *Meydan TV*, *Azadliq.org*, *Azadliq.info*, *Azerbaijan Saati* en *Turan TV* geblokkeerd.⁴⁹⁶ In juli 2018 volgden *Bastainfo.com*, *Criminalaz.com*, *Topxeber.az* en *Fia.az*. Verder volgde in april 2019 *Argument.az*. Uiteindelijk waren meer dan zestig websites in 2019 geblokkeerd.⁴⁹⁷

⁴⁸⁹ Vertrouwelijke bron, 20 juni 2020.

⁴⁹⁰ Katy Pearce, *Two can play at that game: Social media opportunities in Azerbaijan for government and opposition*, 2014, p. 54; IFHR, *A comprehensive analysis of Azerbaijan's media landscape*, juni 2017, p. 13.

⁴⁹¹ Een troll is een persoon die online berichten plaatst om emotionele reacties uit te lokken. Daarbij geven zij vaak verkeerde informatie weer en doen zij zich anders voor; BBC News, *Trolling: Who does it and why?*, 14 september 2011; The Guardian, *What is an internet troll?*, 12 juni 2012.

⁴⁹² Freedom House, *Freedom on the net 2016, Azerbaijan*, november 2016; Open Democracy, *In the crosshairs of Azerbaijan's patriotic trolls*, 22 november 2016; CoE, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 14; Vertrouwelijke bron, 12 maart 2020.

⁴⁹³ Turan, *Committee to Protect Journalists: Trolls in Azerbaijan led by Ali Hasanov*, 10 april 2018; FPC, *In Azerbaijan, big brother is watching you everywhere: offline, online, on mobile devices and social media apps*, 15 januari 2019; Freedom House, *Freedom in the world 2019, Azerbaijan*, 4 februari 2019; Index on Censorship, *Trolls and insults: Azerbaijan's exiled media increasingly under fire*, 31 juli 2019; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 12 maart 2020.

⁴⁹⁴ Een bot account is een autonoom nepaccount op sociale media. Een bot account kan gebruik maken van automatisch gegenereerde berichten en andere gebruikers zonder tussenkomst van mensen volgen of aantrekken; Pew Research Center, *Bots in the Twittersphere*, 9 april 2018; Freedom House, *Freedom in the world 2019, Azerbaijan*, 4 februari 2019.

⁴⁹⁵ JAM News, *The attack on the unrestricted internet continues in Azerbaijan*, 14 februari 2019; CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 13; CoE, *General environment not appropriate for democratic elections, says PACE pre-electoral delegation to Azerbaijan*, 24 januari 2020; Freedom House, *Freedom in the World 2020, Azerbaijan*, 4 maart 2020.

⁴⁹⁶ RFE/RL, *Major Azerbaijan internet provider reportedly blocking RFE/RL*, 13 april 2017; Reuters, *Azeri court supports block on several media websites*, 12 mei 2017; CPJ, *Azerbaijani news agency's office raided*, 17 augustus 2017; AI, *Annual report 2017/18, Azerbaijan*, 22 februari 2018; RFE/RL, *Azerbaijan court rejects RFE/RL's appeal against website blockage*, 4 juni 2018; Turan, *The editor was summoned to GDCOC*, 24 april 2019; Meydan TV, *Resources providing access to blocked sites in Azerbaijan may be restricted*, 5 juni 2020; Turan, *Azerbaijan wants to close anonymizers to block "harmful" sites*, 5 juni 2020.

⁴⁹⁷ Turan, *Charges to the Criminalaz.com editor changed*, 6 december 2018; Meydan TV, *Bastainfo chief editor sentenced to prison on 2-year probation*, 22 februari 2019; CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 13.

Kritische journalisten, activisten, politieke opposanten en onafhankelijke nieuwssites waren in de verslagperiode regelmatig slachtoffer van DDos-aanvallen, malware of aanvallen van hackers. Verschillende bronnen gaven aan dat het vermoeden bestaat dat ook de autoriteiten achter sommige van deze acties zaten.⁴⁹⁸

Vervolging wegens online activiteiten

Er zijn gevallen bekend van personen die zijn aangeklaagd op basis van de inhoud van hun weblog of Facebookpagina. Dit kan op basis van bijvoorbeeld de artikelen 147, WvS (smaad), 148, WvS (belediging) en 323, WvS (belediging van de president). Sinds de amendering van het Wetboek van Strafrecht op 14 mei 2013 is artikel 147 ook van toepassing op communicatie via internet. Bij amendement van 29 november 2016 is artikel 148 eveneens van toepassing op communicatie via internet. Verder is aan artikel 323 een lid toegevoegd waardoor dit ook geldt voor belediging op het internet. Daarnaast passen de autoriteiten in zaken die te maken hebben met online activiteiten ook het artikel 214, WvS (verspreiden van informatie die oproept tot terrorisme) toe.⁴⁹⁹ Op 17 maart 2020 is de Wet op informatie, informatisering en bescherming van informatie geamendeerd waardoor het online verspreiden van informatie die schade toebrengt aan het leven en de gezondheid van mensen eveneens strafbaar is geworden.⁵⁰⁰

De eerste veroordeling op basis van de inhoud van een Facebookpagina vond plaats op 14 augustus 2013. De districtsrechtbank in Astara veroordeelde de voormalige bankmedewerker Mikail Talibov uit Ojakaran tot een werkstraf van één jaar wegens laster omdat hij op Facebook kritiek had geleverd op zijn oude werkgever.⁵⁰¹

Er zijn ook gevallen bekend van personen die naar aanleiding van hun online activiteiten op basis van andere, vermoedelijk valse, aanklachten, waaronder drugsbezit, hooliganisme en andere aanklachten, zijn veroordeeld.⁵⁰² Zo arresteerde de politie op 24 januari 2014 de blogger Omar Mammadov wegens drugsbezit.⁵⁰³ Op

⁴⁹⁸ Katy Pearce, *Two can play at that game: Social media opportunities in Azerbaijan for government and opposition*, 2014, p. 53; Freedom House, *Freedom on the net 2016, Azerbaijan*, november 2016; AI, *False friends: How fake accounts and crude malware targeted dissidents in Azerbaijan*, 10 maart 2017; AI, *Azerbaijan: Activists targeted by 'government-sponsored' cyber attack*, 10 maart 2017; Freedom House, *Nations in transit 2017, Azerbaijan*, 29 maart 2017; FPC, *In Azerbaijan, big brother is watching you everywhere: offline, online, on mobile devices and social media apps*, 15 januari 2019; Freedom House, *Freedom in the World 2019, Azerbaijan*, 4 februari 2019; Freedom House, *Freedom in the World 2020, Azerbaijan*, 4 maart 2020; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 19; Turan, *Activists report attacks on their accounts*, 25 april 2020.

⁴⁹⁹ Katy Pearce, *Two can play at that game: Social media opportunities in Azerbaijan for government and opposition*, 2014, p. 52; BBC News, *Azerbaijanis may be jailed for insulting president on social media*, 1 december 2016; CoE, *Analysis of Azerbaijani legislation on freedom of expression*, 2017, p. 7; OSCE, *Defamation and insult laws in the OSCE region: A comparative study*, maart 2017, p. 30 en 48; Freedom House, *Nations in transit 2017, Azerbaijan*, 29 maart 2017; IRFS, *A comprehensive analysis of Azerbaijan's media landscape*, juni 2017, p. 12; CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 12; JAM News, *Azerbaijani student sentenced to 400 hours of corrective labor for 'expressing doubt in feat of national hero'*, 17 december 2019; Turan, *Website editor sentenced to one year of corrective labor*, 17 juni 2020.

⁵⁰⁰ Trend, *Azerbaijani MP talks about dissemination of info on coronavirus-related issues*, 17 maart 2020; OC Media, *Azerbaijan arrests opposition activists during Covid-19 outbreak*, 24 maart 2020; OSCE, *Coronavirus response should not curb freedom of the press in Azerbaijan, says OSCE Media Freedom Representative*, 25 maart 2020; RFE/RL, *Azerbaijan's Coronavirus disinformation law could curb press freedom*, OSCE says, 25 maart 2020; JAM News, *Azerbaijanis called in for questioning over coronavirus posts on social media*, 25 maart 2020; Turan, *Ali Karimli's accounts on WhatsApp and Telegram seized*, 21 april 2020; RSF, *Azerbaijani reporter jailed for 30 days over coronavirus reporting*, 22 april 2020.

⁵⁰¹ RFE/RL, *In Azerbaijan, bank tied to EBRD breaks seal on controversial libel law*, 21 augustus 2013; Al Jazeera, *The dangers of online criticism in Azerbaijan*, 26 augustus 2013; Freedom House, *Freedom on the net 2016, Azerbaijan*, november 2016.

⁵⁰² Caucasian Knot, *"Musavat" activist arrested after criticizing Azerbaijani president*, 22 mei 2018; RFE/RL, *Azerbaijan jails 14 over online discussions of power outage, shooting*, 10 juli 2018; RFE/RL, *Azerbaijani activist jailed for disobeying police, family protests*, 20 mei 2020.

⁵⁰³ RFE/RL, *Azerbaijani blogger gets three-month pretrial detention*, 27 januari 2014; CoE, Commissioner for human rights, *Observations on the human rights situation in Azerbaijan: An update on freedom of expression, freedom of association, freedom of assembly, and the right to property*, 23 april 2014, p. 1.

4 juli 2014 veroordeelde een rechtbank hem tot vijf jaar gevangenisstraf.⁵⁰⁴ Hij kwam op 17 maart 2016 vrij wegens het novruz pardon.⁵⁰⁵

De diplomaat Arif Mammadov kwam ook in de problemen door online activiteiten. Hij vertegenwoordigde Azerbeidzjan in Brussel bij de delegatie van de *Organisatie voor Islamitische Samenwerking* (OIC) bij de EU. In juni 2015 leverde hij op Facebook commentaar op de overheid naar aanleiding van een brand in een flatgebouw op 19 mei 2015 waarbij vijftien mensen om het leven kwamen. In reactie hierop maakte de website Haqqin.az hem op 3 juni 2015 uit voor verrader. Het Azerbeidzjaanse ministerie van Buitenlandse Zaken dwong hem vervolgens om zijn functie neer te leggen. Sindsdien verbleef hij in Brussel waar hij de *Movement for Democracy in Azerbaijan* (MDA) oprichtte. Op 12 augustus 2015 verklaarde het kantoor van de procureur-generaal dat zij Arif Mammadov verdachten van verduistering, machtsmisbruik en vervalsing.⁵⁰⁶

Verder arresteerde de politie op 8 december 2015 Fuad Qahramanli. Hij was op dat moment de vicevoorzitter van de APFP. De autoriteiten klaagden hem aan wegens het oproepen tot het omverwerpen van de overheid en het aanwakkeren van etnische, religieuze en sociale haat. Het toenmalig hoofd van het presidentiële apparaat, Ramiz Mehdiyev, verklaarde dat zijn arrestatie verband hield met de posts op zijn Facebook account waarin hij opriep om Taleh Bagirzade van de *Muslim Unity Movement* (MUM) te steunen. Op 25 januari 2016 veroordeelde een rechtbank hem tot tien jaar gevangenisstraf.⁵⁰⁷ Bij het novruz pardon van 16 maart 2019 kwam hij vrij.⁵⁰⁸

Fikret Faramazoglu was de oprichter van de nieuwswebsite *Journalistic Research Centre* en hoofdredacteur van de website *Jam.az*. Op 30 juni 2016 arresteerde de politie hem. Op 2 juli 2016 volgde als aanklacht afpersing van een restaurant-eigenaar. Volgens zijn advocaat martelde de politie hem na zijn arrestatie. Op 14 juni 2017 veroordeelde een rechtbank in Bakoe hem tot zeven jaar detentie wegens afpersing. Bij het novruz pardon van 16 maart 2019 kwam hij vrij.⁵⁰⁹

De oprichter van de nieuwswebsite *Azel TV*, blogger Afgan Sadiqov, schreef op zijn website en op Facebook over corruptie en verduistering van publieke gelden bij de overheid. Op 22 november 2016 arresteerde de politie in Qazakh hem nadat een vrouw hem ervan had beschuldigd dat hij haar had aangevallen. Volgens Sadiqov was alles in scene gezet en waren zijn online activiteiten de werkelijke reden van zijn arrestatie. Op 12 januari 2017 veroordeelde de districtsrechtbank van Jalilabad

⁵⁰⁴ RFE/RL, *Azerbaijani activist blogger appeals drug sentence*, 20 augustus 2014; USDoS, *Azerbaijan 2014 human rights report*, 25 juni 2015.

⁵⁰⁵ HRW, *Dispatches: Good news from Azerbaijan (for a change)*, 17 maart 2016; IWPR, *Explaining Azerbaijan's surprise prisoner amnesty*, 22 maart 2016.

⁵⁰⁶ RFE/RL, *Azerbaijani diplomat criticizes government on Facebook, sparking scandal*, 4 juni 2015; Meydan TV, *Azerbaijani diplomat apologizes for "liking" Arif Mammadov's status*, 8 juni 2015; Meydan TV, *Arif Mammadov: "I'm not for a regime change but reforms"*, 10 juni 2015; RFE/RL, *Azerbaijani diplomat wanted for 'corruption' after Facebook post*, 12 augustus 2015; Turan, *This political system has no future – Arif Mammadov*, 1 juli 2017; Report, *Arif Mammadov leaves post of AND Movement co-chair*, 23 mei 2019.

⁵⁰⁷ RFE/RL, *Azerbaijani opposition leader arrested in Baku*, 9 december 2015; Report, *Judge to preside Fuad Gahramanli's case changed*, 25 januari 2016; Meydan TV, *Today is Fuad Gahramanli's trial*, 25 januari 2016; Eurasianet, *Azerbaijan: Show trial ends with harsh sentences for islamic activists*, 26 januari 2017; HRW, *Azerbaijan: Abuse allegations mar high-profile trial*, 26 januari 2017; AI, *Annual report 2015/16, Azerbaijan*, 13 april 2016; AI, *Azerbaijan: torture and travesty of justice in Nardaran case*, 6 februari 2017, p. 6.

⁵⁰⁸ Daily Sabah, *Azerbaijan's Aliyev pardons more than 400 in Nevruz amnesty*, 16 maart 2019; Meydan TV, *Aliyev pardons dozens in jail, including political prisoners*, 18 maart 2019.

⁵⁰⁹ Caucasian Knot, *Journalist Faramazoglu's defence reports his torture in detention*, 30 september 2016; Caucasian Knot, *Azerbaijani journalist Fikret Faramazoglu sentenced to seven years in prison*, 14 juli 2017; AI, *Annual report 2017/18, Azerbaijan*, 22 februari 2018; RFE/RL, *Azerbaijani president pardons hundreds, including political prisoners*, 17 maart 2019.

hem tot 2,5 jaar gevangenisstraf wegens hooliganisme. De rechtbank in Shirvan liet het vonnis op 25 mei 2017 in hoger beroep in stand. Na zijn vrijlating op 23 mei 2018 kondigde hij aan dat hij door zou gaan met zijn journalistieke werk. Op 6 juli 2018 pakte de politie hem opnieuw op. Een rechtbank veroordeelde hem op 7 juli 2018 tot dertig dagen administratieve detentie wegens hooliganisme.⁵¹⁰ Op 27 november 2018 pakte de politie hem op tijdens een demonstratie van nabestaanden van soldaten die tijdens het conflict om Nagorno Karabach waren gesneuveld. De districtsrechtbank van Sabail veroordeelde hem tot dertig dagen administratieve detentie wegens het negeren van politiebevelen.⁵¹¹ Op 13 mei 2020 pakte de politie hem op wegens afpersing. Het strafrechtelijk onderzoek liep tegen het einde van de verslagperiode nog.⁵¹²

De Wit-Russische autoriteiten arresteerden de Russisch-Israëliisch-Oekraïense blogger Alexander Lapshin op 15 december 2016 in Minsk op basis van een arrestatiebevel dat Azerbeidzjan voor hem had uitgevaardigd omdat hij in 2011 en 2012 in Nagorno Karabach was geweest. Op 7 februari 2017 zetten de Wit-Russische autoriteiten hem uit naar Azerbeidzjan. Op 20 juli 2017 veroordeelde een rechtbank in Bakoe hem tot drie jaar gevangenisstraf wegens illegale inreis in Nagorno Karabach. Op 11 september 2017 belandde Lapshin in het ziekenhuis. Volgens Lapshin vielen gevangenisbewaarders hem die dag in zijn cel aan. Volgens Ali Hasanov, de toenmalige adviseur van de president, wilde Lapshin zelfmoord plegen in zijn cel en hadden de gevangenisbewaarders dat voorkomen. Op dezelfde dag verleende de president hem pardon. Na drie dagen in het ziekenhuis te hebben gelegen, vertrok Lapshin per vliegtuig naar Tel Aviv.⁵¹³

De populaire blogger Mehman Huseynov uitte binnen zijn Facebookgroep *Sancaq Production* en op zijn You Tube kanaal *Sancaq TV* kritiek op het beleid van de regering en de sociale problemen in het land.⁵¹⁴ Op 9 januari 2017 pakte de politie hem op straat op. Volgens Huseynov blinddoekten de politieagenten hem en deden een zak over zijn hoofd. Zij lieten volgens hem ook een stroomstootwapen tegen zijn lichaam afgaan en onderweg in een auto sloegen zij hem. Na drie tot vier uur leverden zij hem af op het politiebureau van het district Nasimi. Daar dwong de

⁵¹⁰ CoE, *Azerbaijani journalist Afgan Sadikhov in pre-trial detention*, 15 december 2016; Caucasian Knot, *Azeri journalist Sadygov sentenced to 2.5 years in prison*, 12 januari 2017; Caucasian Knot, *Azerbaijani journalist Afghan Sadygov accused of defamation*, 9 maart 2017; Turan, *The Court of Appeal upholds the verdict of Afgan Sadygov*, 26 mei 2017; Caucasian Knot, *Court of Appeal upholds verdict to Azerbaijani journalist Afghan Sadygov*, 27 mei 2017; OC Media, *'New charges' against Azerbaijani journalist Afgan Sadigov*, 15 januari 2018; AI, *Annual report 2017/18, Azerbaijan*, 22 februari 2018; Caucasian Knot, *Journalist Aghan Sadygov detained in Azerbaijan*, 7 juli 2018; CPJ, *Azerbaijani journalist detained, whereabouts unknown*, 10 juli 2018.

⁵¹¹ Turan, *Journalist Afgan Sadigov arrested for 30 days*, 27 november 2018; Caucasian Knot, *Journalist Afghan Sadygov arrested in Azerbaijan*, 28 november 2018; JAM News, *Baku demonstrations continue over compensation for soldiers' lives, journalist arrested*, 28 november 2018.

⁵¹² Turan, *Prosecutor General's office on arrest of Afgan Sadigov*, 14 mei 2020; Meydan TV, *Television editor-in-chief arrested in Azerbaijan*, 18 mei 2020; Turan, *Location of Afgan Sadigov remains unknown – spouse*, 17 juni 2020.

⁵¹³ Meydan TV, *The case of Alexander Lapshin: a dangerous precedent for Azerbaijan's blacklist?*, 31 januari 2017; BBC News, *The blogger jailed for visiting a country that 'doesn't exist'*, 7 februari 2017; Caucasian Knot, *Court sentences Alexander Lapshin to three years of imprisonment*, 20 juli 2017; Turan, *Lapshin tried to commit suicide*, 11 september 2017; RFE/RL, *Azerbaijan's president pardons blogger jailed for visiting Nagorno-Karabakh*, 11 september 2017; Caucasian Knot, *Ilham Aliyev pardons blogger Alexander Lapshin*, 11 september 2017; Caucasian Knot, *Azeri Authorities report Lapshin's suicide attempt*, 11 september 2017; Report, *Some details of suicide attempt by Alexander Lapshin unveiled*, 11 september 2017; Meydan TV, *Azerbaijan releases 16 political prisoners*, 12 september 2017; RFE/RL, *Russian-Israeli blogger leaves Azerbaijan after presidential pardon*, 14 september 2017; Caucasian Knot, *Alexander Lapshin refutes suicide attempt in Azerbaijani prison*, 16 september 2017; Eurasianet, *Newly released blogger airs grievances against Azerbaijan*, 16 september 2017; AI, *Annual report 2017/18, Azerbaijan*, 22 februari 2018; USDoS, *Azerbaijan 2017 human rights report*, 20 april 2018, p. 9.

⁵¹⁴ Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 115; FPC, *In Azerbaijan, big brother is watching you everywhere: offline, online, on mobile devices and social media apps*, 15 januari 2019; OBCT, *A blogger's plea for justice shakes the world, but not official Baku*, 15 januari 2019.

politie hem om stukken te ondertekenen. De volgende dag veroordeelde een rechtbank hem tot een boete van 200 AZN wegens het negeren van politiebevelen. In de rechtbank verklaarde hij dat hij was mishandeld en gemarteld door de politie. De rechtbank gaf opdracht om daar onderzoek naar te doen. Uit dat onderzoek kwam vervolgens niets. Tegelijkertijd klaagde de politiechef van het district Nasimi hem aan wegens laster. Op 3 maart 2017 veroordeelde een rechtbank in Bakoe Huseynov tot twee jaar gevangenisstraf wegens laster en hooliganisme. Op 26 december 2018 volgde een nieuwe aanklacht wegens het aanvallen van een gevangenenbewaarder. Huseynov ontkende de beschuldigingen. Hij ging daarop in hongerstaking. Tijdens de grote demonstratie van 19 januari 2019 (zie hierboven) riepen de demonstranten om zijn vrijlating. Op 2 maart 2019 kwam hij vrij op basis van een presidentieel pardon.⁵¹⁵

Blogger Elvin Isayev verbleef sinds 1998 in Rusland. Op 26 augustus 2019 trokken de Russische autoriteiten om onbekende redenen zijn Russisch staatsburgerschap in. Hij kreeg de aanzegging om het land te verlaten. Daarop ging hij naar Kiev in Oekraïne. Op verzoek van Azerbeidzjan zette Oekraïne hem op 12 december 2019 uit wegens het schenden van de migratiewetten. Na aankomst in Bakoe hielden de autoriteiten hem aan. Op 18 december 2019 verklaarde het bureau van de Openbare Aanklager dat zij hem beschuldigden van het oproepen tot ongeregelde heden, gericht tegen de staat. Aan het einde van de verslagperiode was het strafproces niet afgerond.⁵¹⁶

Op 22 maart 2020 arresteerde de politie Anar Melikov van de APFP nadat hij op Facebook kritiek had geleverd op de omstandigheden in de quarantainecentra in Jalilabad. Een rechtbank veroordeelde hem vervolgens tot tien dagen administratieve detentie wegens het schenden van de quarantainemaatregelen.⁵¹⁷

Verder arresteerde de politie op 30 maart 2020 Aqil Humbatov van de APFP nadat hij zich in een videoboodschap op Facebook had gericht op de autoriteiten. Daarin beklagde hij zich erover dat hij geen geld had voor zijn zieke kind. Humbatov bleek op dezelfde dag te zijn opgenomen in een psychiatrische kliniek in Mashtaga. Op

⁵¹⁵ HRW, *The price for journalism in Azerbaijan*, 11 januari 2017; HRW, *Jailing the messenger in Azerbaijan*, 7 maart 2017; Meydan TV, *Politically motivated kidnappings in Azerbaijan: A trend in the making?*, 7 juni 2017; AI, Report 2017/18, 22 februari 2018, p. 3; HRW, *Unjustly jailed blogger faces new charges in Azerbaijan*, 10 januari 2019; IFEX, *Support for Mehman Huseynov: Protests on the streets, in the prisons and from European institutions*, 21 januari 2019; CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 12-13; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 13.

⁵¹⁶ Reuters, *Russia strips Azeri blogger of citizenship and moves to deport him*, 30 augustus 2019; Caucasian Knot, *Blogger who criticized Azerbaijani authorities deprived of Russian citizenship*, 2 september 2019; Caucasian Knot, *Elvin Isaev's advocate points to threat of his kidnapping*, 11 september 2019; Turan, *Blogger Elvin Isayev arrested in Azerbaijan after deportation*, 14 december 2019; RFE/RL, *Ukraine deports Azerbaijani opposition blogger to Baku*, 15 december 2019; Caucasian Knot, *Blogger Elvin Isaev arrested in Azerbaijan*, 15 december 2019; Freedom House, *Ukraine: Azerbaijani activist deported on politically motivated grounds*, 16 december 2019; JAM News, *Azerbaijani blogger deported from Ukraine, jailed upon arrival in Baku*, 16 december 2019; Turan, *What is Elvin Isayev accused of?*, 16 december 2019; Eurasianet, *Ahead of president's visit, Ukraine extradites Azerbaijan government critic*, 16 december 2019; OC Media, *Ukraine deports critical Azerbaijani blogger shortly before Zelensky visits Baku*, 17 december 2019; Caucasian Knot, *Story of blogger Isaev's deportation from Russia and Ukraine cast doubt on Baku's version*, 18 december 2019; Turan, *Blogger accused of anti-state appeals pleads guilty – Lawyer*, 18 december 2019; Meydan TV, *Azerbaijani blogger deported before Zelensky visits Baku*, 18 december 2019; RFE/RL, *Ukrainian officials deny ordering deportation of Azerbaijani opposition blogger*, 29 januari 2020; AI, *Azerbaijan authorities must release Talysh activists*, 8 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 5 juni 2020.

⁵¹⁷ JAM News, *Repression in the time of pandemic: Azerbaijani opposition members arrested "for violating quarantine"*, 23 maart 2020; OC Media, *Azerbaijan arrests opposition activists during Covid-19 outbreak*, 24 maart 2020; JAM News, *Azerbaijanis called in for questioning over coronavirus posts on social media*, 25 maart 2020; OC Media, *Six more opposition activists arrested in Azerbaijan*, 11 april 2020; HRW, *Azerbaijan: Crackdown on critics amid pandemic*, 16 april 2020.

1 april 2020 kwam hij weer vrij nadat een rechtbank had geoordeeld dat hij niet tegen zijn wil kon worden opgenomen. Na zijn vrijlating plaatste hij een videoboodschap op Facebook waarin hij zich beklaagde over de situatie in de psychiatrische kliniek. Op 2 april 2020 arresteerde de politie hem opnieuw. Op last van dezelfde rechtbank kwam hij opnieuw in een psychiatrische kliniek terecht.⁵¹⁸

3.2.2

Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging

Volgens het *State Committee for Work with Religious Associations (SCWRA)*⁵¹⁹ beschouwt het overgrote deel van de bevolking, 96 procent, zichzelf als moslim. Daarvan is tussen de 65 en 75 procent sjiïet en tussen de 25 en 35 procent soenniet. Onder de sjiïeten is het twaalver sjiïisme dominant. De meeste soennieten behoren tot de hanafitische rechtsschool. Daarnaast zijn er aanhangers van het soefisme en het salafisme.⁵²⁰ De resterende vier procent van de bevolking behoort tot de Russisch Orthodoxe kerk, de Georgisch Orthodoxe kerk, de Armeens Apostolische kerk, de Zevende-dags Adventisten, Molokanen, de Rooms-katholieke kerk en aanhangers van andere christelijke stromingen, waaronder Jehova's getuigen en evangelisten. Verder zijn er nog Joden, Bahaï, Hare Krishna's en niet-gelovigen.⁵²¹

Wet op de godsdienstvrijheid

De Grondwet waarborgt het recht op vrijheid van godsdienst en overtuiging en het recht op vergadering.⁵²² De autoriteiten perkten deze rechten in met behulp van de Wet op de godsdienstvrijheid. In de verslagperiode is deze wet zes keer geamendeerd.⁵²³ Zo is op 4 december 2015 aan artikel 21 toegevoegd dat religieuze symbolen en slogans alleen nog maar binnen religieuze gebouwen gebruikt mogen worden.⁵²⁴ Verder is artikel 1 op 16 mei 2017 geamendeerd. Voortaan zijn bekerings- en zendingsactiviteiten door buitenlanders en staatlozen verboden, tenzij

⁵¹⁸ Turan, *Activist arrested for 30 days after a video message to the president*, 19 maart 2019; Caucasian Knot, *Azerbaijani opposition activist placed to psychiatric hospital*, 31 maart 2020; RFE/RL, *Azerbaijani opposition activist detained after release from psychiatric clinic*, 3 april 2020; Turan, *Agil Humbatov sent to madhouse again*, 3 april 2020; Turan, *NCDF calls on authorities not to use pandemic to reprisal opponents*, 5 april 2020; RFE/RL, *Lawyer for Azerbaijani opposition activist says court is holding up appeal*, 22 april 2020; Turan, *Agil Humbatov not released from mental hospital*, 3 mei 2020; RFE/RL, *Wife of Azerbaijani opposition activist held in psychiatric clinic says she cannot meet him*, 6 mei 2020; Turan, *Oppositionist locked in a psychiatric hospital for another month*, 2 juni 2020; Caucasian Knot, *Azerbaijani activist Agil Gumbatov left in mental hospital for another month*, 4 juni 2020; Union for the Freedom for Political Prisoners of Azerbaijan, *List of political prisoners*, 23 juni 2020, p. 63.

⁵¹⁹ De formele naam is het *State Committee on Religious Associations of the Republic of Azerbaijan (Azerbaycan Respublikası Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi (DQDK))*. Dit agentschap staat ook wel bekend als de *State Committee for Work with Religious Organizations (SCWRO)*; ECRI, *ECRI report on Azerbaijan (fifth monitoring cycle)*, 7 juni 2016, p. 27; Audrey Altstadt, *Frustrated democracy in post-Soviet Azerbaijan*, Woodrow Wilson Center Press, 2017, p. 192.

⁵²⁰ Vahram Ter-Matevosyan & Nelli Minasyan, *Praying under restrictions: Islam, identity and social change in Azerbaijan*, Europe-Asia Studies, 4 juli 2017, p. 2; Galib Bashirov, *Islamic discourses in Azerbaijan: the securitization of 'non-traditional religious movements'*, Central Asian Survey, 2018, p. 33.

⁵²¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 23 mei 20123, p. 7; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 2.

⁵²² De Grondwet van de Republiek Azerbeidzjan, art. 18 (religie) en art. 49 (vergadering).

⁵²³ De Wet op de godsdienstvrijheid (in het Azerbeidzjaans: *Dini etiqad azadlığı haqqında*) is in de verslagperiode geamendeerd op 6 maart 2015 (nr. 1227-IVQD en 1230-IVQD), 6 oktober 2015 (1350-IVQD), 4 december 2015 (29-VQD), 28 oktober 2016 (367-VQD) en 16 mei 2017 (674-VQD). Een Engelse vertaling van deze wet is beschikbaar op https://www.legislationline.org/download/id/6667/file/Azerbaijan_law_freedom_religious_beliefs_1992_am2015_en.pdf, geraadpleegd op 24 juni 2020; APA, *Azerbaijani president approves amendments to law on freedom of religion*, 12 december 2016; IPHR, *Freedom of religion and belief in Azerbaijan*, 2019, p. 12.

⁵²⁴ Report, *Demonstration of religious slogans and other religious attributes in public places banned in Azerbaijan*, 2 december 2015; ILO, *Law No. 29-VQD of 4 December 2015 to Amend the Law "On Freedom of Religious Beliefs"*, http://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=&p_isn=101985&p_classification=05, geraadpleegd op 24 juni 2020; Permanent Mission of the Republic of Azerbaijan to the OSCE, *Azerbaijan, information exchange on the OSCE code of conduct on politico-military aspects of security* 2019, 5 juni 2019, p. 10.

het gaat om religieuze personen die zijn uitgenodigd door een geregistreerde religieuze instelling.⁵²⁵

Registratie van religieuze organisaties

Blijkens artikel 12 van de Wet op de godsdienstvrijheid zijn religieuze organisaties verplicht om zich te laten registreren bij het SCWRA. Alleen geregistreerde religieuze organisaties kunnen optreden als rechtspersoon.⁵²⁶ Niet-geregistreerde organisaties lopen het risico onwettig te worden verklaard. Zij zijn kwetsbaar voor sluiting en intimidatie door lokale autoriteiten.⁵²⁷ Zo kunnen vertegenwoordigers van een niet-geregistreerde organisatie een boete opgelegd krijgen van maximaal 8.000 AZN.⁵²⁸ Het is voor niet-geregistreerde religieuze organisaties moeilijk of zelfs onmogelijk om hun activiteiten te verrichten.⁵²⁹

Het SCWRA behandelt de registratieaanvragen. Daarnaast kan het SCWRA rechtbanken verzoeken om activiteiten van religieuze organisaties stop te zetten. Voor een registratie is een door een notaris vastgelegde aanvraag met minstens vijftig handtekeningen van de leden, statuten, een stichtingsakte, de namen van de oprichters, het adres van de organisatie en het bankrekeningnummer benodigd.⁵³⁰ Speciaal voor islamitische organisaties is de *Caucasus Muslim Board* (CMB) opgericht.⁵³¹ Allahşükür Paşazade is het hoofd van de CMB. Hij draagt de sjiitische titel *sheikh-ul-Islam* en de soennitische titel grootmoefti. Daarmee is hij volgens de CMB tevens de religieuze leider van de moslims in Azerbeidzjan en de hele Kaukasus. Als sjiitisch geestelijk leider strekt zijn religieuze autoriteit zich ook uit over de sjiitische bevolkingsgroepen in Georgië en Dagestan.⁵³²

Islamitische organisaties dienen eerst de goedkeuring te hebben van de CMB voordat het SCWRA hen registreert. De CMB houdt zich ook bezig met imamopleidingen, het toezicht op de activiteiten van geregistreerde islamitische organisaties en het organiseren van de hadj. Blijkens artikel 7 van de Wet op de godsdienstvrijheid moeten de organisaties aan de CMB rapporteren over hun activiteiten. Blijkens artikel 8, lid 2, van deze wet, benoemt de CMB de geestelijk leiders van de islamitische organisaties. Blijkens artikel 21, van deze wet, zoals geamendeerd op 16 mei 2017, kan de CMB ook toestemming geven aan imams die in het buitenland zijn opgeleid om voor te gaan in het gebed.⁵³³

⁵²⁵ Report, *Azerbaijan makes amendments to law "on religious freedom"*, 24 april 2017; APA, *Azerbaijani president approves amendments to law on freedom of religion*, 22 juni 2017; Forum 18, *Azerbaijan: Four state agencies raid religious communities*, 18 december 2017; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 4.

⁵²⁶ De Wet op de godsdienstvrijheid, art. 12; UN Human Rights Council, *National report submitted in accordance with paragraph 5 of the annex to Human Rights Council resolution 16/21: Azerbaijan*, 16 februari 2018, p. 7; IPHR, *Freedom of religion and belief in Azerbaijan*, 2019, p. 8.

⁵²⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 23 mei 2012, p. 40.

⁵²⁸ USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019; IPHR, *Freedom of religion and belief in Azerbaijan*, 2019, p. 8.

⁵²⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 25 november 2013, p. 23; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 3.

⁵³⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 23 mei 2012, p. 39; Report, *17 religious communities suspended in Azerbaijan this year*, 29 juli 2016; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 3.

⁵³¹ In het Azerbeidzjaans: *Qafqaz Müsəlmanları İdaresi* (QMI).

⁵³² APA, *Sheikh-ul-islam Haji Allahshukur Pashazadeh marks his 60th birthday*, 26 augustus 2009; Hürriyet Daily News, *Shaykh al-Islam Paşazade visits patriarch Bartholomeos*, 6 april 2016; Audrey Altstadt, *Frustrated democracy in post-Sovjet Azerbaijan*, 2017, p. 191; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 175; USDoS, *Azerbaijan 2017 international religious freedom report*, 29 mei 2018, p. 12; Azer News, *Caucasus Muslims Office chairman leaves for visit to Russia's Chechen Republic*, 23 augustus 2019; Abdallah Schleifer (red.), *The Muslim 500: The World's 500 Most Influential Muslims, 2020*, The Royal Islamic Strategic Studies Centre, 2019, p. 120; CMB, *Sheikh Ul-Islam Allahshukur Pashazade*, <https://qafqazislam.com/index.php?lang=az§ionid=126>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

⁵³³ USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 3-4; IPHR, *Freedom of religion and belief in Azerbaijan*, 2019, p. 9 en 11.

In de verslagperiode vonden ruim 370 registraties plaats. Sinds 1 september 2009 heeft het SCWRA 941 religieuze organisaties geregistreerd. Daarvan waren 906 islamitisch en 35 niet-islamitisch. Deze laatste categorie bestond uit 24 christelijke organisaties, acht joodse organisaties, twee Bahaï organisaties en een organisatie van de Hare Krishna's. Verder stonden er 2.250 moskeeën, waarvan 136 in Bakoe, 748 *pirs* en *ziyaretgahs*, veertien kerken en zeven synagogen geregistreerd.⁵³⁴ In 2018 registreerde het SCWRA 86 islamitische organisaties en vier christelijke organisaties, te weten de Zevende-dags Adventisten in Ganja, de Nieuwe Apostolische kerk in Bakoe, de *Vineyard* kerk in Bakoe en de Jehova's getuigen in Bakoe.⁵³⁵ In 2019 registreerde het SCWRA 31 islamitische organisaties en drie christelijke organisaties, te weten de *Fire*⁵³⁶ *Christian Church* in Bakoe, de *Star in the East Pentecostal Church* in Bakoe en de *Evangelical Christian Baptist Church* in Bakoe.⁵³⁷ Enkele 'niet-traditionele' organisaties, met name protestantse kerken, ondervonden problemen met hun registratie bij het SCWRA. Zo probeerde een baptistengemeenschap in Aliabad zich al sinds 1994 tevergeefs te registreren. Wel gaf het SCWRA op 24 januari 2020 aan geen bezwaar te hebben dat deze baptistengemeenschap iedere zaterdagochtend bij elkaar kwam.⁵³⁸

Religieuze literatuur

Op grond van artikel 21 van de Wet op de godsdienstvrijheid controleert het SCWRA de publicatie, import en distributie van religieuze literatuur. Dat betekent dat schrijvers, boekhandelaren en religieuze instellingen hun religieuze literatuur moeten voorleggen aan het SCWRA. Het SCWRA voorziet religieuze literatuur na goedkeuring van een holografische sticker.⁵³⁹ Illegale productie, distributie en import van religieuze literatuur is strafbaar en kan leiden tot een boete van 5.000 tot 7.000 AZN of een gevangenisstraf van maximaal twee jaar bij een eerste overtreding en een boete van 7.000 tot 9.000 AZN of een gevangenisstraf van maximaal vijf jaar bij een volgende overtreding.⁵⁴⁰ In de verslagperiode nam het SCWRA enkele malen religieuze literatuur in beslag waaraan het geen goedkeuring had gegeven. Het SCWRA maakte echter geen lijst openbaar van alle religieuze literatuur waaraan geen goedkeuring is gegeven.⁵⁴¹

⁵³⁴ Een *pir* en een *ziyaretgah* zijn aanduidingen voor heiligdommen, plaatsen van verering en bedevaartsoorden. Dit kunnen bijvoorbeeld heiligengraven zijn die verbonden zijn met het soefisme; USDoS, *Azerbaijan 2017 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 9; Arif Yunusov, *Islam im postsowjetischen Aserbaidschan*, in: Olaf Leisse (red.), *Politik und Gesellschaft im Kaukasus. Eine unruhige Region zwischen Tradition und Transformation*, Springer VS, 2019, p. 206; SCWRA, *Dini sahə ilə bağlı statistik rəqəmlər (Statistieken met betrekking tot de religieuze sfeer)*, http://www.dqdk.gov.az/az/view/pages/306?menu_id=83, geraadpleegd op 24 juni 2020.

⁵³⁵ Forum 18, *Azerbaijan: Religious freedom survey*, 7 november 2018; European Association of Jehovah's Witnesses, *Azerbaijan. Religious freedom issues. OSCE human dimension implementation meeting, Warsaw, 16-27 September 2019*, 2019, p. 3; USCIRF, *Annual report 2019*, april 2019, p. 148; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 9.

⁵³⁶ In het Azerbeidzjaans: Alov.

⁵³⁷ Report, *34 religious communities registered in Azerbaijan this year*, 21 oktober 2019; USCIRF, *Annual report 2020*, april 2020, p. 52; USDoS, *Azerbaijan 2019 international religious freedom report*, 10 juni 2020, p. 10; SCWRA, *Qeyri-islam dini icmalari (de niet-islamitische gemeenschap)*, http://scwra.gov.az/az%20view/pages/297?menu_id=81, geraadpleegd op 24 juni 2020;

⁵³⁸ Forum 18, *Azerbaijan: Religious freedom survey*, 7 november 2018; USCIRF, *Annual report 2019*, april 2019, p. 148; Forum 18, *Azerbaijan: Appeals fail against illegal raids, fines*, 14 juni 2019; Forum 18, *Azerbaijan: "No objection" to limited worship, but no legal right*, 27 maart 2020; USDoS, *Azerbaijan 2019 international religious freedom report*, 10 juni 2020, p. 9.

⁵³⁹ Forum 18, *Azerbaijan: Police claim "everything was done well"*, 17 januari 2017; USCIRF, *Annual report 2020*, april 2020, p. 53.

⁵⁴⁰ Wetboek van Strafrecht, art. 167-2.1 en art. 167-2.2; Forum 18, *Azerbaijan: Convicted and freed, but no compensation for 50 week imprisonment*, 29 januari 2016; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 4.

⁵⁴¹ Forum 18, *Azerbaijan: "The banned book the Old Testament was confiscated"*, 3 juni 2014; Report, *Publication of 26 religious books banned in Azerbaijan last year*, 14 januari 2019; USCIRF, *Annual report 2019*, april 2019, p. 150; Forum 18, *Azerbaijan: European court fines regime for religious censorship*, 24 februari 2020.

Een voorbeeld van een zaak waarin sprake was van verboden religieuze literatuur betrof de arrestatie van de Jehova's getuigen Irina Zakharchenko en Valida Jabrayilova door de politie in Pirallahi op 5 december 2014. Enkele uren later liet de politie hen zonder aanklacht weer gaan. Op 17 februari 2015 volgde alsnog een aanklacht wegens het verspreiden van verboden religieuze literatuur. Een rechtbank in Bakoe liet hen die dag ook in voorarrest plaatsen. Op 28 januari 2016 veroordeelde een rechtbank hen tot een boete van 7.000 AZN. Omdat zij al elf maanden in voorarrest hadden doorgebracht, hoefden zij deze boete niet te betalen.⁵⁴²

Verder legde een rechtbank in Şeki op 31 mei 2017 een aanhanger van de theoloog Bediüzzaman Said Nursi, de schrijver van de verboden boekenreeks de *Risale-i Nur* (Brief van het licht), een boete op van 1.500 AZN omdat hij tijdens een picknick voorlas uit het werk van Said Nursi.⁵⁴³

Voorts nam het SCWRA samen met de politie op 17 januari 2018 een partij van vierhonderd illegale religieuze boeken van een verkoopster in Bakoe in beslag. De verkoopster kreeg een boete van 2.000 AZN.⁵⁴⁴

Op 8 februari 2018 verbood het SCWRA de publicatie van het boek *İslamda yoxdur...* (In de islam bestaat geen...) van de soennitische theoloog Elshad Miri. Op 18 september 2018 bevestigde een rechtbank in Bakoe deze beslissing van het SCWRA. Vervolgens bevestigde het Hooggerechtshof dit oordeel op 25 juni 2019.⁵⁴⁵

Religieus onderwijs

Blijkens artikel 10 van de Wet op de godsdienstvrijheid mogen alleen geregistreerde religieuze centra en instellingen religieus onderwijs geven. Een voorbeeld van een zaak waarin deze kwestie speelde vond op 30 september 2018 plaats toen de districtsrechtbank van Şeki Taleh Mammadov een boete van 1.500 AZN oplegde omdat hij islamitische les aan kinderen had gegeven.⁵⁴⁶

Afvalligen

Afvalligheid leidt over het algemeen niet tot problemen in Azerbaidjan. De meerderheid van de moslims in Azerbeidzjan leeft de religieuze voorschriften en tradities slechts in beperkte mate na. De moslim-identiteit is in Azerbeidzjan doorgaans meer cultureel en etnisch dan religieus bepaald.⁵⁴⁷

⁵⁴² Forum 18, *Azerbaijan: Latest secret police prisoners – two female Jehovah's Witnesses*, 23 februari 2015; Forum 18, *Azerbaijan: Women's criminal trial to start after 10 months' imprisonment*, 9 december 2015; Forum 18, *Azerbaijan: Convicted and freed, but no compensation for 50 week imprisonment*, 29 januari 2016; UN Human Rights Council, *Opinion No. 42/2015 concerning Irina Zakharchenko and Valida Jabrayilova (Azerbaijan)*, 15 maart 2016, p. 2; Turan, *Visit of European representatives of Jehovah's Witnesses*, 20 april 2017; USDoS, *Azerbaijan 2016 international religious freedom report*, 22 augustus 2017, p. 7.

⁵⁴³ Caucasian Knot, *In case against Nursi followers, defendants' advocates ask court to acquit their clients*, 30 september 2015; Eurasia Review, *Azerbaijan: 'We forbid religious books, but this isn't religious discrimination'*, 3 oktober 2015; Forum 18, *Azerbaijan: Fined for home religious meetings, picnic*, 6 juli 2017; USDoS, *Azerbaijan 2017 international religious freedom report*, 29 mei 2018, p. 10.

⁵⁴⁴ Forum 18, *Azerbaijan: State's theological review bans book on Islam*, 13 februari 2018; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 8.

⁵⁴⁵ Turan, *Report on state of religious freedom*, 4 april 2018; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 156; Forum 18, *Azerbaijan: Religious freedom survey*, 7 november 2018; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 10; Forum 18, *Azerbaijan: Censorship case to join 41 other ECHR cases?*, 3 juli 2019; USCIRF, *Annual report 2019*, april 2019, p. 150; USCIRF, *Annual report 2020*, april 2020, p. 53.

⁵⁴⁶ Norwegian Helsinki Committee, *Azerbaijan: Behind the tolerance façade. Freedom of religion or belief restricted*, februari 2015, p. 21; Forum 18, *Azerbaijan: Appeal court upholds couple's massive fines*, 17 juni 2019; IPHR, *Freedom of religion and belief in Azerbaijan*, 2019, p. 23.

⁵⁴⁷ Vertrouwelijke bron, 12 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 12 maart 2020.

Maatregelen tegen geloofsgemeenschappen

De Azerbeidzjaanse autoriteiten verkondigden regelmatig dat het land zich kenmerkte door interreligieuze harmonie en religieuze tolerantie.⁵⁴⁸ Er zijn echter ook berichten van maatschappelijke vooroordelen, vijandigheid en discriminatie ten opzichte van de niet-traditionele religieuze groeperingen, zoals salafisten, Jehova's getuigen, baptisten en zevendedagsadventisten.⁵⁴⁹ In de verslagperiode legden de Azerbeidzjaanse autoriteiten sommige geloofsgemeenschappen beperkingen op. Zo sloten de autoriteiten moskeeën of zij braken deze af. Soms arresteerden de autoriteiten islamitische geestelijken. Een aantal religieuze gemeenschappen, met name de niet-geregistreerde, kreeg in de verslagperiode te maken met verstoring van religieuze bijeenkomsten, arrestaties, invallen in woonhuizen, inbeslagname van religieuze literatuur en intimidatie door de politie. Zo viel de politie op 1 januari 2017 een woning in Barda binnen waar achttien Jehova's getuigen zich verzameld hadden. De huiseigenaar kreeg een boete wegens het houden van een illegale religieuze bijeenkomst.⁵⁵⁰ Verder viel de politie volgens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken op 28 januari 2018 een woning in Ganja binnen waar honderd leden van de *Star in the East Pentecostal Church* een kerkdienst hielden. Er volgden voor zover bekend verder geen aanklachten.⁵⁵¹

De meeste moskeeën die de autoriteiten sloten of afbraken waren soennitische moskeeën. Zo zijn in het centrum van Bakoe inmiddels alle soennitische moskeeën gesloten. De Abu Bakr moskee en de Martelaren moskee (ook wel bekend als de Turkse moskee) waren al voor 2010 gesloten onder het mom van reparatiewerkzaamheden.⁵⁵² De Ashur moskee in de oude stad van Bakoe was de enige soennitische moskee die in de verslagperiode nog open was. Deze moskee heeft sinds de negentiende eeuw als bijnaam de Lezgische moskee. De imam van deze moskee, Mubarez Qarayev, stond bekend om zijn sympathie voor het salafisme.⁵⁵³ Eind februari 2015 arresteerde de veiligheidsdienst hem en vier andere personen die banden hadden met deze moskee wegens de verkoop van illegale religieuze literatuur. Op 10 juli 2015 veroordeelde de districtsrechtbank van Narimanov Qarayev tot één jaar gevangenisstraf.⁵⁵⁴ Sinds 26 juli 2016 is de Ashur

⁵⁴⁸ Norwegian Helsinki Committee, *Azerbaijan: Behind the tolerance façade. Freedom of religion or belief restricted*, februari 2015, p. 11; The New York Times, *Pope Francis notes Azerbaijan's religious tolerance, not rights abuses*, 2 oktober 2016; Report, *The Hill: Azerbaijan known for its tolerant environment*, 29 december 2017; Azer News, *Azerbaijan. Land of religious tolerance*, 28 november 2018; ONA, *Mubariz Gurbanli: Azerbaijan is one of major countries, promoting dialogue between religions and civilizations*, 20 juli 2019; President van de Republiek Azerbeidzjan, *2nd summit of world religious leaders gets underway in Baku*, 14 november 2019.

⁵⁴⁹ Eurasianet, *Azerbaijan's Jehovah's-Witnesses-Jihad and other high jinks*, 21 mei 2014; Eurasianet, *Azerbaijan: Time to address the potential salafi danger*, 31 oktober 2014; Jehova's Witnesses, *Rashad Niftaliyev fined and jailed for participation in religious meetings*, 11 december 2015; JAM News, *Is religion persecuted in Azerbaijan?* US State Department releases report, 1 juni 2018; Eurasianet, *Azerbaijan to add mandatory religious education for university students*, 4 juni 2019; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 12; USDoS, *Azerbaijan 2019 international religious freedom report*, 10 juni 2020, p. 2 en 8.

⁵⁵⁰ European Association of Jehova's Witnesses, *Azerbaijan. Religious freedom issues. OSCE Human Dimension Implementation Meeting, Warsaw, 11-22 September 2017*, 2017, p. 5; Forum 18, *Azerbaijan: Religious freedom survey*, 7 november 2018.

⁵⁵¹ Forum 18, *Azerbaijan: Sufis raided, initial fine, protestants raided*, 6 februari 2018; USCIRF, *Annual report 2019*, april 2019, p. 149-150; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 8.

⁵⁵² RFE/RL, *Turkish mosque in Baku closed for 'repairs'*, 28 april 2009; Forum 18, *Azerbaijan: "They don't want a Sunni mosque in the Old City"*, 11 augustus 2014; Norwegian Helsinki Committee, *Azerbaijan: Behind the tolerance façade. Freedom of religion or belief restricted*, februari 2015, p. 38-39; Vahram Ter-Matevosyan & Nelli Minasyan, *Praying under restrictions: Islam, identity and social change in Azerbaijan*, Europe-Asia Studies, 4 juli 2017, p. 9; IPIHR, *Freedom of religion and belief in Azerbaijan*, 2019, p. 17.

⁵⁵³ Goyushov, Altay & Kanan Rovshanoglu, *A brief history of Salafism in Azerbaijan*, Baku Research Institute, 20 juni 2018; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

⁵⁵⁴ Turan, *Arrests of believers*, 17 maart 2015; Forum 18, *Lezghin: Severe restriction of freedom of religion and belief in Azerbaijan*, 25 maart 2015; Forum 18, *Azerbaijan: Baku's pre-Olympic Mosque closure?*, 21 april 2015; Forum 18, *Azerbaijan: Three Muslim prisoners of conscience jailed for 15 to 6 months for selling books*, 10 juli 2015; Forum 18, *Imam prisoner of conscience jailed for one year*, 13 juli 2015; Forum 18, *Azerbaijan: Muslim bookseller's prison sentence "a judicial secret"*, 11 august 2015; HRC, *Compliance of the Republic of Azerbaijan with the International Covenant on Civil and Political Rights. An alternative NGO report to the 118th session UN*

moskee onder het mom van renovatie gesloten. Bij deze sluiting moest ook de Lezgische culturele vereniging *Samur*⁵⁵⁵ het pand verlaten.⁵⁵⁶ Sinds 1993 organiseerde Samur vanuit deze moskee activiteiten om de Lezgische cultuur te promoten.⁵⁵⁷

Bij gebrek aan soennitische moskeeën kwamen moslims soms in woningen bij elkaar om te gaan bidden. Zo ook in Sumqayit waar de politie op 13 november 2014 een inval deed in de woning van de salafist Zohrab Shikhaliyev. Bij deze inval arresteerde de politie negen moslims. De politie liet hen 's avonds weer vrij. De politie pakte die dag ook de huiseigenaar op. De rechtbank van Sumqayit veroordeelde hem op 18 februari 2015 tot zes maanden gevangenisstraf wegens verboden wapenbezit. Volgens zijn vrienden had de politie de wapens in zijn woning neergelegd.⁵⁵⁸

Op 12 april 2017 probeerden bewoners in Bakoe de sloop van de *Haji Javad* moskee te verhinderen. Naar aanleiding hiervan gaf president Aliyev de volgende dag opdracht om voorlopig te stoppen met de sloop. In de nacht van 1 juli 2017 lieten de autoriteiten de moskee alsnog slopen. Op 12 april 2018 openden de autoriteiten in aanwezigheid van de president ongeveer vier kilometer verderop een nieuwe Haji Javad moskee voor de wijkbewoners.⁵⁵⁹

In de verslagperiode legden de autoriteiten alle activiteiten van de Gülen-beweging in Azerbeidzjan stil. Op 18 juni 2014 sloten de autoriteiten een groot aantal onderwijsinstellingen die verbonden waren met de Gülen-beweging. De *State Oil Company of the Azerbaijani Republic* (SOCAR) nam daarvan elf middelbare scholen, dertien huiswerkbegeleidingsinstituten en een universiteit over.⁵⁶⁰ Op 20 juli 2016 droegen de autoriteiten het bestuur van de aan de Gülen-beweging verbonden

Human Rights Committee (17 October 2016 - 04 November 2016), 2016, p. 13; USDoS, *Azerbaijan 2015 international religious freedom report*, 10 augustus 2016, p. 7; Audrey Altstadt, *Frustrated democracy in post-Soviet Azerbaijan*, 2017, p. 23; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 217.

⁵⁵⁵ De Samur is een grensrivier die door Dagestan en Azerbeidzjan stroomt; RFE/RL, *Dispute over irrigation water compounds tensions between Daghestan, Azerbaijan*, 5 september 2014; Caspian News, *Azerbaijan, Russia launches new cross-border bridge to faster trade*, 25 december 2019.

⁵⁵⁶ USDoS, *Azerbaijan 2016 international religious freedom report*, 22 augustus 2017, p. 9; USCIRF, *Annual report 2019*, april 2019, p. 149; Raad van Europa, 4th opinion on Azerbaijan, 8 november 2017, p. 15; Forum 18, *Azerbaijan: Mosques ordered to close for "repairs"*, 27 juli 2016.

⁵⁵⁷ Arif Yunusov, *The islamic factor in Azerbaijan*, 2013 p. 85; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 146; Council of Europe, Advisory Committee on the Framework convention for the protection of national minorities, *Fourth opinion on Azerbaijan – adopted on 8 November 2017*, 8 november 2017, p. 15.

⁵⁵⁸ APA, *Sumgayit Wahhabi leader detained*, 13 november 2014; Forum 18, *Azerbaijan: Imprisoned for pistol or prayer room*, 18 november 2014; Forum 18, *Azerbaijan: Latest secret police prisoners – two female Jehovah's Witnesses*, 23 februari 2015; Norwegian Helsinki Committee, *Azerbaijan: Behind the tolerance façade. Freedom of religion or belief restricted*, februari 2015, p. 41; USDoS, *Azerbaijan 2015 international religious freedom report*, 10 augustus 2016, p. 6; Goyushov, Altay & Kanan Rovshanoglu, *A brief history of Salafism in Azerbaijan*, Baku Research Institute, 20 juni 2018; IPHR, *Freedom of religion and belief in Azerbaijan*, 2019, p. 17.

⁵⁵⁹ Caucasian Knot, *Believers prevent demolition of mosque in Baku*, 12 april 2017; Turan, *The Haji Javad Mosque will probably be preserved*, 13 april 2017; Caucasian Knot, *In Baku, demolition of mosque suspended after believers' protests*, 14 april 2017; Meydan TV, *Aliyev puts hold on demolition of Haji Javad Mosque*, 14 april 2017; Turan, *Members of the community of the mosque "Haji Javad" believe that new mosque will be built*, 18 april 2017; Turan, *The mosque on the Sovetskaya Street will be demolished, and a new build will be built*, 1 juni 2017; Caucasian Knot, *"Haji Javad" mosque demolished in Baku*, 2 juli 2017; OC Media, *Mosque demolished in historic Baku district despite protests*, 3 juli 2017; USCIRF, *Annual report 2018*, april 2018, p. 136; USCIRF, *Annual report 2019*, april 2019, p. 149; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 11.

⁵⁶⁰ Eurasianet, *Azerbaijan backing Turkey's crackdown on Gülen movement*, 15 april 2014; Hürriyet Daily News, *Azerbaijan shuts down 'Gülen-linked' schools*, 19 juni 2014; Eurasianet, *Azerbaijan shuts down Gülen schools*, 19 juni 2014; IWPR, *Azerbaijan closes Gülen schools*, 4 juli 2014; IWPR, *Azerbaijan continues anti-Gülen campaign*, 2 september 2016; Audrey Altstadt, *Frustrated democracy in post-Soviet Azerbaijan*, 2017, p. 190; Report, *PA official: All the supports of the FETO terrorist organization in Azerbaijan were shattered and their activity was abolished*, 15 juli 2019.

Qafqaz University (Caucasus universiteit) over aan de *Baku Higher Oil School*. Verder sloten ook de krant en de website van *Zaman Azerbaycan Qazeti*.⁵⁶¹

Sjiitische activisten

In de verslagperiode traden de autoriteiten enkele malen op tegen sjiitische activisten en geestelijken die zich lieten inspireren door voorbeelden uit Iran. Het meest in het oog springend was de Nardaran zaak waarbij meerdere (vermeende) aanhangers van de *Muslim Unity Movement* (MUM) zijn opgepakt en veroordeeld (zie hieronder). Een ander voorbeeld was Jeyhun Jafarov. De veiligheidsdienst arresteerde deze sjiitische theoloog op 10 maart 2015. Op 12 maart 2015 volgde als aanklacht hoogverraad omdat hij zou hebben samengewerkt met de Iraanse geheime dienst. De districtsrechtbank van Sabail gaf vervolgens op 30 september 2016 opdracht om hem uit voorarrest vrij te laten en hem onder huisarrest te plaatsen. In 2017 is de aanklacht ingetrokken.⁵⁶²

Een ander voorbeeld was Sardar Babayev. De politie in Masalli arresteerde deze sjiitische theoloog op 22 februari 2017. De districtsrechtbank van Masalli veroordeelde hem op 3 juli 2017 op grond van artikel 168-1.3, WvS, tot drie jaar gevangenisstraf wegens het voorgaan in het vrijdagmiddaggebed, terwijl hij religieus onderwijs in Iran heeft gevolgd. Burgers van Azerbeidzjan die hun religieuze opleiding in het buitenland hebben gevolgd mogen niet zonder toestemming van de autoriteiten voorgaan in het gebed. Op 13 februari 2018 bevestigde het Hooggerechtshof de uitspraak van 3 juli 2017. Op 22 februari 2020 kwam Babayev vrij.⁵⁶³

Op 22 april 2013 veroordeelde een rechtbank Telman Shiraliyev tot zes jaar gevangenisstraf nadat hij op 5 oktober 2012 in Bakoe had geprotesteerd tegen het verbod op het dragen van de hijab in openbare scholen. Een week voor zijn geplande vrijlating volgde een nieuwe aanklacht tegen hem na de vondst van een mes in zijn cel. De districtsrechtbank van Khazar veroordeelde hem daarop op

⁵⁶¹ Eurasianet, *Azerbaijan: University, paper closed as anti-Gülen cleanup continues*, 20 juli 2016; Caucasian Knot, *Azerbaijani version of Turkish newspaper "Zaman" closed*, 20 juli 2016; TRT World, *Azerbaijan to deport 50 FETO-linked academics*, 17 augustus 2016; Meydan TV, *Case against Gulen supporters in Azerbaijan picks up momentum*, 25 augustus 2016; Freedom House, *Freedom on the net 2016, Azerbaijan*, november 2016.

⁵⁶² Turan, *Theologian rejects accusations of treason*, 3 april 2015; Turan, *The term of arrest of Ceyhun Jafarov extended for four months*, 9 juli 2015; USDoS, *Azerbaijan 2015 international religious freedom report*, 10 augustus 2016, p. 6; Report, *A theologian charged in Azerbaijan with high treason released*, 30 september 2016; Forum 18, *Azerbaijan: Torture unpunished; compensation for imprisonment*, 22 augustus 2017; USDoS, *Azerbaijan 2016 international religious freedom report*, 22 augustus 2017, p. 7; ECHR, *Fifth section. Application no. 46446/15. Jeyhun Jafarov against Azerbaijan lodged on 15 October 2015*, 12 maart 2018; ECHR, *Fifth section. Decision. Application no. 46446/15. Jeyhun Mammad Ali oglu Jafarov against Azerbaijan*, 17 januari 2019.

⁵⁶³ Turan, *Theologian Sardar Babayev arrested in the village of Masalli*, 22 februari 2017; Turan, *Term of theologian's arrest extended for month*, 28 maart 2017; Turan, *Religious leaders condemn the arrest of the theologian Sardar Baeve*, 3 april 2017; Eurasianet, *As Islamic Games open, Azerbaijan wrestles with muslim identity*, 15 mei 2017; Turan, *The trial in the case of the theologian begins in Masalli*, 18 mei 2017; Caucasian Knot, *Theologian Sardar Babaev sentenced to three years of imprisonment in Azerbaijan*, 3 juli 2017; Meydan TV, *Theologian sentenced to three years in prison*, 3 juli 2017; Caucasian Knot, *Azerbaijani SC dismisses cassation appeal filed by theologian Sardar Babaev*, 13 februari 2018; Freedom House, *Nations in transit 2018, Azerbaijan*, 11 april 2018; USCIRF, *Annual report 2018*, april 2018, p. 136; USDoS, *Azerbaijan 2017 international religious freedom report*, 29 mei 2018, p. 7; Turan, *European Court starts communication on complaints of group of Azerbaijani citizens*, 25 september 2018; Caucasian Knot, *EctHR gives Azeri authorities three months to answer Babaev's complaint*, 25 september 2018; Forum 18, *Azerbaijan: Religious freedom survey*, 7 november 2018; IPHR, *Freedom of religion and belief in Azerbaijan*, 2019, p. 18-19; EMDS, *Fact sheet – 2018. On human rights situation in Azerbaijan*, februari 2019, p. 6; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 7; Working Group on a Unified List of Political Prisoners in Azerbaijan, *A unified list of political prisoners in Azerbaijan*, 26 november 2019, p. 59; Forum 18, *Azerbaijan: "No objection" to limited worship, but no legal right*, 27 maart 2020; USCIRF, *Annual report 2020*, april 2020, p. 53; USDoS, *Azerbaijan 2019 international religious freedom report*, 10 juni 2020, p. 4.

20 december 2018 tot vijf maanden en achttien dagen aanvullende detentie. In de uitspraak in beroep op 18 februari 2019 gaf een rechtbank in Baku opdracht om hem vrij te laten.⁵⁶⁴

De Nardaran zaak

Een opvallende zaak in de verslagperiode was de *Nardaran zaak*. Het plaatsje Nardaran staat bekend om zijn streng conservatieve sjiitische inwoners. Zij hebben ook te kampen met veel sociaaleconomische problemen.⁵⁶⁵ Op 13 januari 2015 richtten enkele personen uit Nardaran de niet-geregistreerde *Muslim Unity Movement* (MUM) op. Zij stelden de op dat moment gedetineerde Taleh Bagirzade aan als het hoofd van de MUM. Een van de punten waar de MUM voor streed was het opheffen van het verbod op het dragen van de hijab in openbare scholen.⁵⁶⁶ Volgens de *Working Group on a Unified List of Political Prisoners in Azerbaijan* probeerde de MUM drie keer tevergeefs zich te laten registreren bij het ministerie van Justitie.⁵⁶⁷

Op 26 november 2015 viel de politie de woning van de familie Bunyadov in Nardaran binnen. Daarbij kwamen vier leden van de MUM en twee politieagenten om het leven en raakten verschillende mensen gewond. Een van de gewonden, Farahim Bunyadov uit Nardaran, overleed op 28 november 2015 aan zijn verwondingen. Daarmee kwam het totaal aantal doden op zeven. De politie pakte Taleh Bagirzade en minstens dertien anderen op.⁵⁶⁸ De autoriteiten verklaarden op 26 november 2015 dat de MUM onder de dekmantel van religie van plan was om het land te destabiliseren middels grootschalige onrust en terroristische aanvallen om te komen tot een religieuze staat op basis van shariawetgeving. Bij de inval schoten leden van deze groep volgens de autoriteiten met automatische wapens en gooiden zij granaten naar de politie. Volgens lokale inwoners waren de leden van de MUM op het moment van de inval bezig met een gebed en opende de politie het vuur op de mensen die de arrestatie van Bagirzade probeerden te voorkomen.⁵⁶⁹

⁵⁶⁴ Turan, *Another political prisoner facing new charge at end of his term*, 22 oktober 2018; Caucasian Knot, *Re-arrest of political prisoner marks new trend of repression in Azerbaijan*, 22 oktober 2018; Forum 18, *Azerbaijan: Six years already, nearly six months more*, 20 december 2018; Caucasian Knot, *Religious activist Telman Shiraliev re-convicted in Azerbaijan*, 21 december 2018; USCIRF, *Annual report 2019*, april 2019, p. 149; Forum 18, *Azerbaijan: Supreme Court rejects conscientious objectors' appeals*, 1 mei 2019; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 7; USDoS, *Azerbaijan 2019 international religious freedom report*, 10 juni 2020, p. 8.

⁵⁶⁵ Audrey Altstadt, *Frustrated democracy in post-Soviet Azerbaijan*, 2017, p. 202; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, 2018, p. 164.

⁵⁶⁶ In het Azerbeidzjaans: *Muselman Birliyi Hereketi* (MBH); Eurasianet, *Whither Azerbaijan's islamists?*, 12 augustus 2015; Eurasianet, *Azerbaijan: Examining the source of discontent in Nardaran*, 8 december 2015; AI, *Azerbaijan torture and travesty of justice in Nardaran case*, 6 februari 2017; Eurasianet, *As hijab spreads in Azerbaijan, covered women complain they can't find jobs*, 1 mei 2019; Working Group on a Unified List of Political Prisoners in Azerbaijan, *A unified list of political prisoners in Azerbaijan*, 26 november 2019, p. 25.

⁵⁶⁷ Murad Ismayilov, *Islamic radicalism that never was: Islamic discourse as an extension of the elite's quest for legitimization. Azerbaijan in focus*, Journal of Eurasian Studies, 2019, p. 7; Working Group on a Unified List of Political Prisoners in Azerbaijan, *A unified list of political prisoners in Azerbaijan*, 26 november 2019, p. 33.

⁵⁶⁸ Report, *Operation in Nardaran launched by General Department for Combating Organized Crime, some detained*, 26 november 2015; Trend, *Shootout in Baku, casualties reported*, 26 november 2015; Trend, *Azerbaijani police kill extremists preparing terror attacks in Baku*, 26 november 2015; Caucasian Knot, *Number of Nardaran casualties is seven already*, 28 november 2015; Trend, *One of wounded in Azerbaijan's Nardaran settlement dies*, 28 november 2015; IWPR, *Deadly clashes between police and shia muslims in Azerbaijan*, 30 november 2015; Turan, *The names of the detainees and killed in Nardaran*, 30 november 2015; APA, *Members of criminal group killed in Nardaran shootout buried*, 1 december 2015; Turan, *Son of Rafael Bunyadov killed in special operation in Nardaran arrested*, 24 november 2017; Working Group on a Unified List of Political Prisoners in Azerbaijan, *A unified list of political prisoners in Azerbaijan*, 26 november 2019, p. 27; Turan, *Police break Muslim Unity commemoration event*, 27 november 2019.

⁵⁶⁹ Caucasian Knot, *Six people killed in special operation in Azerbaijan*, 26 november 2015; RFE/RL, *Elders demand probe into deadly violence during Azerbaijani police raid*, 27 november 2015; RFE/RL, *Azerbaijani theologian said to have been plotting coup*, 27 november 2015; Meydan TV, *Nardaran violence sparks fresh concerns about authoritarian rule*, 1 december 2015; Forum 18, *Azerbaijan: Police killings, shooting and mass arrests as muslims pray*, 1 december 2015; RFE/RL, *Suspected shi'ite insurgent group on trial in Azerbaijan*, 14 augustus 2016; Eurasianet, *Azerbaijan: Dubbing critics as "islamic extremists"*, 20 september 2016; RFE/RL, *Prosecutor in 'Nardaran trial' calls for life sentence for Azerbaijani theologian*, 27 december 2016.

In de daaropvolgende weken pakte de politie meerdere (vermeende) aanhangers van de MUM op. In totaal zijn naar schatting meer dan tweehonderd personen gearresteerd en gedetineerd. In 87 gevallen kwam het tot een strafzaak wegens een misdrijf. Anderen kregen een administratieve detentie van vijftien tot dertig dagen opgelegd, veelal wegens het negeren van politiebevelen.⁵⁷⁰

Op 3 augustus 2016 startte het strafproces tegen een eerste groep verdachten in de Nardaran zaak, bestaande uit achttien personen, onder wie Bagirzade. De aanklachten tegen Bagirzade luiden onder meer terrorisme, het plannen van een coup, illegaal wapenbezit en moord. Tijdens het proces gaf een meerderheid van de verdachten aan dat zij waren gemarteld tijdens hun detentie bij het *Main Department for Combating Organized Crime* (MDCOC).⁵⁷¹ Op 25 januari 2017 kreeg deze eerste groep van achttien personen gevangenisstraffen van tien tot twintig jaar. Zo kreeg Taleh Bagirzade twintig jaar gevangenisstraf. Op 13 februari 2018 veroordeelde de districtsrechtbank van Qaradağ hem tot een aanvullende gevangenisstraf van 2,5 maand vanwege het in het bezit hebben van de koran en religieuze muziek in zijn cel. Vicevoorzitter Abbas Huseynov kreeg eveneens twintig jaar.⁵⁷² Op 6 december 2017 kreeg een tweede groep van twaalf personen, onder wie de sjiitische theoloog Zulfugar Mikayilov, gevangenisstraffen van dertien tot zeventien jaar opgelegd.⁵⁷³ Verder kreeg op 28 december 2017 een derde groep van twaalf personen, onder wie Elchin Gasimov, een van de vicevoorzitters van de MUM, gevangenisstraffen van tussen de twaalf en vijftien jaar opgelegd.⁵⁷⁴ De vierde groep bestond uit El Khan Isgandarov en Abulfaz Bunyadov. Bunyadov raakte bij de politieactie van 26 november 2015 verlamd.⁵⁷⁵ Op 11 juli 2018 veroordeelde een

⁵⁷⁰ RFE/RL, *Azerbaijan deepens crackdown on shi'ite stronghold*, 1 december 2015; Caucasian Knot, *Fourteen residents of Nardaran remain under administrative arrest*, 5 januari 2016; Azer News, *Those arrested during Nardaran events released*, 5 januari 2016; APA, *Azerbaijan releases 57 persons arrested in Nardaran*, 6 januari 2016; Turan, *Ogtay Gulaliyev warned on "Nardaran case"*, 14 oktober 2016; AI, *Azerbaijan torture and travesty of justice in Nardaran case*, 6 februari 2017; Audrey Altstadt, *Frustrated democracy in post-Soviet Azerbaijan*, 2017, p. 204; Working Group, *A unified list of political prisoners in Azerbaijan*, 26 november 2019, p. 27.

⁵⁷¹ Het *Main Department for Combating Organized Crime* (in het Azerbeidzjaans: *Baş Mütəşkil Cinayətkarlıqla Mübarizə İdaresi*) is een onderdeel van de nationale politie in Bakoe dat zich richt op de zwaarste typen misdrijven, waaronder terrorisme, gijzelnemingen en drugshandel; Caucasian Knot, *Defendants in "Nardaran case" refuse to plead guilty*, 3 augustus 2016; Forum 18, *Azerbaijan: Prisoners tortured, authorities deny torture happened*, 5 augustus 2016; RFE/RL, *Suspected shi'ite insurgent group on trial in Azerbaijan*, 14 augustus 2016; APA, *Baku court continues trial on Nardaran case*, 14 september 2016; Eurasianet, *Azerbaijan: Dubbing critics as "Islamic extremists"*, 20 september 2016; RFE/RL, *Prosecutor in "Nardaran trial" calls for life sentence for Azerbaijani theologian*, 27 december 2016; Turan, *At the trial in the case of "Nardaran-2"*, 13 januari 2017; AI, *Azerbaijan torture and travesty of justice in Nardaran case*, 6 februari 2017; Center for Defense of Political Prisoners, *Conditions in jails and the problem of political prisoners in Azerbaijan current situation and next steps*, december 2018, p. 11; APA, *Main Department for Combating Organized Crime conducts operation against drug dealers*, 20 november 2019; Ministerie van Binnenlandse Zaken van de Republiek Azerbeidzjan, *Main Organized Crime Department*, <https://mia.gov.az/index.php?en/content/272/>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

⁵⁷² RFE/RL, *Prosecutor in "Nardaran trial" calls for life sentence for Azerbaijani theologian*, 27 december 2016; Caucasian Knot, *Defendants in "Nardaran case" sentenced to 10-20 years of imprisonment*, 25 januari 2017; AI, *Azerbaijan: Torture and travesty of justice in Nardaran case*, 6 februari 2017; Forum 18, *Azerbaijan: Extra prison term for Koran micro-discs*, 16 februari 2018; AI, *Report 2017/18, Azerbaijan*, 22 februari 2018, p. 4-5; Caucasian Knot, *Azerbaijani court tightens regime for a man sentenced in "Nardaran case"*, 1 oktober 2018; CoE, Committee on Legal Affairs and Human Rights, *Political prisoners in Azerbaijan*, 22 januari 2019, p. 4; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 6.

⁵⁷³ Turan, *The court removed the violation of Zulfugar Mikailov's rights*, 7 april 2018; Caucasian Knot, *Azerbaijani SC upholds verdict on "Nardaran case"*, 17 november 2018; Turan, *The Supreme Court upheld the verdict on the "Nardaran case-3"*, 17 november 2018; ONA, *Four people involved in Nardaran case pardoned*, 16 maart 2019; Turan, *Despite pardon of fifty political prisoners, problem not fully resolved – Human rights activists*, 16 maart 2019.

⁵⁷⁴ RFE/RL, *Another group in Azerbaijan's Nardaran case sentenced to prison*, 28 december 2017; Turan, *Legal verdict announced on Nardaran case-2*, 28 december 2017; Turan, *Sentence on Nardaran events politically motivated*, 5 januari 2018; USCIRF, *Annual report 2018*, april 2018, p. 135; Caucasian Knot, *Deputy chair of "Muslim Unity" complains about summoning to police*, 20 november 2019.

⁵⁷⁵ Turan, *Religious activist Elhan Isgandarov arrested on criminal charges*, 16 maart 2017; Meydan TV, *Nardaran defendant denied medical treatment*, 30 maart 2018; Caucasian Knot, *Rights defenders called on Azerbaijani authorities to release paralyzed activist*, 10 juni 2019.

rechtbank in Bakoe hem tot vijftien jaar gevangenisstraf, onder meer wegens het aanwakken van religieuze haat en terrorisme. Isgandarov kreeg veertien jaar opgelegd. De autoriteiten vervoerden Bunyadov vervolgens vanuit de rechtbank op een stretcher naar de Qobustan gevangenis. In de gevangenis verslechterde zijn medische toestand. Op 10 juli 2019 is Bunyadov om medische redenen vrijgelaten.⁵⁷⁶

Na de Nardaran zaak arresteerden de autoriteiten meerdere leden van de MUM. Zo nam de politie Ahsan Nuruzade op 24 januari 2017 mee naar het MDCOC. Daar moest hij naar zijn zeggen onder dwang een bekentenis ondertekenen waarin stond dat hij een politiebevel had genegeerd. Op dezelfde dag veroordeelde de districtsrechtbank van Narimanov hem tot tien dagen administratieve detentie. Op 19 september 2017 namen twee mannen in burgerkleding hem opnieuw mee naar het MDCOC. Op 22 september 2017 veroordeelde de districtsrechtbank van Narimanov hem opnieuw tot tien dagen administratieve detentie. Op 6 oktober 2017 pakte de politie hem voor de derde keer op. Op 6 maart 2018 veroordeelde een rechtbank in Bakoe hem tot zeven jaar gevangenisstraf wegens drugsbezit. Deze uitspraak is in hoger beroep op 30 januari 2019 bevestigd door het Hoogerechtshof.⁵⁷⁷

Een ander lid van de MUM welke te maken kreeg met vervolging was Anar Jabbarov. Hij vertrok in november 2015 uit Azerbeidzjan naar Rusland. Na enige tijd migreerde hij naar Turkije waar hij een verblijfsvergunning kreeg. Op 16 maart 2019 pakte de Turkse politie hem op omdat er problemen zouden zijn met zijn documenten. Op 22 maart 2019 zetten de Turkse autoriteiten hem uit naar Azerbeidzjan. Na aankomst in Bakoe hielden de autoriteiten hem aan. Zij klaagden hem aan voor drugssmokkel. Op 5 april 2019 lieten de autoriteiten de aanklacht vallen en kwam hij vrij.⁵⁷⁸

Mede naar aanleiding van de Nardaran zaak nam het parlement op 4 december 2015 de Wet op de bestrijding van religieus extremisme aan.⁵⁷⁹ In samenhang daarmee is vervolgens op 28 oktober 2016 het Wetboek van Strafrecht geamendeerd.⁵⁸⁰

⁵⁷⁶ Turan, *Abulfaz Bunyadov's health deteriorated*, 7 juni 2019; Turan, *Supreme Court did not release seriously ill Abulfaz Bunyadov*, 12 juni 2019; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 7; Caucasian Knot, *Azerbaijani activist Abulfaz Bunyadov released from prison*, 10 juli 2019.

⁵⁷⁷ RFE/RL, *Azerbaijani activist jailed on drug charges*, 6 maart 2018; Freedom House, *Freedom in the world 2019, Azerbaijan*, 4 februari 2019; Turan, *Democratic National Council condemns pressure on Babek Hasanov and Ahsan Nuruzade*, 31 mei 2019; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 6-7; Turan, *Ahsan Nuruzade placed in a punishment cell*, 23 september 2019; Working Group on a Unified List of Political Prisoners in Azerbaijan, *A unified list of political prisoners in Azerbaijan*, 26 november 2019, 50-51.

⁵⁷⁸ Caucasian Knot, *Turkey extradites religious activist to Azerbaijan*, 23 maart 2019; JAM News, *Azerbaijani religious activist extradited from Turkey*, 25 maart 2019; Meydan TV, *Turkey-based Muslim Unity Movement member reportedly deported to Azerbaijan and detained*, 26 maart 2019; Turan, *Religious activist Anar Jabbarov accused of drug trafficking*, 4 april 2019; Turan, *Muslim Unity activist Anar Jabbarov released*, 5 april 2019; Meydan TV, *Detained Muslim Union Movement member Anar Jabbarov released*, 8 april 2019.

⁵⁷⁹ Report, *Azerbaijani parliament adopts law "On the fight against religious extremism"*, 4 december 2015; USDoS, *Azerbaijan 2015 international religious freedom report*, 10 augustus 2016, p. 2-3; Permanent mission of the Republic of Azerbaijan to the OSCE, *Information exchange on the OSCE code of conduct on politico-military aspects of security 2018*, 11 juni 2018, p. 8; IPHR, *Freedom of religion and belief in Azerbaijan*, 2019, p. 30.

⁵⁸⁰ Report, *Persons engaged in religious radicalism crimes will be jailed for life in Azerbaijan*, 28 oktober 2016; USDoS, *Azerbaijan 2016 international religious freedom report*, 22 augustus 2017, p. 3-4; IPHR, *Freedom of religion and belief in Azerbaijan*, 2019, p. 12; CERD, *Combined tenth to twelfth periodic reports submitted by Azerbaijan under article 9 of the Convention, due in 2019*, 18 juli 2019.

3.3 Toezicht en rechtsbescherming

3.3.1 Rechtsbescherming

Aangifte bij de politie

Een persoon wiens rechten geschonden zijn kan bij de politie aangifte doen van een strafbaar feit en eventueel bij de politie om bescherming vragen. Iemand kan in persoon op het politiebureau een schriftelijke aangifte indienen, maar ook bellen naar de hotline van de politie of per e-mail aangifte doen via de website van het ministerie van Binnenlandse Zaken.⁵⁸¹ Volgens een bron geven de medewerkers van de hotline en de website de informatie door aan de relevante afdeling die vervolgens contact opneemt met de aangever. Meestal nodigt de relevante afdeling de aangever uit om naar het kantoor te komen om de aangifte op te nemen.⁵⁸² De aangever krijgt doorgaans een schriftelijke bevestiging van de aangifte.⁵⁸³

Klachtmogelijkheden

Als de aangever van mening is dat de dienstdoende politiebeambte in gebreke blijft, kan de aangever hierover een klacht indienen bij een hogere instantie binnen het politieapparaat. Daarnaast kan de aangever een klacht indienen bij het bureau van de Openbare Aanklager, bij de Ombudsman, bij de presidentiële administratie of bij een rechtbank.⁵⁸⁴ Diverse bronnen geven aan dat het in de praktijk niet altijd zin heeft om een klacht in te dienen bij deze instanties, vooral als het gaat om politiek gevoelige zaken. Als er dan al een antwoord komt op een klacht betreft het meestal een formele afdoening.⁵⁸⁵ Daarbij speelt ook mee dat de rechterlijke macht volgens verschillende internationale organisaties in de praktijk sterk onder invloed staat van de uitvoerende macht.⁵⁸⁶

Als een burger in Azerbeidzjan de rechtsmiddelen in Azerbeidzjan eenmaal heeft uitgeput, is het voor een burger mogelijk om bij het *Europees Hof voor de Rechten van de Mens* (EHRM) een klacht in te dienen tegen de Azerbeidzjaanse autoriteiten. Daarbij kan een burger ondersteuning krijgen van ngo's, internationale hulpverleners of onafhankelijke advocaten.⁵⁸⁷

⁵⁸¹ De hotline van de politie is 24/7 bereikbaar via telefoonnummer 102. Het internetadres is: www.mia.gov.az; Azercell, *Emergency services*, https://www.azercell.com/en/help/emergency_calls/, geraadpleegd op 24 juni 2020; Ministerie van Binnenlandse Zaken van Azerbeidzjan, *Citizens and police*, <https://www.mia.gov.az/index.php?/en/content/29261/>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁵⁸² Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

⁵⁸³ Ministerie van Binnenlandse Zaken van Azerbeidzjan, *Citizens and police*; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

⁵⁸⁴ Forum 18, *Azerbaijan: Imprisoned for pistol or prayer room?*, 18 november 2014; Report, *Azerbaijan names districts with most frequent complaints about police*, 19 februari 2020; The Commissioner for Human Rights of the Republic of Azerbaijan (ombudsman), *Human rights protection*, <http://www.ombudsman.gov.az/en/view/pages/44>, geraadpleegd op 24 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020.

⁵⁸⁵ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁵⁸⁶ Freedom House, *Nations in transit 2017, Azerbaijan*, 29 maart 2017; Bertelsmann Stiftung, *2018 country report Azerbaijan*, 2018, p. 15; Freedom House, *Freedom in the world 2020, Azerbaijan*, 4 maart 2020; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 10.

⁵⁸⁷ Eurasianet, *Azerbaijan blames Armenia for Amal Clooney's support of jailed Journalist Khadija Ismayilova*, 20 januari 2016; The Guardian, *Azerbaijan attacks Amal Clooney over support for jailed journalist*, 21 januari 2016; Bertelsmann Stiftung, *2020 country report Azerbaijan*, 29 april 2020, p. 14; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

3.3.2 Rechtsgang

Volgens de wetgeving dienen verdachten vanaf het moment dat zij in hechtenis zitten, toegang te hebben tot adequate juridische bijstand.⁵⁸⁸ In de praktijk hebben verdachten niet altijd meteen toegang tot een advocaat.⁵⁸⁹ Een van de redenen hiervoor is een groot tekort aan advocaten, vooral buiten Bakoe. In 2018 waren maar 393 van de 1503 advocaten werkzaam buiten Bakoe.⁵⁹⁰

Verdachten hebben het recht om zelf de verdediging ter hand te nemen, juridische bijstand naar keuze in te roepen of gratis juridische bijstand te krijgen van de staat. Juridische bijstand moet ongelimiteerd toegankelijk zijn voor de verdachten gedurende het gehele strafrechtelijke proces, waarbij privacy en vertrouwelijkheid gewaarborgd moeten zijn.⁵⁹¹ In de praktijk is dat echter niet altijd het geval.⁵⁹² Daarom ging de journalist Afgan Mukhtarli vanaf 22 september 2019 drie dagen in hongerstaking.⁵⁹³

In oktober 2017 is de Wet op de advocatuur geamendeerd waardoor alleen leden van het College van Advocaten (hierna: Collegium)⁵⁹⁴ burgers bij de rechtbanken mogen vertegenwoordigen.⁵⁹⁵ Het Collegium staat in nauw contact met het ministerie van Justitie.⁵⁹⁶ In strafzaken kunnen verdachten, die niet zelf in staat zijn om een advocaat te betalen, gratis rechtsbijstand krijgen. Het Collegium bepaalt welke advocaat de behandeling van de zaak op zich neemt. Volgens diverse bronnen spannen deze advocaten zich vaak niet voldoende in voor hun cliënten, omdat zij zich niet verbonden voelen met hun cliënten of omdat zij zelf onder druk staan.⁵⁹⁷

Om toegang te kunnen krijgen tot een verdachte, dient een advocaat eerst om toestemming te vragen aan het ministerie van Justitie. De autoriteiten weigerden deze toestemming soms af te geven aan een advocaat die de voorkeur had van een verdachte.⁵⁹⁸ Dit gebeurde met name in de eerste uren of dagen van de hechtenis

⁵⁸⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 23 mei 2012, p. 45; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 8.

⁵⁸⁹ OC Media, *Detentions as a tool of political pressure 'on the rise' in Azerbaijan*, 26 augustus 2019; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 12; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

⁵⁹⁰ Norwegian Helsinki Committee, *Azerbaijan: Behind the tolerance façade. Freedom of religion or belief restricted*, februari 2015, p. 19; Eurasianet, *Azerbaijan's rural areas lack lawyers following new rule*, 7 februari 2018; CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 15; ICJ, *ICJ recommendations to the Azerbaijan Bar Association on the role and independence of lawyers*, 2019, p. 2; Asian Development Bank, *Azerbaijan country gender assessment*, december 2019, p. 52; College van Advocaten, *Azerbaijani Bar Association*, <https://barassociation.az/en/azecollegium>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

⁵⁹¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 23 mei 2012, p. 45.

⁵⁹² CoE, Commissioner for Human Rights, *Third party intervention by the Council of Europe Commissioner for Human Rights*, 22 november 2016, p. 6; CoE, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan*, 18 juli 2018, p. 22; Turan, *Lawyer not allowed to Yunis Safarov*, 18 januari 2020.

⁵⁹³ Freedom House, *Azerbaijan: Freedom House condemns physical assault of lawyer defending journalist by prison officers*, 23 september 2019; RSF, *Although diabetic, leading Azerbaijani journalist on hunger strike in prison*, 24 september 2019; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 6-7.

⁵⁹⁴ In het Azerbeidzjaans: *Azerbaycan Respublikasinin Vakillar Kollegiyasi*; CAT, *Concluding observations on the fourth periodic report of Azerbaijan*, 27 januari 2016, p. 4; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 8.

⁵⁹⁵ Article 19, *Azerbaijan: Legislative amendments raise alarm*, 10 november 2017; ICJ, *Azerbaijan: Briefing paper on new legislation restricting court representation by lawyers*, 1 december 2017; CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 16; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 11; AI, *Annual report 2019, Azerbaijan*, 16 april 2020; Bertelsmann Stiftung, *2020 country report Azerbaijan*, 29 april 2020, p. 14.

⁵⁹⁶ CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 16; Vertrouwelijke bron, 12 maart 2020.

⁵⁹⁷ Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁵⁹⁸ AI, *Mass raid and detention of LGBTI people in Baku*, 28 september 2017; Center for Defense of Political Prisoners, *Conditions in jails and the problem of political prisoners in Azerbaijan current situation and next steps*, 2018, p. 8; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 8.

van een verdachte. Diverse bronnen vermoeden dat dit gebeurt om in de tussentijd bij de verdachte een bekentenis af te kunnen dwingen, om te voorkomen dat sporen van mishandeling en marteling nog zichtbaar zijn of omdat daartoe van bovenaf instructies zijn gegeven.⁵⁹⁹ Daarbij komt het zelden voor dat advocaten toegang krijgen tot verdachten die bij het *Main Department for Combating Organized Crime* (MDCOC) vastzitten.⁶⁰⁰

In de verslagperiode kwamen advocaten in politiek gevoelige zaken steeds meer onder druk te staan. Veel mensenrechtenadvocaten verloren hun licentie van het Collegium.⁶⁰¹ Zo raakte Khalid Bagirov in 2014 zijn licentie kwijt na een betoog in de zaak van Ilqar Mammadov (zie paragraaf 3.1.3).⁶⁰² Op 3 juli 2015 raakte Alaif Hasanov zijn licentie kwijt nadat hij informatie over de mishandeling van zijn cliënt Leyla Yunus (zie paragraaf 3.1.3) openbaar had gemaakt.⁶⁰³ Verder schortte het Collegium de licentie van Yalchin Imanov op 20 november 2017 op toen hij in augustus 2017 openbaar had gemaakt dat zijn cliënt Abbas Huseynov (zie paragraaf 3.2.2) in de gevangenis van Qobustan was gemarteld. Op 22 februari 2019 verloor hij vervolgens zijn licentie.⁶⁰⁴ Voorts verloor mensenrechtenadvocaat Irada Javadova op 11 juni 2018 haar licentie.⁶⁰⁵ Daarnaast schortte het Collegium op 27 november 2019 de licentie van Shahla Humbatova op, onder meer naar aanleiding van een klacht van een vroegere cliënt. In de verslagperiode was zij als advocaat betrokken geweest bij de zaak van Mehman Huseynov (zie paragraaf 3.2.2) en de *Ganja zaak* (zie paragraaf 3.3.4).⁶⁰⁶

⁵⁹⁹ AI, "Revolving doors": *The ongoing persecution of government critics in Azerbaijan*, 16 juni 2016, p. 8; CoE, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 23 to 30 October 2017*, 18 juli 2018, p. 22; HRC, *Azerbaijan prison and torture report*, november 2018, p. 6; USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 8; Turan, *Lawyer not allowed to Yunis Safarov*, 18 januari 2020; Freedom House, *Freedom in the World 2020, Azerbaijan*, 4 maart 2020, p. 12; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁶⁰⁰ HRW, *Azerbaijan: Journalist illegally detained*, 23 september 2015; HRC, *Azerbaijan prison and torture report*, november 2018, p. 4.

⁶⁰¹ IPHR, *Justice behind bars: The persecution of civil society in Azerbaijan*, december 2015, p. 34; Freedom House, *Nations in transit 2017, Azerbaijan*, 29 maart 2017; OC Media, *Left without a defence: Azerbaijan's purge of human rights lawyers*, 30 augustus 2018; Caucasian Knot, *Investigator requests punishment for Azerbaijani advocate Zibeida Sadygova*, 17 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 12 maart 2020.

⁶⁰² IFHR, *Azerbaijan: Judicial harassment of Mr. Khalid Bagirov*, 17 juli 2015; ILIA, *Statistics for CCBE*, december 2017, p. 1.

⁶⁰³ ILIA, *Statistics for CCBE*, december 2017, p. 2; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁶⁰⁴ HRW, *Lawyer disbarred in Azerbaijan after filing torture complaint*, 27 november 2017; ILIA, *Statistics for CCBE*, december 2017, p. 2; HRC, *Azerbaijan prison and torture report*, november 2018, p. 1; CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 22; HRW, *World Report 2020, Azerbaijan*, 29 januari 2020; AI, *Annual report 2019, Azerbaijan*, 16 april 2020.

⁶⁰⁵ Turan, *Irada Javadova rejects the claims of the Bar Association*, 12 juni 2018; ICJ, *Azerbaijan: Lawyer Irada Javadova disbarment decided in unfair proceedings*, 18 juni 2018; OBCT, *Azerbaijan: 2019, year of make-up*, 13 januari 2020.

⁶⁰⁶ Azerbaijani Bar Association, *The information of the board of the Azerbaijani Bar Association*, 10 december 2019; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 12; Lawyers for lawyers, *Open letter on disciplinary measures against Shahla Humbatova*, 14 december 2019.

3.3.3 Arrestaties, bewaring en detenties

Zoals reeds in de paragrafen 3.1.3 en 3.2.1 is vermeld, vonden in de verslagperiode regelmatig arrestaties op valse of onduidelijke aanklachten plaats, zoals het negeren van politiebevelen, illegaal drugsbezit, belastingontduiking of hooliganisme.⁶⁰⁷ Verdachten ontvingen vaak geen schriftelijke bevestiging van de aanklacht, het vonnis en hun rechten.⁶⁰⁸

Verdachten van administratieve overtredingen mogen op politiebureaus wettelijk niet langer dan drie uur zonder arrestatiebevel vastgehouden worden. Zij mogen niet langer dan 48 uur vastzitten wanneer er zicht is op een veroordeling wegens een overtreding. De maximale periode van administratieve detentie is negentig dagen.⁶⁰⁹ Verdachten van misdrijven mogen op politiebureaus eveneens niet langer dan 48 uur zonder gerechtelijk arrestatiebevel vastzitten.⁶¹⁰ De politie hield verdachten echter soms meer dan het toegestane aantal uren vast.⁶¹¹ Daarnaast zaten verdachten soms meerdere uren of dagen incommunicado, terwijl de politie hen in voorarrest hield. Dat gebeurde bijvoorbeeld bij het MDCOC.⁶¹² De detentieperiode in afwachting van een gerechtelijke beslissing mag maximaal drie maanden duren. Deze periode kan verlengd worden tot achttien maanden.⁶¹³

In 2015 zaten volgens de Raad van Europa in Azerbeidzjan ruim 23.000 personen gedetineerd (inclusief het aantal personen in de voorarrest detentiecentra).⁶¹⁴ In 2018 bedroeg volgens het Azerbeidzjaanse ministerie van Justitie het aantal gevangenen 21.800.⁶¹⁵ Verder telde de Raad van Europa op 31 januari 2019 21.900 gevangenen.⁶¹⁶ In de verslagperiode maakte Azerbeidzjan ook gebruik van elektronische monitoring middels enkelbanden. Volgens het Azerbeidzjaanse ministerie van Justitie liepen in 2019 ongeveer tweeduizend personen met enkelbanden rond.⁶¹⁷

In Azerbeidzjan zijn vijf voorarrest detentiecentra. Deze bevinden zich in Kürdakhani (voorarrest detentiecentrum nummer 1), Ganja (nummer 2), Şüvalan (nummer 3), Şeki en Böyükdüz in Nachitsjevan. Deze detentiecentra staan onder beheer van het

⁶⁰⁷ CoE, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 23 to 30 October 2017*, 18 juli 2018, p. 12; HRC, *Azerbaijan prison and torture report*, november 2018, p. 4; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 9.

⁶⁰⁸ USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 8; RFE/RL, *Lawyer for Azerbaijani opposition activist says court is holding up appeal*, 22 april 2020.

⁶⁰⁹ Ministerie van Binnenlandse Zaken van Azerbeidzjan, *Citizens and police*; CoE, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 23 to 30 October 2017*, 18 juli 2018, p. 12; CoE, *Response of the Azerbaijani government to the report of the European Committee for the prevention of torture and inhuman or degrading treatment or punishment (CPT) on its visit to Azerbaijan from 29 March to 8 April 2016*, 18 juli 2018, p. 50-51; EMDS, *Politically motivated administrative detentions*, 2019, p. 2; OC Media, *Detentions as a tool of political pressure on the rise in Azerbaijan*, 26 augustus 2019.

⁶¹⁰ CoE, *Response of the Azerbaijani government*, 18 juli 2018, p. 50; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 8.

⁶¹¹ European Commission, *Implementation of the European neighbourhood policy in Azerbaijan progress in 2014*, 25 maart 2015, p. 7; USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 7.

⁶¹² HRW, *Azerbaijan: Journalist illegally detained*, 23 september 2015; HRW, *Azerbaijan: Activist arrested, held incommunicado*, 19 augustus 2016; Meydan TV, *Turkey-based Muslim Unity Movement member reportedly deported to Azerbaijan and detained*, 26 maart 2019; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020.

⁶¹³ FIDH, *Crackdown on human rights defenders intensifies as Baku Games approach*, 21 april 2015, p. 6; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 8.

⁶¹⁴ CoE, *Prisons in Europe 2005-2015. Volume 1*, 29 november 2018, p. 80.

⁶¹⁵ Report, *Number of prisoners in Azerbaijan announced*, 6 maart 2019.

⁶¹⁶ CoE, *Annual Penal Statistics – SPACE I 2019*, 25 maart 2020, p. 31.

⁶¹⁷ JAM News, *Domestic violence offenders to wear tracking bracelets in Azerbaijan*, 24 mei 2018; Report, *Number of prisoners carrying electronic bracelets announced in Azerbaijan*, 8 oktober 2018; Turan, *Justice Ministry: Nearly 500 people carry electronic bracelets in Azerbaijan*, 22 november 2018; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 7; RFE/RL, *Azerbaijani journalist convicted of hooliganism in 'trumped-up' case*, 25 juni 2020.

ministerie van Justitie.⁶¹⁸ Daarnaast beheert het ministerie van Justitie vijftien penitentiare instellingen in de regio Bakoe (nummers 1, 2, 4, 6 t/m 17), één in Salyan (nummer 5) en één in Şeki. Instelling nummer 4 is de vrouwengevangenis in Bakoe. Daar is ook de jeugdgevangenis aan verbonden.⁶¹⁹ Daarnaast beheert dit ministerie in Qobustan de extra beveiligde gevangenis.⁶²⁰ In Bakoe bevinden zich nog het opleidingsinstituut en het centraal detentiehospitaal.⁶²¹ Verder beheert het ministerie van Justitie een gevangenis voor tbc-patiënten.⁶²² Het ministerie van Binnenlandse Zaken beheert het tijdelijke detentiecentrum van het MDCOC in Bakoe. Verder beheert dit ministerie een aantal tijdelijke detentiecentra die zich in de lokale politiebureaus bevinden.⁶²³ De State Security Service beheert nog een tijdelijk detentiecentrum en onderzoekscentrum in Bakoe.⁶²⁴ Verder beheert het ministerie van Gezondheid de psychiatrische instellingen in Maştəğa, Ganja en Şeki.⁶²⁵ Daarnaast beheert de SMS detentiecentra voor illegale migranten in Bakoe, Yevlakh en Nachitsjevan.⁶²⁶ Veel van deze detentiecentra dateren nog uit de tijd van de Sovjet-Unie en voldoen niet aan de internationale standaard. Voorbeelden hiervan zijn de extra beveiligde gevangenis in Qobustan, het voorarrest detentiecentrum nummer 3 in Şüvalan, detentiecentrum nummer 14 in Qaradağ en de gevangenis voor tbc-patiënten.⁶²⁷

⁶¹⁸ Working Group led by Leyla Yunus and Rasul Jafarov, *The list of political prisoners in Azerbaijan*, december 2015, p. 99; JAM News, *Opposition activist dies in Baku prison under questionable circumstances and buried in secret*, 1 mei 2017; JAM News, *What does the phrase 'sentenced to 7 years' mean in Azerbaijan*, 7 juli 2017; CoE, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 23 to 30 October 2017*, 18 juli 2018, p. 5; Center for Defense of Political Prisoners, *Conditions in jails and the problem of political prisoners in Azerbaijan; current situation and next steps*, december 2018, p. 4; USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 5; Turan, *Religious activist Anar Jabbarov accused of drug trafficking*, 4 april 2019; Turan, *Tofiq Yagublu needs urgent medical aid*, 11 april 2020; Vertrouwelijke bron, 5 juni 2020.

⁶¹⁹ RFE/RL, *One year into jailing, Ismayilova vows to keep fighting for rights*, 4 december 2015; JAM News, *Juvenile crime up 25% in Azerbaijan*, 17 september 2018; Center for Defense of Political Prisoners, *Conditions in jails and the problem of political prisoners in Azerbaijan; current situation and next steps*, december 2018, p. 2; CoE, *Training on prison healthcare*, 6 maart 2020; OC Media, *Colony 13: Coronavirus in an Azerbaijani prison*, 12 juni 2020.

⁶²⁰ Meydan TV, *Prison chronicles: How political prisoners are tortured in Azerbaijan*, 24 augustus 2017; Meydan TV, *Imprisoned Muslim Unity leaders start hunger strike in protest against alleged torture*, 6 februari 2019.

⁶²¹ CoE, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 29 March to 8 April 2016*, 18 juli 2018, p. 11; CoE, *Response of the Azerbaijani government*, 18 juli 2018, p. 30-31.

⁶²² WHO-Europe, *Azerbaijan brings quality tuberculosis care to prisons*, 24 maart 2015; WHO-Europe, *Preventing the spread of tuberculosis in prisons – sharing lessons from Azerbaijan*, 17 juli 2018; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 6.

⁶²³ HRW, *Azerbaijan: Journalist illegally detained*, 23 september 2015; IWPR, *Inside Azerbaijan's prisons The anatomy of corruption*, 5 september 2018; CoE, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan 2016*, 18 juli 2018, p. 11; APA, *Meetings at temporary detention places of Azerbaijani MIA restricted*, 12 maart 2020.

⁶²⁴ CoE, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan 2016*, 18 juli 2018, p. 11; CoE, *Response of the Azerbaijani government*, 18 juli 2018, p. 13; Ombudsman, *Legal reforms implemented in the country expanded the rights of detainees*, 10 april 2020.

⁶²⁵ Turan, *Opposition activist returned from psychiatric hospital to police detention center*, 14 oktober 2017; CoE, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan 2016*, 18 juli 2018, p. 11; CoE, *Response of the Azerbaijani government*, 18 juli 2018, p. 34; Caucasian Knot, *Azerbaijani opposition activist placed to psychiatric hospital*, 31 maart 2020.

⁶²⁶ Permanent Mission of the Republic of Azerbaijan to the United Nations office and other international organizations at Geneva, *Information of the State Migration Service related to the questionnaire of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of migrants in transit, including unaccompanied children and adolescents, as well as women and girls*, 23 november 2015, p. 3; Report, *13 foreigners illegally living in Azerbaijan detained*, 7 augustus 2017; International Centre for Migration Policy Development, *Baseline study on migration in Azerbaijan*, april 2018, p. 17; SMS, *Structure*, <https://www.migration.gov.az/about/structure>, geraadpleegd op 24 juni 2020. Report, *Number of illegal immigrants living in Azerbaijan announced*, 18 juli 2019.

⁶²⁷ JAM News, *What does the phrase 'sentenced to 7 years' mean in Azerbaijan*, 7 juli 2017; Center for Defense of Political Prisoners, *Conditions in jails and the problem of political prisoners in Azerbaijan; current situation and next steps*, 2018, p. 7; Caucasian Knot, *Rights defenders claim violation of prisoners' rights and torture in Azerbaijani jails*, 28 december 2018; USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 5; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 6.

De situatie in gevangenen was in de verslagperiode over het algemeen slecht. Sommige cellen waren overbevolkt.⁶²⁸ Er was soms sprake van kwalitatief slechte voeding. Daarom maakten gevangenen soms gebruik van voedselpakketten die door hun familieleden waren samengesteld.⁶²⁹ Verder was er sprake van slechte medische verzorging, niet altijd voldoende drinkwater, slechte sanitaire voorzieningen, niet altijd voldoende verwarming, onhygiënische omstandigheden, onvoldoende daglicht, slechte ventilatie en het onthouden van contact met familieleden.⁶³⁰ Er was sprake van veel corruptie in de gevangenen. Zo moesten gevangenen het gevangenispersoneel soms betalen voor voorzieningen, zoals het ontvangen van bezoekers en postpakketten, het kijken van televisie, extra verwarming in de cel en het gebruiken van sanitaire voorzieningen.⁶³¹

3.3.4

Mishandeling en foltering

Op mishandeling en marteling staat in Azerbeidzjan maximaal tien jaar gevangenisstraf. Desondanks verschijnen in de verslagperiode regelmatig berichten van mishandelingen en martelingen door de autoriteiten.⁶³² Zo berichtte de advocaat van Ilqar Mammadov van ReAl op 16 oktober 2016 dat Mammadov in de gevangenis een tand was verloren als gevolg van een mishandeling door gevangenis-personeel.⁶³³ Verder verklaarden vijf aanhangers van de APFP tijdens hun rechtszittingen in januari en februari 2019 dat zij in voorarrest in het MDCOC zijn gemarteld.⁶³⁴

Een ander voorbeeld waarbij sprake was van mishandeling was de zaak van de rapper Parviz Guluzade. Hij stond bekend onder zijn artiestennaam *Paster*. De politie arresteerde hem eind december 2019. Volgens de blogger Khabib Muntezir hield zijn arrestatie verband met zijn videoclip op YouTube getiteld *Gang*. Daarin refereerde hij aan de Pasha Bank, waarvan de twee dochters van de president eigenaren zijn. Volgens Muntezir zou de politie *Paster* hebben mishandeld. De rechtbank

⁶²⁸ HRC, *Compliance of the Republic of Azerbaijan with the International Covenant on Civil and Political Rights. An alternative NGO report to the 118th session UN Human Rights Committee (17 October 2016 - 04 November 2016)*, 2016, p. 9; CoE, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan 2017*, november 2018, p. 4; USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 5; IPHR, *Azerbaijani government crackdown in Ganja*, 29 januari 2020, p. 14.

⁶²⁹ JAM News, *What does the phrase 'sentenced to 7 years' mean in Azerbaijan*, 7 juli 2017; HRC, *Azerbaijan prison and torture report*, november 2018, p. 15; Center for Defense of Political Prisoners, *Conditions in jails and the problem of political prisoners in Azerbaijan current situation and next steps*, december 2018, p. 5; CPJ, *Journalist Afgan Mukhtarli: 'Azerbaijani prisoners are facing death under coronavirus quarantine'*, 24 maart 2020.

⁶³⁰ Caucasian Knot, *Azeri journalist Mukhtarli complains about health deterioration and his rights violation at SIZO*, 11 juli 2017; IWPR, *Inside Azerbaijan's prisons: The anatomy of corruption*, 5 september 2018; HRC, *Azerbaijan prison and torture report*, november 2018, p. 1; JAM News, *Council of Europe study reveals higher prisoner numbers in Azerbaijan*, 5 december 2018; USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 5.

⁶³¹ CoE, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan 2017*, 18 juli 2018, p. 5; Center for Defense of Political Prisoners, *Conditions in jails and the problem of political prisoners in Azerbaijan; current situation and next steps*, 2018, p. 6; IWPR, *Inside Azerbaijan's prisons: The anatomy of corruption*, 5 september 2018; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 6; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁶³² Meydan TV, *Ilqar Mammadov assaulted in prison*, 3 augustus 2015; IWPR, *Azerbaijan: Concerns about treatment of two political prisoners*, 27 oktober 2015; HRW, *World report 2016, Azerbaijan*, 27 januari 2016; Meydan TV, *Prison chronicles How political prisoners are tortured in Azerbaijan*, 24 augustus 2017; Turan, *State penitentiary service denies torture in Gobustan prison*, 11 september 2018; Caucasian Knot, *Believers tortured in Azerbaijani prisons, activists report*, 13 mei 2019; Meydan TV, *Activist Salayev allegedly tortured in detention center*, 27 januari 2020; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 3; Caucasian Knot, *In Azerbaijan, religious activist complains about torture at police station*, 21 april 2020; Turan, *National Council calls on authorities to stop torture of PFPF activists*, 1 mei 2020; RFE/RL, *Azerbaijani man says police beat him for five hours after violent raid*, 10 juni 2020; OC Media, *Azerbaijan's total lockdown weekend marked by police violence*, 11 juni 2020.

⁶³³ AI, *Annual report 2015/16, Azerbaijan*, 13 april 2016; USDoS, *Azerbaijan 2015 human rights report*, 13 april 2016, p. 5; Freedom House, *Nations in transit 2016, Azerbaijan*, 12 april 2016.

⁶³⁴ Turan, *The trial in the case of the former head of the Gedabay region*, 15 januari 2019; Turan, *Saleh Rustamov speaks about torture before court*, 24 januari 2019; Turan, *The National Council of Democratic Forces condemns violence against prisoners*, 5 februari 2019; Turan, *Verdict of accused in PFPF illegal financing case read*, 27 februari 2019; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 4.

veroordeelde hem vervolgens tot dertig dagen administratieve detentie wegens verstoring van de openbare orde onder invloed van drugs en het negeren van politiebevelen.⁶³⁵ Op 27 december 2019 ging de blogger Mehman Huseynov naar het gebouw van het ministerie van Binnenlandse Zaken in Bakoe waar hij riep om de vrijlating van Guluzade. Na een paar minuten nam de politie hem mee. Enkele politiemannen mishandelde hem in een auto. Zij lieten hem vervolgens achter in het stadje Lokbatan.⁶³⁶

In de verslagperiode verschenen ook berichten van gedetineerden die vermoedelijk als direct gevolg van ernstige mishandeling of marteling overleden.⁶³⁷ Zo verklaarden enkele verdachten in de Nardaran zaak dat hun dorpsgenoot Farahim Bunyadov na zijn arrestatie door de politie was gedood.⁶³⁸

Verder verklaarde Ulviyya Akhundova dat haar broer Elmir Akhundov op 25 september 2018 was doorgemarteld op het politiebureau van Qazakh.⁶³⁹ Volgens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken veroordeelde de districtsrechtbank in Qazakh naar aanleiding hiervan een politieagent op 13 mei 2019 tot twee jaar en tien maanden voorwaardelijke gevangenisstraf wegens machtsmisbruik.⁶⁴⁰

Er waren ook personen die in detentie onder verdachte omstandigheden overleden.⁶⁴¹ Zo zou de blogger Mehman Qalandarov op 28 april 2017 zelfmoord hebben gepleegd in detentiecentrum nummer 1 in het stadsdistrict Kürdakhani in Bakoe. De politie had hem op 7 februari 2017 gearresteerd op verdenking van drugssmokkel. Hij stond bekend om zijn activisme op Facebook. Hij was ook een van de organisatoren van een demonstratie tegen de Azerbeidzjaanse overheid in Tbilisi op 26 september 2016. Enkele mensenrechtenactivisten plaatsten vraagtekens bij zijn zelfmoord. Op 30 april 2017 begroeven de autoriteiten zijn lichaam in de buurt van het detentiecentrum.⁶⁴²

⁶³⁵ Caucasian Knot, *Opposition links arrest of Azerbaijani rapper with his work*, 27 december 2019; RFE/RL, *Azerbaijani anti-corruption blogger alleges police beating; ministry says he's lying*, 28 december 2019; OC Media, *Azerbaijani rapper Paster arrested and allegedly tortured*, 30 december 2019; JAM News, *Azerbaijani rapper out of prison after scandalous clip taken down from internet*, 22 januari 2020; Freedom House, *Freedom in the world 2020*, Azerbaijan, 4 maart 2020; AI, *Annual report 2019, Azerbaijan*, 16 april 2020.

⁶³⁶ JAM News, *Azerbaijani blogger says he was brutally beaten by police after rally for arrested rapper*, 28 december 2019; Turan, *Blogger Mehman Huseynov abducted and beaten by police*, 28 december 2019; Turan, *Doctors record numerous injuries on Mehman Huseynov*, 29 december 2019; OC Media, *Azerbaijani rapper Paster arrested and allegedly tortured*, 30 december 2019; JAM News, *Azerbaijani rapper out of prison after scandalous clip taken down from internet*, 22 januari 2020; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 4.

⁶³⁷ Caucasian Knot, *Resettlers attack police station in Tartar district of Azerbaijan*, 6 februari 2015; RFE/RL, *Man's death sparks clashes in Azerbaijani city*, 22 augustus 2015; IWPR, *Street protest after death in Azerbaijan police custody*, 27 augustus 2015; CAT, *Concluding observations on the fourth periodic report of Azerbaijan*, 27 januari 2016, p. 6; USDoS, *Azerbaijan 2015 human rights report*, 13 april 2016, p. 4; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 2.

⁶³⁸ Trend, *One of wounded in Azerbaijan's Nardaran settlement dies*, 28 november 2015; Center for Defense of Political Prisoners, *Conditions in jails and the problem of political prisoners in Azerbaijan current situation and next steps*, 2018, p. 10; HRC, *Azerbaijan prison and torture report*, november 2018, p. 13; USDoS, *Azerbaijan 2016 human rights report*, 3 maart 2017, p. 5.

⁶³⁹ Turan, *The Gazakh resident died under unclear circumstances in the local police*, 26 september 2018; Caucasian Knot, *A Gazakh resident dies after torture at police station, his sister reports*, 27 september 2018; Meydan TV, *Death at the police station*, 27 september 2018; Caucasian Knot, *Policeman detained in case on Gazakh resident's death*, 28 september 2018; Caucasian Knot, *Law enforcers deny death of Gazakh resident after police torture*, 28 september 2018; Turan, *In connection with the death of a Gazakh resident, a police officer is detained*, 28 september 2018; Center for Defense of Political Prisoners, *Conditions in jails and the problem of political prisoners in Azerbaijan current situation and next steps*, 2018, p. 13-14; Caucasian Knot, *Rights defenders claim violation of prisoners rights and torture in Azerbaijani jails*, 28 december 2018.

⁶⁴⁰ USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 2.

⁶⁴¹ RFE/RL, *Azerbaijani spy scandal leaves trail of dead suspects*, 16 juni 2017; HRC, *Azerbaijan prison and torture report*, november 2018, p. 2-3.

⁶⁴² Caucasian Knot, *Political prisoner found dead at Baku SIZO*, 29 april 2017; Meydan TV, *Death in prison of Azerbaijani blogger highly suspicious, activists say*, 30 april 2017; JAM News, *Opposition activist dies in Baku*

Mishandeling en marteling zouden vooral plaatsvinden in voorarrest op politiebureaus om verdachten te dwingen om een schriftelijke bekentenis te ondertekenen. In rechtszaken gebruikten aanklagers bekentenissen die verkregen waren door middel van mishandeling en marteling als bewijsmiddel.⁶⁴³ Zo veroordeelde de rechtbank Elgiz Qahraman wegens drugshandel. Hij was een activist van N!DA. De politie arresteerde hem op 12 augustus 2016. Tijdens zijn rechtszaak verklaarde hij dat hij onder dwang een bekentenis had afgelegd bij de politie. Op 16 januari 2017 veroordeelde een rechtbank in Bakoe hem tot 5,5 gevangenisstraf. Het Hooggerechtshof verminderde deze straf op 29 november 2017 tot drie jaar. Bij het novruz pardon van 16 maart 2019 kwam hij vrij.⁶⁴⁴

In de verslagperiode verschenen ook diverse berichten over mishandelingen en martelingen in detentiecentra en gevangenis. Zo maakten familieleden van Abbas Huseynov van de MUM op 30 april 2018 bekend dat hij in de gevangenis ernstig was mishandeld.⁶⁴⁵ Op 31 januari 2019 ging Taleh Bagirzade van de MUM in hongerstaking vanwege zijn behandeling in de Qobustan gevangenis. Bagirzade verklaarde onder meer dat gevangenispersoneel hem gedwongen had om een cel te delen met gevangenen die hadden geprobeerd om andere gevangenen in brand te steken. Enkele dagen later ging Huseynov eveneens in hongerstaking. Twee weken later beëindigden zij hun hongerstaking.⁶⁴⁶

Slachtoffers van mishandelingen en martelingen door overheidsfunctionarissen dienden vaak uit angst voor represailles geen klacht in. Of zij dienden geen klacht in omdat zij dat niet zinvol achtten. Als slachtoffers en hun advocaten al klachten uitten tijdens bijvoorbeeld rechtszaken, dan onderzocht de aanklager deze zelden of er werd tegenin gebracht dat de slachtoffers logen.⁶⁴⁷ Vervolg van een

prison under questionable circumstances and buried in secret, 1 mei 2017; OC Media, *Azerbaijani activist found dead in jail*, 3 mei 2017; RFE/RL, *U.S. calls for transparent investigation into death of Azerbaijani blogger*, 4 mei 2017; AI, *Annual report 2017/18, Azerbaijan*, 22 februari 2018; HRC, *Azerbaijan prison and torture report*, november 2018, p. 1; Zaur Gasimov, *Historical dictionary of Azerbaijan*, Rowman & Littlefield, 2018, p. 185; Center for Defense of Political Prisoners, *Conditions in jails and the problem of political prisoners in Azerbaijan current situation and next steps*, 2018, p. 12-13; JAM News, *Azerbaijani civic activist says prison conditions are unbearable*, 10 juli 2018; Open Azerbaijan, *Corruption in Azerbaijan. Past five years*, 2019, p. 23; VOA, *Kidnapped, blindfolded, tossed in jail: An Azerbaijani reporter's exclusive tale*, 20 maart 2020.

⁶⁴³ CAT, *Concluding observations on the fourth periodic report of Azerbaijan*, 27 januari 2016, p. 5; JAM News, *What does the phrase 'sentenced to 7 years' mean in Azerbaijan*, 7 juli 2017; AI, *Annual report 2017/18, Azerbaijan*, 22 februari 2018; CoE, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 23 to 30 October 2017*, 18 juli 2018, p. 4; Turan, *Another person involved in the "Ganja case" about torture during the investigation*, 26 augustus 2019; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 3; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

⁶⁴⁴ Caucasian Knot, *"Nida" activist arrested in Azerbaijan*, 15 augustus 2016; HRW, *Azerbaijan: Activist arrested, held incommunicado*, 19 augustus 2016; Turan, *Elgiz Gahraman: I was arrested for four words*, 16 januari 2017; JAM News, *An activist sentenced to 5,5 years in prison in Baku*, 16 januari 2017; Caucasian Knot, *Azerbaijani activist Elgiz Gakhramanov sentenced to 5.5 years in prison*, 16 januari 2017; HRW, *Another youth activist convicted on false drug charges in Azerbaijan*, 17 januari 2017; Turan, *The Supreme Court cuts the term of Elgiz Gahraman*, 29 november 2017; APA, *NIDA member gets jail sentence reduced*, 29 november 2017; AI, *Annual report 2017/18, Azerbaijan*, 22 februari 2018; Turan, *Elgiz Gahraman is placed to a punishment cell*, 12 oktober 2018; Daily Sabah, *Azerbaijan's Aliyev pardons more than 400 in Nevruz amnesty*, 16 maart 2019; RFE/RL, *Azerbaijani president pardons hundreds, including political prisoners*, 17 maart 2019.

⁶⁴⁵ Meydan TV, *Prison chronicles: How political prisoners are tortured in Azerbaijan*, 24 augustus 2017; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 6.

⁶⁴⁶ Meydan TV, *Imprisoned 'Muslim Unity' leaders start hunger strike in protest against alleged torture*, 6 februari 2019; JAM News, *Muslim Unity Movement leader on hunger strike in prison, lawyer not allowed to visit him*, 11 februari 2019; Turan, *Thale Bagirzade on the 14th day of hunger strike, his wife*, 14 februari 2019; Caucasian Knot, *Talekh Bagirzade tells about his hunger strike in jail*, 15 februari 2019; Caucasian Knot, *Rights defenders persuade Talekh Bagirzade to stop hunger strike in jail*, 17 februari 2019; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 5.

⁶⁴⁷ HRW, *Lawyer disbarred in Azerbaijan after filing torture complaint*, 27 november 2017; Caucasian Knot, *Advocate complains about GPO's inaction after torture of Nardaran believers*, 27 maart 2018; HRC, *Azerbaijan prison and torture report*, november 2018, p. 3; CoE, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or*

overheidsfunctionaris wegens ernstige mishandeling of marteling vond in de verslagperiode niet of nauwelijks plaats.⁶⁴⁸ In 2015 deelden de autoriteiten het *Committee against Torture* (CAT) mee dat er in de periode 2010-2015 geen enkele overheidsfunctionaris was vervolgd.⁶⁴⁹ Een bron gaf aan dat de reden voor het feit dat de autoriteiten overheidsfunctionarissen niet vervolgden en/of bestrafen voor deze feiten was dat de autoriteiten niet wilden toegeven dat martelingen en ernstige mishandelingen door overheidsfunctionarissen in Azerbeidzjan voorkwamen, omdat dat tot onrust zou kunnen leiden binnen het overheidsapparaat.⁶⁵⁰

De Terter zaak

Een zaak waarin vermoedelijk sprake was van mishandelingen en martelingen was de *Terter zaak*. Op 7 mei 2017 maakten de autoriteiten bekend dat zij eind april/begin mei 2017 een spionnennetwerk van burgers en militairen hadden opgerold op verdenking van samenwerking met de Armeense geheime dienst en het plannen van sabotageacties in het district Terter. De autoriteiten maakten echter niet bekend hoeveel personen zij in verband met dit onderzoek hadden opgepakt. Volgens de Raad van Europa namen de autoriteiten ongeveer twintig arrestanten mee naar een verlaten legerbasis in de buurt van Terter. Gedurende twee tot twaalf dagen kregen de verdachten te maken met hardhandige ondervragingen, mishandelingen en martelingen. De verdachten moesten daarbij een bekentenis ondertekenen. De verdachten zaten soms tot wel twee maanden incommunicado. Minstens acht personen kwamen tijdens hun voorarrest om het leven. Een van de dodelijke slachtoffers was luitenant-kolonel Saleh Qafarov. Op 4 mei 2018 lieten de autoriteiten de aanklacht tegen hem en drie anderen vallen. Volgens de autoriteiten kregen de daders die verantwoordelijk waren voor de dood van deze vier gerehabiliteerde personen tot zeven jaar gevangenisstraf opgelegd. Het is onbekend hoeveel personen uiteindelijk in verband met deze spionagezaak zijn veroordeeld. De *Union for the Freedom for Political Prisoners of Azerbaijan* heeft in een lijst van politieke gevangenen de namen van 25 personen opgenomen die in deze spionagezaak zijn veroordeeld. Zij kregen zeven tot twintig jaar gevangenisstraf opgelegd.⁶⁵¹

Punishment (CPT) from 23 to 30 October 2017, 18 juli 2018, p. 19; *Union for the Freedom for Political Prisoners of Azerbaijan, List of political prisoners*, 20 maart 2019, p. 21; Eurasianet, *Azerbaijani police blame the victim*, 4 november 2019; Caucasian Knot, *Ali Kerimli appeals against refusal to investigate torture after his detention in Baku*, 25 februari 2020.

⁶⁴⁸ HRW, *Azerbaijan: UN criticizes torture record*, 11 december 2015; CoE, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 23 to 30 October 2017*, 18 juli 2018; HRW, *Torture is 'systemic and endemic' in Azerbaijan*, 25 juli 2018; HRC, *Azerbaijan prison and torture report*, november 2018, p. 19; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 2; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁶⁴⁹ CAT, *Concluding observations on the fourth periodic report of Azerbaijan*, 27 januari 2016, p. 2.

⁶⁵⁰ Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

⁶⁵¹ Azertac, *Azerbaijan Prosecutor Generals Office, Ministry of Defense, Ministry of Internal Affairs and State Security Service release joint statement*, 7 mei 2017; Trend, *Azerbaijan reveals group of soldiers, civilians collaborating with Armenian special services*, 7 mei 2017; Turan, *IMD conducted an investigation into the killings in Azerbaijan*, 25 mei 2017; RFE/RL, *Azerbaijani spy scandal leaves trail of dead suspects*, 16 juni 2017; CoE, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 23 to 30 October 2017*, 18 juli 2018, p. 14 en 23; Meydan TV, *Beaten to death in the army he loved*, 18 juli 2018; Turan, *Relatives accused of the Tartar case protest*, 27 mei 2019; Caucasian Knot, *Protesters in Baku support convicts in "Tartar case"*, 28 mei 2019; Turan, *Tortured officer acquitted posthumously*, 10 juni 2019; Turan, *Hunger strike of a convict in the Terter case*, 23 augustus 2019; JAM News, *How big crime is 'forgotten' in Azerbaijan*, 6 september 2019; Turan, *Action of family members of persons involved in "Terter case"*, 6 september 2019; Caucasian Knot, *Baku: law enforcers suppress action in support of convicts under "Terter case"*, 7 september 2019; Caucasian Knot, *In Barda, protesters demand to release convicts in Terter Case*, 8 oktober 2019; Caucasian Knot, *Baku: protesters demand to set convicts in "Terter case" free*, 15 november 2019; Caucasian Knot, *In Azerbaijan, relatives of torture victims voice details of Terter case*, 28 november 2019; Turan, *Action of family members of persons involved in Terter case*, 3 december 2019; Leyla Yunus, *Die Lage der Demokratie und Menschenrechte in Aserbaidschan*, in: Olaf Leisse (red.), *Politik und Gesellschaft im Kaukasus. Eine unruhige Region zwischen Tradition und Transformation*, Springer VS, 2019, p. 238-239; Turan, *Convict in the Terter case spoke about tortures*, 10

De Ganja zaak

Een opmerkelijke zaak in de verslagperiode waarbij de autoriteiten zich op grote schaal schuldig maakten aan mishandelingen en martelingen was de *Ganja* zaak. De directe aanleiding hiervoor vond plaats op 3 juli 2018 toen Yunis Safarov gouverneur Elmar Valiyev en één van zijn bodyguards neerschoot voor zijn kantoor in Ganja.⁶⁵² De politie pakte Safarov op dezelfde dag op. De volgende dag verschenen foto's van Safarov op de sociale media waarop sporen van mishandeling waren te zien.⁶⁵³

Op 6 juli 2018 brachten de autoriteiten een verklaring uit waarin zij een link legden tussen de aanslag in Ganja en het islamitisch extremisme. Volgens hen had Safarov in 2016 religieus onderwijs gevolgd in de Iraanse stad Qom. Hij had gevochten in Syrië en hij had banden met de MUM.⁶⁵⁴ Verder gaven de autoriteiten aan dat Safarov verwondingen had opgelopen omdat hij zich had verzet bij zijn arrestatie.⁶⁵⁵ Volgens de autoriteiten waren 29 personen betrokken bij de aanslag. Voor elf daarvan vaardigden zij een internationaal opsporingsbevel uit.⁶⁵⁶

Op 7 juli 2018 verscheen een filmpje op You Tube met een oproep om ter ondersteuning van Safarov te gaan demonstreren. Daaraan gaven enkele tientallen mensen gehoor. Op 10 juli 2018 demonstreerden ongeveer 150 tot 200 personen tegenover het overheidskantoor in Ganja. Een van de demonstranten, Rashad Boyukkishiev, stak toen twee politieofficieren dood en hij verwondde een derde politieagent.⁶⁵⁷ Een van de twee omgekomen politieofficieren, Samad Abbasov, was de plaatsvervangend politiecommandant van Ganja en tevens de broer van de imam van het religieuze complex *Imamzadeh* in Ganja, Haji Tahir Abbasov.⁶⁵⁸ In de nasleep van deze gebeurtenis pakten de veiligheidsdiensten tal van demonstranten en voorbijgangers op. Schattingen over het aantal opgepakte personen liepen uiteen van zeventig tot meer dan honderd. Op het politiebureau in Ganja is een groot aantal arrestanten mishandeld.⁶⁵⁹ Volgens de autoriteiten maakten de arrestanten deel uit van een islamitische extremistische samenzwering om het land te destabiliseren met als doel om een kalifaat te bewerkstelligen. Minstens zeventig personen kregen twintig dagen administratieve detentie opgelegd.⁶⁶⁰

januari 2020; Turan, *There are 140 political prisoners in Azerbaijan – list of UFPPA*, 30 maart 2020; Union for the Freedom for Political Prisoners of Azerbaijan, *List of political prisoners*, 12 mei 2020.

⁶⁵² RFE/RL, *Head of Azerbaijan's second-largest city wounded in shooting attack*, 4 juli 2018; Caucasian Knot, *A man suspected of attack on Ganja mayor was earlier wanted*, 5 juli 2018.

⁶⁵³ Turan, *IMD condemns torture in Ganja police over Yunis Safarov*, 6 juli 2018; JAM News, *Revenge for an offended sister or an attempted coup in Azerbaijan?*, 8 juli 2018; Eurasianet, *Attacks in Azerbaijan raise accusations of islamist extremism, government skulduggery*, 11 juli 2018.

⁶⁵⁴ Meydan TV, *Attack on Ganja mayor classified as terrorism*, 6 juli 2018; Eurasianet, *Attacks in Azerbaijan raise accusations of islamist extremism, government skulduggery*, 11 juli 2018; Azertac, *More arrests in the wake of Ganja events*, 15 juli 2018; Reuters, *Assassination attempt and protest send warning to Azerbaijan's rulers*, 6 augustus 2018; Murad Ismayilov, *Islamic radicalism that never was: Islamic discourse as an extension of the elite's quest for legitimization. Azerbaijan in focus*, Journal of Eurasian Studies, 2019, p. 190.

⁶⁵⁵ JAM News, *Revenge for an offended sister or an attempted coup in Azerbaijan?*, 8 juli 2018; Eurasianet, *Attacks in Azerbaijan raise accusations of Islamist extremism, government skulduggery*, 11 juli 2018.

⁶⁵⁶ Trend, *Azerbaijani prosecutor general's office: 61 people detained over Ganja events*, 31 juli 2019; IPHR, *Azerbaijani government crackdown in Ganja: extrajudicial killings, torture, arbitrary detention, unfair trials and unlawful restrictions on the freedom of assembly*, 29 januari 2020, p. 5.

⁶⁵⁷ RFE/RL, *Two police killed in clash with protesters in Azerbaijan's second-largest city*, 10 juli 2018; Caucasian Knot, *Riots in Azerbaijani Ganja: Secular opposition replaced by religious radicals*, 11 juli 2018; OC Media, *Two police officers killed in Ganja rally after botched assassination on mayor*, 12 juli 2018.

⁶⁵⁸ APA, *What happened in Ganja: Terror against state, secularism, religion and stability*, 11 juli 2018; News.az, *First VP Mehriban Aliyeva visits Imamzade religious complex in Ganja*, 15 februari 2019; Vertrouwelijke bron, 12 maart 2020.

⁶⁵⁹ Azer News, *Four more people arrested over events in Azerbaijan's Ganja city*, 17 juli 2018; JAM News, *Ganja residents bring protest against torture of imprisoned relatives to Baku*, 7 mei 2019.

⁶⁶⁰ Azer News, *New details revealed on case of attempted assassination of head of Ganja executive power*, 15 juli 2018; Eurasianet, *Azerbaijan: One year on, Ganja events remain unexplained*, 26 augustus 2019; IPHR, *Azerbaijani government crackdown in Ganja*, 29 januari 2020, p. 24.

Bij vervolgacties van de veiligheidsdiensten in juli en augustus 2018 in Ganja, Şamkir, Sumqayıt en Bakoe gericht tegen verdachten van de gebeurtenissen op 3 en 10 juli 2018 kwamen minstens vijf personen om het leven. Volgens de autoriteiten hadden deze personen zich verzet bij hun arrestatie.⁶⁶¹

In de Ganja zaak zijn minstens 78 personen strafrechtelijk vervolgd. De autoriteiten klaagden hen aan voor diverse misdrijven, waaronder wapenbezit, drugsbezit, het aanvallen van ambtenaren in functie en het organiseren van onrust in de samenleving. Voor zover bekend zijn tussen 22 februari 2019 en 30 september 2019 58 personen, verdeeld over zeven groepen, veroordeeld tot gevangenisstraffen tot twintig jaar. In hoger beroep kregen de meesten een strafvermindering van drie tot

⁶⁶¹ RFE/RL, *Azerbaijani officers kill suspect in police slayings*, 13 juli 2018; Trend, *Person accused of killing police officer in Ganja eliminated*, 13 juli 2018; JAM News, *Man suspected of murdering two policemen in Ganja riots dies in custody*, 13 juli 2018; Azertac, *11 active participants of Ganja unrest detained, one killed*, 13 juli 2018; Azer News, *Azerbaijan eliminates another criminal involved in Ganja events*, 21 juli 2018; Turan, *Another man suspected of organizing attempt on the head of Ganja is killed*, 25 juli 2018; Trend, *Organizer of assassination attempt on head of Azerbaijan's Ganja eliminated*, 25 juli 2018; Azeri Daily, *Sensational video: Special security forces neutralise another terrorist from Ganja*, 29 juli 2018; Eurasianet, *Crackdown widens in Azerbaijan's second city as police kill assassination suspects*, 1 augustus 2018; Trend, *Another participant of Ganja events, who planned terror attack, eliminated in Sumgait*, 13 augustus 2018; Azeri Daily, *Muraz Rahimov previously planned murder of police officers*, 13 augustus 2018; Turan, *Najafov, killed in Khachmaz, was previously acquitted by the court*, 30 augustus 2018; OC Media, *Protest in Azerbaijan's Ganja against prosecutions over 2018 unrest*, 30 april 2019; USDoS, *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019, p. 6; Eurasianet, *Azerbaijan: One year on, Ganja events remain unexplained*, 26 augustus 2019; Turan, *Spouse of A. Sarkhani killed by security forces said about pressure and threats*, 9 oktober 2019; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 2.

zeven jaar.⁶⁶² Twee personen overleden in gevangenschap.⁶⁶³ Op 7 januari 2020 startte het strafproces tegen Yunis Safarov en elf medeverdachten.⁶⁶⁴

⁶⁶² Azer News, *More people arrested in Azerbaijan regarding Ganja events*, 14 juli 2018; Azer News, *22 people arrested in Azerbaijan over Ganja events*, 15 juli 2018; Azer News, *New details revealed on case of attempted assassination of head of Ganja executive power*, 15 juli 2018; Caucasian Knot, *Azerbaijani activists criticize inquiry into "Ganja case"*, 31 juli 2018; Trend, *22 people to face trial over Ganja events in Azerbaijan*, 3 december 2018; Turan, *Cases of the accused on the Ganja events are brought to court*, 3 december 2018; Report, *Trial in a criminal case against 11 arrested over Ganja events begins tomorrow*, 3 januari 2019; Turan, *Sentences read to fourteen people accused of Ganja events*, 4 maart 2019; JAM News, *More than a dozen participants in deadly Ganja protest sentenced to five years in prison*, 6 maart 2019; Meydan TV, *More than a dozen sentenced to lengthy prison terms over Ganja events*, 7 maart 2019; Turan, *Hearings on "Ganja case", talks about torture*, 30 maart 2019; OC Media, *Protest in Azerbaijan's Ganja against prosecutions over 2018 unrest*, 30 april 2019; Turan, *Three arrested in the "Ganja case" began a hunger strike*, 6 mei 2019; Turan, *The accused in the "Ganja case" demand the interrogation of witnesses*, 20 juli 2019; Turan, *Four men involved in "Ganja case" released in courtroom*, 9 augustus 2019; Turan, *The prosecutor proposed to mitigate the punishment of the next group of persons involved in the "Ganja case"*, 9 augustus 2019; Turan, *Tear gas was used in the courtroom*, 15 augustus 2019; OC Media, *Confrontation at Baku court as pepper spray used against defendants*, 17 augustus 2019; Turan, *Court of Appeal releases person involved in "Ganja case"*, 23 augustus 2019; APA, *One of those arrested on Ganja events released*, 23 augustus 2019; Turan, *Terms of punishment reduced for next group of people involved in "Ganja case"*, 26 augustus 2019; Turan, *Another person involved in "Ganja case" released*, 30 augustus 2019; Turan, *Defendants in Ganja case go on hunger strike*, 6 september 2019; Turan, *Another group of defendants of "Ganja case" convicted*, 19 september 2019; Caucasian Knot, *Seven figurants in Ganja riot case sentenced to prison terms*, 20 september 2019; Turan, *Sentence to next group of persons involved in "Ganja case"*, 30 september 2019; Meydan TV, *Four released in "Ganja case"*, 1 oktober 2019; Working Group, *A unified list of political prisoners in Azerbaijan*, 26 november 2019, p. 72; Turan, *Ganja prisoners go on hunger strike*, 23 december 2019; Azeri Daily, *Two arrested in Ganja events released*, 9 januari 2020; Turan, *Russia extradited person involved in Ganja case to Azerbaijan*, 17 januari 2020; IPHR, *Azerbaijani government crackdown in Ganja*, 29 januari 2020, p. 5; Turan, *Relatives of convict on Ganja events concerned for his fate*, 13 februari 2020; Turan, *Prosecutor's office continues to hunt for objectionable lawyers*, 17 maart 2020; Turan, *Three persons involved in "Ganja case" released ahead of schedule*, 2 april 2020.

⁶⁶³ Turan, *"Ganja prisoner" dying*, 8 juli 2019; JAM News, *Man accused of assassination attempt against official dies in prison in Azerbaijan*, 10 juli 2019; RFE/RL, *Azerbaijani cancer patient dies in pretrial detention; Authorities refused to release him*, 10 juli 2019; Turan, *Azerbaijani authorities responsible for Aydin Gurbanov's death – Human rights activist*, 10 juli 2019; OC Media, *Cancer patient arrested during Ganja protests dies in custody*, 11 juli 2019; Turan, *UFPFA demands torture investigation*, 12 juli 2019; JAM News, *Police tear gas relatives of deadly 2018 Ganja riot convicts protesting verdict in court*, 16 augustus 2019; Turan, *Esgin Guliyev convicted in "Ganja case" died in prison*, 29 september 2019; Caucasian Knot, *Rights defenders: "Ganja case" defendant dies because of torture in Azerbaijan*, 30 september 2019; IPHR, *Azerbaijani government crackdown in Ganja*, 29 januari 2020, p. 5.

⁶⁶⁴ Turan, *Eleven more people arrested in connection with attempted murder of Elmar Veliyev*, 9 juli 2018; Azeri Daily, *Yunis Safarov trial ongoing*, 16 januari 2020; Caucasian Knot, *Yunis Safarov claims violation of his right to be visited at SIZO*, 17 januari 2020; Turan, *Lawyer not allowed to Yunis Safarov*, 18 januari 2020; IPHR, *Azerbaijani government crackdown in Ganja*, 29 januari 2020, p. 14; Turan, *The trial in the case of Yunis Safarov is postponed indefinitely*, 17 februari 2020; Caucasian Knot, *Ganja riot trial postponed indefinitely*, 18 februari 2020; Turan, *Trial in case of Yunis Safarov to be held in Baku serious crimes court*, 6 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 5 juni 2020.

4 Vluchtelingen en ontheemden

4.1 Binnenlandse ontheemden

Op 1 november 2019 stonden volgens de Azerbeidzjaanse autoriteiten 651.458 binnenlandse ontheemden geregistreerd.⁶⁶⁵ Het ging hierbij voornamelijk om ontheemden uit Nagorno Karabach en de zeven aangrenzende districten die niet onder de controle stonden van de Azerbeidzjaanse autoriteiten. De ontheemden woonden verspreid over Azerbeidzjan.⁶⁶⁶

De Azerbeidzjaanse autoriteiten probeerden de binnenlandse ontheemden te clusteren op basis van hun oorspronkelijke woongebied met de belofte dat zij gezamenlijk naar datzelfde woongebied zouden terugkeren wanneer de kwestie rondom Nagorno Karabach was opgelost. Dat deden de autoriteiten bijvoorbeeld door in de nieuwe geclusterde woonwijken voor ontheemden scholen voor ontheemden te bouwen met dezelfde namen en doelgroepen als de scholen in de oorspronkelijke woongebieden. Ontheemden mochten meedoen aan de parlementsverkiezingen en de presidentsverkiezingen, maar niet aan de lokale verkiezingen in de plaatsen waar zij waren gevestigd. Met het oog op terugkeer stonden zij administratief nog ingeschreven in de oude kiesdistricten van Nagorno Karabach en de zeven aangrenzende districten die niet onder de controle stonden van de Azerbeidzjaanse autoriteiten.⁶⁶⁷ Daarmee was het beleid van de autoriteiten niet zozeer gericht op integratie, maar op terugkeer.⁶⁶⁸ Om die reden verliep bijvoorbeeld de financiering van het onderwijs aan ontheemden niet via het ministerie van Onderwijs, maar via het *State Committee for Affairs of Refugees and IDPs* (SCARIDP).⁶⁶⁹

Binnenlandse ontheemden hadden dezelfde rechten en plichten als andere inwoners in Azerbeidzjan.⁶⁷⁰ Wel ontvingen ontheemden over het algemeen meer steun van de overheid dan andere inwoners in Azerbeidzjan. Zo subsidieerden de autoriteiten gas, water en elektriciteit voor ontheemden.⁶⁷¹ Zij konden ook een maandelijks uitkering van 60 AZN per persoon krijgen. Ontheemden zonder gasaansluiting konden voor de wintermaanden veertig liter kerosine ontvangen. Zij konden ook subsidie ontvangen voor huisvesting en onderwijs, bijvoorbeeld in de vorm van

⁶⁶⁵ UNHCR, *Factsheet Azerbaijan*, 1 december 2019, p. 1; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 26.

⁶⁶⁶ UN Human Rights Council, *Report of the special rapporteur on the human rights of internally displaced persons, Chaloka Beyani*, 8 april 2015, p. 5; UNHCR, *UNHCR Submission on Azerbaijan: UPR 30th session*, mei 2018, p. 1; CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 25.

⁶⁶⁷ IWPR, *Limited voting rights for Azerbaijan's displaced*, 9 juli 2014; OSCE/ODIHR, *Republic of Azerbaijan: Early presidential election, 11 april 2018. ODIHR election observation mission. Final report*, 18 juli 2018, p. 9; UN Human Rights Council, *Report of the special rapporteur on the human rights of internally displaced persons*, p. 13; CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 29; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020.

⁶⁶⁸ USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 26; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020.

⁶⁶⁹ In het Azerbeidzjaans: *Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi*; Azer News, *Azerbaijan's first VP Mehrilan Aliyeva attends event with IDPs*, 27 augustus 2019; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020.

⁶⁷⁰ Wet inzake de status van vluchtelingen en ontheemden van 21 mei 1999; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 17 april 2020.

⁶⁷¹ Turan, *In the Yasamal district the IDP's do not allow the installation of meters*, 2 februari 2017; Turan, *Displaced people protest in Khirdalan*, 7 februari 2017; Freedom House, *Nations in transit 2018, Azerbaijan*, 11 april 2018.

gratis schoolboeken voor de kinderen. Daarnaast genoten zij belastingvoordelen. De uitkeringen van de overheid waren echter wel gekoppeld aan de toegewezen verblijfplaatsen. Dit maakte het moeilijk voor ontheemden om zich buiten de toegewezen nederzettingen te vestigen.⁶⁷² Verder profiteerden ontheemden soms van positieve discriminatie op de arbeidsmarkt.⁶⁷³

Volgens het SCARIDP waren sinds januari 2019 ruim 300.000 binnenlandse ontheemden hervestigd in nieuwe nederzettingen. Tussen 2001 en 2019 waren volgens het SCARIDP meer dan honderd nederzettingen voor ontheemden gebouwd.⁶⁷⁴ Ongeveer 351.000 ontheemden hadden nog geen adequate huisvesting toegewezen gekregen.⁶⁷⁵ Zij leefden in oude woningen of oude collectieve huisvesting. Daarnaast verbleven sommige ontheemden in eenkamer-appartementen, garages of kelders die eigenlijk niet geschikt waren voor bewoning vanwege lekkages in de plafonds en het ontbreken van goede sanitaire voorzieningen en toiletten. Dit kwam ook voor in Bakoe.⁶⁷⁶

De werkloosheid onder binnenlandse ontheemden was met ongeveer vijftien procent drie keer zo hoog als het landelijke gemiddelde. In de plattelandsgebieden was vaak enkel seizoensarbeid voorhanden. Hierdoor bleven veel ontheemden voor hun inkomen afhankelijk van overheidssteun. Zo'n zeventig procent van de gezinnen van ontheemden was grotendeels afhankelijk van uitkeringen en subsidies.⁶⁷⁷

4.2 Vluchtelingen en asielzoekers

Op 1 april 2020 waren er volgens de UNHCR in Azerbeidzjan 865 asielzoekers en 1.138 door de UNHCR erkende vluchtelingen. Van deze groep erkende vluchtelingen waren er 640 afkomstig uit Afghanistan en 363 uit de Russische Federatie. De Azerbeidzjaanse autoriteiten hadden van deze groep door de UNHCR erkende vluchtelingen 82 erkend als vluchteling.⁶⁷⁸ De meesten van hen kwamen uit Afghanistan.⁶⁷⁹ Asielzoekers uit Tsjetsjenië kregen geen toegang tot de nationale asielprocedure. Volgens de UNHCR hebben de Azerbeidzjaanse autoriteiten daar nooit een formele uitleg over gegeven.⁶⁸⁰

⁶⁷² UN Human Rights Council, *National report submitted in accordance with paragraph 5 of the annex to Human Rights Council resolution 16/21: Azerbaijan*, 16 februari 2018, p. 15; UN Human Rights Council, *Human rights situation of internally displaced persons in Azerbaijan*, 2 november 2018, p. 33, CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 26-28; IDMC, *Global report on internal displacement 2020*, 28 april 2020, p. 71.

⁶⁷³ UN Human Rights Council, *Human rights situation of internally displaced persons in Azerbaijan*, 2 november 2018, p. 20; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2020.

⁶⁷⁴ President of the Republic of Azerbaijan, *Ilham Aliyev received chairman of State Committee for Refugee and IDP Affairs*, 18 oktober 2019; CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 26; Vertrouwelijke bron, 17 april 2020.

⁶⁷⁵ CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 24; Vertrouwelijke bron, 13 februari 2020; IDMC, *Azerbaijan. Displacement associated with conflict and violence. Figure analysis – GRAD 2020*, april 2020, p. 3.

⁶⁷⁶ UN Human Rights Council, *Human rights situation of internally displaced persons in Azerbaijan*, 2 november 2018, p. 9; JAM News, *Baku IDPs stage protest against living in building in critical condition*, 12 oktober 2019; CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 26; OHCHR, *Statement by Ms. Hilal Elver, United Nations Special Rapporteur on the right to food on her visit to the Republic of Azerbaijan, 1-11 October 2019*, 11 oktober 2019; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020.

⁶⁷⁷ World Bank, *Internally displaced persons economic development project*, 24 juli 2018, p. 1; CoE, Commissioner for Human Rights, *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019, p. 27; USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 26.

⁶⁷⁸ UNHCR, *Factsheet Azerbaijan*, 1 april 2020, p. 1.

⁶⁷⁹ USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 25; Azer News, *Azerbaijan discloses number of foreigners with refugee status*, 24 januari 2020; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 27.

⁶⁸⁰ USDoS, *Azerbaijan 2015 human rights report*, 13 april 2016, p. 25; UNHCR, *UNHCR Submission on Azerbaijan: UPR 30th session*, mei 2018, p. 3; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 27.

De Azerbeidzjaanse autoriteiten gedoogden de door de UNHCR erkende vluchtelingen. Zij hadden in Azerbeidzjan geen legale status en geen officiële adresregistratie. Zij ontvingen van de UNHCR een *protection letter* om hen tegen *refoulement*⁶⁸¹ te beschermen. Zij hadden toegang tot gratis lager en middelbaar onderwijs en de basisgezondheidszorg, maar zij mochten formeel niet werken. Daardoor leefden zij soms onder moeilijke omstandigheden. Voor bescherming en ondersteuning waren zij deels afhankelijk van de UNHCR. Zo verstrekke de UNHCR geld aan gezinnen waarmee schooluniformen voor de kinderen konden worden aangeschaft.⁶⁸²

4.3 Refoulement

Azerbeidzjan hield zich in de verslagperiode niet aan het verbod op refoulement.

In 2017 droegen de Azerbeidzjaanse autoriteiten op verzoek van Turkije enkele Turkse staatsburgers die in verband werden gebracht met de Gülen beweging over aan Turkije zonder dat zij in de gelegenheid waren gesteld om een asielaanvraag in te dienen of zonder dat er een definitieve beslissing op hun aanvraag was genomen. Een voorbeeld betrof Taci Şentürk. Hij was in Bakoe werkzaam als leraar. Na zijn arrestatie op 7 juni 2017 vroeg hij asiel aan. Desondanks zette de politie hem op 8 juni 2017 op het vliegtuig naar Turkije waar de Turkse autoriteiten hem na aankomst arresteerden.⁶⁸³

In 2018 droeg Azerbeidzjan wederom enkele Turkse staatsburgers die in verband werden gebracht met de Gülen beweging over aan Turkije. Een voorbeeld betrof Ayhan Seferoğlu. Hij was in Azerbeidzjan werkzaam als leraar. Op 8 februari 2018 arresteerden de autoriteiten hem op verzoek van Turkije. Op 19 februari 2018 besloot de rechtbank van het district Narimanov hem vrij te laten. Meteen daarop verdween hij bij de rechtbank. Datzelfde overkwam Erdoğan Taylan bij de rechtbank in Binagadi en Isa Özdemir bij een rechtbank in Bakoe. Enige tijd later bleken zij allen in Istanboel vast te zitten.⁶⁸⁴

⁶⁸¹ Refoulement staat voor de gedwongen terugkeer van een asielzoeker naar zijn of haar land van herkomst waarbij sprake is van een reëel risico op vervolging of ernstige schade.

⁶⁸² UNHCR, *UNHCR Submission on Azerbaijan: UPR 30th session*, mei 2018, p. 3; OC Media, *Afghan refugees struggle to make a living in Azerbaijan*, 17 december 2019; UNHCR, *Factsheet Azerbaijan*, 1 december 2019, p. 1-2; UNHCR, *Factsheet Azerbaijan*, 1 april 2020, p. 2.

⁶⁸³ TRT World, *Azerbaijan to deport 50 FETO-linked academics*, 17 augustus 2016; Meydan TV, *Azerbaijan to extradite 3 Gulen followers to Turkey*, 8 juni 2017; Open Democracy, *Turkey's fight against Gülen in the South Caucasus*, 6 juli 2017; Daily Sabah, *FETÖ and the coup bid: Life sentences, arrests and a release*, 20 oktober 2017; UNHCR, *UNHCR Submission on Azerbaijan: UPR 30th session*, mei 2018, p. 2; ECHR, *Isa Ozdemir against Azerbaijan (application no. 8098/18) and 4 other applications*, 6 februari 2019; USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 24.

⁶⁸⁴ Turan, *Turkish citizens kidnapped in Baku and sent home*, 22 februari 2018; Daily Sabah, *Azerbaijani envoy: Baku committed to fighting against FETÖ on Turkey's side*, 20 juli 2018; Meydan TV, *Turkey requests citizen's extradition from Azerbaijan*, 21 juni 2018; Anadolu Agency, *2 key FETO suspects brought back to Turkey*, 13 juli 2018; Daily Sabah, *Azerbaijani envoy: Baku committed to fighting against FETÖ on Turkey's side*, 20 juli 2018; Eurasianet, *Turkey's foreign minister visits Azerbaijan in first overseas trip*, 24 juli 2018; Anadolu Agency, *Turkish intel returns wanted FETO terror group member*, 29 december 2018; Daily Sabah, *Turkish intelligence captures wanted FETÖ terror group member in Azerbaijan*, 29 december 2018.

In januari 2019 droeg Azerbeidzjan één Turkse staatsburger die in verband werd gebracht met de Gülen beweging over aan Turkije.⁶⁸⁵ Verder zijn er voor zover bekend in 2019 en de eerste helft van 2020 geen gevallen van refoulement van vluchtelingen of asielzoekers gerapporteerd.⁶⁸⁶

⁶⁸⁵ Anadolu Agency, *FETO representative in Azerbaijan extradited to Turkey*, 30 januari 2019; Azeri Daily, *Erdogan: 'Azerbaijan delivered key figure to us'*, 5 februari 2019.

⁶⁸⁶ USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 26; Vertrouwelijke bron, 17 april 2020.

5 Terugkeer

Volgens de SMS keerden vanuit de EU tussen 2014 en 2019 in totaal 1.445 personen met de Azerbeidzjaanse nationaliteit na een aanzegging tot vertrek naar Azerbeidzjan terug. Het belangrijkste land van waaruit gedwongen vertrek van personen met de Azerbeidzjaanse nationaliteit plaats had was Duitsland.⁶⁸⁷ Vanuit Nederland keerden in 2020 tot en met mei met hulp van de *Internationale Organisatie voor Migratie* (IOM) 52 personen vrijwillig terug naar Azerbeidzjan. In 2019 ging het om 264 personen en in 2018 om 136 personen.⁶⁸⁸

5.1 Problemen bij terugkeer

Azerbeidzjan kent geen wetgeving die het aanvragen van asiel in het buitenland door Azerbeidzjaanse staatsburgers strafbaar stelt.⁶⁸⁹

Er zijn gevallen bekend waarin migranten die gedwongen terugkeerden bij aankomst door de autoriteiten problemen hebben gekregen. Daarbij ging het om journalisten, bloggers en activisten (zie de paragrafen 3.1.1 en 3.2.1).⁶⁹⁰

De Nederlandse media berichtten in 2019 over een migrant die bij terugkeer problemen kreeg van de zijde van de autoriteiten. Op 9 juli 2019 zetten de Nederlandse autoriteiten Natiq Isbatov en zijn gezinsleden uit naar Azerbeidzjan. Op 11 juli 2019 arresteerde de Azerbeidzjaanse politie Natiq Isbatov. De districtsrechtbank van Binaqadi veroordeelde hem vervolgens tot dertig dagen administratieve detentie wegens het negeren van politiebevelen nadat hij op straat zou hebben geschreeuwd. Volgens VluchtelingenWerk Nederland betrof het hoogstwaarschijnlijk een valse aanklacht.⁶⁹¹ Op 9 april 2020 arresteerde de politie hem opnieuw. Hij was op dat moment namens de online nieuwswebsite 7gun.az in Khirdalan een demonstratie van mensen die hun baan waren verloren als gevolg van de coronacrisis aan het filmen. De districtsrechtbank van Abşeron veroordeelde hem tot dertig dagen administratieve detentie wegens het overtreden van de quarantaineregels en het negeren van politiebevelen. Op 9 mei 2020 kwam hij vrij.⁶⁹²

⁶⁸⁷ De Overeenkomst tussen de Europese Unie en de Republiek Azerbeidzjan inzake de overname van personen die zonder vergunning op het grondgebied verblijven dateert van 30 april 2014; SMS, *Information of the Public Relations Department of the State Migration Service of the Republic of Azerbaijan*, 15 november 2019; Turan, *Over five years, 1,500 people were returned from Europe to Azerbaijan*, 15 januari 2020; Trend, *Over 1,440 Azerbaijanis returned from Europe*, 15 januari 2020.

⁶⁸⁸ IOM, *831 citizens of Azerbaijan Republic voluntary returned to the country of origin within IOM's AVRR projects*, 9 januari 2020; IOM, *Maandelijkse cijfers vrijwillige terugkeer 2008-heden*, <https://iom-nederland.nl/cijfers/maandelijkse-cijfers-vrijwillige-terugkeer-2008-heden>, geraadpleegd op 24 juni 2020.

⁶⁸⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 25 november 2013, p. 25.

⁶⁹⁰ In de paragrafen 3.1.1 en 3.2.1 van dit ambtsbericht zijn hiervan al enkele voorbeelden besproken, te weten: Fahraddin Abbasov (Talish-activist), Rauf Mirqadirov (journalist), Afgan Mukhtarli (journalist), Alexander Lapshin (blogger) en Elvin Isayev (blogger).

⁶⁹¹ Turan, *Human rights activists urge authorities to stop repression*, 29 juli 2019; NRC, *Uitgewezen asielzoeker veroordeeld in thuisland Azerbeidzjan*, 30 juli 2019; VluchtelingenWerk Nederland, *Door Nederland afgewezen asielzoeker gearresteerd in Azerbeidzjan*, 31 juli 2019; Dutch News, *Man, denied refugee status, is jailed on return to Azerbaijan*, 31 juli 2019; NOS, *Uitgezette asielzoeker veroordeeld in Azerbeidzjan*, 31 juli 2019; De Gelderlander, *Vluchteling in thuisland opgepakt twee dagen na vertrek uit azc Winterswijk*, 1 augustus 2019; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 26 februari 2020.

⁶⁹² Turan, *Journalist administratively arrested*, 10 april 2020; HRW, *Azerbaijan: Crackdown on critics amid pandemic*, 16 april 2020; RSF, *Azerbaijani reporter jailed for 30 days over coronavirus reporting*, 22 april 2020; International Press Institute, *Azerbaijan abuses quarantine rules to jail critical journalists and bloggers*, 23 april 2020; Caucasian Knot, *RWB condemns arrest of journalist Isbatov in Azerbaijan*, 23 april 2020; Turan, *Court of appeal keeps Natiq Isbatov under arrest*, 29 april 2020; Caucasian Knot, *Azerbaijani journalist Isbatov left in*

5.2 Reizen in Azerbeidzjan

Burgers van Azerbeidzjan kunnen tot aan de *Line of Contact* (LoC) vrij reizen binnen Azerbeidzjan. Er zijn voor hen geen restricties op reizen binnen Azerbeidzjan.⁶⁹³ Het is niet mogelijk om vanuit Azerbeidzjan Nagorno Karabach en de zeven aangrenzende districten die niet onder controle staan van de Azerbeidzjaanse autoriteiten rechtstreeks in te reizen.⁶⁹⁴ De exclave Nachitsjevan is met een binnenlandse vlucht vanuit Bakoe bereikbaar, en anders over land via Turkije of Iran.⁶⁹⁵

custody, 30 april 2020; Azel TV, *Natiq Isbatov azadliqda* (Natiq Isbatov in vrijheid), 9 mei 2020, geraadpleegd van <https://www.youtube.com/watch?v=6BliMKI1BQc>.

⁶⁹³ USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 25; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2020.

⁶⁹⁴ Trend, *Famous astronaut excluded from Azerbaijan's list of undesirable persons*, 9 januari 2020; Vertrouwelijke bron, 25 februari 2020.

⁶⁹⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 23 mei 2013, p. 75; Azerbaijan Airlines, *Online air tickets to Nakhchivan now available for booking on AZAL's website*, 5 juni 2018.

6 Bijlagen

6.1 Lijst van gebruikte afkortingen

ADP	Azerbaijan Democratic Party
AI	Amnesty International
ANS TV	Azerbaijani News Service Television
APA	Azeri Press Agency
APFP	Azerbaijan Popular Front Party
ASAN	Azerbaijan Service and Assessment Network
AZN	Azerbeidzjaanse manat
BAMF	Bundesamt für Migration und Flüchtlinge
BBC	British Broadcasting Corporation
BTC	Bakoe-Tbilisi-Ceyhan pijpleiding
CAT	Committee against Torture
CEC	Central Election Commission
CEDAW	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women
CERD	Committee on the Elimination of Racial Discrimination
CDSI	Caspian Defence Studies Institute
CIA	Central Intelligence Agency
CMB	Caucasus Muslim Board
CoE	Council of Europe (Raad van Europa)
CPJ	Committee to Protect Journalists
CSCE	Commission on Security and Cooperation in Europe
CWGL	Centre for Women's Global Leadership
EBCO	European Bureau for Conscientious Objection
ECHO	European Commission's Humanitarian Aid and Civil Protection Operations
ECHR	European Court of Human Rights (EHRM)
ECRI	European Commission against Racism and Intolerance
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EIU	The Economist Intelligence Unit
EMDS	Election Monitoring and Democracy Studies Center
EPRS	European Parliamentary Research Service
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
EU	Europese Unie
FIG	Frontiers' Initiative Group
FPC	Foreign Policy Centre
HRC	Human Rights Club
HRW	Human Rights Watch
ICAO	International Civil Aviation Organization
ICJ	International Commission of Jurists
IDMC	Internal Displacement Monitoring Centre
IFHR	International Federation for Human Rights
IFEX	International Freedom of Expression Exchange
ILGA	International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association
ILIA	International Law in Advocacy
ILO	International Labour Organization
IMAGES	International Men and Women Equality Survey
IPA	Islamic Party Azerbaijan
IPHR	International Partnership for Human Rights

IPU	Inter-Parliamentary Union
IOM	Internationale Organisatie voor Migratie
IREX	International Research and Exchanges Board
IWPR	Institute for War and Peace Reporting
LHBTI	Lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender- en intersekse personen
LoC	Line of Contact
MDA	Movement for Democracy in Azerbaijan (AND)
MDCOC	Main Department for Combating Organized Crime
MEP	Modern Equality Party
MPRMD	Main Passport, Registration and Migration Department
MRGI	Minority Rights Group International
NAP	New Azerbaijan Party
NCDF	National Council of Democratic Forces
Ngo	Niet-gouvernementele organisatie
NRMP	National Revival Movement Party
OBCT	Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa
ODIHR	Office for Democratic Institutions and Human Rights
OECD	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OHCHR	Office of the High Commissioner for Human Rights
OIC	Organisatie voor Islamitische Samenwerking
OSCE	Organisation for Security and Co-operation in Europe (OVSE)
OVSE	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
PACE	Parliamentary Assembly of the Council of Europe
PRADO	Public Register of Authentic Travel and Identity Documents Online
ReAl	Republican Alternative Party
RFE/RL	Radio Free Europe/Radio Liberty
RSF	Reporters Without Borders
SAPSSI	State Agency for Public Service and Social Innovations under the President of the Republic of Azerbaijan
SCARIDP	State Committee for Affairs of Refugees and IDPs
SCFWCA	State Committee for Family, Women and Children Affairs
SCWRA	State Committee on Work with Religious Associations
SDP	Social Democratic Party
SMA	State Maritime Administration
SMS	State Migration Service
SOCAR	State Oil Company of the Azerbaijani Republic
SSC	State Statistical Committee
SSMC	State Service for Mobilization and Conscription
TANAP	Trans-Anatolian Natural Gas Pipeline
ToR	Terms of Reference
TPCA	Talysh Public Council of Azerbaijan
UCDP	Uppsala Conflict Data Program
UNFPA	United Nations Population Fund Azerbaijan
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNICEF	United Nations Children's Fund
UNPO	Unrepresented Nations and Peoples Organization
USDoS	United States Department of State
USCIRF	United States Commission on International Religious Freedom
VN	Verenigde Naties
VOA	Voice of America
WEF	World Economic Forum
WHO	World Health Organization
WPFP	Whole Popular Front Party
WvS	Wetboek van Strafrecht

6.2 Rapporten en publicaties

Altstadt, Audrey

- *Azerbaijan: the rich get richer and the poor get nothing*, 25 juli 2017.
- *Frustrated democracy in post-Soviet Azerbaijan*, Woodrow Wilson Center Press, 2017.
- *The Azerbaijani Laundromat: why it matters*, 23 november 2017.

Amnesty International

- *Annual report 2015/16, Azerbaijan*, 13 april 2016.
- *Annual report 2017/18, Azerbaijan*, 22 februari 2018.
- *Annual report 2019, Azerbaijan*, 16 april 2020.
- *"Revolving doors": The ongoing persecution of government critics in Azerbaijan*, 16 juni 2016.

Asian Development Bank

- *Azerbaijan country gender assessment*, december 2019.

AZAD LGBT Collective, Minority Azerbaijan & Nafas LGBT Azerbaijan Alliance

- *Joint submission for the list of issues in relation to the fourth periodic report of Azerbaijan under the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights; 65 Pre-Sessional Working Group (21 Oct 2019 - 25 Oct 2019)*, 26 augustus 2019.

Bashirov, Galib

- *Islamic discourses in Azerbaijan: The securitization of 'non-traditional religious movements'*, Central Asian Survey, januari 2018.

Bayramova, Parvana

- *Barriers, remedies and good practices for women's access to justice in Azerbaijan*, 2017.

Bedford, Sofie

- *Azerbaijan's mysterious snap presidential election*, 12 april 2018.
- *Azerbaijan's snap parliamentary election: One step forward two steps back*, 17 februari 2020.

Bellingcat

- *Azerbaijan's incremental increase on the Nagorno Karabach frontline*, 12 april 2016.

Bertelsmann Stiftung

- *BTI 2018 country report - Azerbaijan*, 2018.
- *BTI 2020 country report - Azerbaijan*, 29 april 2020.

Broers, Laurence

- *The Nagorny Karabakh conflict: Defaulting to war*, juli 2016.

Bundesamt für Migration und Flüchtlinge

- *Länderreport 23. Aserbaidschan. Das Parteiensystem*, april 2020.

Bychawska-Siniarska, Dominika

- *An alarming situation in Azerbaijan*, New Eastern Europe, 7 augustus 2014.

Center for Defense of Political Prisoners

- *Conditions in jails and the problem of political prisoners in Azerbaijan; current situation and next steps*, december 2018.

Central Intelligence Agency

- *The World Factbook*, 2 januari 2020.

Commission on Security and Cooperation in Europe

- *Azerbaijan's 2018 presidential election. The outcome was never in doubt*, 31 mei 2018.

Committee against Torture

- *Concluding observations on the fourth periodic report of Azerbaijan*, 27 januari 2016.

Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women

- *Concluding observations on the fifth periodic report of Azerbaijan*, 12 maart 2015.

Committee on the Elimination of Racial Discrimination

- *Combined tenth to twelfth periodic reports submitted by Azerbaijan under article 9 of the Convention, due in 2019*, 18 juli 2019.

Council of Europe

- *Analysis of Azerbaijani legislation on freedom of expression*, 2017.
- *Annual Penal Statistics – SPACE I 2019*, 25 maart 2020.
- *Committee of Ministers launches infringement proceedings against Azerbaijan*, 5 december 2017.
- *General environment not appropriate for democratic elections, says PACE pre-electoral delegation to Azerbaijan*, 24 januari 2020.
- *Journalist Seymour Hazi sentenced on hooliganism charges*, 2 april 2015.
- *Reply from Azerbaijan to the questionnaire for the evaluation of the implementation of the Council of Europe convention on action against trafficking in human beings by the parties*, 1 juli 2017.
- *Report of the Independent Investigation Body on the allegations of corruption within the Parliamentary Assembly*, 15 april 2018.
- *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 29 March to 8 April 2016*, 18 juli 2018.
- *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 23 to 30 October 2017*, 18 juli 2018.
- *Response of the Azerbaijani government to the report of the European Committee for the prevention of torture and inhuman or degrading treatment or punishment (CPT) on its visit to Azerbaijan from 29 March to 8 April 2016*, 18 juli 2018.

Council of Europe, Advisory Committee on the Framework convention for the protection of national minorities

- *Fourth opinion on Azerbaijan – adopted on 8 November 2017*, 8 november 2017.

Council of Europe, Commissioner for Human Rights

- *Dunja Mijatović, report following her visit to Azerbaijan from 8 to 12 July 2019*, 11 december 2019.
- *Letter to Colonel General Ramil Usubov*, 9 oktober 2017.
- *Observations on the human rights situation in Azerbaijan: An update on freedom of expression, freedom of association, freedom of assembly, and the right to property*, 23 april 2014.
- *Third party intervention by the Council of Europe Commissioner for Human Rights*, 22 november 2016.

Council of Europe, Committee on Legal Affairs and Human Rights

- *Political prisoners in Azerbaijan*, 22 januari 2019.

Election Monitoring and Democracy Studies Center

- *Fact sheet – 2018. On human rights situation in Azerbaijan*, februari 2019.
- *Politically motivated administrative detentions*, 2019.
- *Preliminary report on the results of the Municipal Elections of 23 december 2019*, 24 december 2019.
- *Report on court trials on Gozeti.az*, 2019.

European Association of Jehovah's Witnesses

- *Azerbaijan. Religious freedom issues. OSCE Human Dimension Implementation Meeting, Warsaw, 11-22 September 2017*, 2017.
- *Azerbaijan. Religious freedom issues. OSCE Human Dimension Implementation Meeting, Warsaw, 16-27 September 2019*, 2019.

European Bureau for Conscientious Objection

- *Conscientious objection to military service in Europe 2018*, mei 2019.

European Commission, High representative of the European Union for foreign affairs and security policy

- *Implementation of the European neighbourhood policy in Azerbaijan progress in 2014 and recommendations for actions*, 25 maart 2015.

European Commission against Racism and Intolerance

- *ECRI conclusions on the implementation of the recommendations in respect of Azerbaijan subject to interim follow-up*, 6 juni 2019.
- *ECRI report on Azerbaijan (fifth monitoring cycle)*, 7 juni 2016.

European Commission for Democracy through Law (Venice Commission)

- *Azerbaijan, modifications to the constitution, submitted to the referendum of 26 september 2016, unofficial translation*, 19 september 2016.

European Commission's Humanitarian Aid and Civil Protection Operations

- *Factsheet. Southern Caucasus*, januari 2017.

European Parliament

- *Negotiations on the EU-Azerbaijan Comprehensive Agreement. European Parliament recommendation of 4 July 2018 to the Council, the Commission and the Vice-President of the Commission, High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy on the negotiations on the EU-Azerbaijan Comprehensive Agreement (2017/2056(INI))*, 4 juli 2018.

European Parliamentary Research Service

- *Azerbaijan ahead of the parliamentary elections*, februari 2020.

Foreign Policy Centre

- *In Azerbaijan, big brother is watching you everywhere: Offline, online, on mobile devices and social media apps*, 15 januari 2019.

Freedom House

- *Azerbaijan: Freedom House condemns physical assault of lawyer defending journalist by prison officers*, 23 september 2019.
- *Azerbaijan: Journalist Rauf Mirgadirov Sentenced to Prison*, 28 december 2015.
- *Freedom in the world 2019, Azerbaijan*, 4 februari 2019.
- *Freedom in the world 2020, Azerbaijan*, 4 maart 2020.
- *Freedom on the net 2016, Azerbaijan*, november 2016.
- *Freedom on the net 2019, Azerbaijan*, 5 november 2019.
- *Nations in transit 2016: Europe and Eurasia brace for impact, Azerbaijan*, 12 april 2016.
- *Nations in transit 2017: The false promise of populism, Azerbaijan*, 29 maart 2017.
- *Nations in transit 2018: Confronting illiberalism, Azerbaijan*, 11 april 2018.
- *Nations in transit 2020: Dropping the democratic façade, Armenia*, 2020.
- *Nations in transit 2020: Dropping the democratic façade, Azerbaijan*, 2020.
- *Ukraine: Azerbaijani activist deported on politically motivated grounds*, 16 december 2019.

Gasimov, Zaur

- *Historical dictionary of Azerbaijan*, Rowman & Littlefield, 2018.

Goyushov, Altay & Kanan Rovshanoglu

- *A brief history of Salafism in Azerbaijan*, Baku Research Institute, 20 juni 2018.

Guliyev, Farid

- *The 2015 parliamentary elections in Azerbaijan: The neglected category of independents*, 3 december 2015.

Heinrich Böll Stiftung

- *Elections in Azerbaijan: Insights from the supply-demand model of democratization*, 9 november 2018.
- *"Live as you wish, but make sure other people do not know"*, 8 december 2016.

Human Rights Club

- *Azerbaijan prison and torture report*, november 2018.
- *Compliance of the Republic of Azerbaijan with the International Covenant on Civil and Political Rights. An alternative NGO report to the 118th session UN Human Rights Committee (17 October 2016 - 04 November 2016)*, 2016.
- *Human rights situation of internally displaced persons in Azerbaijan*, 2 november 2018.

Human Rights House

- *Two decades empowering women in Azerbaijan*, 31 augustus 2018.

Human Rights Watch

- *World report 2016, Azerbaijan*, 27 januari 2016.

- *World report 2019, Azerbaijan*, 17 februari 2019.
- *World report 2020, Azerbaijan*, 29 januari 2020.

Immigration and Refugee Board of Canada

- *Azerbaijan: Biometric passports, including issuance procedures within the country and abroad*, 9 juni 2014.
- *Azerbaijan: Compulsory military service, including requirements and exemptions; penalties for evasion or desertion (2011-May 2016)*, 2 juni 2016.
- *Azerbaijan: Exit procedures and documents required for citizens leaving the country; whether passports are scanned and interviews are conducted by customs officials; whether persons wanted by authorities are able to leave the country legally or without difficulty (2015-January 2017)*, 26 juni 2017.
- *Azerbaijan: Requirements and procedures for individuals born in the country in the late 1970s to obtain citizenship, if they departed the country in the early 1990s (2015-November 2016)*, 25 november 2016.
- *Azerbaijan: Whether individuals are required to replace identity documents that include an address, such as identity cards, driver licenses, military cards, and work books, after a change of address; consequences for not replacing these documents (2017-February 2018)*, 23 februari 2018.

International Centre for Migration Policy Development

- *Baseline study on migration in Azerbaijan*, april 2018.

International Crisis Group

- *Nagorno-Karabakh: New opening, or more peril?*, 4 juli 2016.

International Commission of Jurists

- *ICJ recommendations to the Azerbaijan Bar Association on the role and independence of lawyers*, 2019.

International Federation for Human Rights

- *A comprehensive analysis of Azerbaijan's media landscape*, juni 2017.
- *Azerbaijan: Concerns over the deterioration of the health of Leyla Yunus, Arif Yunusov and Anar Mammadli while in arbitrary detention*, 13 februari 2015
- *Azerbaijan: Crackdown on human rights defenders intensifies as Baku Games approach*, 21 april 2015.
- *Azerbaijan: Investigative journalist Khadija Ismayilova sentenced to 7.5 years in jail*, 1 september 2015.
- *Azerbaijan/The Netherlands: Azeri Court issues decision ordering Leyla Yunus and Arif Yunusov to be forcibly returned to Azerbaijan*, 18 mei 2017.

International Law in Advocacy

- *Statistics for CCBE*, december 2017.

Internal Displacement Monitoring Centre

- *Azerbaijan. Displacement associated with conflict and violence. Figure analysis – GRAD 2020*, april 2020.
- *Global report on internal displacement 2020*, 28 april 2020.

International Partnership for Human Rights

- *Azerbaijani government crackdown in Ganja: Extrajudicial killings, torture, arbitrary detention, unfair trials and unlawful restrictions on the freedom of assembly*, 29 januari 2020.
- *Freedom of religion and belief in Azerbaijan*, 2019.
- *Justice behind bars: The persecution of civil society in Azerbaijan*, december 2015.

International Freedom of Expression Exchange

- *Support for Mehman Huseynov: Protests on the streets, in the prisons and from European institutions*, 21 januari 2019.

International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association Europe

- *Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans, and intersex people in Europe 2017*, mei 2017.
- *Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people*, 2019.
- *Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people in Europe and Central Asia 2020*, 3 februari 2020.

International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association World

- *State-sponsored homophobia – A world survey of sexual orientation laws: criminalization, protection and recognition*, 20 maart 2019.
- *State-sponsored homophobia. Global legislation overview update*, 10 december 2019.

International Crisis Group

- *Digging out of Deadlock in Nagorno-Karabakh*, 20 december 2019.

Internationale Organisatie voor Migratie

- *831 citizens of Azerbaijan Republic voluntary returned to the country of origin within IOM's AVRR projects*, 9 januari 2020.
- *IOM Azerbaijan finished renovation works to the shelter in Ganja*, 21 januari 2020.
- *Non-citizens receive right-to-travel documents from Azeri State Migration Services*, 7 februari 2020.
- *Trafficking victims join fight against COVID-19 in Azerbaijan*, 27 maart 2020.

Institute for War and Peace Reporting

- *Critic of election conduct arrested in Azerbaijan*, 18 december 2013.
- *Euro-observers shun Azerbaijan election*, 23 oktober 2015.

Ismayilov, Murad

- *Islamic radicalism that never was: Islamic discourse as an extension of the elite's quest for legitimization. Azerbaijan in focus*, Journal of Eurasian Studies, 2019.

Kaufman, Damir, Eva Maria Melis, Amit Mukherjee & Christian Michel-Casulleras

- *Gender equality and access to justice in Azerbaijan after 100 years*, november 2017.

Koliev, Faradj

- *The result of Azerbaijani parliamentary elections. Dominance of the ruling party under uncertainty*, 7 januari 2016.

Lawyers for lawyers

- *Open letter on disciplinary measures against Shahla Humbatova*, 14 december 2019.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

- *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 30 maart 2010.
- *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 23 mei 2012.
- *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 25 november 2013.
- *Thematisch ambtsbericht staatsburgerschap- en vreemdelingenwetgeving in Azerbeidzjan*, 4 juli 2011.

Minority Rights Group International

- *World directory of minorities and indigenous peoples*, maart 2018.

Norwegian Helsinki Committee

- *Azerbaijan: Behind the tolerance façade. Freedom of religion or belief restricted*, februari 2015.

Office of the High Commissioner for Human Rights

- *Statement by Ms. Hilal Elver, United Nations Special Rapporteur on the right to food on her visit to the Republic of Azerbaijan, 1-11 October 2019*, 11 oktober 2019.

Open Azerbaijan

- *Corruption in Azerbaijan: Past five years*, 2019.

Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling

- *Anti-corruption reforms in Azerbaijan. 4th round of monitoring of the Istanbul Anti-Corruption Action Plan*, 2016.

Organisation for Security and Co-operation in Europe

- *Defamation and insult laws in the OSCE region: A comparative study*, maart 2017.
- *Sentencing of Mammadli "an affront to OSCE values" in Azerbaijan*, OSCE PA Human Rights Chair says, 30 mei 2014.

Organisation for Security and Co-operation in Europe, Office for Democratic Institutions and Human Rights

- *Republic of Azerbaijan: Early parliamentary elections, 9 February 2020. ODIHR needs assessment mission report, 19-21 December 2019*, 26 december 2019.
- *Republic of Azerbaijan: Early presidential election, 11 April 2018. ODIHR election observation mission. Final report*, 18 juli 2018.
- *Republic of Azerbaijan: Parliamentary elections, 1 November 2015. OSCE/ODIHR needs assessment mission report, 12-14 August 2015*, 31 augustus 2015.

Organisation for Security and Co-operation in Europe, Office for Democratic Institutions and Human Rights & Parliamentary Assembly of the Council of Europe

- *International election observation mission. Republic of Azerbaijan: Early parliamentary elections, 9 February 2020: Statement of preliminary findings and conclusions*, 10 februari 2020.

Oxford Analytica

- *Azerbaijan election brings rejuvenation without reform*, 10 februari 2020.
- *Azerbaijan reforms by swapping old for young loyalists*, 14 november 2019.

Parliamentary Assembly of the Council of Europe

- *Observation of the early presidential election in Azerbaijan (11 April 2018)*, 25 juni 2018.
- *Observation of the parliamentary elections in Azerbaijan (1 November 2015)*, 20 november 2015.
- *Statement of the PACE assessment mission for the constitutional referendum in Azerbaijan*, 27 september 2016.
- *Statement by PACE election observation mission on the parliamentary elections in Azerbaijan on 1 November 2015*, 2 november 2015.

Pearce, Katy

- *Democratizing kompromat: The affordances of social media for state-sponsored harassment*, 27 maart 2015.
- *Two can play at that game: Social media opportunities in Azerbaijan for government and opposition*, 2014.

Permanent mission of the Republic of Azerbaijan to the OSCE

- *Azerbaijan, information exchange on the OSCE code of conduct on politico-military aspects of security 2019*, 5 juni 2019.
- *Information exchange on the OSCE code of conduct on politico-military aspects of security 2018*, 11 juni 2018.

Permanent Mission of the Republic of Azerbaijan to the United Nations office and other international organizations at Geneva

- *Information of the State Migration Service related to the questionnaire of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of migrants in transit, including unaccompanied children and adolescents, as well as women and girls*, 23 november 2015.

Redford, Brian (red.)

- *Spartacus: International gay guide 2017*, Bruno Gmünder GmbH, april 2017.

Schleifer, Abdallah (red.)

- *The Muslim 500: The World's 500 Most Influential Muslims, 2020*, The Royal Islamic Strategic Studies Centre, 2019.

Shiriyev, Zaur

- *Azerbaijan's relations with Russia: Closer by default?*, 14 maart 2019.
- *Perceptions in Azerbaijan of the impact of revolutionary changes in Armenia on the Nagorno-Karabakh peace process*, Journal of Conflict Transformation. Caucasus Edition, 2018.

State Statistical Committee

- *Population census data of the State Statistical Committee*, 16 oktober 2019.
- *Population of Azerbaijan, 2019*.

- *Women and men in Azerbaijan*, 2019.

Stiftung Wissenschaft und Politik

- *Korruption und Korruptionsbekämpfung im Südkaukasus*, mei 2020.

Tabachnik, Maxim

- *Report on citizenship law: Azerbaijan*, 2 januari 2019.

Ter-Matevosyan, Vahram & Nelli Minasyan

- *Praying under restrictions: Islam, identity and social change in Azerbaijan*, Europe-Asia Studies, 4 juli 2017.

The Advocates for Human Rights

- *Azerbaijan: Domestic violence stakeholder report for the United Nations universal periodic review*, mei 2018.

The Economist Intelligence Unit

- *Azerbaijan and Armenia exchange prisoners*, 5 juli 2019.
- *Azerbaijan. Country report januari 2020*, 17 januari 2020.
- *Democracy index 2013. Democracy in limbo*, 2014.
- *Democracy Index 2019. A year of democratic setbacks and popular protest*, 2020.

Transparency International

- *In whose interest? Analysing how corrupt and repressive regimes seek influence and legitimacy through engagement with UK parliamentarians*, juli 2018.

Tweede Kamer der Staten-Generaal

- *Antwoord op vragen van het lid Omtzigt over omkoping van parlementariërs vanuit Azerbeidzjan*, 23 augustus 2018.

Umudov, Agshin

- *Europeanization of Azerbaijan: Assessment of normative principles and pragmatic cooperation*, in: Olaf Leisse (red.), *Politik und Gesellschaft im Kaukasus. Eine unruhige Region zwischen Tradition und Transformation*, Springer VS, 2019.

Union for the Freedom for Political Prisoners of Azerbaijan

- *List of political prisoners*, 20 maart 2019.
- *List of political prisoners*, 15 november 2019.
- *List of political prisoners*, 12 mei 2020.
- *List of political prisoners*, 23 juni 2020.

United Nations Children's Fund

- *The state of the world's children 2017: Children in a digital world*, december 2017.
- *Let's make every day Women's Day*, 7 maart 2020.

United Nations Committee Against Torture

- *Concluding observations on the fourth periodic report of Azerbaijan*, 27 januari 2016.

United Nations High Commissioner for Refugees

- *Factsheet Azerbaijan*, 1 april 2020.
- *Factsheet Azerbaijan*, 1 december 2019.
- *Statement by the representative of the Republic of Azerbaijan, Director-General of the Directorate-General on Citizenship Affairs of the State Migration Service of the Republic of Azerbaijan Mr. Rza Talibov in seventieth session of the Executive Committee of the High Commissioner's Programme*, 8 oktober 2019.
- *UNHCR Submission on Azerbaijan: UPR 30th session*, mei 2018.

United Nations Human Rights Committee

- *Concluding observations on the fourth periodic report of Azerbaijan*, 16 november 2016.

United Nations Human Rights Council

- *Human rights situation of internally displaced persons in Azerbaijan*, 2 november 2018.
- *National report submitted in accordance with paragraph 5 of the annex to Human Rights Council resolution 16/21: Azerbaijan*, 16 februari 2018.
- *Opinion No. 42/2015 concerning Irina Zakharchenko and Valida Jabrayilova (Azerbaijan)*, 15 maart 2016.
- *Report of the special rapporteur on the human rights of internally displaced persons*, 8 april 2015.

United Nations Population Fund Azerbaijan

- *16 days of activism on combating gender-based violence launched in Azerbaijan*, 25 november 2019.

United Nations Population Fund Azerbaijan/State Committee for Family, Women and Children Affairs

- *Gender equality and gender relations in Azerbaijan: Current trends and opportunities. Findings from the Men and Gender Equality Survey (IMAGES)*, 2018.

Unrepresented Nations and Peoples Organization

- *Member profile. Lezghin. Federal Lezghin national and cultural autonomy*, oktober 2017.

United States Commission on International Religious Freedom

- *Annual report 2018*, april 2018.
- *Annual report 2019*, april 2019.
- *Annual report 2020*, april 2020.

United States Department of State

- *Azerbaijan 2015 international religious freedom report*, 10 augustus 2016.
- *Azerbaijan 2016 international religious freedom report*, 22 augustus 2017.
- *Azerbaijan 2017 international religious freedom report*, 29 mei 2018.
- *Azerbaijan 2018 international religious freedom report*, 21 juni 2019.
- *Azerbaijan 2019 international religious freedom report*, 10 juni 2020.
- *2019 trafficking in persons report: Azerbaijan*, 20 juni 2019.
- *Azerbaijan 2014 human rights report*, 25 juni 2015.
- *Azerbaijan 2015 human rights report*, 13 april 2016.
- *Azerbaijan 2016 human rights report*, 3 maart 2017.
- *Azerbaijan 2017 human rights report*, 20 april 2018.
- *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019.

- *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020.

Waal, Thomas de

- *Azerbaijan at Twenty-Five: A new era of change and turbulence*, 23 september 2016.
- *Azerbaijan's inconvenient prisoner*, 1 februari 2018.
- *Is change afoot in Azerbaijan?*, 5 november 2019.
- *The Caucasus. An introduction*, Oxford University Press, 2019.
- *The Nagorny Karabakh conflict in its fourth decade*, 6 december 2019.
- *Why the long conflict over Nagorno-Karabakh could heat up again*, 18 oktober 2019.

Working Group led by Leyla Yunus and Rasul Jafarov

- *The list of political prisoners in Azerbaijan*, december 2015.

Working Group on a Unified List of Political Prisoners in Azerbaijan

- *A unified list of political prisoners in Azerbaijan*, 21 februari 2019.
- *A unified list of political prisoners in Azerbaijan*, 26 november 2019.

World Economic Forum

- *Global Gender Gap report 2020*, 16 december 2019.

Yunus, Leyla

- *Die Lage der Demokratie und Menschenrechte in Aserbaidschan*, in: Olaf Leisse (red.), *Politik und Gesellschaft im Kaukasus. Eine unruhige Region zwischen Tradition und Transformation*, Springer VS, 2019.

Yunus, Leyla & Arif

- *The price of freedom. Torture of political prisoners in Europe today*, Uitgeverij Gopher, 2020.

Yunusov, Arif

- *The islamic factor in Azerbaijan*, Adiloglu, 2013.
- *Islam im postsowjetischen Aserbaidschan*, in: Olaf Leisse (red.), *Politik und Gesellschaft im Kaukasus. Eine unruhige Region zwischen Tradition und Transformation*, Springer VS, 2019.

6.3

Websites

- Afdeling wetgeving van het ministerie van Justitie van de Republiek Azerbeidzjan, www.e-qanun.az
- Amnesty International, www.amnesty.org
- Armenia Now, www.armenianow.com
- Article 19, www.article19.org
- ASAN services, www.asan.gov.az
- Azadliq Radio, www.azadliq.org
- Azel TV, www.azel.tv
- Azerbaijan Airlines, www.azal.az
- Azercell, www.azercell.com
- Caucasus Muslim Board, www.qafqazislam.com
- Central Election Commission, www.msk.gov.az
- College van Advocaten, www.barassociation.az
- Commissioner for human rights of the Republic of Azerbaijan, www.ombudsman.gov.az

- Committee to Protect Journalists, www.cpij.org
- Consulate General of the Republic of Azerbaijan in Los Angeles, www.azconsulatela.org
- Council of Europe, www.coe.int
- D18 Movement, www.d18herekati.wordpress.com
- Defence.az, www.defence.az
- Der Spiegel, www.spiegel.de
- Deutsche Welle, www.dw.com
- Diplomat Magazine, www.diplomatmagazine.eu
- Dutch News, www.dutchnews.nl
- Embassy of the Republic of Azerbaijan to Canada, www.ottawa.mfa.gov.az
- Embassy of the Republic of Azerbaijan in Japan, www.tokyo.mfa.gov.az
- Embassy of the Republic of Azerbaijan to the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, www.london.mfa.gov.az
- Euractiv, www.euractiv.com
- Eurasia Daily Monitor, www.jamestown.org
- Eurasia Review, www.eurasiareview.com
- European Court of Human Rights, www.hudoc.echr.coe.int
- European Implementation Network, www.einnetwork.org
- European Interest, www.europeaninterest.eu
- Forum 18, www.forum18.org
- Gay Star News, www.gaystarnews.com
- Global Voices, www.globalvoices.org
- Heinrich Böll Stiftung, www.boell.de
- Heydar Aliyev Foundation, www.heydar-aliyev-foundation.org
- Hooggerechtshof van de Republiek Azerbeidzjan, www.supremecourt.gov.az
- Human Rights Watch, www.hrw.org
- Index on Censorship, www.indexoncensorship.org
- International Justice Resource Center, www.ijrcenter.org
- International Labour Organization, www.ilo.org
- Inter-Parliamentary Union, www.ipu.org
- Jehova's Witnesses, www.jw.org
- Legal Acts, www.legalacts.az
- Main Passport, Registration and Migration Department, www.bpqmi.gov.az
- Main Police Department of Baku City, www.bakupolice.gov.az
- Ministerie van Binnenlandse Zaken van de Republiek Azerbeidzjan, www.mia.gov.az
- Ministerie van Buitenlandse Zaken van de Republiek Azerbeidzjan, www.mfa.gov.az
- Ministerie van Onderwijs van de Republiek Azerbeidzjan, www.edu.gov.az
- Ministerie van Transport, Communicatie en Technologie van de Republiek Azerbeidzjan, <https://mincom.gov.az>
- Minority Azerbaijan, www.minorityaze.org
- Nefes LGBT Azerbaijan Alliance, www.nefeslgbt.org
- New Azerbaijan Party, www.yap.org.az
- Norwegian Helsinki Committee, www.nhc.no
- Open Democracy, www.opendemocracy.net
- Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa, www.balcanicaucaso.org
- Parlement van de Republiek Azerbeidzjan, www.meclis.gov.az
- Partnership for Peace Consortium, www.pfp-consortium.org
- Pew Research Center, www.pewresearch.org
- Pink News, www.pinknews.co.uk
- President van de Republiek Azerbeidzjan, www.president.az
- Press Klub, www.pressklub.az

- Public Register of Authentic Travel and Identity Documents Online, www.consilium.europa.eu
- Rainbow Europe, www.rainbow-europe.org
- Reporters without Borders, www.rsf.org
- Rijksoverheid, www.rijksoverheid.nl
- Statcounter, www.gs.statcounter.com
- State Agency for Public Service and Social Innovations under the President of the Republic of Azerbaijan, www.vxside.gov.az
- State Committee for Work with Religious Organizations, www.scwra.gov.az
- State Committee of Refugees and Internally Displaced Persons Affairs, www.refugees-idps-committee.gov.az
- State Committee on Family, Woman and Child Affairs, www.scfwca.az
- State Migration Service, www.migration.gov.az
- State Service for Mobilization and Conscription, www.seferberlik.gov.az
- State Statistical Committee, www.stat.gov.az
- The Economist, www.economist.com
- Uppsala Conflict Data Program, www.ucdp.uu.se
- Vice, www.vice.com
- VIND Burgerzaken, www.portal.vindburgerzaken.nl
- VluchtelingenWerk Nederland, www.vluchtelingenwerk.nl
- Voice of America, www.voanews.com
- Wisselkoers.nl, www.wisselkoers.nl
- Worldbank, www.data.worldbank.org
- World Health Organization – Europe, www.euro.who.int

6.4

Nieuwsbronnen

Al Jazeera	JAM News
Anadolu Agency	Los Angeles Times
APA	Meydan TV
Azer News	News.az
Azerbaijan 24	News.am
Azeri Daily	NOS
Azertac	NRC
AzVision	OC Media
BBC News	ONA
Bloomberg	Report
Caspian News	Reuters
Caucasian Knot	RFE/RL
Caucasus Watch	The Guardian
Daily Sabah	The New York Times
De Gelderlander	The Times of Israel
De Volkskrant	Today.az
Die Zeit	Trend
Eurasianet	TRT World
Hürriyet Daily News	Turan

6.5 Wetten

- De Grondwet van de Republiek Azerbeidzjan, zoals geamendeerd op 26 september 2016. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://en.president.az/azerbaijan/constitution>
- De Kieswet van de Republiek Azerbeidzjan, zoals geamendeerd op 15 december 2017. Een onofficiële Engelse vertaling is beschikbaar op https://www.legislationline.org/download/id/7885/file/Azerbaijan_Election_am2017_en.pdf
- De Paspoortenwet van de Republiek Azerbeidzjan, zoals geamendeerd op 2 juli 2002. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/64883/61605/F1972660646/AZE64883.pdf>
- De Staatsburgerschapswet van de Republiek Azerbeidzjan van 30 september 1998. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://www.legislationline.org/download/id/1209/file/a556cd3058b98970f689e11b75cf.pdf>
- De Staatsburgerschapswet van de Republiek Azerbeidzjan, zoals geamendeerd op 2 juli 2014. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://www.refworld.org/pdfid/3ae6b52717.pdf>
- De Wet inzake de status van vluchtelingen en ontheemden van 21 mei 1999, een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://www.refworld.org/docid/3ae6b4fd4.html>
- De Wet op de advocatuur van 28 december 1999. Een Engelse vertaling is beschikbaar op https://barassociation.az/uploads/attachments/law_of_the_republic_of_azerbaijan_on_lawyers_and_legal_practice.pdf
- De Wet op de dienstplicht. Een Engelse vertaling van enkele artikelen uit deze wet is beschikbaar op <https://www.refworld.org/docid/57974d494.html>
- De Wet op de godsdienstvrijheid. Een Engelse vertaling is beschikbaar op https://www.legislationline.org/download/id/6667/file/Azerbaijan_law_freedom_religious_beliefs_1992_am2015_en.pdf
- De Wet op de interne reglementen van het parlement van de Republiek Azerbeidzjan van 17 mei 1996. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <http://www.meclis.gov.az/?/en/law/1/1>
- Het Wetboek van Strafrecht van de Republiek Azerbeidzjan. Een Engelse vertaling is beschikbaar op https://www.legislationline.org/download/id/8304/file/Azerbaijan_CC_am2018_en.pdf

6.6 Kaart van Azerbeidzjan

Bron: www.kaartenatlassen.nl (Managementboek.nl)